

Krajiny češtiny

PROGRAM PODPORY
**ČESKÉHO
KULTURNÍHO
DĚDICTVÍ
V ZAHRANIČÍ**

ISSN 1804-3283

editorial

Vážení a milí čtenáři,

tento úvodník by mohl nést název *Ve znamení čísel aneb Hra s čísly*. Právě se vám totiž představují letošní **Krajiny češtiny**, které, přestože mají číslo 9, jsou v pořadí již desáté, a to proto, že v roce 2009 vyšlo jejich nulté číslo (v roce 2010 vyšla čísla dvě a od následujícího roku je časopis ročenkou). V příštím roce, v němž bude na titulní stránce zářit v barevném čtverci desítka, budeme mást naše čtenáře číslovkou 11. Dost počtů; i když oslavy kulatého výročí existence **Krajin češtiny** odložíme na další léta, je pro nás i letošní rok velmi důležitý. V rámci *Programu podpory českého kulturního dědictví v zahraničí* se daří vysílat stabilní počet učitelů ke krajanům a lektorů češtiny v cizině, přijímat studenty k semestrálním pobytům na vysokých školách v ČR a naplňovat kvóty účastníků kurzu češtiny v Dobrušce a kurzu metodiky výuky češtiny v Praze.

Letos nám naši lektori, učitelé u krajanů a jejich studenti zaslali množství příspěvků, zejména autentických textů, které se týkají hlavního tématu **Krajin češtiny**, jímž je **FASCINACE PRAHOU**. Stěžejní rubrika časopisu **Lektoři a učitelé** přinese neobvyklý pohled Ilony Kirchnerové na výuku češtiny u krajanů v Srbsku, na její historii i současnost. Dozvíte se, co je to *Etnokuća*, kde se nachází Krušice a proč žije číslo 75 (nikoliv 5). V rubrice **Letem světem** zavítáme mj. za lektory do Francie a Slovinska; dětství dvou krajanů v chicagské Plzni nám přiblíží Klára Moldová a o první dojmy z Austrálie se s námi podělí Jiří Kostečka. Mnohé články nás čtenáře obohatí o didaktické zkušenosti, např. Jiří Byčkov představí sociální percepci jako doplňkový a užitečný prvek v jazykovém vzdělávání zahraničních studentů a Lenka Froulíková na základě *Modlitby za vodu* Jana Skácela vymezí místo poezie, hudby a výtvarného umění ve výuce češtiny jako cizího jazyka. Ani letos v našem časopise nemohou chybět recenze: jaký je život Marie Čechové s češtinou poodhalí Ivana Bozděchová, Markéta Pilátová se zeptá *Co na to Černínský palác?* a zhodnotí knihu o historii tohoto skvostu pražské architektury. Zajímavé informace poskytnou glosy a zprávy, které prostupují celým časopisem. Věděli jste, že v dubnu se v Kyjevě konal veletrh vzdělávání, jehož se zúčastnilo 14 českých vysokých škol? Anebo že program *Erasmus* letos slaví 30 let své existence?

Závěrem editorialem a úvodem letošního čísla **Krajin češtiny** děkujeme za poskytnutí rozhovoru odborníkovi na výuku češtiny jako cizího jazyka a našemu dlouholetému spolupracovníkovi Jiřímu Hasilovi. Vám všem přejeme krásné čtenářské zážitky a těšíme se na shledanou v roce 2018 u desátého – vlastně jedenáctého – čísla **Krajin češtiny**.

Olga Vlachová

V tomto čísle 2016/17 naleznete:

1 Editorial	01
2 Úvodní rozhovor	02
• Rozhovor s bohemistou PhDr. Jiřím Hasilem, Ph.D.	
3 Lektoři a učitelé	07
• Etnokuća v Krušici / Ilona Kirchnerová	
4 Letem světem	
• Claude Kastler. Vášeh pro knihy, jazyky a vyučování / Ludmila Kastlerová	17
• Unikátní galerie Boženy Němcové ve Slovinsku / Zdeňka Kohoutková	20
• První dojmy z Austrálie. Česká komunita a česká škola v australském Adelaide / Jiří Kostečka	22
• Dětství v chicagské Plzni v letech 1925–1950 / Klára Moldová	26
• Spolek Bohemia / Zuzana Muchová	32
5 Portrét	
• Poznaňská bohemistika. Rozhovor s prof. UAM dr hab. Annou Gawareckou / Marcela Grygerková	43
• Před ateliérem / Jana Kantoříková	48
• Nade vším stojí láska k jazyku a k zemi. Rozhovor s László G. Kováčsem / Zuzana Muchová	56
6 Didaktické zkušenosti a studie	
• Aktivizační vzdělávací aktivita Poznáš svého souseda? / Jiří Byčkov	66
• Poezie, hudba a výtvarné umění ve výuce češtiny jako cizího jazyka / Lenka Froulíková	71
• Tabule a křída? Ty musí často zahálet! / Vladimír Kovář	77
• Putování helenských dětí ke kritickému myšlení / Kateřina Rohálová	80
• Škola hrou pro dospělé aneb Pub Quiz ve výuce reálií / Marie Štěpánová	84
7 Recenze	
• O Životě s češtinou / Ivana Bozděchová	91
• Co na to Černínský palác / Markéta Pilátová	93
• S Batou v džungli / Petra Smítalová	95
• WRILAB2, A Didactical Approach to Develop Text Competences in L2 / Jana Sovová	98
8 Literární koutek	
• Komunikace o Praze / Evička, úvod Jiří Hasil	103
• V pralese nejsou tramvaje / Markéta Pilátová	106
• Dobruška a Erasmus trochu jinak aneb... / Olga Vlachová	109

a dále | zprávy, glosy a autentické texty

Rozhovor s bohemistou PhDr. Jiřím Hasilem, Ph.D.

PhDr. Jiří Hasil, Ph.D., vystudoval na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze ruštinu, občanskou nauku a češtinu. Již v průběhu svého studia pracoval na Letní škole slovanských studií a od roku 1982 pedagogicky působí (nyní jako odborný asistent) v Ústavu bohemistických studií Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze (dříve Ústav slovanských studií). Od roku 2002 vyučuje i na katedře bohemistiky Pedagogické fakulty Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem, kde rovněž absolvoval doktorské studium. V letech 2009 až 2016 byl ředitelem pražské Letní školy slovanských studií a zástupcem ředitele Ústavu bohemistických studií. Je často zván k přednáškovým pobytům na české i zahraniční univerzity (Brno, Ostrava, Berlín, Lipsko, Řezno, Vídeň, Bratislava, Košice, Lvov, Kyjev, Soul), pravidelně pedagogicky působil na Berliner Bohemicu/Slovaciu v Berlíně a pedagogicky se podílel na programu *Bachelor+* na Univerzitě v Lipsku. K jeho hlavním odborným zájmům patří česká morfologie, teorie jazykové kultury, vývoj českého jazyka, lingvodidaktika češtiny pro cizince, české reálie, česká kultura a historie a historie oboru čeština pro cizince. Je autorem jedné monografie, spoluautorem čtyř dalších, autorem či spoluautorem čtrnácti učebnic a více než osmdesáti odborných článků. Je školitelem doktorandů, členem *Jazykovědného sdružení* a redakční rady časopisů *Nová čeština doma a ve světě* a *Krajiny češtiny*. Byl také členem komise MŠMT ČR pro výběr lektorů v zahraničí.

❖ **Co vás přivedlo ke studiu češtiny? Když jste začal studovat český jazyk a literaturu, měl jste již vystudováno učitelství všeobecně vzdělávacích předmětů, obor ruština a občanská nauka. Čím byl způsoben obrat k češtině?**

On to vlastně žádný obrat nebyl. Já chtěl původně studovat češtinu a ruštinu, ale tato kombinace se v druhé polovině sedmdesátých let minulého století na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy (FF UK) neotevírala. A tak jsem na radu Jaroslavy Janáčkové podal přihlášku na obor ruština –

občanská nauka s tím, že si od 3. ročníku přiberu češtinu. To, že mi Vladimír Blažek už v prvním ročníku nabídl práci doprovodného tlumočnicka na 22. běhu Letní školy slovanských studií a že jsem od školního roku 1978/79 začal pracovat jako pomocná vědecká síla v sekretariátu Letní školy, můj záměr jen utvrdilo. Už v té době jsem se začal zajímat o výuku češtiny pro cizince. A studium ruštiny a občanské nauky se mi hodilo i později při výuce cizinců a nasměrovalo mě i k výuce a odbornému studiu českých reálií a české kultury.

♥ **V současné době pracujete v Ústavu bohemistických studií Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze a na katedře bohemistiky Pedagogické fakulty Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem. Jaké problematice se zde nejvíce věnujete?**

V Ústavu bohemistických studií (původně se jmenoval Ústav slovanských studií) pracuji jako pedagog od roku 1982. Původně jsem se věnoval výuce praktického českého jazyka pro tzv. nebohemisty. To byli zahraniční studenti, kteří na FF UK studovali nejrůznější obory kromě bohemistiky. Ve svých studijních plánech měli pět semestrů povinné češtiny. Musím přiznat, že mě v této době velmi silně ovlivnil Zdeněk Švamberk, který tuto výuku garantoval a nezištně mě do ní zasvěcoval. Vlastně mě naučil cizince učit. Dodnes jsem mu za to vděčný a jeho radami se při výuce řídím. Postupně jsem učil i tzv. stážisty a postgraduanty a nakonec i oborové bohemisty, do jejichž výuky mě uvedla Alena Trnková a později i Milan Šára. Kromě praktického českého jazyka, konverzace a rozvoje slovníku jsem začal postupně učit i úvod do studia, morfologii a především vývoj jazyka a nástin dialektologie, české reálie a českou kulturu a historii. Vedu seminář, který navštěvují rovněž studenti Ústavu českého jazyka a teorie komunikace FF UK, jenž je věnován teoretickým lingvodidaktickým otázkám češtiny pro cizince.

A čeština pro cizince mě zavedla i do Ústí nad Labem na katedru bohemistiky. Nejprve jako externistu (od roku 2002), který zde vyučoval předmět čeština jako cizí jazyk. Později jako doktoranda (tématem mé disertace vedené Marií Čechovou byly *Interkulturní aspekty mezikulturní komunikace*) a od roku 2010 jako odborného asistenta. Zde je mým hlavním oborem morfologie češtiny, ale přednáším i teorii jazykové kultury a vedu semináře o češtině v zahraničí, o češtině jako cizím jazyku, ale třeba i o jazyce v současné české literatuře.

♥ **Váš profesní životopis je spojen s Letní školou slovanských studií Filozofické fakulty Univerzity Karlovy. Z jakého důvodu již řadu let na jednotlivých bězích Letní školy přednášíte a vyučujete?**

Jak jsem již říkal, na pražské Letní škole slovanských studií (LŠSS) pracuji od roku 1978, tedy letos to bude moje již třicátá devátá Letní škola (povedu na ní workshop o české hudbě). Za tu dobu jsem si vyzkoušel různé funkce, byl jsem doprovodným tlumočnickem, lektorem, přednášejícím, tajemníkem pro ubytování a stravování, tajemníkem pro kulturní program a osm běhů jsem vedl jako ředitel (v letech 2009–2016). Jen jsem nikdy nebyl organizačním

tajemníkem, tajemníkem pro výuku a zástupcem ředitele. Proč se práci pro Letní školu tak dlouho věnuju? To je jednoduchá, ale zároveň i velmi složitá otázka, na kterou neumím krátce odpovědět. Rozhodně to není z důvodů zjištěných. Můj předchůdce ve funkci ředitele LŠSS a také můj nezapomenutelný učitel historik Jan Kuklík v posledním rozhovoru pro tisk krátce před svou smrtí řekl, že je přesvědčen o tom, že práce pro Letní školu má smysl a že o jiných svých aktivitách na univerzitě si to vždy nemyslí. Ano, práce pro Letní školu má smysl, výsledek této kolektivní činnosti je totiž viditelný a zřejmý. Celkový výsledek působení LŠSS totiž závisí na součinnosti celého kolektivu organizátorů, vyučujících i přednášejících. Letní škola je jako hodinový stroj a musí být řádně „namazána“ společným zájmem a zaujetím všech, kdo se na její přípravě a jejím průběhu podílejí, kuchařky v menze, uklízečky na koleji, vrátné na fakultě i řidiče a akademické funkcionáře na fakultě a univerzitě nevyjímaje. Spokojenost účastníků jednotlivých běhů, jejich pokroky ve zvládnání obtížného českého jazyka a jejich rozšiřující se znalosti české literatury, kultury a historie jsou onoho smyslu neklamným důkazem. Je to rovněž dáno přátelskou a tolerantní atmosférou, která se na jednotlivých bězích vždy vytváří. Vždyť i v dobách minulých byla Letní škola jakýmsi mostem, kde se setkávali účastníci z východu, západu, severu i jihu a vzájemně se respektovali. Mezi současnými, ale především mezi minulými účastníky jednotlivých běhů (mnozí z nich přijížděli a přijíždějí opakovaně) mám mnoho osobních přátel. Jsou prakticky po celém světě – na Ukrajině, v Rusku, Německu, Polsku, Bulharsku, Rakousku, USA i v Egyptě a v Jižní Koreji. Mnozí z nich dnes na Letní školu posílají své žáky. Navíc jsem se na Letní škole poznal s autoritami z oblasti české kultury a z českých humanitních věd a jsem pyšný na to, že jsem se s nimi mohl setkávat. Jmenovat můžu například teatrologa Františka Černého, právníka a předsedu správní rady Hlávkovy nadace Václava Pavlíčka, literárního vědce Eduarda Goldstücker, právníky Jana Kuklíka a Aleše Gerlocha, historiky Zdeňka Beneše a Miroslava Hrocha, kunsthistoriky Mojmíra Horynu a Jana Royta, psychologa Stanislava Štecha, bohemisty Jiřího Krause, Marii Čechovou, Petra Mareše, literáty Jaroslavu Janáčkovou, Pavla Janouška, Radko Pytlíka a dále například Lenku Reinerovou, Petra Ebena či Miloslava kardinála Vlka. A pak je tu ještě jeden důvod, osobní. Na Letní škole jsem se seznámil před více než třiceti pěti lety se svou ženou, která přes 20 let na LŠSS vedla jazykové kurzy, starší syn Jan jako archeolog již na LŠSS několikrát přednášel a mladší Petr se svou přítelkyní opakovaně působili jako doprovodní

tlumočníci. Léto bez Letní školy a dva měsíce prázdnin si dnes ve svých šedesáti letech dovedu jen těžko představit. Jsem proto rád, že mě v posledních letech pravidelně zvou přednášet i na Letní školu slovanských (bohemistických) studií, kterou organizuje Filozofická fakulta Masarykovy univerzity v Brně.

● **Vzhledem k tomu, že jste spoluautorem učebnic češtiny pro cizince a publikujete odborné články spojené s touto problematikou, můžete nám objasnit, jak se mění pojetí výuky češtiny pro cizince a sami studenti?**

To je celý komplex otázek. Nicméně se pokusím stručně odpovědět. Mám ten pocit, že studenti jsou stále stejní, mnozí jsou motivovaní, pilní, nadaní, jiní už méně. Tak to bylo vždy. Mění se ale jejich motivace ke studiu češtiny a české kultury. Před rokem 1989 pro řadu studentů ze Západu představovalo studium češtiny jisté dobrodružství a také možnost nahlédnout za železnou oponu. Bezprostředně po sametové revoluci prudce stoupl zájem o češtinu a českou kulturu především zásluhou Václava Havla (řadě dnešních zahraničních studentů jeho jméno už tak moc neříká). A narostl také počet českých krajanů, respektive jejich potomků, kteří se chtěli zdokonalit v jazyce svých českých předků, třeba jen proto, aby se bez problémů domluvili s babičkou. V dnešní době, kdy ten prvotní zájem poněkud opadl, se opět vrací především zájem o češtinu v rámci slavistických studií, ale objevují se i motivace jiné, například je zájem o češtinu pro komerční či podnikatelskou sféru, ale roste i počet zájemců o češtinu například z řad hudebníků, dirigenti a především pěvci se učí česky. Vždyť v době, kdy se na světových jevištích díla českých autorů, především Antonína Dvořáka, Bedřicha Smetany a hlavně Leoše Janáčka, hrají v originální jazykové verzi, je zpívaná čeština na třetím místě hned za italštinou a němčinou.

Mění se i pojetí výuky, její metody. Dnes převládá především tzv. komunikační metoda, trochu se upozaďuje výuka gramatiky. Nemyslím si, že je to vždy dobře. Výuku ovlivnila také společná jazyková politika Rady Evropy, na myslí mám především Společný evropský referenční rámec pro jazyky a popisy jednotlivých úrovní od A1 až po C2. Ne vždy je ale tato politika ve výuce uplatňována účelně. Do vysokoškolské výuky zasáhl i tzv. Boloňský proces, tj. rozdělení studia na studium bakalářské, magisterské a doktorské, které není vždy pro jazykovou výuku výhodné. Ale nechci vše jen kritizovat. Moderní technologie (internet, YouTube, Skype...) výuku pozitivně ovlivňují.

Mizí totiž onen pověstný skleník, ve kterém probíhala výuka češtiny v zahraničí, kdy mnohdy jedinou autoritou a jediným mluvčím, s nímž přišli studenti do kontaktu, byl jejich učitel. Dnes i na druhém konci světa mohou studenti online číst české noviny, poslouchat rozhlasové i televizní stanice, na YouTube sledovat české filmy atd. A studenti mají k dispozici i nové elektronické učební materiály. V současné době jsem členem řešitelského kolektivu vedeného Hanou Gladkovou, který v rámci grantového projektu aplikovaného výzkumu a vývoje národní a kulturní identity Ministerstva kultury ČR (NAKI) zpracovává tzv. Abecedu českých reálií, jež bude sloužit jak Čechům, tak i zahraničním bohemistům. To vše pozitivně mění jazykovou výuku.

● **Od prvního čísla časopisu *Krajiny češtiny* jste členem jeho redakční rady. Jak byste zhodnotil dosavadní ročníky? Kam by podle vás měly *Krajiny češtiny* směřovat a co byste vzkázal čtenářům?**

Jednotlivá čísla časopisu *Krajiny češtiny* mají podle mého názoru stoupající úroveň, přinášejí mnoho zajímavých informací o životě v krajských komunitách, na lektorátech češtiny na zahraničních vysokých školách i v Českých školách bez hranic. Myslím, že se plně osvědčilo, že jednotlivá čísla jsou tematicky zaměřena. Do budoucna bych si přál, aby narůstal počet příspěvků především do rubrik *Didaktické zkušenosti a studie* a *Recenze*, aby tak stoupla i odborná úroveň časopisu a aby se stal skutečnou platformou pro výměnu pedagogických zkušeností z výuky češtiny pro cizince.

Čtenářům přeju, aby je četba časopisu uspokojovala a aby nadále trval jejich zájem o český jazyk a českou kulturu. Aby v něm nacházeli poučení i zábavu. Přeju jim mnoho úspěchů ve výuce i ve studiu a hlavně hodně zdraví, uspokojení z jejich práce a štěstí.

Pozn.: Rozhovor byl veden písemně.

Praha a studenti Moskevské státní univerzity M. V. Lomonosova

Anastasia Čubanová, Olga Čerčuk a Grigorij Maslov,
úvod Růžena Henkrichová, lektorát Moskva, Rusko

Na podzim v roce 2016 bylo poprvé otevřeno magisterské studium bohemistiky na Filologické fakultě Moskevské státní univerzity. Téměř všichni studenti, kteří ukončili bakalářské studium oboru český jazyk a literatura a jiné slovanské literatury, se rozhodli pokračovat v navazujícím magisterském studiu. V jarním semestru 2017 většina těchto studentů strávila jeden měsíc na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze, kde se věnovali studiu češtiny. Tyto práce odrážejí jejich dojmy ze studijního pobytu.

Anastasia Čubanová, je absolventkou bakalářského studia oboru český jazyk a literatura a jiné slovanské literatury Moskevské státní univerzity M. V. Lomonosova.

Místo, kde jsem sama sebou

Mám ráda Prahu. Byla jsem v Praze už třikrát, ale po každé se dívám na ni jinak. Je nesporné, že Praha je jedno z nejkrásnějších měst v Evropě a, pravděpodobně, na světě.

Co je Praha? To jsou úzké uličky, dlážděné kamenem, to jsou restaurace, kavárny a pivnice s fantastickou atmosférou, kde můžete ochutnat české pivo a české speciality. Když jsem v Praze, navštěvuji kavárnu Slavia. Tam se otvírá nádherný pohled na řeku Vltavu a na Pražský hrad. Mimochodem tuhle restauraci měl rád Václav Havel. Je českým spisovatelem a prvním prezidentem České republiky. Nahlédla bych ještě do pivnice U zlatého tygra, to bylo nejoblíbenějším místem známého českého spisovatele Bohumila Hrabala.

Co je ještě Praha? Je určitě hlavním městem České republiky a Pražský hrad je sídlem českého prezidenta.

Ale co je pro mne Praha? Je pokladem kulturních a historických památek, především stavitelských. Vždyť se v tomhle městě dá najít všechny architektonické slohy: paláce, rotundy, chrámy a kostely, které jsou postaveny v románském, gotickém, barokním nebo renesančním slohu. Když jdu na procházku po Praze, mám určitou cestu. Nejdřív jdu přes Prašnou bránu, potom se procházím po Celetné, a na samém konci této ulice vidím krásné Staroměstské náměstí, kde se nachází Staroměstská radnice s Pražským orlojem, Týnský chrám a Pomník mistra Jana Husa. Je českým středověkým náboženským myslitelem, reformátorem a kazatelem. Přes Karlův most jdu do Malé Strany. Pro mne to je jedno z nejoblíbenějších míst v Praze. Nevím proč. Je možné, že ovlivnily mě Povídky malostranské Jana Nerudy. Zdá se mi, že hned někoho z jeho postav potkám a díky těm povídkám jsem úplně okouzlená tím místem. Poslední památka, kterou navštívím, je Pražský hrad. Zvláštní pozornost věnuju katedrále Svatého Víta. Nevím, jakými slovy můžu popsat ten zázrak, ale je prostě prima. To je sákrální místo, kde zůstávám sám sebou, zůstávám o samotě se svými myšlenky.

Každá ulice, každá budova, každé místo má svou historii v Praze a napoprvé se nedokážeš všechno to dozvědět. Tady jsem už čtyřikrát a dosud jsem neodhalila tajemství tohoto podivuhodného města.

Olga Čerčuk je absolventkou bakalářského studia oboru český jazyk a literatura a jiné slovanské literatury Moskevské státní univerzity M. V. Lomonosova.

Vyšehrad

Znáte-li takové město na světě, kde se čas zastaví? Kde se cítíš úplný klid, kde se zdá, že všechny problémy za chvíli budou pryč. Já to znám, to je Vyšehrad.

Vyšehrad se nenachází úplně ve středu Prahy, a proto je tam méně turistů než na Pražském hradě. Pokud cestovní ruch vás nebaví, vítejte na Vyšehradě.

Ale nevím, proč to není tak obdivované turisty místo. Přece na Vyšehradě bájná kněžna Libuše věštila slávu Praze. Na vyšehradském hřbitově jsou pohřbeni velikáni české historie. A vůbec prý že na Vyšehradě je nějaká energie, která vás nabíjí.

Poprvé jsem poznala Vyšehrad v roce 2013, když jsem byla v Praze na Letní škole v srpnu. Tento měsíc v Praze bylo velmi horko, slunce tak pálilo, že nemohli jsme najít místo, kde bychom se schovali. Když jsme konečně vystoupili na Vyšehrad, všichni byli už unavení, protože cesta nahoru v podstatě není lehká. Ale potom nebylo nám líto ani na okamžik, únava uplynula, protože kvůli stínu starých stromů Vyšehrad je opoután takovým příjemným chládkem.

Prošla jsem se kolem a podívala jsem se na Prahu z kopce. Zdá se mi, že vyhlídka z Vyšehradu je dokonce pěkněji než z území Pražského hradu, protože z Pražského hradu není vidět Pražský hrad! No a pak po fotografování byl čas na přehled chráma Sv. Petra a Pavla. Novogotický kostel se možná nelíbí všem, protože na první pohled se zda tmavým a tiskovým. Ale vaše názory se určitě změní, když vstoupíte uvnitř.

Když přiletím do Prahy, určitě několik dnů budu jenom prohlížet pamětihodnosti, i když jsem už je několikrát viděla. Například, samozřejmě se projdu Karlovým mostem, protože v roce 2017 připomínáme významné vytočí – 660 let od položení základního kamene Karlova mostu. Ale určitě věnuji aspoň několik hodin Vyšehradu. Myslím, že když Pražský hrad je srdcem Prahy, Vyšehrad je jejími plícemi.

Grigorij Maslov je absolventem bakalářského studia Moskevského státního institutu mezinárodních vztahů (MGIMO MID RF), obor mezinárodní žurnalistika se znalostí českého jazyka.

Útěk před tím, co miluji

Nebyl jsem v Praze téměř tři roky a teď utíkám ve vlaku na Moravu. Praha totiž sama chtěla, abych jel někam jiným směrem: tramvaje a autobusy jezdily blbě, z Větrníku na Žižkov místo Malé strany a z Holešovic zase na Petřiny ale nikoliv tam, kam jsem potřeboval. Asi se to dělo kvůli maratonu nebo kvůli tomu že jsem se sám ve městě skutečně nudil bez kamarádů ani známých, a město přitom nějak rozhodlo že toužím po dobrodružstvích.

Moje kolegyně a já jsme sem přijeli na stáž, jejímž výsledkem by se měla stát ročníková práce. Pro mne bylo překvapením že nejen fakulta, ale třeba i knihovna je otevřená pro všechny, že v bufetu se prodává pivo, dokonce i levněji než v hospodách, že budovy Filozofické fakulty se nachází ve středu historické Prahy a studenti splývají s davem turistů. Možnost celý měsíc prožít jako opravdový pražský student je beze sporu vynikající. Počínání určitě části studentů, do níž bych se taky zařadil, lze však popsat veršem J. H. Krchovského:

*Nedělám nic. Už přes měsíc
akorát chlastám ještě víc
přičtu si k dobru na konto
že vůbec dělám aspoň to.*

Miluji Prahu za její krásné chodníky s dlažbou, po níž se nedají tahat kufry, za prodavačky, které ti dají studentskou slevu, aniž by se ptali na potvrzení, za to, že pod Prahou byl na začátku osmdesátých let na vojně můj otec, který Prahu (i po čtyřiceti letech co tady nebyl) doposud miluje. Občas ale vzniká potřeba jaksí utéct před tím co miluješ. Tak utíkám vlakem na Moravu, pozdrav z Olomouce!

Etnokuća v Kruščici

Ilona Kirchnerová

krajanská komunita Bela Crkva, Srbsko

Číslo 75 ožilo

Slavnosti Vynášení Morany v Kruščici

Ve 30. letech 19. století přišli první čeští osadníci, kteří se rozhodli opustit nehostinné podmínky rumunského Banátu, do srbské obce Kruščice. Přinesli si s sebou jen skromný majetek, znalost řemesel a životní zkušenosti. Postupně se ale velmi dobře sžili s místním obyvatelstvem, a stali se pro Kruščici velkým přínosem.

Prvním doloženým Čechem v Kruščici byl pravděpodobně cihlář Glasser. Následovaly další české rodiny – rodina Matěje Kvapila z Rovenska, dále například hospodáři z Biegru Votýpka, Havlovič, Jírovec (dnes srbské jméno Irović), Hána, Škornjička, Mareš, Třezka, Veselý, Strnad, Štěpnička, Zucha, Červenka, Marek, Helebrant, Kuželka, Kroutil a Vlasák. O něco později to byly rodiny Schovancova z Rovenska, Stehlíkova z Gerniku, Hocova ze Šumice a další. Život české menšiny v Kruščici se začal pomalu rozvíjet.

Česká beseda Kruščice

V roce 1921 se zásluhou tehdejšího učitele Václava Balata zrodila myšlenka udržet v Kruščici povědomí o české kultuře a kořenech. Na tomto základě zde byla založena *Česká národní knihovna a čítárna*, která se stala zároveň prvním kulturním sdružením Čechů na území Vojvodiny. V době svého vzniku měla třicet dva členů. Nedlouho potom se zformovala také amatérská divadelní skupina a celé sdružení dalo příklad i příslušníkům české menšiny v okolních městech a vesnicích (Bela Crkva, Češko Selo).

Od počátku svého vzniku spolupracovalo sdružení s podobnými spolky na území Srbska, ale také se zahraničím (Československo, Rumunsko, Chorvatsko aj.). Bylo zajištěno předplatné českých novin a zakoupeno mnoho českých knih.

Exteriér a interiér Etnokući v Kruščici

V roce 1929 přerušilo sdružení z blíže neurčených důvodů svoji činnost a veškeré majetky byly převedeny na Církevní odbor římskokatolické církve Kruščice.

Organizace byla obnovena opět v roce 1935 pod názvem *Československá beseda Kruščica* a sdružení fungovalo až do roku 1941, kdy začala okupace Jugoslávie a činnost sdružení byla dočasně pozastavena. V roce 1945 bylo zvoleno desetičlenné předsednictvo, předsedou sdružení se stal Jozef Kuželka a sekretářem Anton Pagač, který měl rovněž funkci knihovníka. Československá beseda měla 60 členů všech věkových kategorií.

V roce 1968 byl z dobrovolných příspěvků a dobrovolnou prací postaven *Český dům*, jako místo setkávání a zázemí pro organizování akcí Besedy. V dalších letech se v *Českém domě* začala scházet mládež, pořádaly se zde bály, divadla; Beseda měla jako první ve vesnici televizor. V dalších letech existence se Beseda stále rozšiřovala, členů a aktivit přibývalo a nic na tom nezměnily ani válečné události 90. let 20. století.

Česká beseda Kruščice je dnes jedním z neaktivnějších krajských spolků, který má nemalou zásluhu na udržení povědomí o českých kořenech, české kultuře, českých zvycích a tradicích na území Srbska, a také na jejich rozvoji. Je tou nejlepší připomínkou toho, že se Češi ve světě neztratili.

Od myšlenky k činu

V roce 2012 současného předsedu *České besedy Kruščice* Jozefa Iroviće poprvé napadlo vytvořit v Kruščici prostor, kde by byly uchovávány vzpomínky místních Čechů a také povědomí o tom, jak žili Češi v Kruščici po příchodu

z Rumunska. Hned od počátku ale bylo jasné, že se nebude jednat pouze o muzeum se stálou expozicí, ale cílem bude interaktivní projekt. Měl by to být prostor, ve kterém budou na jedné straně zachovány artefakty i předměty denní potřeby ilustrující kolorit života české menšiny v Srbsku, ale zároveň také místo, v němž může své aktivity provozovat současná generace Čechů v Kruščici. Centrum setkávání, místo konání nejrůznějších kulturních akcí české menšiny, a zároveň také turisticky atraktivní prostředí, které má přichozím co nabídnout.

Prvním krokem bylo nalezení objektu, který by byl vhodný k výše uvedeným účelům. Jako nejvhodnější se od počátku jevil dům s popisným číslem 75, který byl postaven rodinou Jozefa a Any Škornjičkových na konci 19. století a jenž se také zdál být v dobrém stavu. K domu navíc přiléhá poměrně velký pozemek a několik více či méně použitelných hospodářských budov (stará maštal pro koně a krávy, sklad na kukuřici, chlév pro prasata, kůlna). Majitelé se navíc uvolili zanechat v domě veškeré vnitřní vybavení – původní nábytek, obrazy, nádobí a vše, co by mohlo být připomínkou života Čechů v Srbsku.

V roce 2013 byla podepsána předkupní smlouva a koncem roku 2016 přešel dům s tehdy ještě pracovním, nyní již oficiálním názvem Etnokuća (srbské „kuća“ – dům), do vlastnictví *České besedy Kruščice*.

Číslo 75 žije!

S kultivováním a renovováním prostoru Etnokući začali členové *České besedy Kruščice* v podstatě bezprostředně po podpisu předkupní smlouvy, což byl také signál, že to *Česká beseda Kruščice* myslí opravdu vážně. Bylo to možné

Členové *Folklorního tanečního souboru České besedy Kruščice*

hlavně díky finanční podpoře projektu ze strany Velvyslanectví České republiky v Bělehradě. Nejenom za finanční podporu tohoto projektu, ale především za všestrannou trvalou podporu české menšiny v Srbsku patří Velvyslanectví České republiky v Bělehradě velké díky.

Výhodou je samozřejmě také to, že každý z místních se naučil nějaké řemeslo, i když to není zrovna jeho zaměstnání, a tak byla postupně vlastními silami upravena především zarostlá a zanedbaná zahrada, byly vyklizeny hospodářské budovy i vnitřní prostory domu a půda. Postupně se opravilo to, co za opravu stálo, vyběhla se maštal a vyčistila studna na kraji pozemku, ze které byla čerpána voda jak pro rodinu, tak pro dobytek. Zprovoznilo se elektrické osvětlení a dveře se opatřily pořádným zámkem.

Při kultivování zahrady byly v zadní části objeveny zakopané náhrobní kameny se záznamy o narození a úmrtí prvních majitelů domů Any a Jozefa Škornjičkových, které byly očištěny a prozatím uloženy v prostorách maštale.

S příchodem teplého letního počasí se do Etnokući postupně přesunuly zkoušky *Pěveckého sboru České besedy Kruščice*, několikrát také zkoušky *Folklorního souboru České besedy Kruščice*. Jednou z největších změn pak bylo přesunutí kurzů českého jazyka z prostor *Českého domu* do tzv. parádního pokoje Etnokući, tedy do místnosti, která původně sloužila pouze pro hosty. Výuka českého jazyka zde probíhala pravidelně v podstatě až do vánočních prázdnin. Vzhledem k letošním silným mrazům však bylo nutné se pokorně, alespoň na čas, vrátit ke kamnům do *Českého domu*. S nadcházejícím jarem se kurzy českého jazyka opět vrátily do Etnokući.

Jednou z prvních akcí, ve které Etnokuća již plánovaně sehrála svoji roli, byl druhý ročník *Vynášení Morany*

v Kruščici, do kterého jsou tradičně zapojeni účastníci kurzu českého jazyka a členové *Folklorního tanečního souboru České besedy Kruščice*. V roce 2015 vsadil folklorní průvod na závěr celé slavnosti do zahrady hrušňů nejen jako symbol přicházejícího jara, ale také jako symbol Kruščice, která podle tohoto stromu dostala svoje jméno (ze srbského „kruška“ – hruška). V roce 2016 a v roce letošním byly v rámci této akce, která se těší stále většímu zájmu obyvatel, zasazeny ještě další stromy, základní stavební jednotky budoucího hruškového sadu.

Dalo by se říci, že spolu s první zasazenou hrušní se vrátila míza do starých zdí Etnokući a objekt začal ožít pravidelnými návštěvami a kulturními událostmi. Za zmínku stojí letní multikulturní festival *Lepota različitosti – Krása různorodosti*, kterého se ročně zúčastní asi dvacet pěveckých souborů a folklorních tanečních uskupení představujících kulturu nejrůznějších etnik žijících na území Srbska. Slavnostní úvodní setkání návštěvníků a účinkujících se koná vždy na pozemku Etnokući a v roce 2016 byla do jejich vnitřních prostor také instalována výstava a videoprojekce fotografií z předchozích ročníků festivalu.

V témže roce jsme využili návštěvy *Cimbálové muziky Kordulka* a folklorního tanečního souboru *Kotár* v nedalekém Vršci v rámci akce *Dny české kultury v Srbsku* a zorganizovali jsme večerní *Posezení u cimbálu*, které se setkalo s nebyvalým ohlasem a skončilo až v ranních hodinách. Zahrada Etnokući tak ožila moravskou a českou lidovou muzikou a tancem. Stoly se prohýbaly pod dobrým jídlem, kořalkou a pivem, a náhodný kolemjdoucí by si možná mohl pomyslet, že se na chvíli ocitl na starodávné venkovské svatbě.

Jak to tehdy bylo?

Jozefu Škornjičkovi je Kruščice domovem již šedesát jedna let. Je posledním majitelem kruščické Etnokući, člověkem, který se narodil v jednom z pokojů domu č. p. 75. Jozef Škornjička ochotně zavzpomínal na svoje prarodiče a rodiče a na život české menšiny v době jeho dětství a mládí vůbec. S jeho souhlasem zveřejňuji část našeho rozhovoru, který jsme vedli u něj v kuchyni, nad domácím uzeným a nejlepší kořalkou v Kruščici. Nelze si odpustit drobné vysvětlení zásadního významu: „Jakákoli rodina v Srbsku má nejlepší kořalku.“ Český jazyk Jozefa Škornjičky jsem upravila pouze minimálně, z důvodu lepšího porozumění, ale snažila jsem se zachovat všechna specifika češtiny místních krajanů.

♥ Víte, odkud pocházíte?

Moji příšši z Rumunije z Biegru. Pradeda Jozef a prababa Anka. Ty památníky, co ste našli, to je důkaz. V roce 1902 zemřeli – to jsou ty, který zidali to stavení. No a potom tam žili deda Tonda a baba Marica. Já sem se tam narodil a bydleli sme tam všichni. Celou dobu to měla naše familija, jenom Škornjičkovi.

♥ Kolik vás tam tedy bydlelo?

No já, moje dvě sestry, táta, máma, baba, deda. Všechny generace. Já sem se potom voženil a vodešel bydlet přes cestu. My sme bydleli hlavně v kuchyni, tam bylo teplo, v tý peci, co tam je, sme pekli chleba. No a potom v tý jedný sednici. Ta sednice, co má vokna do ulice, to byl parádní pokoj, tam se moc nebylo. To bylo pro hosti.

♥ Co dělali vaši rodiče?

No zemědělství. Měli sme krávy a koně, dokud s nima moh táta eště dělat. Jeden z posledních, co eště držel koně. Jezdilo se s nima i na trh do Bele Crkve a do mlejna. Pak přišly mašiny. Já sem taky přes dvacet let dělal s traktořem. Já v kombinátě teda, ale teď už jenom na svým.

♥ Jak vypadal život v č. p. 75?

No normálně. Hlavně se teda žilo v kuchyni a v tý první sednici. No a pak na dvoře a na poli. Krmil se dobytek. Táta chodil ve dvou ve třech brzy ráno na pole a domů přišel v deset v jedenáct, dok sou hice a pak znova do noci. Zabijačky se dělaly, já i doteď dělám, neplatíme zabíjení, to víte, svoje je svoje. Kroupový jelita se dřív dělaly, krev a geršla¹, to už se dneska nedělá. Chodily k nám návštěvy, přes zimu, když není práce, na karty. Hrával se mariáš a sedmičky. Ženský draly peří. To se chodilo k mému tátovi na karty eště teď, dok neumřel. To sou čtyry roky. Umřel na výročí svojí svatby. Šedesát dva let byli s mámou spolu.

♥ Co se změnilo na vašem domě?

No dneska už nic. Když sem měl dvacet let, tak sme zdili ten špajz a maštal, já a můj strejc Tony. A taky tu plevárnu a chlívěk. Hambar² byl už postavenej. Nebyly tam ty pole, jenom zahrada, dvůr, kolem byly další stavení. Vzadu byl bunár³, tam se brala voda na pití, na praní, na koupá-

ní, pro dobytek, na všechno. Ale byla tvrdá. Měla hodně kamence⁴. Ale když člověk pije rakiju⁵, tak to roztopí kamenac. Vždycky sme měli vlastní rakiju. Gazda⁶ bez rakije není gazda. Já mám i dneska, ale málo stromů. Jen šedesát švestek a ňáký třešně.

♥ Žily v okolí ještě další české rodiny?

Naproti přes cestu byli Češi, i vedle, ale jinak Raci⁷. Ulice vedle byla celá česká. Stavěly se domy, jak kdo měl peníze. Kdo měl peníze, moh stavět. Ale teď musíte probovat⁸ rakiju a špek. To je můj, takovej nikdo nemá.

Hudba budoucnosti

Etnokuća prošla za poslední čtyři roky od své obnovy výraznou změnou, a protože zatím nechybí ani snaha, ani nadšení, jistě ji ještě výrazné změny čekají. Celý objekt bude i nadále využíván k setkávání a konání kulturních akcí české menšiny a k propagování české kultury v Srbsku.

Rádi bychom v Etnokuće také nabídli možnost ubytování především českým turistům, kteří si k české menšině v Srbsku v posledních letech nacházejí cestu stále častěji. První zkušenosti s ubytováním, zatím pouze ve stanech na zahradě, ale s možností využití vnitřních prostor Etnokućí, dopadly nad očekávání dobře. Do budoucna plánujeme i nabídku interaktivních programů s využitím místních produktů – pálení kořalky, kurz vaření srbské kuchyně, výrobu vlastních marmelád či ajvaru atd., což je v dnešní době rozkvětu agroturistiky jistě zajímavé lákadlo.

Stále ještě je před námi hodně práce a bohužel v současné době bojujeme také s nedostatkem finančních prostředků, ale jak praví klasik: „Dum spiro spero!“ Nepropadáme tedy beznaději a neustáváme v úsilí. **Kruščická Etnokuća se bezpochyby stala naší srdeční záležitostí.**

1| kroupy

2| budova na uskladnění kukuřice

3| studna, která je stále funkční

4| vodní kámen

5| kořalka

6| hospodář

7| lidové označení Srbů

8| ochutnat

Fascinující atmosféra Prahy a davy turistů

Studenti Univerzity Adama Mickiewicze v Poznani, úvod Marcela Grygerková, lektorát Poznaň, Polsko

Studenti poznaňské bohemistiky, pokud nebyli v Praze soukromě, poznávají hlavní město České republiky v rámci školního výletu. Ten je za finanční podpory Ústavu slovanské filologie Univerzity Adama Mickiewicze v Poznani (UAM) organizován každým rokem pro první ročník; organizátor výletu Jan Pešina tradičně volí termín na přelomu dubna a května – dojmy z města jsou tedy ovlivněny jarním obdobím. Později někteří studenti město poznají důkladněji v rámci pobytu Erasmus+.

Téma Fascinace Prahou jsem zadala jako dobrovolný domácí úkol; sešlo se několik prací, ze kterých jsem nedokázala vybrat tu nejlepší; rozhodla jsem se tedy vybrat nejzajímavější – větší či menší – úryvky ze všech. V textech jsem opravila pouze diakritiku a interpunkci. Chyby ve vazbách, slovosledu, výběru lexika, koncokách i v pravopisu jsou většinou způsobeny interferencemi polštiny.

Studentské práce jsou každá jiná, ale překvapilo mě, jak jsou přesto propojeny: autoři si všímají atmosféry města – vnímají nejen očima, ale i dalšími smysly a srdcem – a kriticky se stavějí k zahlcení Prahy zahraničními turisty – únik před turisty hledají v Praze noční nebo mimo historické centrum.

Joanna Wawrzynowska, studentka 2. ročníku bakalářského studia, připomíná historii Prahy a vyjmenovává nejvýznamnější památky; činí tak formou fiktivního rozhovoru s Prahou:

Novinářka: Dobrý den, paní Praho. Jsem poctěna, že jste chtěla poskytnout rozhovor.

Praha: Dobrý den. Mně rovněž je velmi milé.

Novinářka: Mohla byste říct našim čtenářům něco o sobě?

Praha: V 870 roce kníže Bořivoj začal na břehu Vltavy stavět svůj hrad. Už v 12. století napsal o mně kupec Ibrahim Ibn Jakob, že jsem „město z kamene“. Bylo to ve své době znakem jen bohatých měst. Přežila jsem tolik panovníků, že až těžko spočítat.

Novinářka: Přesto ještě vypadáte nádherně.

Praha: To ráda slyším. Navzdory věku mám stále mladé srdce. /.../

Olga Kruszona ze 3. ročníku bakalářského studia uvádí tři aspekty, díky nimž se do Prahy zamilovala – významné osobnosti, zhlédnuté památky a večerní toulání se po městě: /.../ *„Odpověď na otázku „proč“ je docela jasná: je to město*

Franze Kafky, Golema, hrdiny populárního románu Milana Kundery „Nesnesitelná lehkost bytí“, Václava Havla, Karla IV. a město akce populárního filmu „Mission Impossible“ /.../ Bylo jaro a během dne jsem navštěvovala se svou skupinou nejdůležitější pražské památky: Karlův most, Hradčany, viděla jsem hrob Karla Hynka Máchy, byla jsem v českém parlamentu. Chodila jsem cestou soch Davida Černého, byla jsem v Betlémské kapli, kde kázal Jan Hus. Večer jsme byli v Národním divadle a dívali jsme se na krásné představení, bohužel bez anglických titulků, což bylo těžké pro mě – studentku prvního roku – ale určitě to byla nádherná zkušenost. /.../ Večery, ve kterých jsme měli čas jenom pro sebe, jsem trávila se svými kamarádkami. Chodily jsme, kam jsme chtěly, nebo jsme vstupovaly do náhodné tramvaje a vystupovaly jsme, kde se nám nejlépe líbilo. Naší oblíbenou čtvrtí se stal Žižkov.

Aleksandra Janeczek z 1. ročníku magisterského studia vyzdvihuje kulturní bohatství Prahy:

/.../ „Praha je největším kulturním střediskem a nabízí širokou nabídku muzeů, galerií, výstav, knihoven. Každý

milovník umění by měl navštívit Prahu aspoň jedenkrát, abychom se podíval, jak secese ovlivnila městskou architekturu. /.../ V Praze se nachází nejvýznamnější hrad v České Republice, a je to samozřejmě Pražský Hrad. Je považován nejen za symbol města, ale i podle Guinnessovy Knihy Rekordů za největší. Jeho součástí je Katedrála svatého Víta – místo korunovační českých králů. Každý čechofil musí ho uvidět alespoň jednou v životě. /.../

Zuzanna Kaźmierczak, studentka 3. ročníku bakalářského studia, Prahu představuje jako město, které dříve než v realitě poznala v dětství ve svých snech:

Když jsem byla malá, často jsem měla stejný sen. Ve snu jsem byla sama, bez rodičů, ale vůbec jsem se nebála. Byla jsem v nějakém městě, ale nevěděla jsem, kde přesně. Byla jsem oblečená v růžové šaty a cítila jsem se jako malá princezna v kraji divů a kouzla. Místo s mého snu bylo nádherné, plné barv, zdvořilých lidí a tajemných věcí. Na začátku snu jsem se nacházela na velkém mostě. Byl moc krásný, ale také trochu strašný, protože vedle mostu stáli lidé, kteří se vůbec nepochybovali! Chtěla jsem se dozvědět něco zajímavého od těch jedinečných a tichých lidí, ale ti nic mi neřekli. Chtěla jsem spočítat, kolik tam bylo těch udivujících lidí z kamene, abych mohla vypravovat rodičům všechno s podrobným popisem, ale nestačilo mi prstů na rukách. /.../ Najednou jsem uviděla něco neuvěřitelného. Vypadalo to jako dům, ale tento dům se lišil od mého. Tento dům tancoval! V mé hlavě se objevila myšlenka, že chtěla bych tady bydlet se svou maminkou a tatínkem a dokonce i se sestrou, která často byla pro mě nemilá /.../ Na konci procházky jsem uviděla věž. Uprostřed věže byl zajímavý a krásný ciferník! /.../ Myslela jsem si, že tento ciferník udělala nějaká čarodějnice. Najednou jsem uslyšela hluk a... probudila jsem se. Po letech jsem navštívila s rodiči Českou republiku a objevila jsem, že město z mého snu byla Praha. Město, které mě okouzilo.

Mateusz Dąbrowski, student 2. ročníku bakalářského studia, se necítil dobře v přeplněném centru, doslova píše o „otřesných lidských masách, které se jím neustále přehánění“, proto v závěru doporučuje k návštěvě „klidné okolí Břevnovského kláštera a tiché uličky Prahy 6“:

/.../ Ve srovnání s jinými městy, Praha mě potěšila nízkým počtem moderních kancelářských budov a výhodou architektonických pokladů z minulých období. Považuji za přednost i mnohost zelených oblastí, které ve spojení s kopcovitostí Prahy působily zvláštním, pohádkovým dojmem. Snad je to pravda, že v Praze čas běží vlastním tempem a podle vlastních pravidel. /.../

Patrycja Wiśniewska, studentka 2. ročníku bakalářského studia, se vcítuje do emocí pražských památek, které „nemají rády armádu turistů“:

/.../ Možná, že jste si všimli, jak svatý Jan Nepomucký na Karlově mostě zdvíhá hlavu a hledá svého Hospodina, aby ho osvobodil od hrozivé hromady cizinců. Je taky možné, že jste slyšeli, jak stěny Pražského hradu naříkají bolestivě: „Zase nás budou hmatat, svítit nám v oči bleskem, trouby jedny!“ Osud mě bohužel neobdařil schopností chápání toho, co cítí památky, proto si můžu jenom představovat jejich bolest a únavu. Myslím si, že každý z nás urazil v svém životě alespoň jedno důležité historické místo. Chtěla bych se přiznat k jednomu takovému činu: před rokem na začátku května jsem bezohledně vyfotila Vyšehradský hřbitov. Víím, že moje vina je křivá a mou jednou obranou je opravdový obdiv mladého člověka, který poprvé navštívil Vyšehrad. Vítr, který tamtoho dne nesl Smetanovu a Dvořákovu hudbu, způsobil mou smělost. Mými oběťmi se stali spisovatelé: Karel Čapek, Božena Němcová a Karel Hynek Mácha. Nešťastníci si určitě mysleli, že budou vést klidný život po smrti, ale já – ta krutá cizinka s foťákem – jsem zničila ten hřbitovní mír! Mácha se pořádně vystrašil, asi si myslel, že mě poslal Tyl, abych déle mučila básníka. Budu se stále za to omlouvat a prosím Vás, milí turisté: nechejte společnost Vyšehradského hřbitova na pokoji. Když se opravdu musíte zastavit u Vyšehradu, schovejte své foťáky nebo mobily, poslouchajte šeptání věků a nechejte květinu nebo zelenou větev na hrobce toho, koho jste uslyšeli nejjasněji.

Zuzanna Nawrocka ze 3. ročníku bakalářského stupně také popisuje svoje rozčarování z množství turistů, kteří vytvářejí zcela jiný obraz města, než který znala z četby: *Mnoho jsem o Praze četla. /.../ A ta literární Praha, to je pohádka! Nebo ty vzpomínky umělců, kteří zobrazují staré kavárny, tiché a skryté uličky... Už jsem viděla, jak se procházím tou starou, kouzelnou Prahou! Konečně jsem přijela do Prahy, byl květen, perfektní období, abych poznala české hlavní město. A co to bylo! Praha je opravdu úžasná, ale jen v noci. Za dne celé město vypadá, jako by je zajali turisti. Nikdo nemluví česky (alespoň v centru), nic není vidět, protože všude jsou turisti, a Karlův most je nedosažitelný. /.../ Já jsem trochu sentimentální a moderní auta anebo davy s obrovskými aparáty (které fotografují všechno a opravdu nevidí nic) podle mě ke Praze nepatří. Chtěla bych navštívit Prahu asi sto let zpátky. /.../*

Dagmar Chalawa, studentka 3. ročníku bakalářského studia, strávila v Praze celý semestr; ani ji netěší přemíra turistů:

Praha je pěkné město, do kterého jsem se zamilovala už na první pohled. Má hodně památek, které každý rok vábí miliony turistů. To je skvělé, že si město vydělává peníze a je známé na celý svět, avšak vlastně přestože je tak oblíbené, pozbývá své kouzlo. Kolik Čechů můžeme setkat v centru toho města? Již asi dvacet let, kdy skončila Sametová revoluce a svět mohl navštěvovat Východ, český jazyk, tak krásný a melodický, skryl se za jazyky celého světa. /.../ Dnes všude jsou turisté s aparátů, angličtina je základní jazyk na ulici. Strávila jsem pět měsíců v Praze, ale častěji jsem viděla cizince než Čechy. /.../ Raději jsem trávila čas s Čechy. Mladí lidé z Evropy a celého světa dorazí do Česka, aby se bavili. Jsou příliš hlasití a nelíbí se mi jejich chování. To je zlá stránka Prahy. /.../

Matylda Kobiałka, studentka 1. ročníku magisterského studia, která atmosféru Prahy intenzivně prožila díky erasmovskému pobytu, vidí Prahu jako múzu, náladovou dámu, vládkyni:

Praha – je to zvláštní město. Od věků se stávala múzou umělců, místem, kde mohli vyvíjet svůj talent a ukazovat ho jiným. Je to zajímavé, že se tam střídá všechno; od vůní drahých parfémů a květin, po pach chudoby a lidského rozkladů (a to zároveň tak ve fyzickém, jak psychickým smyslu). Kouzlo toho města nespočívá v tom, že se do něho může zamilovat každý, protože je nesmírně krásné a je v něm spousta aktivit pro každého. Myslím, že jeho magie je právě v tom, že je tam všechno, krása a škaředost, dobro a zlo, a to všechno s sebou spolu hraje a tvoří tu návykovou vůni, od které někteří se nemůžou osvobodit až ke konci svého života.

Myslím, že každé místo má svůj Genius loci. Kdybych mohla rozhodnout, jaký je ten pražský duch, určitě bych uznala, že je to náladová žena. Taká dáma se vždy snaží zalíbit každému jenom pro to, aby se cítila dobře a aby měla víc milovníků. Většinou ji nezajímá, jací jsou její obdivovatelé, ale je třeba, aby jich bylo hodně a aby dělali to, co ona chce. Problém se začíná, když některý s milovníků (místo toho aby stále obdivoval pražskou bohyni), chce něco mít s toho, že v tom městě žije. Duch místa tehdy začíná dělat všechno na opak, nechce, aby se danému člověku dařilo dobře, a hlavně nechce, aby byl šťastný. Na jednu stranu nedovolí mu odejít a na druhou učinit ho spokojeným. Tak Praha tvoří svoje otroky, kteří zamilovaní

k své paní neumí ji nechat. Nejvýznamnějším z nich je dodnes Franz Kafka.

Praha pořád přitahuje k sobě víc a víc sluhů. Podle mně právě v tom spočívá její půvab; v schopnosti okouzlení každého a pak využití ho k svým cílům. /.../

Anna Zamojska ze 3. ročníku bakalářského studia připomíná, že oblibu Prahy podnítil italský autor Ripellino, který ji představil jako magické město. Sama Anička se ráda při svém erasmovském pobytu toulala starými uličkami; kouzlo Prahy vidí v pestrosti jejího prostředí:

Každá ulička má svou historii, stačí se jen dívat, naslouchat /.../ Praha mě okouzila svou každodenností. Fascinovala mě jak ráno při úsvitu, když celé město se teprve probouzí a nikde není skoro ani noha (což je v Praze výjimečné), tak v noci, když dívajíc se na město je možné napočítat víc než sto různých odstínů a barev zářících světél. /.../ Jednoho dne, když jsem seděla v pražské zahradě, poprvé v životě uvědomila jsem si, jak moc miluju to, že jsem uprostřed města, pořád slyším auta, hovořících lidí a ruch velikoměsta, ale zároveň jsou kolem mě květiny, stromy a klid, jehož potřebuju. Pro mě kouzlo Prahy spočívá právě v tomhle kontrastu. Bylo to jedno, jakou jsem měla náladu, vždy našla jsem kam zajít. /.../

Sabina Grądzielewska, studentka 3. ročníku bakalářského studia, v Praze vidí prvky humoru:

Český národ je známý z toho, že má velký smysl pro humor. Je to vidět nejenom v tím, jak často lidé říkají vtipy, ale také v tom, jak vypadá hlavní město České republiky – Praha. Praha, protože nebyla zničena během druhé světové války, má dodnes mnoho ceních historických památek. Někdo se zeptá: tak kde je v tom tenhle humor? V tím, že mezi nimi stojí mnoho moderních, výjimečných a kontroverzních soch známého českého umělce Davida Černého. Seznam jeho soch v Praze je dlouhý. Máme tady „miminka“ na Žižkovském vysílači, „čůrající postavy“, které někdo občas porouchá, a také parodii svatého Václava na koni v podobě sochy „Kůň“. Do těch nejznámějších řadí se také „Quo vadis“ čili Trabant na čtyřech nohou a moje nejoblíbenější socha – „Viselec“ (nebo „Zavěšený muž“), který cestoval s Černým po různých zemích, kde některých vystrašil. /.../ Okouzlo mě v Praze to, že je v tom městě taková rozmanitost stylů a Pražáci se nepobouří na nekonvenční nové umění. Těším se, že také v mém rodném městě Poznani stojí socha „Golem“ Davida Černého, protože cítím, že je to malá část kouzelné Prahy v srdci mého města.

Katarzyna Kordylasińska, studentka 1. ročníku magisterského studia, přiznává vnímání Prahy pod vlivem literatury: *Když jsem poprvé přijela do Prahy, studovala jsem už českou filologii. Byla to moje první návštěva v České republice a byla jsem potěšena vším, co jsem viděla. Nedlouho před mým cestou do Prahy přečetla jsem knihu Ajvaze „Druhé město“. Tato kniha taky měla vliv na mé vize města. Fantastický popis Prahy, který autor zahrnul ve své knize, udělal toto město pro mě magické. Do dnešního dne si vzpomínám, když jsem poprvé uviděla noční Vltavu, a jak velký dojem udělalo na mě světlo odrážející se v řece. Vždycky jsem cítila, že Praha je úplně jiné město během dne než v noci. /.../*

Katarzyna Starzec z 1. ročníku magisterského studia vyjmenovává, které památky a osobnosti jsou pozoruhodné; píše, že v Praze nachází stále něco nového; no a nachází vysvětlení, proč je Praha tak fascinující: *Praha je kouzelné město, místo plné odkazů na minulost. Podle legendy byla Praha založena v 8. století kněžnou a věštkyní Libuší a jejím manželem Přemyslem, zakladatelem dynastie Přemyslovců. Legenda říká, že Libuše prorokovala: „Město vidím veliké, jehož sláva hvězd se bude dotýkat.“ Teď je vidět, že se věštkyně nemylila a Praha se stala jedním z nejpobulárnějších turistických cílů lidí nejen z Evropy, ale i celého světa.*

Praha v našich srdcích a vzpomínkách

Anna Michlovská, Věra Pospíšilová Valente, Johanna de Faria Cardoso, úvod Helena Hrdličková, krajauská komunita Sao Paulo, Brazílie

Pro turisty je Praha kulturním místem s bohatou historií, kterou je vidět v centru města na každém kroku. Pro cizince je Praha přímo magická a pro zahraniční studenty češtiny a krajanu se mnohdy hlavní město jejich bývalé vlasti stává osudovou láskou.

Za dlouhou dobu práce s krajanu jsem slyšela nemálo obdivných a uctivých výrazů. Avšak až z geograficky vzdálenější perspektivy lépe poznávám intenzitu jejich obdivu a více rozumím tomu, proč může být Praha fascinujícím místem. Vážím si toho, že jsem se narodila v srdci Evropy, v malé, ale kulturně a historicky nesmírně bohaté zemi.

Během prvního roku svého působení u krajanů v Sao Paulu mi moji studenti často dávali různé otázky typu „Stýská se ti po České republice?“ a divili se, že se mi nestýská ani po Karlově mostě, ani po svíčkové s knedlíky, tak jako jim. Necháпали, že je to pro mě něco téměř samozřejmého, a tudíž nijak nostalgicky vzácného. Jsem také ráda, že moje práce zde mi vlastně ani chvíli nenechá pozapomenout na rodnou zemi, jazyk a krásy s tím vším spojené. Rovněž věřím tomu, že v době, kdy už by mi hrozil stesk po Karlově mostě, případně po svíčkové, budu již dávno opět doma. O to víc teď rozumím lidem, kteří stejnou vidinu návratu do Česka, nebo Československa, k rodině, k přátelům či na místa, která byla dříve jejich domovem, neměli.

Anna Michlovská odcestovala z Československa po ukončení střední školy, v roce 1968. Snad v té době ani nepomyslela na to, že se bude moci opět setkat se svými rodiči, sourozenci i přáteli až po dlouhých 22 letech. Česko-brazílskou kulturní unii v Sao Paulu začala navštěvovat až od letošního 1. semestru, tedy od března 2017. Patří do skupiny nejkročiějších. Současne také studuje češtinu v nejvyšší skupině na USP (Universidade de São Paulo). O svých návratech do Prahy napsala:

Návštěvy Prahy

Vždycky do Česka letíme přes Vídeň, protože moje rodina bydlí na Moravě v malém městečku vzdáleno 100 km od Vídně a 200 km od Prahy. Navštívili jsme Prahu v roce 1990 a 2012.

Naše procházka po Praze začala prohlídkou Národního muzea. Na Václavském náměstí jsme se zastavili u pomníka sv. Václava a také Jana Palacha. Potom jsme sešli celé

náměstí a vešli jsme do úzkých uliček Starého Města, které nás zavedly k Betlémské kapli na Staroměstské náměstí, kde jsme počkali před Staroměstskou radnicí s orlojem na výměnu hodin. Za každou hodinu se vyměnilo 12 apoštolů. Samozřejmě nemohli jsme nechat navštívit Karlův most, který spojuje Staré Město s Malou Stranou. V Pražském hradě je presidentské sídlo. Ve hradě jsme navštívili Katedrál sv. Víta, Baziliku sv. Jiřího, Zlatou uličku a Loretu.

Byli jsme ubytováni v hotelu vzdáleného od středu města, ale s dobrou měskou dopravou k historickým památkám. České jídlo a pivo je výborné a poměrně levné. Naše oblíbená svačina byl uzený klobásek s chlebem a hořčicí.

Praha je krásná, má hodně historických míst. V roce 1990 budovy v Praze byly neopravené, šedivé, ale v roce 2012 když jsme se znovu vrátili do Prahy dali se poznat velké změny. Zdálo se, že budovy ožily.

Věra Pospíšilová Valente žije v Brazílii od svého dětství, kdy sem přijela s celou rodinou. V době stěhování do Brazílie byla ještě velmi malá, do Prahy se poprvé podívala až po mnoha letech, v roce 2014. Se svou rodinou v České republice teď udržuje téměř každodenní kontakt. Mají spolu krásný, blízký vztah, jako kdyby odjela do Brazílie jen na dovolenou. Diví se, že jedna její sestřenice nezná krásy Prahy, kterou má vzdálenou jen několik set kilometrů.

Praha

Když mluvím o Praze nebo myslím na Českou republiku, musím zavřít oči a abstrahovat myšlenky do světa fantazie, plné krásy a radosti. Návštěvníky a turisty šťastně procházejí po ulicích, s potěšeným pohledem a obdivují každý kousíček okolí, každý krok, dívají se na všechny strany, vidí všechno tak krásné a kouzelné, co město nabízí všem, kteří tam dorazí. Konečně, procházet se po Praze je jako procházet se ve městě, které nepatří do tohoto světa: patří k světu, kde je všechno hežčí a kde se čas zastavil. Moje zkušenost byla přesně ta, když jsem navštívila Prahu. To neznámá, že jsem neměla problémy, nebo neviděla některé věci, které by mě nepotěšily. Negativní body se staly úplně nevýznamné, před takové krásy. Byla jsem v Praze jen jednou, ale doufám, že to nebylo na poslední. Chci se vrátit do toho světa snů a fantazie. Je to velmi běžné když čtu, nebo slyším záležitosti týkající se Prahy (a já bych to rozšířila do celé české země) a komentáře o místech, které mi připomínají pohádky! A to není lež: já sama jsem procházela přes město... a kolikrát jsem snila s otevřenými očima a viděla jsem se jako princezna, žijící v těch krásných hradech. Krajiny, mimo Prahy, jsou nádherné a čím více se jede na venkov, poznají se města,

vesničky a útulné osady moc dobře zachovalé jako by tam čas vůbec neuběhl.

Nemůžu zapomenout na dobré jídlo, na slavné české pivo a také na dobré vína: ochutnala jsem úžasné víno vyrobené na Moravě. A když už mluvím o českých potravinách... pro mě už nebyly novinky, protože od malička jsem byla zvyklá na česká jídla a na všechny lahůdky... slané nebo sladké... České vánoční cukroví, obložené chlebičky vždy velmi dobře připravené a na naši slavnou svíčkovou, která chutná všem, kdo ji ochutnají tady v Brazílii. Byla to jedinečná příležitost, vyzkoušet všechny tyto dobroty, které byly velmi časté v době mého mládí.

Dny, které jsem strávila v Praze byly kouzelné... ale to neznámá, že bychom neměli problémy... jak již bylo řečeno dříve... tolika krásy a okouzlení překonalo jakoukoli nespokojenost! Jen některé věci by mohly být odlišné nebo zlepšené: ta stará myšlenka, ve všech zemích, kde taxikář musí ošidit turisty... zvláště když jsem přijela do Prahy letadlem a potřebovala jsem taxikáře z letiště do centra města, tak jsem viděla jak jsem byla ošizena. Naštěstí dopravní systém byl velmi přístupný: šla jsem snadno z jednoho místa na druhé. Možná to, co mi vadilo byly moje těžké kufry.

Aha! To je ta krásná Praha! Když se díváš na červené střechy a na světlá pražského večera.

Všechna ta krásy je zobrazena v písních o Praze jako: Praha je krásná... když se den rozednívá... do noci když se stmívá nad Vltavou...

Johanna de Faria Cardoso stejně jako Věra žije v Brazílii od raného dětství. Rodina Johanny pochází na rozdíl od jejích moravských spolužaček z hodin češtiny přímo z Prahy. O setkání s Prahou napsala:

Praha je můj svět

Praha je můj svět. Dodnes přemýšlím o tom, proč jsme museli pryč, když jsem byla tak malá. Celý život jsem sněla se tam vrátit ale pochybovala jestli to vůbec bude možný. Nakonec ten Boží dar se stal skutečností. Moje milovaná země byla osvobozená!

Na můj první návštěvě v Praze, nevím proč, ale spěchala jsem na Karlův most. Rozhlížela jsem se kolem a stále myslela, že je to krásný sen, že to nemůže být pravda. Slzy mně tekly po tvářích a padaly do Vltavy. Ta krásy kolem mě byla úžasná a moc mně dojala. Ty nádherné stavby, kostely a ty úzké uličky, do toho jsem se hned zamilovala. Nechtěla jsem vůbec pryč z Prahy, ale taky chtěla poznat jiná česká města.

Byl to jistě můj nejlepší zážitek. Moc ráda bych tam zůstala na vždy.

Praha, město nadějí

Vladimíra Pěčonková
krajanská komunita Čechohrad,
Ukrajina

**Chcete se někdy podívat do Prahy?
Chtěli byste tam žít?**

Na tyto dvě otázky odpoví jen málokdo z Čechů, žijících na jihovýchodě Ukrajiny, záporně. Na první otázku dokonce nikdo. Letní tábor v České republice, jehož součástí je i výlet do Prahy, bývá každoročně hlavní motivací žáků pro pravidelnou účast na hodinách češtiny.

V červenci 2016, stejně jako v minulém roce, navštívili žáci šesté a sedmé třídy ZŠ a SŠ v Novhorodkivce, kteří se učí češtinu pátým rokem, stověžatou matičku Prahu. Výlet byl součástí programu dvoutýdenního pobytu v České republice.

V letošním roce si připravili pro své mladší spolužáky, kteří doufají, že se do Čech a do Prahy také v budoucnu podívají, krátké vyprávění o nejzajímavějších navštívených místech. K prezentaci použili fotografie, obrázky v knihách a z internetu.

Účastníci tábora na dotaz, co je v Praze zaujalo nejvíce, odpovídali takto:

Čechohradské děti s kolážemi na téma Praha

Julia, Aňa, Soňa, Kiril a Andrej

– *projížďka po Vltavě a Karlův most*

Nastá, Karina a Anna

– *množství cizinců různých národností, focení s nimi a spousta obchodů a zboží*

Daša, Kolja a Vadim

– *historické památky, zejména Pražský hrad*

Po besedě zkusili i mladší spolužáci nakreslit něco z toho, co se o Praze dozvěděli. Dali jsme dohromady i krátkou básničku

*Praha v srdci Evropy má určitě sto věží,
svítí na ně sluníčko, někdy taky sněží.*

Ve večerním kurzu jsem otázku položila i starším studentům, kteří se výletu do Čech zúčastnili před osmi lety.

Pražský orloj byl absolutním vítězem. K pojmenování jsme se dostávali oklikami. První verze byla *takové krásné náměstí a na něm věž s hodinami.*

Patrně si orloj prohlédnou znovu, protože všichni ze skupiny chtějí v Čechách žít a pracovat.

– *Zlaté ulička:*
*Vrácě šlégránských domků restařovaných do oblouku hradební zdi nad
Selením příkopem bydlily nejdříve hradební strážci, později zlatotepci a řemeslníci.
Podle romantických pověstí byla sídlem redboltnských alchymistů.*

Claude Kastler. Vášeň pro knihy, jazyky a vyučování

Ludmila Kastlerová

úvod a překlad Tamara Pavlů,
bývalá lektorka v Grenoblu
ve Francii

Jméno Claude Kastler není čtenářům *Krajiny češtiny* neznámé. Před pěti lety jsme si na stránkách tohoto časopisu mohli přečíst rozhovor s profesorem Kastlerem, významným francouzským bohemistou a slavistou, a byl to vůbec poslední rozhovor, který poskytl, protože 16. června 2011 zemřel. Jeden životní příběh se skončil, přetrvávají však vzpomínky na výjimečnou osobnost. Svým osudem dále žijí i knihy, které Claude Kastler shromáždil: *Voronského archiv* odkázal slovanskému fondu knihovny Denise Diderota v Lyonu a v roce 2015 věnovala jeho manželka Ludmila téže instituci knihy z pozůstalosti psané česky a polsky, či knihy pojednávající o těchto zemích. Pro zájemce o českou literaturu a kulturu je tak v knihovně k dispozici přibližně stovka děl: literatura krásná, naučná i slovníky. Následující vzpomínkový text poskytla *Krajinám češtiny* Ludmila Kastlerová. Článek je ve francouzském originále přístupný na webových stránkách knihovny Denise Diderota v Lyonu.

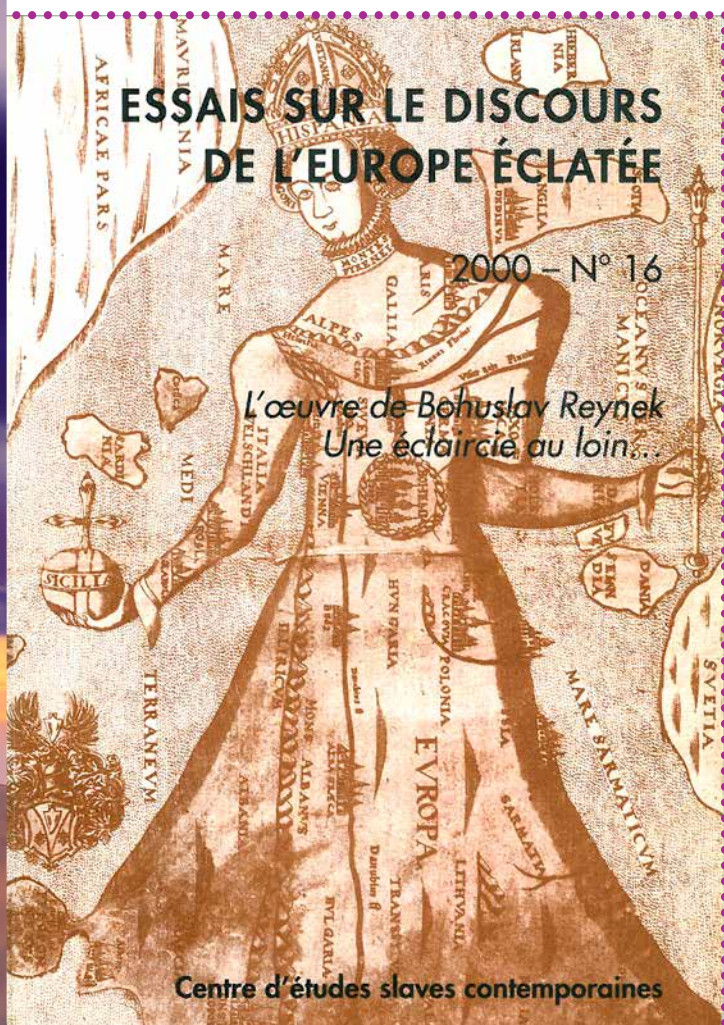

Claude Kastler v Praze

Vynikající francouzský slavista Claude Kastler zemřel 16. června 2011. Jeho známí na něj vzpomínají jako na charismatickou a oslnivou osobnost, na člověka s vášní pro rozličné kultury a jazyky, na člověka s mimořádnou erudicí a s výjimečným pedagogickým talentem. Je nesporné, že smyslem jeho života bylo předávat vědění.

Claude Kastler se narodil 30. května 1936 v Bordeaux do učitelské rodiny, kde byl kladen velký důraz na vzdělání. Jeho otec Alfred Kastler absolvoval prestižní vysokou školu a sám se stal jedním z vynikajících profesorů na Ecole Normale Supérieure. V roce 1966 mu byla udělena Nobelova cena za fyziku za práci týkající se optiky. Matka Elise Cosset rovněž absolvovala prestižní vysokou školu, byla profesorkou historie na lyceu Fénelon v Paříži. Starší bratr Daniel Kastler se stal profesorem matematiky na univerzitě v Marseille a sestra Mireille oční lékařkou.

Sestra Mireille vzpomíná, že malého Clauda hračky příliš nezajímaly. Brzy si však našel cestu ke čtení. Svět knih byl pro něj fascinující, kouzelný i posvátný zřejmě proto, že jeho rodiče i sourozenci mnoho četli. Jako

Článek Clauda Kastlera o Bohuslavu Reynekovi ve sborníku vydaném univerzitou v Grenoblu

dospívající hoch utrácel veškeré své kapesné za knížky, které nakupoval u bukinistů na nábřeží Seiny. Tak se zrodila vášeň pro vzdělání, a ta ho už nikdy neopustila. Knihy pro něj byly zdrojem intelektuálního potěšení, četba rozšiřovala sféru vědomostí, o něž se později děлил se svými studenty. Zajímal se o různé obory: jazyky a literaturu, historii a geografii, filosofii a teologii, historii umění, muzikologii, botaniku a další. V jistém smyslu můžeme považovat Clauda Kastlera za pokračovatele encyklopedistů doby osvícenství.

Od dětství miloval jazyky. V kosmopolitním rodinném prostředí domova se setkával s lidmi, kteří mluvili jinak než francouzsky. Zmiňme, že jeho otec pocházel z Alsaska, příslušel k německé a francouzské kultuře. Kromě toho, že byl fyzik, psal i básně, a to německy. V roce 1970 byla publikovaná jeho básnická sbírka *Má vlast, Evropa*, která zahrnuje poezii vzniklou v různých životních obdobích. Podtitul této sbírky je v němčině *Deutsche Lieder eines*

französischen Europäers. Odtud pramení Claudův přirozený zájem o němčinu a německou literaturu, později i o alsasštinu (alsaský dialekt).

Na gymnáziu měl nejraději hodiny klasických jazyků, latiny a staré řečtiny. Ze sestřina vyprávění si dobře pamatoval řecké báje a osudy mytologických hrdinů. Na gymnáziu ho fascinovala harmonie tohoto starého jazyka a také jeho zvláštní písmo, jehož stopy později našel v grafice slovanských jazyků, zejména ruštiny. Jedním z jeho tehdejších spolužáků byl syn ruské malířky Ily Karské, a ta si všimla Claudova zájmu o ruštinu a nabídla mu soukromé lekce. Měla originální vyučovací metodu: učila ruštinu prostřednictvím poezie. Mandalštamova báseň byla jedním z prvních textů, jež Claude Kastler v ruštině ovládl, aniž by znal všechna gramatická pravidla, a tento básník navždy zůstal jedním z jeho nejoblíbenějších. Do studia dalších jazyků se obvykle vrhal kvůli nějakému emocionálnímu zážitku, ať už jde o studium němčiny, češtiny, polštiny či italštiny. Byl polyglot a měl opravdu „sloní paměť“. Měl také velmi dobrý sluch a hudební nadání, hrál výborně na housle. Nesmírně rád hovořil s lidmi, jazyk pro něj nepředstavoval jen předmět bádání, ale zejména nástroj porozumění mezi lidmi různých kultur, takže není divu, že v gramatikách slovanských jazyků, jejichž je autorem (češtiny, ruštiny, polštiny), hraje nejdůležitější roli komunikační aspekt.

Po maturitě absolvoval na prestižním lyceu Louis-le-Grand dva ročníky tzv. khagne, přípravu ke studiu na prestižní vysoké škole. Poté na Sorbonně studoval němčinu a ruštinu, současně se začal učit česky. V roce 1959 odjel do Moskvy na filozofickou fakultu na roční studijní pobyt. V roce 1961 s vynikajícím prospěchem složil státní zkoušku z ruštiny a jako druhý povinný slovanský jazyk si vybral češtinu. Zároveň byl jmenován profesorem ruštiny na lyceu Parc v Lyonu. V roce 1962 založil profesor Claude Robert katedru ruštiny na univerzitě v Grenoblu a Claude Kastler byl pozván, aby zde vyučoval. Od roku 1964 učil již jen na grenobelské Stendhalově univerzitě, jeho profesní dráha zůstala s touto institucí úzce spjata. Nejprve se stal asistentem na katedře ruštiny a slovanských jazyků, později profesorem a ředitelem Centra soudobých slovanských studií. Svoji práci vykonával s nadšením a nadšení dokázal předávat ostatním.¹

1 | ADESPRÈS, I. (2011): Claude Kastler (1936–2011), *Revue des études slaves*, Paris, LXXXII/3, s. 579–581.

V šedesátých letech několikrát navštívil Rusko, a to jako překladatel (např. u příležitosti Francouzského veletrhu v Moskvě v roce 1961), ale i jako vědec. Předmětem jeho disertační práce byl totiž literární kritik a spisovatel Alexandr Voronskij, šéfredaktor renomované literární revue z 20. let *Krasnaja nov*. Voronskij byl v opozici ke Stalinovu režimu a jako mnozí další umřel při stalinských čistkách. Během tohoto výzkumného pobytu se Claude Kastler sblížil s okruhem kolem liberálního literárního časopisu *Novyj mir*, který je symbolem období chruščovovského tání. Igor Vinogradov a další autoři kolem tohoto časopisu se stali Claudovými dobrými přáteli. Přátelství ho pojilo také s Galinou Voronskou, dcerou Alexandra Voronského, která prožila několik let v gulagu. Později se seznámil i s Voronského vnučkou Tatianou Issaevou, která se narodila na Sibiři. Díky upřímným rozhovorům s těmito lidmi pochopil spoustu věcí o tehdejší SSSR a definitivně ztratil iluze.

Současně vznikla jeho přednáška *Geneze stalinismu* a pojednání o ruské poezii, o díle Mariny Cvetajevové, Borise Pasternaka, Osipa Mandelštama. Až v roce 2000 bylo publikováno jeho dílo *Alexandr Voronski, bolševik a blázen pro literaturu*², které dedikoval Galině Voronské. Svůj *Voronského archiv*, který shromáždil při pobytech v Moskvě, Německu a ve Švédsku, věnoval Claude Kastler slovanskému fondu knihovny D. Diderota v Lyonu.

V roce 1968 začal v Grenoblu učit češtinu³. Možnost vyučovat na univerzitě češtinu a touha otevřít zde možnost skládat zkoušku z ruštiny „Capes“, jež by opravňovala k výuce ruštiny na střední škole, byly důvody, proč nabídku tamní univerzity přijal. Okolnosti, za nichž s výukou češtiny začal, jsou popsány v úvodu jeho *Gramatiky češtiny*. Tato kniha vznikala z nadšení, které vyvolalo Pražské jaro 1968, ale zároveň „v bezmocném hněvu, který vyvolala invaze 21. srpna“⁴ téhož roku. Musíme přiznat, že Claude Kastler byl jako spousta jiných francouzských intelektuálů v 60. letech členem komunistické strany. Z té vystoupil, když sovětská vojska začala okupovat Prahu. V září 1968 zorganizoval intenzivní jazykový kurz češtiny, jehož se zúčastnilo asi dvacet studentů. Velmi rychle sepsal první verzi *Gramatiky češtiny*, kterou zamýšlel jako podporu

Pražanům. Sám ji pokřtil „antitanková gramatika“. Vyšla posléze v nakladatelství Ophrys, dočkala se dvou vydání a stala se referenčním dílem pro francouzské bohemisty a všechny, kdo se chtějí naučit česky.

Hlavním zájmem Clauda Kastlera bylo kvalitní vyučování, šlo mu o to, aby studenti dělali v jazycích pokroky a zajímali se o kulturu dané země, v jeho případě o kulturu slovanských zemí. Byl ztělesněním učitele umělce, který každou hodinu pojímal jako malé divadelní představení. Inspiroval se u velkého českého pedagoga Komenského, ztotožňoval se s jeho zásadou „škola hrou“ a často užíval při výuce jazyků obrazu i hry. Zmiňme ještě, že v roce 1992 udělilo československé velvyslanectví ve Francii Claudu Kastlerovi medaili Jana Amose Komenského za vědecké a pedagogické aktivity v oblasti českého jazyka.

Článek je přeložen z originálu, který naleznete na *Les fonds slaves de la Bibliothèque Diderot de Lyon* (2014) [online]. Cit. 2017-06-06. <<http://fslavesbdl.hypotheses.org/969>>.

2| KASTLER, C. (2000): *Alexandre Voronski 1884–1943. Un bolchevik fou de littérature*. Grenoble: ELLUG.

3| KASTLER, C. (2011): Ahoj, bohemisto, ahoj. In: *Krajiny češtiny*, 3, s. 52–54.

4| KASTLER, C. (1995): *La langue tchèque. Nouvelle grammaire tchèque pratique et raisonnée*. Paris: Ophrys, s. 6.

Sbírka knih *Babička* Boženy Němcové

Unikátní galerie Boženy Němcové ve Slovinsku

Zdeňka Kohoutková | lektorát Lublaň, Slovinsko

V malé vesnici Globoče nedaleko slovinského města Celje se nachází galerie Piros, kterou vybudoval v roce 1998 z někdejší stáje malíř, grafik, sochař a hudebník Jože Žlaus. Nejprve zde vystavoval svá malířská a grafická díla, sochy, sbírku starožitností, starý tiskařský stroj či vazač knih. Od roku 1983 je členem Unie slovinských malířů a má výstavy nejen v galeriích ve Slovinsku, kde představil např. grafické cykly *Krásy Slovinska*, *Cihelna* či *Umírající kartouza*, ale také v evropských a světových metropolích, jako je Berlín, Vídeň, Toronto či Sydney.

V roce 2007 přizvala J. Žlausa ke spolupráci Lido-vá univerzita v Celje (Ljudska univerza Celje), která v té době pracovala na projektu s partnerským městem Jaroměř. J. Žlaus přání vyhověl a odjel se svou hudební skupinou *Joškova banda* a s výstavou grafik *Krásy Slovinska* do tohoto východočeského města. Do té doby o České

republice mnoho nevěděl a ani se nezajímal o její historii nebo literaturu. Vše se ale změnilo, když jako dárek dostal od pořadatelů setkání knihu *Pohádky Boženy Němcové*. „Myslel jsem si, že ta kniha bude někde ležet na zaprášené polici, vždyť neumím česky. Ale když jsem ji poprvé otevřel, nadchly mě ilustrace Adolfa Kašpara a začal jsem číst. No číst, spíše louskat jeden příběh za druhým. Koupil jsem si česko-slovinský slovník a nepřestal jsem, dokud jsem knihu nepřečetl do konce. Pohádky mají to kouzlo, že i dospělý člověk je má rád. A i když jsem neuměl česky, ta kniha mě natolik zaujala, že jsem se pomocí pohádek začal česky učit,“ říká malíř.

Spolupráce měst Celje a Jaroměř dále pokračovala a J. Žlaus v letech 2008 a 2010 opět odjel do České republiky. Mezitím si půjčil a přečetl všechna díla Boženy Němcové, která vyšla ve slovinském překladu, a zamiloval se do knihy *Babička*. Jeho zájem o Boženu Němcovou rostl,

Exponáty galerie Piros

Jože Žlaus s unikátním výtiskem *Babičky*

především čeští známí a přátelé mu začali nosit a posílat různé výtisky *Babičky* a ostatních děl Boženy Němcové. V roce 2012 jel poprvé na vlastní pěst do Jaroměř, kde probíhaly oslavy ke 150. výročí úmrtí Boženy Němcové. K této příležitosti vytvořil nový soubor pastelů, který zachycuje výjevy z jejího života.

Ve sbírce J. Žlausa je 54 českých vydání *Babičky* (ale mnohem více výtisků) a nespočet děl Boženy Němcové, knih o jejím životě, a to nejen v češtině. Při studování její biografie a bibliografie narazil na další české autory, jemu dosud neznámé. Takto se postupem času sbírka rozrostla o desítky dalších knih Karla Jaromíra Erbena, Karla Hynka Máchy, Karla Václava Raise, Aloise Jiráska či Karla Čapka. Vášně, kterou rozpoutala jedna jediná kniha pohádek, je prý osudová. „Musím postavit či koupit další dům, abych měl kam vystavit knihy a grafiky českých spisovatelů. Ani je už nepočítám. Přátelé mi stále vozí a posílají nové a nové knihy. Každá z nich je pro mě poklad. V galerii mám vystavený jen zlomek své sbírky,“ konstatuje umělec. Společně s odkrýváním života Boženy Němcové se začal zajímat také o česko-slovinské vztahy.

Koupil si oba filmy *Babička* a zjistil, že první z nich režíroval František Čáp, který emigroval do Jugoslávie, přesněji do Slovinska, kde žil a tvořil do své smrti. V roce 2012 se J. Žlaus setkal s tehdejší velvyslancem České republiky ve Slovinsku Petrem Voznicou. Ten při neformálním setkání J. Žlausovi „představil“ osobnost Karla Hynka Máchy, asoučasnika slovinského romantického básníka France Prešerna, a začala spolupráce. Díky nápadu J. Žlausa se rozběhl projekt *Máj K. H. Máchy ve dvojjazyčném vydání*

s originálními ilustracemi slovinského malíře Mihy Maleše z roku 1939 a s překladem do slovinštiny Dušana Ludvíka. Kniha byla vydána v roce 2013 v 700 výtiscích, většina z nich putovala do slovinských knihoven, ostatní Velvyslanectví České republiky ve Slovinsku darovalo českým knihovnám. Jednalo se o první dvojjazyčné vydání knihy *Máj* se slovinským překladem, které J. Žlaus spolu se zástupci Velvyslanectví České republiky ve Slovinsku představil mimo jiné také v Litoměřicích na literárním večeru v Knihovně Karla Hynka Máchy.

V roce 2010 byl J. Žlaus jmenován čestným členem *Společnosti Boženy Němcové* v České Skalici. Ve své sbírce má jeden opravdový unikát, o kterém donedávna nevěděl. Když jel v roce 2014 na výstavu knih *Babička* do Uherského Hradiště, vzal s sebou jeden výtisk, který je ručně vázaný, vazba je potažena plátnem s vyšívanými moravskými ornamenty. Žádný sběratel takovou knihu nemá a nikdy toto vydání neviděl. J. Žlausovi tento unikát daroval jeho kolega, odkud však tento výtisk pochází, není známo.

„Nikdy jsem si nemyslel, že mi jedna kniha změní život. Díky knize *Pohádky Boženy Němcové* jsem navázal v České republice mnohá přátelství a moji galerii hojně navštěvují lidé ze všech koutů Slovinska, kterým s radostí představuji jak tvorbu svou, tak dílo a život Boženy Němcové, pro mnohé Slovinců neznámé,“ uzavírá s úsměvem na rtech Jože Žlaus.

První dojmy z Austrálie. Česká komunita a česká škola v australském Adelaide

Jiří Kostečka | krajská komunita Adelaide, Austrálie

Výuka českého jazyka v Adelaide

Česká komunita v Adelaide není tak početná jako třeba v Melbourne nebo v Sydney, ale pyšní se tím, že její Československý klub je nejstarší ze všech podobných institucí v celé Austrálii. Byl založen roku 1949 na místě původního kostela ve čtvrti Brompton a v nynější době má asi 300 členů. Čechů je v Adelaide samozřejmě více, ale někteří nevědí o činnosti klubu zájem, byť se rádi každý pátek tradičně staví na české jídlo a popovídání. Naši krajané zde obsáhnou všechny věkové skupiny, od 1,5letých dětí až po nejstaršího, ale nesmírně čínorodého osmdesátníka Karla Řehořka, bývalého loutkoherce a nynějšího správce klubové knihovny.

Součástí klubu je škola pro české, resp. čechoaustralské děti. Původně byla pojata jako literární kroužek, ale od roku 2014 již funguje jako skutečné výukové místo. Na tom má zásluhu Alžběta Tichoňová, která školu řediteluje. Od té doby se zde vystřídaly tři učitelky, působím tedy jako čtvrtý pedagog v pořadí, a to od března tohoto roku. S Alžbětou Tichoňovou je naprosto skvělá spolupráce, je velmi vstřícná, přátelská, o učitele se vzorně stará a pro školu žije.

V této škole probíhá jednou týdně v pátek výuka a dílny pro všechny děti, které sem jejich rodiče přihlásili; je jich

celkem 36 a docházejí víceméně pravidelně. Český učitel má kromě toho na starosti individuální výuku dětí v menších skupinkách a poskytuje též tzv. kondiční výuku češtiny pro seniory starousedlíky, kteří po čtyřicetiletém pobytu v cizině přece jen trochu češtinu ztratili a chtějí si ji obnovit nebo alespoň udržet. Součástí povinností českého učitele je též spoluorganizovat příměstské tábory a nejrůznější výlety dětí do okolí. Samozřejmou součástí vlastní výuky je pak nácvik českých, moravských i slovenských lidových písní. Předpokládá se rovněž, že v tomto školním roce vypracuje český učitel pevnější osnovy a přesný plán práce a také navrhne základní učební materiály.

Jedním z největších problémů je zde věková a jazyková rozrůzněnost dětí. V Austrálii, podobně jako ve Velké Británii, začíná povinná školní docházka již v pěti letech, ale řada rodičů žádá o odklad. Český učitel tak musí sdružit do jedné skupiny – těch nejmenších – předškoláky od věku 3 do 6 let, což samozřejmě klade značné nároky na práci v hodinách. Druhá skupina, odpovídající zhruba naší 1. třídě, zahrnuje děti ve věku 5 až 6 let. Třetí, nejpokročilejší z hlediska učebních předpokladů, navštěvují děti od 7 do 9 let.

Věkový rozdíl žáků jednotlivých skupin však není největší výzvou, jíž učitel čelí. Daleko svízelnější překážkou představuje skutečnost, že v každé skupině se scházejí

děti s naprosto různou vstupní úrovní jazykové kompetence: od těch, které česky vůbec nemluví a rozumějí jen málo, přes ty, které česky sice jakž takž rozumějí, ale rovněž nemluví, až po děti, jež se vyjadřují plynou čestinou. Zvládnout metodicky tento stav je dosti obtížné i pro zkušeného pedagoga.

Důvody této různorodosti jsou – domnívám se – obdobné v každé české komunitě žijící v zahraničí. Optimální je stav, kdy oba rodiče jsou Češi a doma se mluví důsledně česky, zatímco angličtinu si děti výborně osvojí ve škole (školce). Druhý případ, totiž že jeden z rodičů (pohříchu téměř vždy matka) je Čech a druhý je Australan (otec), je již značně komplikovaný a vyžaduje poučenost o problematice bilingvnosti. I z toho důvodu jsem uspořádal hodinovou přednášku na toto téma, při níž jsem mj. poradil českým maminkám, jak postupovat, aby si ty děti, které česky nemluví, naši mateřštinu postupně aktivně osvojily. Přednáška se setkala se značným ohlasem a byl vznesen požadavek, aby byla prezentována v angličtině na několika adelaidských základních školách – smíšených manželství Australanů s ženami z nejrůznějších koutů světa je v této zemi opravdu hodně.

Podobné poučení bude potřebné i v oblasti specifických poruch učení, jež se vyskytují i v této malé české komunitě u řady dětí.

Český učitel v Austrálii se musí také připravit na značně uvolněnou kázeň dětí – tedy poměřováno našimi zvyklostmi. Děti jsou zvyklé z australských škol na to, že je při vyrušování učitel neusměrní, často se nevěnují výuce a nekoncentrují se na zadaný úkol. České matky tento model neintervence přejímají (i v důsledku zdejších přísných zákonů), takže tam, kde by u nás již přišlo ostřejší napomenutí či zvýšení hlasu, zde slyšíme od matek přítomných na výuce jen „prosím, prosím, nelez pod ten stůl“.

Při nácviu čtení postupujeme v české škole v Adelaide genetickou metodou, stejně jako kolegové australští. Ta se, na rozdíl od zavedení písma Comenia Script, plně osvědčuje. Na základě svých zkušeností jsem přesvědčen, že nácviu spojitého písma podstatně více rozvíjí psychomotoriku malých žáků, vede je k větší koncentraci a logičnosti: české děti si např. přinášejí z australských škol zvyk psát (cosi jako) Comenia Script tak, že v jednom slově střídají malá a velká tiskací písmena ad libitum.

Z výše uvedených postřehů však rozhodně nevyplývá, že by práce zdejšího českého učitele byla nevděčná. Opak je pravdou: je to skutečná výzva; řada dětí udělala již po měsíci a půl výuky viditelné pokroky jak ve čtení, tak též v psaní; některé dosud unilingvní děti již se nesměle

Počátky přátelství českého učitele a australského klokánka

pokoušejí o první česká slova či jednoduché věty. Velmi povzbuzující je pozitivní ohlas maminek (ve dvou případech i českých tatínek) na dosud odvedenou práci. Lze věřit, že po završení celého školního roku bude spokojenost všech ještě větší.

V minulých letech byla práce českých učitelek v Austrálii pojata tak, že trávily tři měsíce v Perthu, pak se přesunuly do Adelaide a konečně působily několik týdnů u krajanů na Novém Zélandě. To rozhodně nebylo optimální ani pro ně, ani pro děti. Nešlo dost dobře zavést koncepční, dlouhodobější plán výuky; stěhování a seznamování se s jiným prostředím kladlo na učitelky značné nároky; přenašeni způsobu práce v jednom městě do města jiného nedělalo dobrotu. Proto je třeba velmi přivítat rozhodnutí MZV a MŠMT, aby český učitel působil po většinu školního roku jen na jednom místě (nyní Adelaide), jen s kratším, asi čtrnáctidenním „odskokem“ na Nový Zéland v červenci, v době dvoutýdenních australských prázdnin. Tam učitel pracuje s dětmi v příměstských táborech.

Je jistě pochopitelné, že i při značném časovém a pracovním vytížení se český učitel také rád seznámí se zemí, v níž nejméně rok působí – navíc se zemí pro Čecha přitažlivou svojí exotikou. I zde je třeba zmínit se o obětavosti ředitelky „Bětky“, která organizuje výlety do centra města i do širokého okolí, včetně tolik kýžené návštěvy přírodních parků s klokany, koalami, wombaty a dalšími zástupci

zdejší podivuhodné přírody. Eukalyptové háje tu vydávají charakteristickou mentolovou vůni, nádherně modré moře láká ke koupeli ještě v dubnu, kdy tu už začíná podzim, a mořské plody chutnají opravdu báječně. Učitel má navíc možnost zůstat při zpátečním letu z Nového Zélandu dva dny v Sydney, díky péči naší generální konzulky paní Hany Flanderové.

Na závěr je třeba jasně říci, že celý projekt pomoci české vlády krajanům po celém světě (běží již od roku 1995) je hodný obdivu a ocenění. Je krásné, že vlast nezapomíná na své krajan, a ti to oceňují, jakkoli měli k emigraci ve 40.–80. letech pádné důvody a mohli by zatrpknout.

Nikoli: v naprosté většině si svoji mateřštinu udržují na velmi slušné úrovni a zájem našeho státu o ně vítají. Velkorysá dotace, která k nim přichází každý rok z České republiky na udržení jazykové, duchovní a kulturní sounáležitosti s jejich rodnou zemí, je jedním z příkladů nanejvýš vhodně a účelně vynaložených prostředků.

Zpráva

Na praxi v letní škole českého jazyka v Chicagu

Bára Havlátová, Veronika Vrbenská
studentky Filozofické fakulty Univerzity Karlovy

Je tomu právě rok, kdy nás Ústav českého jazyka a teorie komunikace Filozofické fakulty Univerzity Karlovy poslal za oceán.¹ Chicago, naše působiště, bylo už dávno zvyklé na příjezdy Čechoslováků lačnicích po lepším životě, my toužily po nových zkušenostech a zážitcích. Náplní naší stáže byla výuka češtiny v pěti kurzech. Dopoledne jsme vyučovaly děti školního a předškolního věku, do naší třídy docházelo šest až deset žáků. Večerní lekce byly určeny dospělým, a to jak úplným začátečníkům, tak pokročilým na různých úrovních. S oblibou po pravdě říkáme, že jsme učily studenty ve věku od čtyř do devadesáti čtyř let. Vše probíhalo v klidu za podpory učitelek Kláry Moldové a Ireny Čajkové, působících v České škole už

několik let, přesto jsme nové pedagogické zkušenosti, jak s výukou dospělých, tak s bilingvními dětmi, nabývaly velmi intenzivně.

Výuka probíhala ve všední dny, dětem jsme se věnovaly čtyřikrát týdně po pěti hodinách a náplní našich dnů byla nejen výuka přímo češtiny jako takové, ale i něco málo z historie, geografie České republiky, případně Evropy celkově, a samozřejmě bylo i propojení s hudební, výtvarnou a jinou kreativní činností. Čtyři výukové týdny letní školy byly věnovány jednotlivým ročním obdobím, takže děti měly jarní týden, kdy slavily Velikonoce, letní týden, kdy vyráběly lucerničky pro svatojakubskou noc nebo se podle českých červencových svátků dozvěděly, kdo to byl Jan Hus a Cyril a Metoděj. V podzimním týdnu nás čekalo pouštění draků a tradice svatého Václava a poslední týden letní školy si všichni žáci navzdory vysokým letním chicagským teplotám udělali Vánoce. Naším cílem tedy nebylo dětem předat pouze gramatické znalosti češtiny, ale věnovat se kultuře, českým zvykům a tradicím

1| Letní škola českého jazyka v České škole T. G. Masaryka v Chicagu se konala čtyři týdny v červnu a červenci 2016. Další podrobnosti naleznete na webových stránkách Ústavu českého jazyka a teorie komunikace Filozofické fakulty Univerzity Karlovy (2015) [online]. Cit. 2017-06-06. <<https://ucjk.ff.cuni.cz/>>.

Nahoře: Nejmladší žáci letní školy se svými učitelkami, vlevo Bára, vpravo Veronika
Dole: Chicagská škola češtiny hrou

Nahoře: Nejstarší studenti češtiny, vlevo Veronika, vpravo Bára, druhá zprava Klára Moldová
Dole: Volné chvíle Báry a Veroniky v Chicagu

a přiblížit jim, jak se v současné České republice udržují. Velmi podobný cíl jsme si jako lektorky kladly i pro hodiny s dospělými. I zde jsme se pustily do českých zvyků, geografických a historických zajímavostí, pro studenty jsme si připravily literární a kulturní kvíz z dob minulých i současných. Pro mnohé z našich dospělých studentů to byl návrat do dětství, vyrojily se vzpomínky na česká slova, která slýchávali, nebo písničky, které si jako malí zpívali. To vše probíhalo v krásné budově školy a v jejím nejbližším okolí, v nádherné zahradě, která nám byla plně k dispozici a kterou jsme využívali zejména pro herní aktivity s dětmi.

Rády bychom vyzdvihly místní česko-americkou komunitu, která nás nesmírně vřele a přátelsky přijala a poskytla nám téměř rodinné zázemí během celého našeho působení v Chicagu. Díky Kláře a příznivcům školy jsme měly možnost v rámci osobního volna poznat mnohé z americké přírody a historie a vydat se po českých stopách v Chicagu a okolí. Například hned po přiletu jsme byly srdečně přivítány na dojemné krajské akci k uctění

památky Lidic, na níž kromě české hymny zazněly v podání krojovaného sboru také *Ta naše písnička česká* a *Ach, synku, synku*. Dostalo se nám osobní prohlídky Českého národního hřbitova, exkurze po chicagské Plzni, do dneška plně významných českých budov a nápisů, a rovněž možnosti prostudovat prameny ve slovanském oddělení knihovny University of Chicago.

Pobyt ve městě u Michiganského jezera byl pro nás velice přínosný z hlediska pedagogických zkušeností, odborných dovedností, jazykových znalostí a celkového rozšíření našich kulturních obzorů. Jeho jediným minusem bylo, že vše až příliš rychle uteklo a nám se nechtělo Chicago a jeho milé obyvatele opouštět.

Muž opírající se o vitrínu je majitel obchodu, dědeček Rosalie Josef Hucek, muž uprostřed je tatínek Rosalie Josef Hucek junior. 1914 (archiv Rosalie Bobal)

Dětství v chicagské Plzni v letech 1925–1950

Klára Moldová | krajanská komunita Chicago, USA

Rosalie Bobal a Leonard Tufo se svěřují
se svými životními příběhy, které začaly v Plzni.

Kolín, Tábor, Beroun, Protivín, Písek, Karlín, Hostýn a samozřejmě Praha a Bohemia. Vesničky s podobnými jmény jsou rozestry po Spojených státech všude tam, kde se na přelomu 19. a 20. století usídlovali čeští krajané s touhou zařídit si nový domov co možná nejvíce připomínající starou vlast. Chicagskou čtvrt Plzeň (Pilsen), která dnes čítá přibližně 45 tisíc obyvatel, původně osídlili Irové. V polovině 19. století je vystřídali čeští emigranti, kteří se sem přemístili z ji-

ných čtvrtí metropole, nebo je nalákaly pracovní nabídky na právě probíhajících stavebních projektech a přijeli přes velkou louži až z Rakouska-Uherska. O další přísun populace se postaral velký požár, který v roce 1871 připravil o střechu nad hlavou více než pětinu obyvatel Chicaga. Hostinec U Města Plzně, který otevřel krajan Matěj Skudera v centru české enklávy, stál na začátku příběhu. Zkrácené jméno pivnice postupně začalo odkazovat na celou čtvrt.

Říká se, že fotografie vydá za tisíc slov, ale není nad to zavzpomínat na příchutě dětství s vnoučaty krajanů, kteří pomáhali formovat tuto významnou českou komunitu, v roce 1910 dokonce označovanou za největší ve Spojených státech vůbec. Leonard Tufo a Rosalie Bobal¹ vyrůstli v Plzni na Osmnácté ulici jen pár domů od sebe, ale přesto se poznali až o mnoho desetiletí později na kurzech češtiny v České škole T. G. Masaryka. Nad rodinnými alby jsme společně cestovali v čase a mluvili o tom, jak vypadalo dětství druhé generace Čechů v letech 1925–1950.²

Osmnáctá ulice byla centrem nejen Plzně, ale i české komunity. Tvořily ji dvou a třípatrové cihlové domky, v horních podlažích se žilo, dole provozovali svoji živnost obchodníci. Obě strany ulice lemovaly spořitelny, banky, pekárny, řeznictví, potraviny, holičství, mnoho hospod, český kostel a kulturní dům Thalia Hall postavené už v roce 1892 Johnem Duškem, kam lidé chodili na koncerty, do divadel a kde se také organizovaly mnohé protimonarchistické politické debaty. Češi zakládali značné množství klubů a lóží a sdružovali se do asociací (například *Asociace českých právníků* a *Asociace českých řezníků*).

● **Oba jste měli dlouhá léta podobnou adresu, 18th Street, Pilsen. Rosalie se narodila v čísle 1329, Leonard vyrůstal v čísle 1430, tedy o blok vedle, jen o generaci později. Jak tato ulice vypadala?**

Leonard: V neděli ráno jsme chodili do Thalia Hall na pohádky do kina. Hodně věcí se dělo také v Bohemian American Hall, po druhé světové válce se tam konala většina svatebních hostin. A neexistoval snad nikdo, kdo by se nenechal zvěčnit ve slavném studiu Němeček Photography. Školka, do které jsem chodil, se jmenovala Jirka School. Celá ta ulice byla česká.

Rosalie: To byla samozřejmě pravda i za mě. Chodili jsme do řeznictví Rajspic, Žuček a Kadeřábek. Dál tam byl Vrba Hardware Store, lékárna Kodl a pohřebák Štěpán. Všichni mluvili půl na půl česky a anglicky. My jsme měli zakázáno si na Osmnácté hrát, protože tam jezdily tramvaje. V zimě jsme často chodili na brusle do Dvořák Parku, v létě tam byl bazén na plavání. S naším domem sousedily slavné hudebniny Jirán. No a pak jsme tam byli samozřejmě my, obuv J. Huček.

¹ Rosalie Bobal se narodila v roce 1925 a Leonard Tufo v roce 1940.

² Autenticita výpovědi Rosalie Bobal zůstala zachována, rozhovor s Leonardem Tufem byl veden v angličtině a do češtiny přeložen autorkou příspěvku.

Pohlednice z kolekce českých čtvrtí, kterou v roce 1925 připravil E. F. Mácha

● **Jaký byl příběh vašich rodin? Jak se dostaly do Plzně?**

Rosalie: Moji prarodiče se znali už z Čech, ale vzali se až tady v Americe. Dědeček vyráběl sudy na pivo a babička zase přijela vařit svým bratřům kovářům, kteří dělali koňské podkovy. Jednou děda přišel domů a ona mu říká, naproti je na prodej obchod s botami, jdi se na to podívat. Prarodiče celý ten dům koupili, nahoře se žilo, dole se prodávalo. Dědeček nejdřív přes den dělal ty sudy a v noci prodával boty, tehdy bylo otevřeno až do devíti hodin, ale pak se jim začalo dařit, tak toho nechal a šel pracovat na sebe. Pojmenoval to po sobě, J. Huček Shoes. Vzadu měl verpánek, takže když neprodával, spravoval. Babička tu a tam vzala na záda deset paklíků bot a jela je prodat do města tramvají. A řidič ji nechtěl brát, prý se zlobil, že není žádný nákladník. Jenže dědeček pak v roce 1919 umřel. Zůstalo po něm pět dětí a táta jako druhý nejstarší musel nechat škol a šel převzít byznys. Tam jsem se pak narodila a vyrostla já. Dům měl tři patra, nad námi žili moji strýčkové a tety, úplně nahoře se to pronajímalo, samozřejmě taky Čechům. Když byly Vánoce, všichni jsme museli jít dolů pomáhat s prodejem. Ze školy se chodilo až ve čtyři hodiny rovnou domů pro kolečkové brusle, pak jsme spěchali jezdit okolo bloku. Večer maminka šila a moje tety mě učily štrikovat. Uměla jsem to dost brzo. Maminka mi občas dovolila vzít si jídlo do pokoje, kde bylo rádio, to jsem pak mohla jíst a poslouchat zároveň, u rádia jsme tehdy seděli dost. Málokdy jsme jedli jako celá rodina pohromadě, tatínek se v obědech střídal se strýčky podle toho, jak obchod potřeboval. Ve stejném domě jsem žila i dva roky po svatbě, vdávala jsem se v kostele svatého Prokopa na naší ulici, bylo mi 21, ale zrovna končila válka

Chicagská Plzeň dnes (archiv Ireny Čajkové)

a bytů bylo málo. Tak jsme zůstali u rodičů. Ona ta Osmnáctá ulice byla vlastně dost rušná, když se za mnou můj muž přistěhoval, nemohl pro ten rámus tři dny spát, ale já už jsem byla zvyklá. Během hospodářské krize musela spousta obchodů zavřít, ale náš krám vydržel.

Leonard: Dědeček s babičkou přišli za prací ze západních Čech v roce 1903 se dvěma dětmi, třetí bylo, jak se tady říká, v troubě. Tady se jim pak narodily další. Babička byla doma a dědeček vyráběl skříně na piana ve čtvrti, která se jmenovala Česká Kalifornie. Můj tatínek v tom pokračoval, ale velmi brzo zemřel (1944) a maminka na nás tři děti zůstala sama. A tak jsme se přestěhovali do domu na Osmnáctou ulici nad obchod, ve kterém se prodávala kola. V prvním patře žili mí dva svobodní strýcové a moje babička s dědečkem. V druhém patře pak my s maminkou a další strýc s manželkou, a pak nějaká holka Julie, kterou její rodiče vyhodili z domova. Česká komunita tenkrát držela hodně při sobě. Já jsem nevěděl, že Plzeň je

nějaké město v Čechách, děda mě akorát občas se džbánkem posílal pro plzeňské pivo do pivovaru na Osmnácté, který se jmenoval Atlas Prager. Dneska tam sídlí střední škola Benito Juarez.

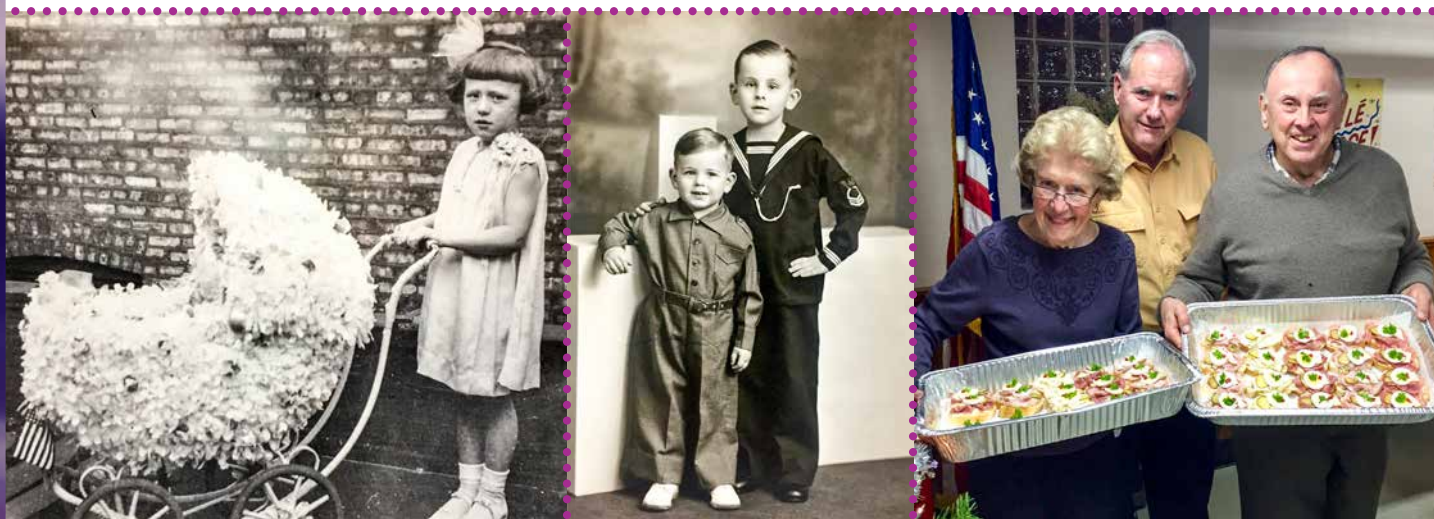
♦ **Oba jste Češi druhé generace. U většiny z nich se nepovedlo jazyk předků zachovat, ale vy jednak češtině rozumíte, umíte v ní komunikovat, ale hlavně toho spoustu o svém původu víte. Čím to je? Kdo měl na vaše češství největší vliv?**

Leonard: Vyrůstal jsem v těsném sepětí s rodinou. Češtině jsem byl pořád vystaven, dospělí ji užívali mezi sebou, ale na nás děti mluvili anglicky. Výjimkou byla moje babička. Celý život strávila péčí o domácnost a angličtinu se nikdy pořádně nenaučila. Jen jednou jsem slyšel její souvislejší projev, to když právě umyla okna a žena v sousedním domě, které se tehdy stavěly třeba jen metr od sebe, zase z okna vytřepala utěrku na prach. Tehdy zazněla slova, která jsem netušil, že babička ovládá.

Když jsem byl ještě malý, brala mě babička s sebou na nákup. Chodili jsme ukládat šeky do Skála Bank. Formulář babička vyplňovala brkem, který namáčela do inkoustu v kalamáři. Důvěřovala Skálovi, protože v době velké hospodářské krize vydržel a nezkrachoval. Denně jsem jí píchal injekce na cukrovku a četl noviny, protože špatně viděla. *Denní hlasatel* vycházel česky, také na Osmnácté ulici. Začali jsme u oznámení úmrtí, potom následovala rubrika o počasí a končili jsme titulky zpráv na přední straně. Babička mi pořád opravovala výslovnost, a já jsem se tak postupně učil. Nechodil jsem tehdy do Sokola ani do české školy, ačkoliv jsem to měl hned u nosu. To je ta americká povaha, rodiče děti do ničeho nenutili. Vše se řídilo konceptem: „Co bys rád dělal, zlato?“

Nebyl jsem jako většina dětí, které se o rodinu a její historii nezajímaly, já jsem se babičky pořád ptal, proč odešla do Ameriky, jak si našla dědu... Vždycky mě poslala pryč s tím, že jsou to blbosti. Až v 70. letech mi mé otázky zodpověděli v Československu, a to když jsem vystopoval příbuzné mých prarodičů. Neohlášený jsem zazvonil u jejich dveří, oni mě pozvali dál a mluvili jsme dlouho do noci.

Rosalie: U mě to bylo podobné, rodiče mluvili česky jen mezi sebou, třeba o tom, co bude k obědu. Do české školy mě neposílali, nicméně základní vzdělání jsem dostala ve škole svatého Prokopa, kde nás učily české řádové sestry, a mše sloužili čeští kněží. Každý pátek odpoledne nám rozdali české čítanky a my jsme z nich hodinu museli nahlas číst, jinak probíhalo vyučování v angličtině. Když jsem ještě byla malá, české katolické kostely se střídaly

Vlevo: Rosalie, 1932 (archiv Rosalie Bobal)

Uprostřed: Leonard a jeho mladší bratr Dan, fotografické studio Němeček Photography, 1947 (archiv Leonarda Tufo)

Vpravo: Rosalie Bobal, Ronald Minarik, Leonard Tufo na vánočním setkání studentů školy T. G. Masaryka, 2016 (archiv Kláry Moldové)

a každý víkend vysílaly hlasatele do české rádiové stanice, která sídlila v Ciceru. Vystupovala jsem v programu *The Family Hour*. Doma to se mnou pilovali, aby to k něčemu vypadalo. Po základní škole jsem šla studovat Akademii božského srdce Páně do Lisle, jednou za měsíc jsme jezdili na víkendy domů. Tam už bylo češtiny míň, ale kdo chtěl, mohl chodit do kurzů.

Byla jsem jedináček a vyrůstala v obklopení svých tet. Nejvíc mě ovlivnila tatínkova sestra, Rose Sedláčková. Narodila se v roce 1904 už v USA, ale mluvila krásně česky. Když jí bylo 16, začala pracovat v Chicagu jako sekretářka pro československý konzulát. Vzpomínala, jak se pan konzul Smetánka vždycky na lidi zlobil, když komolili češtinu. „Mluvte, jak vám Bůh dal jazyk!“, říkal. Zůstala v této službě mnoho let, pak přesídlila do New Yorku a během druhé světové války pracovala pro exilovou vládu. Tehdy se ještě tak nelétalo a ona vyprávěla, jak se všude přesunovala vlaky a musela být celou noc vzhůru a zapisovat, co jí pánové diktovali. Uměla výborně těsnopis, mám tu na památku její stroj. Víte, co důležitých depeší do světa rozeslala právě ona? Pendlovala pořád mezi San Franciskem a New Yorkem. A taky mě seznámila s mým manželem Bobalem. Její příjímý nadřízený byl Ján Papánek, osobní reprezentant prezidenta Edvarda Beneše v USA. V roce 1945 doprovázela Jana Masaryka a Jána Papánka na zakládající konferenci OSN v San Francisku. Když jsem se vdala, odjela jsem s manželem na svatební cestu do New Yorku, jenže on onemocněl a ulehl v teplotách. A tak jsem pomáhala tetě, létala po New Yorku a doručovala zvláštní obálky a peníze. Nesměla jsem to pak nikde říct, že mi dovolila se angažovat. Když dopracovala pro vládu, působila

pak v chicagské cestovní kanceláři, která se specializovala na zájezdy do Československa. Já jsem jí dosloužila až do smrti v roce 1984. Tetu Rose měl každý rád.

♥ Vybavíte si nějaký historický milník, který se vtiskl do vaší paměti, když jste ještě byli malí?

Rosalie: Celé moje dětství provázela hospodářská krize. Pamatuju si, když vypukla. Seděla jsem na gauči a kývala jsem nohama, které mi ještě nesahaly ani na zem. Tatínek přišel nahoru z obchodu a řekl mamince, že banka zkrachovala. Maminka tehdy moc plakala. Ale nám se naštěstí docela dařilo. Rodina měla příjmy z obchodu a také z celého domu – měli jsme „rentáře“, kteří si pronajímali naše byty, a také garáž na čtyři auta, které si u nás lidé za peníze nechávali stát. Tatínek byl štedrý. Když přišli chlapi umýt a navoskovat auto, tatínek jim dal dva dolary a maminka najíst. Byl to taky dobrý podnikatel, tři dolary týdně nosil do banky na spoření. To byla tehdy spousta peněz.

Leonard: Pamatuju si den, kdy Státy zvítězily nad Japonskem, tedy konec 2. světové války. Moje maminka žehlila a poslouchala rádio, když hlasatel přerušil hudbu zvláštním oznámením, že Japonsko kapitulovalo. Maminka mě zvedla do vzduchu, začala zpívat a tancovat a křičela radostí: „Strýčkové mohou domů!“ Myslela tím své bratry Joa a Eddieho, kteří byli strojníci na válečných lodích v Tichém oceánu.

♥ Jaké jsou chuti a vůně Plzně, které si vybavujete?

Rosalie: U nás se pořád peklo, mívali jsme mazanec, buchtu, vdolky, koláče, jedli jsme hodně ovoce, ale i hodně masa. Maminka dělala svíčkovou, vepřo-knedlo-zelo,

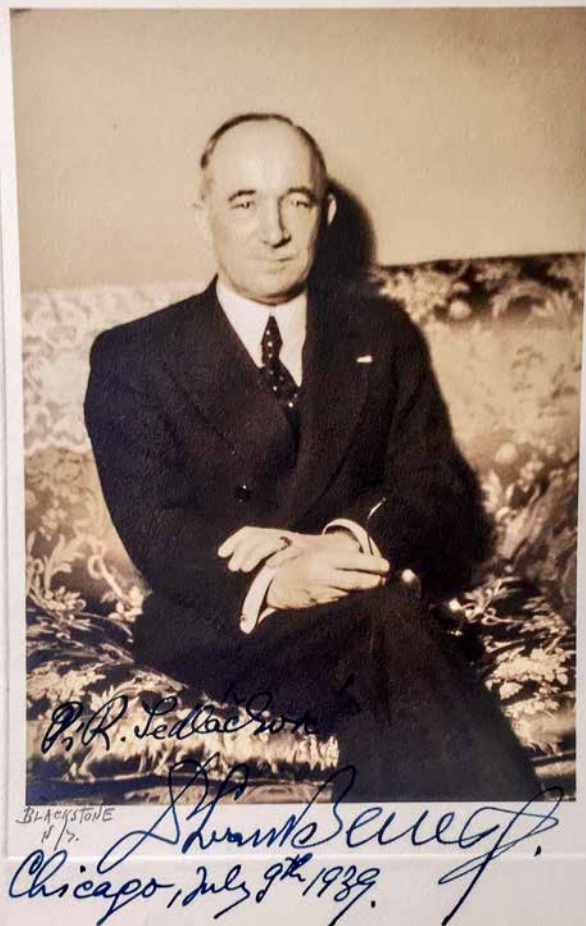
rajskou, koprovou a ráda jsem měla její karbanátky. Když byly Velikonoce, dala se v řeznictví sehnat sekanice. V neděli ráno, když měla obuv zavřeno, dělal snídani tatínek, to jsme měli vafle.

Na Osmnácté byla taková pěkná restaurace Little Bohemia, tam jsem měla svoji svatební hostinu. Ale jíst ven se moc nechodilo, vařilo se doma. Každý den jsme nakupovali v obchodě přes ulici. Domy měly v chodbách „ajsbakny“ (z angl. ice – led, box – bedna), muselo se pamatovat na to, aby se pod nimi dvakrát denně vylil škopek s roztátou vodou. Každé tři dny chodil člověk, který nosil led na zádech a v těch „ajsbaknách“ ho vyměňoval. Byl to Čech, myslím, že ani anglicky neuměl. Když mi bylo sedm nebo osm roků, rodiče koupili ledničku. Jako děti jsme neměly kapesné, nebylo, co by se nakupovalo. Jenom někdy jsem dostala peníze na plátek šunky nebo sekané, ta byla ještě teplá a dělala jsem si z ní sendvič.

Leonard: V neděli se celá rodina scházela u babičky na oběd. Nikdy nechyběla polévka, menu většinou obsahovalo knedlíky, zelí na kyselo i na sladko, pečené kuře nebo vepřové. Maminka s babičkou pekly šišky, buchty, listy, housky a občas žitný chleba. V září a říjnu se chodilo na houby. Sušili jsme je pak na půdě. Ačkoliv jsem se zúčastňoval, nikdy jsem se nenaučil odlišovat nejedlé od jedlých. Jednou za čas pořádala moje babička tak zvanou *peřina party*. Ženy z okolí se u nás sešly, přinesly si peří z kachen a hus a plnily tím povlaky. Byla to neuvěřitelně náročná práce. A to peřiny pár bloků od nás prodával Lender Department Store. Já jsem měl nejradši Vánoce. Dělalí jsme kubu, hráškovou polévku s chlebovými kostičkami a salát. Za nás už sekaná nebyla ke koupi denně, ale prodávala se právě jen na Vánoce. Nesmažili jsme kapra, protože babička upgradovala na okouna. No a samozřejmě nechyběla houska (chicagští Češi tak říkají vánočce), vždycky potravinářským barvivem obarvená načerveno nebo nazeleno. Nicméně vzpomínám i na jeden nepříjemný odér. Pár mil jižně od Plzně se nacházela jatka, a když vítr vanul naším směrem, smrdělo to vždycky po těch porážených zvířatech.

● Jak vypadal každodenní život?

Rosalie: Každé pondělí přišel žebrák. Zaklepal na dveře a ptal se: „Máte pro mě něco?“ Maminka mu dala najíst a on se pak vždycky ještě zeptal: „A bylo by i něco do kapsy?“ Tak dostal čtvrták. Tatínek se na nás vždycky zlobil, říkal, že ten žebrák jde stejně pít, ale co je komu po tom, jestli mu pak bylo líp. Ten anglicky taky mluvit neuměl. Víte, tenkrát si lidi hodně pomáhali, my jsme byli zvyklí.

Fotografie, kterou dostala Rose Sedláčková od prezidenta Beneše, v letech, kdy pracovala pro jeho úřad, 1939 (archív Rose Sedláčkové)

Když někdy nemohli platit, dal jim tatínek na dluh, a když dostali peníze, přišli zaplatit. Každý každého znal, všichni se chovali slušně. V sobotu a v neděli ráno chodil flašinetář, hrál české písničky a taky spravoval věci, co mu lidi nosili. No a pak tu byla ta věc kolem mytí podlahy. Mám fotku dědečka, tatínka mojí maminky, sedí v houpacím křesle s dýmkou a všude kolem něj na zemi jsou noviny. Vypadá to, jako by moc četl. Ale to se tak dřív dělalo. Před víkendem se umyla podlaha, na to se daly noviny a po tom se celý víkend chodilo. Pak se ta vrstva vyhodila a po zbytek týdne se chodilo po holé podlaze. „Boháci“, ono se tehdy českým lidem takhle říkalo, byli pořádní, ale práci si taky uměli šetřit. To byste koukala, kolik lidí ještě nepoužívalo koberce. Když jsem chodila ke spolužačkám, které čerstvě přijely z Evropy, často doma měly jen ty dřevěné podlahy.

Leonard: V neděli nás strýčci brali na procházku do židovské čtvrti. Když jsme procházeli kolem černošského

kostela, pravidelně bylo slyšet gospelsy. Jednou jsem viděl muže, jak zdvihl do vzduchu auto, protože se s ním někdo vsadil o \$25, že to neudělá. Pouliční prodavači nabízeli z vozíku taženého kořmi ovoce, ulicí chodil také brusič, kterému lidi nosili své tupé nože a nůžky. Ve 40. letech nebylo normální, že by lidi měli doma vanu nebo sprchu, chodili jsme se mýt jednou za čas do Dvořák Park, tam fungovala veřejná umývárna. Rusové měli také svoji, a Italové jakbysmet. Všechny etnické skupiny tak nějak držely při sobě. Je to zvláštní, moje máma poznala tátu, který byl Ital, když šla jen pár bloků od nás na tancovačku. Rodiče s ní kvůli tomu nemluví, až co jsme se pak narodily my, děti. To je pak zase smířilo. Lidé, kteří přišli na přelomu století, sem přijeli hlavně za prací a svobodou, ale povědomí o svém původu ztratit nechtěli. Pozdější přistěhovalecké vlny už se asimilovaly rychleji, podporovaly amerikanizaci.

◆ Bylo v Plzni bezpečno? A co se stalo na konci padesátých let, proč se charakter čtvrti proměnil?

Leonard: Vzpomínám si, že když mi bylo 18 let, vzal mě strýc na muzikál *West Side Story*, který akorát napsal Leonard Bernstein. Byl jsem z toho nadšený, s bratrem jsme o tom doma pořád mluvili, ale když jsme se pak ptali na názor maminky, odpověděla, že se jí to vůbec nelíbilo, protože jí to až příliš připomíná realitu života. Samozřejmě že existovaly všemožné gangy, ale zabývaly se hlavně tím, že dělaly sporty a jezdily navzájem na tancovačky. Když se bojovalo, bylo to s noži nebo s boxerem, takovým ocelovým prstencem, který se navlékal na ruku, žádné střílení se nekonalo.

Po druhé světové válce se začala mezi státy budovat nová infrastruktura. V roce 1947 se kvůli nově vznikající dálnici Eisenhower Expressway musely zbourat celé bloky domů. Ten rok si pamatuju velmi přesně, protože kvůli tomu zahynul můj bratranec. Hrál si v domě, který byl určen k demolicí, a bohužel to nepřežil. Na tyhle práce byli najímáni Mexičani. My jsme je nazývali dost hanlivě „wet backs“ (angl. mokrá záda), protože aby se dostali do Ameriky, nelegálně přeplavali řeku Rio Grande. Do Plzně na jednu přišli čeští realitní makléři a začali vytrubovat, že přicházejí Mexičani, ať si dávejte pozor, že brzo budou všude. Naschvál šířili paniku. Lidi se pak snažili co nejrychleji levně prodat všechno, co mají, aby se mohli vystěhovat. Byl to marketingový tah. Makléři domy odkoupili, spravili, a pak znovu, ale draž, prodali Mexičanům. V té době bylo hodně korupce. V roce 1960 jsme se z Plzně vystěhovali. A tak to postupně udělala skoro celá česká

Plzeň. Přemístila se na západní předměstí do Berwynu a Cicera.

Rosalie: My jsme nebyli jiní. V roce 1911 moji prarodiče koupili prodejnu obuvi na Osmnácté za \$1,100 a v roce 1957 ji tatínek prodal Mexičanovi, jmenoval se Juan Davila. Představte si, že za úplně stejnou sumu!

◆ Oblast Plzně se v šedesátých letech stala skutečně poměrně rychle domovem hispánské komunity o nepříliš dobré pověsti. Dlouhé roky platilo, že je to čtvrť, kam není radno chodit. Do jisté míry v tomto stereotypu žije většina krajanů, kteří se z ní více než před půl stoletím vystěhovali. Plzeň si je vědoma svých problémů a bojuje s nimi, existuje zde velké množství neziskových organizací, které se věnují vzdělávání, organizování kulturních programů, péči o začleňování hispánských žen do amerického života a podobně. V současné době je Plzeň populární mezi umělci, stává se také navštěvovanou čtvrtí z hlediska gastronomie. Na Osmnácté ulici láká k posezení několik velmi nápaditých hipsterských kaváren, znovu otevřený Dusek's Restaurant v Thalia Hall obdržel v loňském roce Michelinskou hvězdičku. Nová etnická skupina pozve ráda na návštěvu, burrito a churro každého, kdo chce okusit trochu té mexické kultury, zároveň ale stále dává jasně najevo svůj názor na gentrifikaci.

Příspěť k narušení stereotypů a představit diverzitu této kulturně i historicky bohaté čtvrti se v srpnu 2017 pokusí projekt *Pilsen Family Album*, který pořádá Česká škola T. G. Masaryka ve spolupráci s kulturní organizací a online magazínem *El Béisman*. Akce se uskuteční v plzeňském National Museum of Mexican Art.

Literatura

PERO, P. N. (2011): *Chicago's Pilsen Neighborhood*. Charleston, South Carolina: Arcadia Publishing.

STERNSTEIN, M. (2008): *Czechs of Chicagoland*. Charleston, South Carolina: Arcadia Publishing.

Spolek Bohemia v roce 1997 v Praze

Spolek Bohemia

Zuzana Muchová | lektorát Budapešť, Maďarsko

Spolek *Bohemia*¹ vznikl již v roce 1993, a jak jeho členové sami říkají, jeho cílem bylo spojit dvě země, tak jako Karlův most a Řetězový most (Széchenyi Lánchíd)² spojují dva břehy. Cílem mostů je také zkracovat vzdálenosti mezi místy, v našem případě tedy vzdálenost mezi Prahou a Budapeští.

Spolek *Bohemia* byl založen 3. června 1993 v pivnici Steffl, která se dnes jmenuje Bemova pivnice a sídlí na Bem rkp. 49. Pokud byste se chtěli potkat se členy

spolku osobně, scházejí se na tomto místě každou středu večer. Česká národní menšina sice v Maďarsku oficiálně neexistuje, ale tento „kruh přátel“, jak zní oficiální označení, tedy skupina nadšených lidí, vzorně plní roli nejen spojovacího článku mezi oběma národy, ale je i místem, které „šíří dobré jméno České republiky v zahraničí“. Za tuto svoji činnost obdržel *Kruh přátel Bohemia (Bohemia Baráti Kör)* v roce 2003 cenu ministra zahraničních věcí *Gratias Agit*³.

Zakládající valné hromady se v roce 1993 zúčastnilo 38 lidí. Byl zde zvolen předseda spolku Ottó Zachár, který ve své funkci působil až do roku 2017, kdy jeho štafetu převzal Gábor Szabó. Dalšími členy představenstva spolku

1| Pro zájemce je více informací vč. fotografií dostupných z *Bohemia Baráti Kör* (2009–2017) [online]. Cit. 2017-06-06. <<http://bohemiabk.hu/home/page.php?28>>.

2| Jedná se o první most, který byl v Budapešti přes Dunaj postaven. Bylo to v letech 1839–1849, stejně jako Karlův most je jedním ze symbolů Prahy, je Řetězový most jedním ze symbolů Budapešti. Most nese jméno významného maďarského politika Istvána Széchenye.

3| Cena je udělována od roku 1997 jako ocenění předních osobností a organizací za příkladné aktivity v nevládní sféře. Více na *Ministerstvo zahraničních věcí České republiky* (2000–2017) [online]. Cit. 2017-06-06. <http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/verejna_diplomacie/ceny_gratias_agit/>.

Vlevo: Prezident Václav Havel a velvyslanec Richard Pražák s členy *Bohemie* (Éva Molnár) na recepci velvyslanectví 2. listopadu 1994
Vpravo: Jiří Menzel na plesu *Bohemia* v roce 2004

jsou, rovněž již od jeho založení, Ilona Goldmann, Éva Molnár a László Polgár. Členskou základnu tvoří především Maďari (90 %), ostatní jsou čeští krajané. Již v roce svého založení měl spolek 93 členů. V letech 2002–2004 dosáhl rekordního počtu 438 členů a do roku 2017 do něj vstoupilo 2 200 osob.

Spolek *Bohemia* v rámci Budapešti spolupracuje především s Českým centrem a českým velvyslanectvím, mimo to ale také udržuje vztahy např. s Maďarským institutem v Praze (Balassiho institut), s Mezinárodním českým klubem, s časopisem *Český dialog*⁴ a nově také se sdružením *České kořeny*⁵.

Od svého založení vydává spolek *Bohemia* stejnojmenný časopis, který měl nejprve podobu spíše zpravodajských listů. Od roku 1995 vychází coby regulérní časopis ve formátu A4 s přílohou, aktuálně jako ročenka v nákladu 600–800 kusů.

Členové spolku se rovněž zúčastňují českých jazykových kurzů, letních škol češtiny, a to nejen v Praze či v Brně, ale především v Dobrušce, kam jezdí každé léto.

Spolek *Bohemia* během roku pořádá několik zájezdů do České republiky; jsou většinou orientovány tematicky, např. tento rok se uskuteční výlet na jižní Moravu, dále pak exkurze po stopách Boženy Němcové a v létě se členové vydají do Krušných hor. Od roku 1993 jezdí členové spolku pod vedením Ottó Zachára také do Čech na vodu. Podle

slov Évy Molnár: „Střídáme všechny největší řeky – Vltavu, Lužnici, Otavu, Sázavu, Berounku i Ohři. Vodácká túra je velice populární, jede pokaždé 60–70 účastníků ve věku od 3 do 80 let. Máme i speciální vodácká trička.“

Nesmíme však opomenout ani kulturní aktivity spolku přímo v Budapešti. Mezi zásadní počiny spolkové činnosti patří překladatelská činnost jeho členů. Seznam dosud vydaných knih čítá 17 položek a poslední z nich je překlad knihy Tomáše Mazala *Průvodce po stopách Bohumila Hrabala (Szlalom a Parnassusra)*, kterou přeložili Éva Molnár a László Polgár (Te-Art-Rum, Budapest 2017). Mezi oblíbené tituly, vydané rovněž v rámci spolku, patří – jak jinak – kniha receptů rodiny Vnuků, dlouholetých členů *Bohemie*, *Česká jídla. Kuchařka Pirosky Vnukové* z roku 2003 a *Česká jídla. Kuchyně Vnukovy rodiny* z roku 2015.

Vedle toho se v rámci spolku každoročně koná masopustní ples nebo zábava. V létě se slaví narozeniny spolku a v zimě české Vánoce. V průběhu roku jsou na programu vernisáže různých výstav ať již v Českém centru, či jinde (myšleno tím i mimo Budapešť – např. výstava maleb Ilony Goldmann v Tatě v roce 2010, výstava grafik Líviusze Gyulaiho na různých místech ČR a v Košicích). Za „megaakci“ můžeme právem označit výstavu Alfonse Muchy realizovanou ve spolupráci s Českým centrem a jeho tehdejším ředitelem Evženem Gálem, která se konala v roce 2009 v Muzeu krásných umění (Szépművészeti Múzeum) v Budapešti a přijali na ni pozvání i John (vnuk Alfonse Muchy) a Sarah Muchovi, kteří se také se členy spolku setkali. Výstava byla součástí nejznámějšího maďarského hudebního festivalu *Budapešťské jaro*, jenž se několik dnů nesl ve výrazně českém duchu (kromě jiného i v souvislosti s výročním úmrtí Bohuslava Martinů).

4] *Český dialog* (2001–017) [online]. Cit. 2017-06-06. <<http://www.cesky-dialog.net/o-casopisu>>.

5] *České kořeny* (2010–2017) [online]. Cit. 2017-06-06. <<http://www.ceskekoreny.cz/>>.

John a Sarah Muchovi s paní Évou Molnár,
Muzeum krásných umění, Budapešť 2009

Bohemia na Vltavě 1995

Dobrou duší spolku je již od jeho založení Éva Molnár, absolventka oboru historie a ruský jazyk na budapeštské univerzitě, jež se poté přihlásila ke studiu češtiny do českého semináře fungujícího v rámci katedry slovanských jazyků na filozofické fakultě. Díky ní jsem se také většinu informací o minulosti i současnosti spolkového života dozvěděla. Éva Molnár sama vzpomíná: „Pamatuji si své studium češtiny, pro které jsem se spontánně rozhodla.

Naší lektorkou byla Lída Vanclová. Českou literaturu mě učily Ludmila Hankó a Veronika Heé⁶. Na jazyce jsem se setkala i s Olegem Fedoszovem, který na češtině působil dodnes. Tehdy na slavistice byly i takové veličiny jako profesor László Dobossy⁷. Byla to krásná doba, i když jsme v semináři byli většinou jen dva nebo tři nadšenci.“

Když jsem se Évy Molnár zeptala, co všechny členy kromě zájmu o českou kulturu a Českou republiku spojuje, odpověděla mi: „Všichni jsme hlavně přátelé. Máme mezi sebou super vztah a všechny naše akce a počiny jsou spontánní a dobrovolné. Všichni vědí, že to, co dělají, je jejich naprosto svobodné rozhodnutí.“

Co tedy popřát této skupince lidí, kteří češtině a Čechám obětují nejen všechen svůj volný čas a energii, ale mnohdy také i své vlastní peníze?

„Pokračovat a pěstovat dál toho českého koníčka. Mít radost z přátelství a poznávání. Zkrátka za sebou zanechávat stopy,“ říká Éva Molnár.

6| Docentka Veronika Heé a habil. docentka Ludmila Hankó působily na oboru český jazyk a literatura již od 70. a 80. let 20. století. Obě se specializovaly na českou literaturu. L. Hankó odešla v roce 2003 do důchodu a minulý rok nás již bohužel opustila navždy. Jejich největší společnou prací byla publikace téměř tisícistránkových *Dějiny české literatury od počátků do našich dnů* (HANKÓ, L. – HEÉ, V. (2003): *A cseh irodalom története a kezdetektől napjainkig*. Budapest: Magyarországi Eszperantó Szövetség.).

7| Prof. PhDr. László Dobossy, CSc. (1910–1999) je kromě řady odborných publikací znám především coby autor velkého dvou-svazkového *Česko-maďarského slovníku* z roku 1960, který je doposud jediným velkým česko-maďarským slovníkem.

Setkání s Prahou

*Lena Bondareva, Anna Platonova-Kučera, úvod Tamara Bartková,
krajanská komunita Novorossijsk, Rusko*

Několik generací potomků Čechů to během téměř 150 let v Rusku nemělo lehké. Stalinův režim a celkově atmosféra Sovětského svazu národnostním menšinám a jakémukoli vydělování z většinové společnosti nepřály. Často od starších krajanů slyším, jak se vlastně báli mimo svou komunitu ukázat, že mají české předky. Bylo to něco, o čem se nemluvalo, co se skrývalo, pálily se staré fotografie, dokumenty. Proto je obdivuhodné, že starší generace krajanů si ještě zachovala český jazyk, jazyk, kterým se mluvilo doma s rodiči (jejich děti ale už česky nemluví). Čeština jim připomíná dětství, kdy ji slyšeli od prarodičů, někteří si pamatují jednotlivá slova, jednoduché říkanky a písničky. Část z nich se učí jazyk svých předků na hodinách v českém spolku Mateřídouška. Je velmi dojemné, jak vnímají své české kořeny a také první návštěvu Česka, kam se jejich rodiče a prarodiče toužili podívat, ale nikdy se jim to nepodařilo.

Z letošních prací na téma Setkání s Prahou jsem vybrala dva texty.

Autorkou *Snu o Praze* je **Lena Bondareva**, 33letá žurnalistka, svobodná matka, pocházející z české rodiny Pelouchů v Kirillovce u Novorossijsku. V Česku nikdy nebyla, ale moc po tom touží a do Prahy by se ráda vypravila. Zajímá ji učení cizích jazyků, turistika, příroda a fotografování. Její vynalézavé a většinou humorné domácí slohové práce baví nejenom mě, ale i ostatní studenty. Má ty nejdelší vlasy, jaké jsem kdy viděla, a v letošním roce také hraje hlavní roli Mařenky v našem divadelním představení na motivy opery Bedřicha Smetany *Prodaná nevěsta*.

Sen o Praze

Ulice se topila v husté, divné mlze sépiové barvy. Pastelové stěny se rozmazaly do jedné nejasné kaňky, jakoby se malířova sklenice náhodou vylila do čerstvého akvarelu.

A pak, když ten obraz uschl, umělec vzal černou nástřenu tužku a zlým pevným pohybem vyvážil tu idylu černou grafitovou gotikou – to kruté trhaly prošedivělé nebe věže Katedrály svatého Víta. Vypadala přesně tak, jak jsem od dětství si představovala pohádkové zámky s krásnou dívkou, stráženu strašným drakem.

I pražské legendy mají dost nešťastných dívek, a draka můžeme si lehce představit, když se díváme na očividně s ním

Lena Bondareva

příbuzensky spřízněné chrlice a chiméry. Avšak legendy povídají, že chiméry vůbec nejsou výplod zla, ale jsou to bdělí strážci svatých budov, kteří ji ochraňují před útokem démonických sil. Hrůzný, odpuzující vzhled, může také sloužit jako ochrana.

Myslím však, že je čas jít dál. Minu Baziliku svatého Jiří a už vidím mokré dlažební kostky Zlaté uličky, lesknoucí se ve světle starodávné lucerny. Někde shora se ozývá krákání a já si vzpomenu na Gustava Meyrinka.

Který z těchto kamenů byl podobný na kusu sádla? Který z nich oklamal krkavce tak, že pak už nebyl schopný věřit ničemu?

A ty, ty též už ničemu nevěříš? – zeptal se stařec, který se náhle objevil odnikud. Měl řídkou kozí bradku a jeho šedé vlasy vyčuhovaly zpod židovské čepičky. Podivné tmavé oblečení, které viselo na jeho pohublém těle, se dotýkalo lemem do dláždění a bylo potažené pavučinou a prachem. Praha – to je místo, kde sen se stává skutečností, – zmínil stařec. – To řekl nějaký veliký muž, ale který, to jsem už zapomněl.

Nečekal na odpověď a zvoucím gestem mávnul na zelené dveře.

Jak je dobře, že nikdy neposlouchám neznámých lidí, zvláště když tak podezřele vypadají. Jak je dobře, že nikdy nevstupuji do neznámých domů, zvláště když mě tam někdo naléhavě vábí. Jak je dobře, že ta poloprůhledná figura za zády starce mi jenom se zdá. Je to celé jen podivný sen, pomyslela jsem si, a rychle vešla do budovy.

V pokoji bylo cítit síru a kadidlo, ale podívat se nad tou nečekanou kombinací jsem neměla čas. Uprostřed stál podivný aparát složený z baněk a křivulí, který bublal, pouštěl páru a vyráběl zvláštní žlutou substanci.

Kořalka, – pochopila jsem.

Zlato! – Vysvětlil stařec. – Celá tahle ulice se snaží vyrobit zlato nebo kámen mudrců, vždyť jsme alchymisté.

Už se vám to podařilo?

Zatím provádím pokusy na to. Ale zlato – to není hlavní cíl. Hlavní věc, to je transmutace člověka v nejvyšší bytost. A triumf ducha. Jakmile je probuzen, nikdy už nezemře. Ale probudit se – to je těžké, moc těžké, a to jen velmi málo lidí může. A spatřit to lidským zrakem není možné. Proto jsme také začali produkovat zlato, aby neměli nás za šarlatány. Teď Golem přinese dříví a celý proces půjde rychleji.

Nablízku jsem uslyšela těžké kroky, jako by se přibližovalo něco mohutného, neohrabaného, způsobujícího panickou hrůzu.

Máte tady výborný historický kolorit, všechno je moc realistické, – řekla jsem a couvala ke dveřím. – Už musím jít, děkuji, chci ještě si prohlédnout další pamětihodnosti města.

Mokrý dláždění hlasitě zopakovala mé kroky, když jsem rychle kráčela Královskou cestou, ale v opačném směru. Posvátný znamení, lilie, strašidelné tváře a zednářské symboly ve světle lamp vypadaly ještě tajemnější a podivnější.

Sochy na Karlova mostu stály v osamělém hloubavém přemýšlení. Věčný lidský úl, který neklidně pobíhá, fotografuje a se honí, se dnes nekoná. Klid noci, hořící světla a černé obrysy kamenných svatých – majestátních

a smutných – všechno to kouzlo doplňuje nábožné ticho, rušené jen šuměním řeky.

Na pylonu mostu vidím „bledolícího“ rytíře Brunsvi-ka, „střežící řeku“, jak ho popisovala básnička Marina Cvetajevová, která považovala ho za svého přítele. V slavném hrdinovi viděla hezkého mladíka, pro neopětovanou lásku ke kterému, je možné vzít si život. A já vidím muže, který sedm let setrval na strastiplné cestě pro svůj velký sen. Zabíjel draky, zachraňoval lva, trpěl hladu, aby se nakonec stal silnějším. Jestli přijedu do Prahy, tak pro toho jednoho rytíře, který si stanovil cíl a dosáhl jej. Nechci do něho se zamilovat příliš, jako Cvetajevová, ale stát se alespoň trochu jako on.

Mlčky stála před Staroměstskou věží – holčička, asi deset let, s tmavými hladce sčesanými vlasy. V pravé ruce držela přivázaný modrý balónek, který sebou škulal na noční obloze. Na prsteníku měla prsten, jež jsem viděla a jsem držela v rukou tisíckrát – stříbrný s fialovým kamenem neznámého původu.

Jestli bys mne bývala poslouchala, mohla jsi tady bydlet, – řekla přísně. – Psala bys své neužitečné příběhy v češtině. Tady to je aktuálně. Vidíš, každá ulice má svou legendu.

Ale dost již argumentovat. – řekla holčička, rozevřela ruku, pustila svůj balónek na oblohu a ukázala na basreliéf na stěně věže. – Podívej se. To je ledňáček, malý pták, který symbolizuje skromnost, jednu z hlavních královských ctností. Měla bys se z ní poučit. Přemýšlej o tom, až se probudíš.

Doprovodila jsem pohledem odlétající balónek. Když se dostane do těch vrstev atmosféry, které mají stejnou hustotu, jakože má hélium, zůstane tam, dokud se nesfoukne a pak spadne na zem. Balónek zmizel na noční obloze, a když jsem se podívala dolů, holčička už tam nebyla.

Vzdálený křik racka zdál se stále neodbytnější a na jednu jsem se probudila ve městě, o kterém dosud nikdo legendy nenapsal. V ruce jsem držela knihu Gustava Meyrinka, a ve sluchátkách hrál Requiem Mozarta.

Dobře, když budu chtít přejít celou Královskou cestu, vím už kudy.

Jdu ven ze svého domu, který před mnoha a mnoha lety postavil muž, jehož vlasti jsem právě navštívila ve spánku. Dívám se zamyšleně do husté mlhy zvláštní sépiové barvy. Vedle mě náhle padá z ponurého nebe modrý vyfouknutý balónek.

To je dobrý pokus, moje babičko – říkám někam nahoru, – ale bojím se, že je příliš pozdě.

Text *První setkání* napsala **Anna Platonova-Kučera** z Petrohradu. Její prarodiče Kučerovi a Pařízkovi žili ve vesnici Tekos, na pobřeží Černého moře. Velká část rodiny zahynula v době perzekucí v táborech na Sibiři. Anně je 52 let, absolvovala technický institut a pracuje ve stavební firmě svého muže. Její vášní je hlavně literatura, pak následuje zahradní design a hudba. Několik měsíců pobývala v Praze. Je členkou spolku *Mateřídouška*.

První setkání

Mé skutečné setkání s Prahou se uskutečnilo v roce 2013, když jsem přišla do Česka, a už jsem věděla, že tato země není pro mě cizí, a že moje krev – celá polovina! je krev mých předků, kteří žili v této zemi. Proto všichni moji city byly zostřené. První překvapivý dojem, když jsem vyšla z letiště Václava Havla, udělal na mne vzduch, zdálo jsem se mi, že jsem v parku nebo na zahradě, natolik vzduch byl naplněn vůní kvetoucích rostlin. Pamatuji si, že to byl začátek léta a jasné slunce nalilo všude kolem světlo a teplo, že to těšilo mě, pocházející z deštivého Petrohradu. Na cestě do hotelu jsem se dívala z okna taxíku do řad domů podél silnice a myslela jsem na to, že jsou sice různých stylů, ale pořád krásné a dokonale ladící s sebou. Chtěla bych se na ně dívat bez konce, takže jsem věnovala tomu potěšení celý volný čas, kdy jsem se zdržovala v Praze.

Ubytovala jsem se v hotelu na nábřeží skladatele Janáčka vedle mostu spisovatele Jiráka. Zanechala jsem věci v pokoji a okamžitě jsem šla na procházku tam, kam oči vedou. První věc, co moje oči spatřili, byl Tančící dům na konci Jiráskova mostu. Ten se stane konečným bodem mé cesty, rozhodla jsem se, a zabočila jsem doleva na nábřeží směrem k Malé Straně. Ihned jsem si vzpomněla na oblíbené „Povídky malostranské“ Jana Nerudy, a myslela jsem, že se musím někdy vypravit do míst, popsanych v příbězích.

A tak jsem na nábřeží. A znovu se vzduchem zavlnila vůně, to kvetla lípa – můj oblíbený strom. (Později jsem se dozvěděla, že lípa je symbolem České republiky.) Podél silnice se táhla alej obrovských starých lip, posetých voňavými květy. Pomalu jsem kráčela lipovou alejí, prohlížela si domy, dýchala vůni kvetoucí lípy, a v duchu jsem se obracela na svých předků, představovala jsem si jak se všichni shromáždili na oblaze a dívají se na mě shora a mají kvůli mně radost. Děkuji, říkala jsem si, že to není bez vaší pomoci všechno to tříleté jednání, které způsobilo, že jdu teď po dlážděné ulici nejkrásnějšího města na světě.

Tak jsem se dostala do Kampy. Postála jsem u zábradlí, podívala jsem se na vodu, poohlédla se po Pánu Josefovi,

Anna Platonova-Kučera

ale ten chyběl. Musím si sednout, rozhodla jsem se, a vzít přestávku. Šla jsem do ulice lemované mnoha kavárnami, usadila se venku ke stolu jedné z nich, s oblibou bez spěchu jsem vypila kávu, při prohlížení kolemjdoucích. Je hezké, když nikdo není ve spěchu. Účinkující se pomalu procházejí, jejich tváře jsou v klidu, řeči jsou líní. Ve vzduchu je klid a požitek z existence.

Po odpočinku jsem pokračovala v užívání života, a vystoupila na Karlův most. Zde život vřel; davy turistů, prodejci suvenýrů, umělci, hudebníci. Ale tu a tam klečí chudí se svěšenou hlavou. Podívala jsem se pořádně a byla překvapena, že někteří z nich jsou mladí kluci z pevnou postavou. Co se jim stalo v jejich životě, co je přivedlo do záhuby? To zůstalo záhadou pro mě. Ale v blízkosti se rozmístil veselý orchestr a hrál radostné melodie, ubezpečoval vás, že život je, bez ohledu na cokoli, krásný! Nebuďte smutní. Potom jsem se přivítala se Svatými a dívala se na rychle proudící, zelené vody Vltavy.

Na Křižovnickém náměstí projevují nadšení nad pomníkem Karla IV. Pak si kupují lístek na ztřeštější večer varhanní hudby v kostele svatého Františka z Assisi. Nohy mě vedou do Karlovy ulice. A okamžitě ke mně proniká vůně vanilky a něco pikantního, rázem rozeznávám tu vůni, tak voní jen tady. Aroma a lehká únava pletou mi hlavu, a já plavu v lidském proudu jako ve spánku. Proud mě vede na Staroměstské náměstí.

No, ahoj, moje místo síly! Jak je tady hezky! Ahoj, Orloj! Blízko se rozmístil flašinetář, točí klikou u flašinetu a zpívá své starodávné písně, a já se zastavuji a poslouchám. Jeho znepokojující zpěvy berou mě někam v minulost, a myslím na to, že moji předkové také chodívali zde a možná také poslouchali zpěv flašinetáře. Přichází mi na mysl má oblíbená píseň Jaromíra Nohavicy «Těšínská. Divné století» – Kdybych se narodil před sto lety v tomhle městě...

polohlasně zpívám. A co má být, zde každý dělá to, co se duše ptá, někdo tančuje, někdo zpívá, – to je takové místo.

Procházím se po náměstí, jdu kolem sochy Jana Husa, vzpomínám na všechno, co vím o této skvělé stránce českých dějin. Jsem hrdá na Čechy a na mou příslušnost k českému národu. Stranou sochy vidím kočáry tažené koňmi. Koničky čekají na klienty. Někdy určitě chtěla bych se projet v kočáře kouzelnými pražskými uličkami a prociťit zcela duch staré Evropy.

Stmívá se. Padám únavou, chce se mi někam sednout a odpočinout si, vždyť mě ještě čeká zpáteční cesta do hotelu. Sednu si na terase v jedné z mnoha kavárni. Objednám si a rozhlížím se kolem. Rozsvítily osvětlení, a náměstí se stala ještě krásnější a tajemnější. Nekonečné lidské toky, plovoucí v různých směrech, jako paralelní světy. Zvuky hudby, někdo se dál se do tance, někdo pouští obrovské duhové bubliny z bublifuku, někdo, jako já, je v euforii, prohlíží si to všechno. To je atmosféra klidu a věčného blaženství.

Jdu zpátky, cesta je daleká. Úzké uličky, někdy docela vylidněné. Kde to jsem? Možná jsem se přemístila do středověku?

A tak jsem na nábřeží. Nad hlavou tmavne obloha posetá hvězdami. Ve vzduchu je cítit aroma kávy, nějaké koření. Vdechuji svěžest řeky. Dívám se kolem s široce otevřenými očima, dýchám z plných plic, užívám každou vteřinu. Tady je zase Vltava. Jsem na Smetanově nábřeží. Dívám se a vidím dvě Prahy, druhá svítí zlatými věžemi, zrcadlí se v řece. To je pastva pro oči.

V popředí je vidět most Legií. Jdu, už necítím nohy. Zleva se rýsuje silueta majestátního Národního divadla. Přicházím na Masarykovo nábřeží s vynikající architekturou. Tok turistů ustupuje. Zůstávám skoro sama. Mám pocit, že jsem v království, odkud najednou zmizeli všichni lidé. Přibližuji se k Jiráskůvemu mostu. Dobrou noc Tančící dům! Dobrou noc, Vltava!

A tak jsem doma, v hotelu. Od nyníška tato trasa bude navždy mým prvním pozdravem Praze při každém novém setkání s ní. Zítra bude nový den, nové případy, jiné cesty, ale zůstá ta samá stálá radost, nadšení a štěstí setkání s Prahou, s fantastickou architekturou, s parky a zahradami, se skvělými vůněmi, s atmosférou pohody a klidu a samozřejmě s lidmi. A zatím chce se mi spat a snít kouzelný sen.

Fascinace Prahou

*Lajos Máté, Márk Murányi,
Hunor Pop, úvod Zuzana Muchová,
lektorát Budapešť, Maďarsko*

Texty studentů Filozofické fakulty Univerzity Loránda Eötvöse v Budapešti (ELTE) vznikly jako samostatné domácí práce na zadané téma.

Lajos Máté je nyní studentem třetího ročníku bakalářského studia oboru chorvatský jazyk a literatura a český jazyk a literatura (Ústav slavistiky, Filozofická fakulta, ELTE Budapešť). Lajos Máté na jaře roku 2014 absolvoval magisterský obor historie střední Evropy, rovněž na filozofické fakultě, a svoji magisterskou diplomovou práci na téma *Punková kultura v bývalých totalitních zemích (v Maďarsku, Polsku a Československu)* obhájil na jaře roku 2016. Na podzim roku 2016 Lajos Máté získal stipendium programu CEEPUS, díky němuž mohl strávit 5 týdnů v Praze.

Fascinace Prahou aneb Čím je Praha pro studenty češtiny v zahraničí

Praha je zajímavé a slavné město ve Střední Evropě. Každý rok ji navštěvuje hodně turistů a studují tam studenti z celého světa, kteří umí česky i kteří ještě neumí. Studuju češtinu v Budapešti na univerzitě tři roky. Byl jsem v Praze dvakrát před univerzitou a během tří roků tam byl jsem ještě dvakrát. Studoval a bydlel jsem jeden měsíc v Praze. Protože se zajímám o historii Střední Evropy, Praha je pro mě vždycky velmi zajímavá. Hlavní město České republiky má mnoho historických míst, například Staroměstské náměstí, Karlův most, Pražský hrad, které jsem viděl vždycky, když jsem tam byl, ale nestaly se nudnými pro mě. Když přemýšlím o Praze, pamatuju si tradiční české jídlo, které jsem si často objednal v nějaké restauraci. V Praze jsem jedl nejchutnější knedlíky a samozřejmě jsem pil nejchutnější piva na světě. Byla taky dobrá možnost, že jsem mohl diskutovat o všem česky s Čechy, protože v Maďarsku můžu mluvit česky jenom na univerzitě. Pro mě je Praha jedna z nejzajímavějších a nejlepších měst na světě. Jako student češtiny v zahraničí, miluju Prahu a doufám, že jednou po univerzitě tam budu bydlet a pracovat.

Márk Murányi je student třetího ročníku bakalářského studia oboru ruský jazyk a literatura a český jazyk a literatura (Ústav slavistiky, Filozofická fakulta, ELTE Budapešť), který se v létě roku 2016 zúčastnil Letní školy slovanských jazyků v Poděbradech.

Fascinace Prahou, aneb čím je Praha pro studenty češtiny v zahraničí

Studiju češtinu už tři roky, ale moje první cesta do Prahy se konala minulý července, když jsem se účastnil kurzu češtiny na letní škole v Poděbradech. Zeptal jsem se několika svých nových kamarádů, na to, jestli znají Prahu, a všichni odpověděli: "Ano! Byl jsem tam asi pětkrát!" - takže jim naše vedoucí nic nového nemohly ukázat, ale pro mě to bylo úplně nové.

Když jsme se procházeli po Praze, byl jsem velmi překvapen, protože - podle mě - mnoho věcí je podobných Budapešti. Je samozřejmě několik velkých rozdílů, například to, že Praha má staré město, když to Budapešť nemá, ale až jsme se dostali k Útavě a viděl jsem Hradčany na druhé straně řeky, řekl jsem sebe: ano, jako Dunaj a hrad v Budě! Jsem doma!

Praha je pro studenty češtiny centrem bohemistiky a velkou množností díky například Karlově univerzitě a jejím programům. Po studiu je možné pracovat v České republice. Na druhou stranu, mi někdo řekl, že Praha není to nejlepší místo pro studium, protože "v Praze je hodně zajímavějších věcí než lekce, proto po druhém dne semestru už ani jeden student nepřichází na univerzitu."

Praha je překrásné město a lituju, že jsem viděl jen malou část z ní, ale doufám, a jsem si jistý, že se uvidíme ještě někdy.

Hunor Pop je student prvního ročníku magisterského programu Středoevropská studia (Filozofická fakulta, ELTE Budapešť). V akademickém roce 2015/16 absolvoval bakalářské studium na oboru český jazyk a literatura a ruský jazyk a literatura. V průběhu svého dosavadního studia třikrát navštívil Českou republiku, a to v roce 2015, kdy absolvoval jarní semestr v Kabinetu češtiny pro cizince Filozofické fakulty Masarykovy univerzity Brno, dále pak v dubnu 2016, kdy se zúčastnil studijního pobytu na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy, a v říjnu a listopadu roku 2016, kdy absolvoval studijní pobyt na Ústavu historických věd Filozofické fakulty Univerzity Pardubice.

Zmizet v Praze anebo Procházka maďarského studenta na ulicích historie

Dostal jsem stipendium na měsíc v dubnu 2016. Nebyl jsem poprvé v České republice a v Praze, ale poprvé jsem měl více času zkoumat město. Na rozdíl od Brna jsem teď neměl mentora nebo mentorku, takže jsem byl sám.

Bydlel jsem u metra stanice „Petřiny“. Odtud jsem večer mohl chodit na procházky na kopec Petřiny, který je jeden z nejkrásnějších míst v Praze. Kopec je nad městem, je odtud možné vidět celé město s roztomilými malíčkými žlutými světly. Praha, alespoň odtud, vypadá jako nekonečné jezero budov, jako metropolis. Naproti na Žižkově televizní věž škrábe do nebe a bronzová památka Žižková střeží bludiště domů. Nalevo se třpytí hrad s katedrálou Svatého Víta. Stát a církev – staří přátelé.

Hradčín. Přísní vojáci a ne tak přísní turisté. Čičani všude. Ale to nevádí. Zkouším nemyslet na dav, jen si představit že, Franz První, císař Habsburské říše, přijede na návštěvu do Bohemie a bojí se stát vedle okna. Tradice je tradice... Hrad, a můžeme říct že celé město, je jak učebnice dejin. Od středověku až po moderní dobu.

Pod kopcem a Hradčínem se schovává dobrý známý Malá Strana s malinkými ulicemi a maličkými domy. Když jsem se tam procházel, někdy jsem myslel na Jana Neruda a jeho příběhy. Ulice vypadají asi stejně jak před sto lety. Jen tramvaje, elegantní Škodovky, jsou moderní. Mezi zdmi jezdí jak hadi. Měl jsem rád budovu Ministerstva finanční ČR, na které je ještě starý znak z první republiky. A Valdštejská zahrada! To je zázrak. Zahrada vily (a vtipní pávi a turisté)! Je velmi unikátní místo. V srdci moderního města.

To je zajímavé, že v Praze nejsou tak unikátní mosty jako u nás v Budapešti. Jen Karlův most. Ale ten most má delší historii než mají naše mosty dohromady. Otevřeno – od 1402. A je ještě jeden most, který bych doporučil. Most Legií. Kvůli tomu, že přes něj můžeme dostat na Střelecký ostrov. Pokud stojíme na konce ostrova, budeme se cítit jako bychom stáli na Vltavě. Pohled odtud je první třída! A naštěstí, tolik turisté nezná toto místo.

Nemám rad turisty, takže když jsem se chtěl ztratit ve starém městě, vždycky jsem si vybral nepohodlný čas pro návštěvníků open-air muzea v Praze. Okolo třetí nebo čtvrté hodiny. Tak jsem mohl dělat noční fotky v klidnu a nemusel jsem se bát dáva.

Autentický text

Praha – matka měst

*Igor Moroz, Anna Bevzjuk, úvod Eva Řezníčková,
krajanská komunita Žytomyr, Ukrajina*

Žytomyrská státní technologická univerzita (ŽSTU) je jednou z nejvýznamnějších vysokých škol v Žytomyrském kraji. Studium lze absolvovat v bakalářských a navazujících magisterských studijních programech.

Na jaře 2016 bylo na univerzitě otevřeno České centrum pro oblast vzdělávání a kultury pojmenované po Václavu Dlouhém (Češi Josef Dlouhý se synem Václavem byli zruční kameničtí mistři, vytvořili celou řadu nádherných uměleckých děl, která jsou dodnes k vidění v Žytomyru a v Moskvě). V Českém centru se druhým rokem vyučuje

český jazyk, studenti poznávají českou kulturu, tradice, studují geografii, historii, recitují poezii českých autorů. Jsou členy vysokoškolského folklorního souboru písní a tanců *Gaudeamus*, který vznikl při univerzitě na podzim 2016. V budoucnu mají zájem o studium na vybrané vysoké škole v ČR.

Motivací pro studentské práce do *Krajiny češtiny* byla celá řada obrazových prezentací o Praze a především tři slova: *Praha – matka měst*. Do stejnojmenné písně s recitací Petra Haničince a zpěvem Waldemara Matušky se stu-

denti okamžitě zamilovali a celou se ji naučili z paměti. O Praze s přívlastkem, který se jim z textu písně nejvíce zamlouval, pak psali své práce. Další charakteristiky české metropole vymýšleli studenti sami.

Igor Moroz, 19 let

Jmenuji se Igor Moroz.

Studuji na Žydomyrské státní technologické univerzitě na katedře ekonomie.

Chěl bych pokračovat v magisterském studiu v Praze a věnovat se třeba Managementu. Jednou bych mohl řídit nějakou firmu nebo organizaci, protože mám organizační schopnosti. Chěl bych studovat v češtině, proto chodím do kurzu a učím se tak, abych ten jazyk ovládal alespoň na střední úrovni.

Praha mě fascinuje svým kouzlem, tajemnými uličkami a romantickou Kampou, kde odedávna bydleli vodníci, rusalky, správidla, ale také chobotničky. Pro mě je tato část města tak ohromující, že vypadá neskutečně. Kampa je krásný městský ostrov. A nedaleko ještě je starý Kamenný most, který by mohl vyprávět, co vše zažil a viděl.

Studentský život v Praze nemůže být nudný. Najdu si nové přátele, budu se zapojovat do života univerzity, zúčastňovat společných akcí nebo se věnovat svým koníčkům.

Igor Moroz

Anna Bevzjuk, 31 let

Jmenuji se Anna Bevzjuk, jsem z ukrajinského Žytomyru a studuji Žytomyrskou státní technologickou univerzitu.

Praha mě očarovala svými zahradami, kubistickými, secesními, funkcionalistickými i těmi moderními stavbami. Ještě mě okouzila zapomenutými místy a uličkami. Zamilovala jsem si Vltavu, ve které se zrcadí městské dominanty, věže, chrámové kupole, také paláce a domy. Zamilovala jsem si laně, které krouží po Vltavě a prozkoumávají okolí. Jediněně jsou zahrady a ostrovy. Praha je taková velmi krásná, kouzelná a pívavná paní v kteroukoli roční dobu.

V posledních letech se studium v zahraničí stalo dostupnější i pro studenty ze zemí bývalého Sovětského svazu. Nikdy jsem takto nepřemýšlela, ale protože jsem se začala učit český jazyk a dozvěděla se hodně informací o České republice, začala jsem se o tuto možnost zajímat. A to i z toho důvodu, že český diplom je uznávan v celé Evropě i za mořem, to je pro české školství vysoké ohodnocení.

V Praze žijí lidé různých národností a to je skvělá příležitost, jak poznat a dozvědět se o kultuře jiných zemí a jak si zlepšit své jazykové dovednosti.

Anna Bevzjuk

Poznaňská bohemistika.

Rozhovor s prof. UAM dr hab. Annou Gawareckou, zástupkyní vedoucího Ústavu slovanské filologie Fakulty polské a klasické filologie Univerzity Adama Mickiewicze v Poznani

Marcela Grygerková | lektorát Poznaň, Polsko

Prof. UAM dr hab. Anna Gawarecká je vědecká pracovnice Institutu slovanské filologie (IFS), který je součástí Fakulty polské a klasické filologie Univerzity Adama Mickiewicze (UAM) v Poznani. Jako bohemistka se zabývá problematikou recepce a šíření dekadentní estetiky v české literatuře (v kultuře přelomu 19. a 20. století a v jejích postmodernistických aktualizacích) a problematikou vztahu elitní literatury a rozmanitých jevů populární/masové kultury (v meziválečném období i v nejnovější literatuře). Zajímá se také o rozmanité aspekty postmoderní prózy, a to v širokém esteticko-kulturním kontextu a ve srovnávací perspektivě.

Od roku 2008 profesorka Gawarecká plní v Institutu slovanské filologie povinnosti zástupkyně ředitele pro studijní záležitosti; v akademickém roce 2013/14 jí byly svěřeny povinnosti ředitelky IFS. Podílí se na činnosti několika komisí Institutu i Fakulty polské a klasické filologie UAM (pracuje v komisi pro soutěž o nejlepší magisterskou práci na Fakultě, ve fakultní komisi pro poskytování kvalitního vzdělávání, v Programové radě IFS); také se podílí na práci vědecké rady Konsorcia pro spolupráci UAM s Jagellonskou univerzitou v Krakově.

Publikovala dvě monografie, kolem šedesáti článků a velké množství recenzí v prestižních časopisech; redigovala dvě kolektivní publikace; je překladatelkou bohemistických literárněvědných textů. Účastnila se mnoha vědeckých konferencí a sama byla pořadatelkou či spoluorganizátorkou řady vědeckých konferencí.

♦ **Paní profesorko, když jsem se při jednom setkání členů katedry poněkud naivně zeptala, kdo založil bohemistické pracoviště v Poznani, ozvala jste se s pokrčením ramen „já“. Určitě to nebylo jednoduché. Můžete nám přiblížit okolnosti vzniku poznaňského bohemistického pracoviště?**

Poznaňská bohemistika se může pochlubit dlouhou tradicí. Její počátky sahají do meziválečné doby. Po druhé světové válce byla spojena především se jménem významného profesora Stefana Vrtela-Wierczyńskiego, vynikajícího literárního historika a znalce slovanských literatur. Bohužel v 60.–80. letech minulého století byl rozvoj bo-

hemistického výzkumu na poznaňské univerzitě téměř zastaven, i když nebyl zcela zlikvidován. Opětovný rozvoj, vlastně obrození bohemistiky v Poznani, začal až v roce 1989. Na začátku jen ve formě lektorátu pro studenty ruské filologie, vedeného Jiřím Nečasem. V polovině 90. let však Jiří Nečas práce na naší univerzitě zanechal, a tak jsem v Poznani na začátku nového milénia byla jedinou zástupkyní bohemistického bádání. Studijní obor česká filologie byl otevřen – fakticky z mé iniciativy – v roce 2004. Tehdy zde byl zaměstnán lektor a jazykovědkyně. Dnes poznaňskou bohemistiku zastupuje několik vědců a obor má desítky absolventů.

● **Jste literární vědkyně. Jak se u vás zrodil zájem o českou literaturu? Vidíte v české literatuře něco specifického, něco, co třeba v polské literatuře není?**

Musím přiznat, že můj prvotní zájem, který posléze přerostl ve fascinaci českou literaturou, se zrodil náhodou. Studovala jsem polskou filologii na univerzitě v Poznani a po absolvování mi byla nabídnuta práce na katedře slovanské filologie, kde tehdy (v roce 1987) hledali bohemistu-literárního vědce. Přijetí této nabídky bylo podmíněno nutností seznámit se s českou literaturou, kulturou a především jazykem, o kterých jsem toho moc nevěděla (což říkám se zahanbením). Četla jsem *Švejka* (samozřejmě) a některé Čapkovy romány – velký dojem na mě udělala *Válka s mlky*; do dneška považuji Čapka za jednoho z nejvýznamnějších spisovatelů ve světovém měřítku. Českou kulturu jsem si spojovala s Dietlovými seriály, případně s absurdními filmovými komediemi ze 70. let, ale to bylo asi tak všechno.

Dnes, po letech četby, můžu říct, že nesouhlasím se stereotypem, který vládne v Polsku. Podle něj je pro českou literaturu – a kulturu obecně – charakteristická bezstarostnost, jednoduchý vztah k životu, ironický přístup ke světu, vyhýbání se metafyzickým starostem a také vznešenostem a patosu. Jinou věcí je, že díky tomuto stereotypu je česká kultura v Polsku oblíbená – v tomto kontextu existenci stereotypu můžeme chápat jako pozitivní jev. Jeho nechtěným důsledkem je bohužel ochuzení obrazu české kultury o mnoho důležitých rovin a dimenzí.

● **Jste odbornice na současnou českou literaturu. Proč právě tohle období? Souvisí to s tím, že se živě zajímáte o aktuální společenské dění v Polsku i v České republice?**

Žádný slavista, který se zabývá literaturou jednoho ze slovanských států, si nemůže dovolit, aby byl jeho vědecký zájem omezen na jednu epochu, jeden směr nebo jednoho autora. Naše role spočívá v popularizaci české literatury ve všech aspektech. Pojem současné literatury je stejně dost široký. Tématem mojí disertace byla česká dekadentní poezie (*Wygnańcy ze światów minionych. O czeskich dekadentach*, UAM 2007 – MG), publikovala jsem knihu o roli populární kultury v literatuře meziválečné doby (*Margines i centrum*, UAM 2012 – MG), momentálně pracuji na sbírce literárních skic o tvorbě českých modernistů. Podobně to vypadá s naší didaktickou specializací. Vedu hodiny dějin současné české literatury, ale také české literatury 19. století a staročeské literatury. Co se týká druhé části otázky: samozřejmě, zajímám se o aktuální situaci České republiky, kulturní i politickou. Bývám tam však zřídka, hlavně kvůli

množství povinností. Je mi to velmi líto, protože se cítím v Česku, a především v Brně, jako doma.

● **Jak se líbí moderní česká literatura poznaňským studentům? Shoduje se vkus vašich studentů s vaším?**

Studenti se zajímají většinou o současnou literaturu, spíše o prózu než poezii. K takovému závěru je alespoň možné dojít podle témat bakalářských a magisterských prací, která si studenti vybírají. Dlouhodobě jsou nejoblíbenější Bohumil Hrabal, Milan Kundera, občas Ota Pavel nebo Ladislav Fuks. Stále častěji se objevují taky otázky feministické a genderové literatury. Občas jsem ale zálibami studentů překvapená. Například nedávno jsem vedla práci týkající se tvorby Karla Jaromíra Erbena a Františka Čelakovského. Měla jsem taky studentku, která se zajímala o barokní jezuitskou poezii. Jsou to však výjimky. Obecně řečeno – literární vkus našich studentů se moc neliší od mých vlastních preferencí. Snažím se je nikomu nevnucovat a ani nedávám najevo zklamání, když text, který považuji za zajímavý a hodnotný, studenti kritizují a odmítají.

● **Do Poznaně přijíždějí, dvakrát až třikrát do roka, čeští spisovatelé – v několika posledních letech jsme se mohli setkat s Jaroslavem Rudišem, Jáchymem Topolem, Kateřinou Tučkovou, Michalem Ajvazem, Renatou Putzlacher-Buchtovou. Koho dalšího byste v Poznani ráda viděla?**

Sním o pozvání Jiřího Kratochvila, jehož tvorby si moc vážím pro rafinované spojení modernistických elementů s politickou a historickou tematikou, pro jeho specifický smysl pro humor a pro jeho neobvyklou představivost. Uvažuji taky o návštěvě Miloše Urbana, který skvěle polemizuje s českými národními mýty, nebo Jiřího Hájíčka, nositele mnoha českých literárních cen. Ráda bych u nás viděla také například Jakubu Katalpu, jejíž tvorba by mohla inspirovat k diskusi o rozdílnosti českého a polského přístupu k otázce tzv. vysídlení Němců.

● **České literatuře jste přišla na chuť, české kuchyni ne. Není to trochu paradox?**

Nevím, odkud se vzal názor, že nemám ráda českou kuchyni. Právě naopak. Některá jídla považuji za vynikající a sama je zkusím připravovat doma. Například kuře na paprice nebo řízek v bramborovém těstíčku. Taky se často dívám na české kulinární internetové stránky s recepty a používám české kuchařky. Samozřejmě existují jídla, která nemám příliš ráda, například oblíbené vepřo-knedlo-zelo.

Česká kuchyně se mi ve srovnání s polskou zdá bohatší a „evropštější“. V poslední době jsem napsala několik článků věnovaných kulinárnímu umění v literatuře – například v próze Ignáta Herrmanna jsem byla překvapena kvalitou popisovaných jídel: na Kondelíkově stole jsou ústřice a plnění šneci, kuřecí polévka se šafránem je „obvyklá“ nedělní polévka.

❖ **V roce 2016 v Poznani proběhly velké oslavy partnerství měst Poznaň a Brna. Souvisí s tímto partnerstvím fakt, že jste několik let pracovala v Brně jako lektorka?**

Partnerství Poznaň s Brnem mělo právě své 50. výročí; jeho počátky jsou spojeny se zvykem nuceného navazování přátelství mezi městy různých států, který byl běžný v období socialismu. Toto přátelství však našťastí nevyhaslo spolu s pádem komunismu a spolupráce obou našich měst naopak kvete. Pobývala jsem dvakrát v Brně jako lektorka polštiny a můj pobyt neměl moc společného s tímto oficiálním partnerstvím udržovaným vedeními měst. Nicméně naši bohemisté se aktivně účastní rozmanitých iniciativ spojených se spoluprací obou měst – především různých setkání věnovaných české kultuře, která jsou organizována Knihovnou Raczyńských v Poznani či Mahenovou knihovnou v Brně. Často také hostíme zástupce brněnských vysokých škol. Velmi nám záleží na udržení a rozvíjení naší spolupráce – a tomu bezpochyby slouží osobní kontakty a přátelství, jež jsem navázala v době svých pobytů v Brně.

❖ **Kromě intenzivní vědecké práce, univerzitní výuky a běžné školní agendy, která je ovšem při vaší funkci zástupkyně vedoucího Ústavu slovanské filologie časově velmi náročná, organizujete nebo spoluorganizujete konference, besedy, literární večery. Jaký je váš osobní klíč k tomu, že všechno zvládáte?**

Administrativní funkce opravdu představuje pro vědce velkou zátěž, nutí ho totiž k přijímání rozmanitých, občas těžkých a nepopulárních rozhodnutí a násobí – i tak už značný – objem jeho povinností. Reformy provedené v poslední době (a v Polsku nás čeká další radikální reorganizace vysokého školství) v obrovské míře vyzdvihují roli byrokracie a formálních řešení: rozmanitých zpráv, hlášení, anket a hodnocení. Někdo musí dohlížet na realizaci těchto úkolů, či, jak se to teď módně říká, někdo to musí koordinovat. Zároveň ho to neosvobozuje ani od povinnosti „získávat body“, tedy, řečeno tradičním jazykem, od povinnosti publikovat knihy a články, ani od didaktických povinností; to vše také do krajnosti podléhá formalizaci. Pozastavuji se nad

odpovědí, jestli mám klíč, který mi dovoluje víceméně svobodně fungovat v tomto komplikovaném systému. Myslím si, že na jedné straně to vyžaduje dobrou organizaci práce a bezodkladné vykonávání všech úkolů, avšak na druhé straně zachování zdravého úsudku a uvědomování si, co je v naší práci opravdu důležité. A nejdůležitější jsou podle mě kvalitní vědecké práce, které skutečně obohacují polskou bohemistiku, a solidně vzdělání, kompetentní absolventi, kteří mají šanci svých vědomostí, dovedností a zkušeností využívat v profesním životě.

❖ **Poznaňské bohemistické pracoviště podle mě šlape na plné obrátky. Existuje ještě něco, čím by se jeho činnost dala vylepšit?**

Dosažení ideálního stavu, jak je známo, není v tomto světě možné, proto vždycky existují takové oblasti a úseky reality, které by bylo záhodno zlepšit či zdokonalit. Poznaňská bohemistika se dynamicky rozvíjí, má stále více studentů, přicházejí noví vědečtí pracovníci, roste počet kvalitních literárněvědných a jazykovědných vědeckých projektů a publikací. Ve velké míře za to vděčíme popularitě české kultury v Polsku a dobrým pracovním příležitostem uchazečů s bohemistickým vzděláním: naši absolventi nacházejí uplatnění v obchodní sféře, ve vedení velkých firem, v překladatelských agenturách, v turistice a dokonce v diplomacii. Někteří z nich pracují také v České republice. Naše snaha o zatraktivnění poznaňských bohemistických studií by se proto, jak soudím, měla ubírat směrem k většímu důrazu na translátologické otázky a na zdokonalování jazykových znalostí v oblasti odborné terminologie. Připravujeme také změnu studijního programu, která mj. vyzdvihne témata z oblasti kulturologie.

❖ **Paní profesorko, věřím, že poznaňská bohemistika se bude i nadále úspěšně rozvíjet: že bude centrem kvalitní vědecké práce i místem, kde budou v příznivé atmosféře dorůstat další mladé osobnosti s hlubokým vzděláním. Přeji vám hodně úspěchů ve vaší organizační práci, dostatek času na vědeckou práci a v neposlední řadě zdraví, štěstí a spokojenost. Děkuji vám za poskytnutý rozhovor.**

Pozn.: Rozhovor vznikl písemnou formou.

Příprava oslav velikonočních svátků v Žytomyru

Cesta za krajany na Volyň

Olga Vlachová | Dům zahraniční spolupráce

Na Ukrajinu jsme se v dubnu roku 2017 vypravily s kolegyněmi v rámci každoročního monitoringu některého ze 14 učitelů, kteří působí u krajanských komunit v rámci Programu podpory českého kulturního dědictví v zahraničí. Složení naší „delegace“, jak nás krajané tradičně nazývají, bylo následující: Monika Slabá (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR), Zuzana Sedláčková (Ministerstvo zahraničních věcí ČR), Jitka Morčušová a Olga Vlachová (Dům zahraniční spolupráce). Podstatný rozdíl této cesty oproti všem předchozím spočíval v tom, že jsme se nezabývaly pouze krajany, ale úvodní den jsme v Kyjevě věnovaly mezinárodnímu veletrhu vzdělávání *Osvita za kordonom*. Česká republika se tam úspěšně prezentovala národním stánkem, na němž 14 českých vysokých škol představilo zájemcům o studium v ČR široké možnosti vzdělávání. Závěrem dne se nám a zástupcům vysokých škol, které se veletrhu zúčastnily, dostalo milého přijetí na velvyslanectví České republiky.

Druhý den ráno jsme se spolu s Davidem Maškem, radou-vyslancem a zároveň tiskovým mluvčím velvyslanectví, který nás doprovázel celou cestu, vydali do Žytomyru. Naší první zastávkou byla Žytomyrská státní univerzita, kde v nově zřízené učebně Českého centra vzdělávání a kultury Václava Dlouhého již od školního roku 2015/16 vyučuje češtinu učitelka Eva Řezníčková. Zhlédli jsme zdařilé prezentace o významných osobnostech české kultury i politiky, zaposlouchali se do českých písniček a besedovali se studenty o jejich motivaci ke studiu češtiny a plánech do budoucna. Poté jsme na krajském úřadě s vedoucími odborů školství, menšin, sportu, mládeže a kultury diskutovali o možnostech vzájemné spolupráce.

Následoval velký zážitek: dvouhodinové folklorní pásmo v aule 16. základní školy v Krošně, která se nachází nedaleko centra Žytomyru. Děti za přítomnosti rodičů a vedení školy pod taktovkou Evy Řezníčkové předvedly svoje dovednosti, zpívaly české písně a tančily. Večer jsme se ještě na chvíli potěšili rozhovory s mladými, staršími

i velmi zkušenými krajany *Žytomyrského spolku volyňských Čechů*, s nimiž jsme poseděli v sídle jejich spolku v samotném centru města.

Další den jsme se přesunuli do pivovaru Albrecht, v jehož prostorách předsedkyně spolku *Češi Žytomyrské oblasti* Olena Vashchenko zřídila učebnu češtiny pro děti i dospělé. K nácviu tanců a rozličných vystoupení mohou krajané využívat též místní sál. A právě tam nám malí i velcí členové spolku za doprovodu písní Zdeňka Svěráka a Jaroslava Uhlíře předvedli kouzelnou pohádku *Červená karkulka* a různé besední tance. Odpoledne jsme se setkali s krajany v nedalekém Berdyčevě, kdysi ekonomicky i politicky velmi významném městě.

Poslední den naší cesty jsme strávili v *Žytomyrském spolku volyňských Čechů* v přítomnosti jeho předsedkyně Ludmily

Číževské. Děti a dospělí nám kromě tanců besedních ukázali také tance a scénky s motivem blízcích se velikonočních svátků, zazpívali české a moravské písně a zarecitovali básničky o jaru a probouzející se přírodě. V závěru naší cesty jsme ještě navštívili muzeum kuriozit. V bývalé továrně na periferii Žytomyru místní nadšenec shromažďuje rozličné výrobky minulé éry: od továrních strojů až po budíky, hračky či parfémy. V budoucnosti by jedna z místností muzea měla být věnována české komunitě.

Potěšily nás informace, že se mnozí krajané přihlásili na semestrální pobyty na českých vysokých školách a podali přihlášky na kurz češtiny do Dobrušky a kurz metodiky výuky češtiny. Rádi se s nimi setkáme v Čechách a připravíme jim stejně vřelé přivítání, jako oni připravili nám. Děkujeme za krásné zážitky na Volyni.

Vystoupení dětí v 16. základní škole v Krošně

Výuka češtiny na Žytomyrské státní univerzitě

Členové delegace v 16. základní škole v Krošně, první zleva učitelka Eva Řezníčková, čtvrtý zleva David Mašek, čtvrtá zprava Ludmila Číževská

Před ateliérem

Jana Kantoříková

lektorát Paříž–Sorbonna, Francie

Letos je tomu dvacet let, co profesor Xavier Galmiche na pařížské Sorbonně založil **Atelier de traduction**, seminář přístupný široké veřejnosti, v němž je možné seznámit se s teorií a zejména praxí uměleckého překladu. Unikátní podmínkou je, že jde o texty výlučně českojazyčné. Prvním publikovaným kolektivním dílem účastníků semináře byl francouzský překlad Erbenovy *Kytice* (2001).¹ Článek pojednávající o úskalích tohoto počínu Xavier Galmiche příznačně nazval *Přeložit znamená vybrat*. Nejde jen o „dramatické“ situace, které překladatelé zažívají při výběru slova na ose paradigmatické a syntagmatické. Každý letní semestr takovým „výběrem“ prochází i celá česká literatura. K překladu do francouzštiny v rámci ateliéru již byla vybrána díla jako Holanova *Noc s Hamletem*, *Záživé hlubiny* bratří Čapků a Josefův *Lélio* i Ladovi *Bubáci a hastrmani: veselé pohádky o strašidlech*. Za „poloviční prohru“ Xavier Galmiche (sebe)kriticky označil překlad *Balady z hadrů* Voskovce a Wericha. Také Nerudovy (české) *Pařížské obrázky* (pařížským) překladatelům podle jeho slov činily značné potíže. Nejvíce komplikací však pro účastníky semináře představovalo proniknout do poetiky děl jako *Dějiny strany mírného pokroku v mezích zákona* Jaroslava Haška nebo *Moji přátelé* Jakuba Demla. Z pohledu sblížení kultur byl významným demystifikačním gestem ateliéru překlad jednoho z mistrovských děl české mystifikace. Když Divadlo Járy Cimrmana seznamovalo pařížské publikum s několika z Cimrmanových slavných opusů (formátu přinejmenším světového), diváci k ruce obdrželi jejich francouzské verze. Překlad divadelní hry *Cimrman v říši hudby* zajistil právě ateliér ze Sorbonny.

1 | ERBEN, K. J. (2001): *Kytice / Un bouquet*. Paris: UFR d'Etudes slaves – Université Paris-Sorbonne (Paris IV).

Kromě zmíněné *Kytice* je třeba připomenout i další publikace, jejichž místem „geneze“ byl ateliér: HOLAN, V. (2010): Terežka Planetová. *Europe*, n° 974-5, s. 249–263; HAVEL, V. (2009): *C'est pour demain: et autres pièces inédites*. Paris: L'espace d'un instant. Letos vyjde v nakladatelství Karolinum francouzský překlad Dykova *Krysaře*. Překlad jedné z *Filatelistických povídek* Františka Langera bude publikován v připravované knize o Praze v roce 2019 (editor Robert Laffont).

V dílně aneb... „Kolik třešní, tolik višní“

Před ateliérem znamená v dílně a onou „dílnou“ je myšlen jiný typ překladatelských seminářů určených studentům-bohemistům na Sorbonně. Než studenti vstoupí do ateliéru, od druhého ročníku povinně absolvují kurzy *Thème* (překlad z francouzštiny do češtiny) vedené lektorkou češtiny a kurzy *Version* (z češtiny do francouzštiny) vedené Xavierem Galmichem. Není však výjimkou postup opačný, totiž že se účastník překladatelského ateliéru rozhodne pro studium češtiny v bakalářském či magisterském programu. Hlavním cílem kurzu *Thème* není umělecký překlad. Jde především o to, aby si studenti osvojili základní techniky překladu, sami si vyzkoušeli přeložit texty různého typu, různých stylů a pokud možno získali jistou rutinu. V minulých dvou letech jsme překládali například novinové články, kuchařský recept, žádost o stipendium, životopis a další.

Po zápasech s administrativním stylem přecházíme na konci semestru k překladu poezie. Jde o pokusy, „eseje“ v pravém (šaldovském) slova smyslu, o radostné experimenty. Má role je role portýra, otevírám dveře, vítám, směruju. Níže uvedené překlady poezie jsou semi-autentické, medailonky autentické. Při korektuře jsem v textu podržením vyznačila místa, kde „něco“ není v pořádku, a umožnila studentům překlad upravit. Posuďte sami.

Z překladatelské dílny

Jmenuju se **Camille Kasnesralla**, je mi 22 a jsem francouzská studentka třetího ročníku jazyků na univerzitě Sorbonna v Paříži. Vždy jsem byla vášnivá do jazyků: v současné době studuju angličtinu 7 let a češtinu 4 roky. Líbí se mi taky literatura ve všech jejích formách (včetně poezie) a jeden z mých oblíbených básníků je Paul Verlaine.

Paul Verlaine je francouzský spisovatel a básník 19. století. Narodil se 30. března 1844 a zemřel 8. ledna 1896. Je to velmi populární básník, který má zvláštní styl: rád si hraje se zvuky a rytmy poezie. Jeho básně jsou velmi osobní a velmi upřímné. Jedna z mých nejoblíbenějších básní je *Jsi blondýna nebo bruneta?* Paula Verlaine, která byla zveřejněná v roce 1891.

Camille Kasnesralla – Paul Verlaine, *Chansons Pour Elle*

Es-tu brune ou blonde ?

Es-tu brune ou blonde ?
Sont-ils noirs ou bleus,
Tes yeux ?
Je n'en sais rien mais j'aime leur clarté [profonde,
Mais j'adore le désordre de tes cheveux.

Es-tu douce ou dure ?
Est-il sensible ou moqueur,
Ton cœur ?
Je n'en sais rien mais je rends grâce à la nature
D'avoir fait de ton cœur mon maître et mon [vainqueur.

Fidèle, infidèle ?
Qu'est-ce que ça fait,
Au fait
Puisque toujours dispose à couronner mon zèle
Ta beauté sert de gage à mon plus cher souhait.

Jsi blondýna nebo bruneta?

Jsi blondýna nebo bruneta?
Jsou černé nebo modré,
Tvé oči?
Nevím, ale mám rád jejich hlubokou jasnost,
Ale mám rád zmatek tvých vlasů.

Jsi jemná nebo tvrdá?
Je citlivé, nebo výsměšné,
Tvoje srdce?
Nevím, ale vzdávám díky přírodě
Z vytvoření tvého srdce mého pána a vítěze.

Věrná, nevěrná
Jaké to je,
Mimochodem
Dávám vždy na korunu mému zápalu
Tvoje krása je záruka mému nejdražšímu přání.

Emma Pavat je studentkou na Sorbonně v Paříži. Studuje češtinu a ruštinu 2 roky. Je Francouzka. Má ráda literaturu.

Charles Cros byl francouzský básník a profesor chemie. Narodil se v roce 1842 a zemřel v roce 1888. Napsal 3 básnické sbírky: *Le Coffret de santal*, *Le Fleuve*, *Le Collier de griffes*.

Emma Pavat – Charles Cros, *Cikán*

Tsigane

Dans la course effarée et sans but de ma vie
Dédaigneux des chemins déjà frayés, trop [longs,
J'ai franchi d'après monts, d'insidieux vallons.
Ma trace avant longtemps n'y sera pas suivie.

Sur le haut des sommets que nul prudent [n'envie,
Les fins clochers, les lacs, frais miroirs, les [champs [blonds

Cikán

Na vystrašeném běhu a bez mého životu cíle
Nedbající cest už vyšlapaných, příliš dlouhých
Předkročil jsem drsné hory, několik dolin úskočných.
Moje stopa tam dlouho následovan nebude.

Ve výši vrchů, kterým žádný opatrný člověk [nezávidí,
Ostré zvonice, jezera, svěží zrcadla, plavá [pole

Portrét | Před ateliérem

Me parlent des pays trop tôt quittés. Allons,
Vite ! vite ! en avant. L'inconnu m'y convie.

Devant moi, le brouillard recouvre les bois [noirs].
La musique entendue en de limpides soirs
Résonne dans ma tête au rythme de l'allure.

Le matin, je m'éveille aux grelots du départ,
En route ! Un vent nouveau baigne ma [chevelure,
Et je vais, fier de n'être attendu nulle part

*Jmenuju se **Maëlys** a jsem Francouzka-Italka. Je mi 21 let. Studuju cizí jazyky a obchod v Paříži. Učím se češtinu čtyři roky.*

Mi volají o příliš brzy opuštěná země. Jděme,
Rychle! Rychle! vpřed. Neznamo mě tam vybízí.

Přede mou mlha pokrývá černé lesy.
Slyšená hudba v čiré večery
zní v mojí hlavě v rytmu rychlosti.

Ráno s rolničkami odjezdu vzbudím,
Na cestu! Nový vítr koupá moje vlasy,
A hrdý nejsem očekávaný nikde chodím

***Arthur Rimbaud** je francouzský básník, který se narodil v roce 1854. Nepsal dlouho – jenom 5 let – a žil okrajový život. Byl milenec slavného básníka Verlaina. Les corbeaux napsal v roce 1872.*

Maëlys – Arthur Rimbaud, *Krkavci*

Les corbeaux

Seigneur, quand froide est la prairie,
Quand dans les hameaux abattus,
Les longs angélus se sont tus...
Sur la nature défleurie
Faites s'abattre des grands cieux
Les chers corbeaux délicieux.

Armée étrange aux cris sévères,
Les vents froids attaquent vos nids !
Vous, le long des fleuves jaunis,
Sur les routes aux vieux calvaires,
Sur les fossés et sur les trous
Dispersez-vous, ralliez-vous !

Par milliers, sur les champs de France,
Où dorment des morts d'avant-hier,
Tournoyez, n'est-ce pas, l'hiver,
Pour que chaque passant repense !
Sois donc le crieur du devoir,
Ô notre funèbre oiseau noir !

Mais, saints du ciel, en haut du chêne,
Mât perdu dans le soir charmé,
Laissez les fauvelles de mai
Pour ceux qu'au fond du bois enchaîne,
Dans l'herbe d'où l'on ne peut fuir,
La défaite sans avenir.

Krkavci

Bože, když louka je chladná
Když, v sklíčených kopanicích
Dlouhá klekání mlčela
v přírodách odkvetlých
Nechte spadnout z velkých nebi
Važné lahodné krkavci

Zvláštní armáda drsnými skřehoty
Studené větry najíždějí na hnízda krkavců
Vy, podél zežloutlých veletoků
Na cestách se starými božími mukami
Na příkopech a dírách, Rozejdete se
Shromáždijte se!*

Tisícovkou, po francouzských polích
Kde spí i mrtví z předevěčira
Točte se, že ne, už je zima,
Aby si každý chodci připomínali
Bud' vyvolávač povinnosti
Oh ! Naš pohřební černý ptáku!**

Ale, světec z oblohy, na výše dubu
Prohrané šplhadlo v očarovaném večeru
Nechejte pěnice květnu
Pro ty, kteří vzadu v lesích připoutáji
v trávě z které prchat nemohli
Porážky bez budoucnosti.***

* J'ai remplacé « vos nids » par « les nids des corbeaux » pour respecter la rime nids/jaunis => krkavců/veletoků, et Couper/déplace le dernier verbe.

** J'ai remplacé « chaque passant » par « tous les passants », pour que le pluriel garde la rime en i připomínali/povinnosti, en revanche je n'ai pas trouvé de solution pour

polích et ptáku.

*** J'ai changé le temps de « on ne peut fuir », « on ne pouvait fuir », qui donne « nemohli », afin de garder une rime en i. Idem pour la défaite qui est devenue « les défaites », ainsi připoutá devient připoutáji.

Jsem **Robert PEYROUTY** a je mi 18. Žiju ve Francii, ale mám českou maminku. Na své české kořeny jsem nikdy nezapomněl a jezdívám pravidelně do České republiky. Svou lásku k českému jazyku a kultuře jsem dotáhl až na univerzitní úroveň. Učím se totiž český jazyk, literaturu a kulturu na Sorbonně. Zde máme všechno, co si můžeme přát: malé příjemné skupinky, dobré prostředí a velice odborný pedagogický personál.

Guillaume Apollinaire, celým jménem Wilhelm Albert Wladimir Apollinaire de Kostowitzky, je francouzský básník, dramatik, kritik a dopisovatel polského původu. Narodil se 26. 8. 1880 v Římě a zemřel 9. 11. 1918 v Paříži. Je známý pro jeho romantismus v básních a tím, že podporoval anarchistické ideály na intelektuální a literární úrovni. Jeho básnické sbírky *Alkoholy* a *Kaligramy* byly v té době považovány za velice moderní a avantgardní, pro některé amatéry tradičních básní i poněkud šokující.

Robert Peyrouy – Apollinaire, Mirabský most

Le Pont Mirabeau

Sous le pont Mirabeau coule la Seine
Et nos amours
Faut-il qu'il m'en souvienne
La joie venait toujours après la peine.

Vienne la nuit sonne l'heure
Les jours s'en vont je demeure
Les mains dans les mains restons face à face
Tandis que sous
Le pont de nos bras passe
Des éternels regards l'onde si lasse

Vienne la nuit sonne l'heure
Les jours s'en vont je demeure

L'amour s'en va comme cette eau courante
L'amour s'en va
Comme la vie est lente
Et comme l'Espérance est violente

Vienne la nuit sonne l'heure
Les jours s'en vont je demeure

Mirabský most

Pod mirabským mostem teče Seina
A naše lásky
Je třeba mi připomínat, že
Radost nastávala vždy po smutku

Ať přijde noc čas zvoní
Dny ubíhají já zůstávám
Ruku v ruce zůstaňme proti sobě
Jakmile pod
Mostem našich rukou projíždí
Nekonečné pohledy vlna se unavuje

Ať přijde noc čas zvoní
Dny ubíhají já zůstávám

Láska odchází jako ta tekoucí voda

Jak je krátký život
A jak naděje je prudká

Ať přijde noc čas zvoní
Dny ubíhají já zůstávám

Portrét | Před ateliérem

Passent les jours et passent les semaines
Ni temps passé
Ni les amours reviennent
Sous le pont Mirabeau coule la Seine

Vienne la nuit sonne l'heure
Les jours s'en vont je demeure

Plynou dny a plynou týdny
Ani staré časy
Ani lásky už se nevracejí
Pod mirabským mostem teče Seina

Ať přijde noc čas zvoní
Dny ubíhají já zůstávám

Jmenuji se **Adelaide Evreinoff**, vyrostla jsem na předměstí Paříže v městě, které se jmenuje Saint Ouen. Mám 21 let a studuji jazyky, literaturu a civilizace střední Evropy – čeština a maďarština na univerzitě Sorbonne – Paříž 4. Začala jsem se učit češtinu, protože moje maminka je Češka a mám českou rodinu. Předtím jsem studovala na gymnáziu /lycée ve Francii/ – obor ekonomie a společnost. V letošním roce studuji v rámci ERASMU na Masarykově univerzitě v Brně.

Victor Hugo byl básník, romanopisec, dramatik a politik, který se narodil v roce 1802 a umřel v roce 1885. Je považován za jednoho z nejdůležitějších spisovatelů francouzského jazyka. Byl důležitým představitelem francouzského romantismu 19. století. Zítřa za úsvitu (*Demain dès l'aube*) je báseň, která byla napsaná v roce 1947, na památku jeho dcery, která měla 19 let a utopila se v Seině v roce 1943. Báseň nemá jméno, ale říkáme, že se jmenuje Zítřa za úsvitu, protože to je první verš básně.

Adelaide Evreinoff – Victor Hugo, Zítřa za úsvitu

Demain, dès l'aube...

Demain, dès l'aube, à l'heure où blanchit la [campagne,
Je partirai. Vois-tu, je sais que tu m'attends.
J'irai par la forêt, j'irai par la montagne.
Je ne puis demeurer loin de toi plus longtemps.

Je marcherai les yeux fixés sur mes pensées,
Sans rien voir au dehors, sans entendre aucun [bruit,
Seul, inconnu, le dos courbé, les mains croisées,
Triste, et le jour pour moi sera comme la nuit.

Je ne regarderai ni l'or du soir qui tombe,
Ni les voiles au loin descendant vers Harfleur,
Et quand j'arriverai, je mettrai sur ta tombe
Un bouquet de houx vert et de bruyère en fleur.

Zítřa za úsvitu

Zítřa za úsvitu, v hodinu rozbřesku na venkově
Odejdu! Vidíš, vím, že mne počkáš.
Půjdu přes les, půjdu přes hory
Nemohu zůstat odloučen dlouhý čas.

Půjdu s očima upřenýma na mé myšlenky,
Aniž bych něco viděl, něco slyšel.
Sám, neznámý, bolavá záda, zkřížené ruce,
Smutný a den pro mne bude jako noc.

Neuvidím ani zlatý soumrak padajícího večera
Ani závoj v dále sestupující k Harfleuru,
A když přijdu, dám na tvůj hrob
Kytici zelené cesmíny s kvetoucím vřesem.

Xavier Galmiche (nar. 1963 v Nancy) je profesorem české literatury a středoevropských kultur na pařížské Sorbonně (Paris-Sorbonne) při katedře slovanských studií. V roce 2001 spoluzaložil badatelské centrum CIRCE, v jehož rámci se podílí na vydávání časopisu *Cultures d'Europe centrale*² a od roku 2014 je ředitelem ústavu Eur ORBEM (Cultures et sociétés d'Europe orientale, balkanique et médiane, Paris-Sorbonne / CNRS, eurorbem.paris-sorbonne.fr). Těžištěm jeho odborných prací je studium méně známých období české literatury a jejího komplexního postavení ve středoevropském kontextu. Dlouhodobě se zabývá barokem (např. spolu s M. E. Ducreuxovou, M. Petrášem, V. Vlnasem *Baroque en Bohême*, 2009), jeho „pokračováním“ v romantismu (přeložil Máchu, *Pèlerin et brigand de Bohême*, 2007) i ve 20. století u Březiny, Demla, Váchala (*Facétie et imagination. L'œuvre de Josef Váchal, graveur écrivain*, 1999), Reynka (bilingvní vydání *Hada na sněhu*, 1996, a *Rybích šupin*, 2011) i Holana (monografie *Vladimír Holan, bibliotékář Boha*, Akropolis, 2012). V posledních letech se zaměřuje na ne zcela probádané pole komické tradice v české literatuře (česky např. „Lehkost a hloubka: Mácha v kontextu středoevropského neosternismu. K ‚Dosloví‘ ke Křivoklátu“ in *Máchové rezonance*, 2010).

2| Centre Interdisciplinaire de Recherches Centre Européennes [online]. Cit. 2017-05-05.<www.circe.paris-sorbonne.fr>.

Glosa

Česká sláva v Chacu

Lenka Rašková | bývalá učitelka u krajanů v Paraguayi a Argentině, nyní místopředsedkyně občanského sdružení Chaco Checo

Bylo nebylo jedno velké město uprostřed Argentiny (na místní poměry zase ne až tak velké a zase ne až tak úplně uprostřed, spíš kus nahoře a kousíček nalevo, ale pro českou představu velké až dost). Toto město se vzcným názvem Presidencia Roque Sáenz Peña, ač půdorysem naprosto pravouhle hranaté, se (věřte nevěřte) v květnu 2017 stalo zcela kulatým! Není divu: v největší české enklávě v Argentině uplynulo právě 100 let od založení tamního krajského spolku Unión checoslovaca. A to už je pořádný důvod k veselici!

A tak se do příprav zapojili nejen krajané, ale vůbec veškeré obyvatelstvo města popoháněné samotným panem starostou Gerardem Cipolinim. Ten poslal posly do jihomoravských Velkých Bílovic, družebního města Sáenz Peña (bratrského města, jak se tady krásně po španělsku říká), a rovnou na radnici k paní starostce Marii Vlkové: „Drahá Marie, slavíme, přijedte, Cipo.“ A tak jsme jeli.

Uplynuly již 3 roky od mého učitelského působení v Paraguayi a severní Argentině, během něhož jsem měla komunitu v Chacu příležitost poznat. Nyní se v krajských záležitostech angažuji jako členka organizace *Chaco Checo*,

Vlevo: Slavnostní krojovaný průvod městem

Vpravo: Konzul Milan Frola s královnou českého spolku Belén Aguirre Vonka, letošní stipendistkou kurzu češtiny v Dobrušce

Vlevo: Slavnostní odhalení billboardu

Vpravo: Účastníci oslav z Rosaría

skupiny nadšenců podporujících česko-americké vztahy z té evropské strany Velké louže. Velice ráda jsem využila milého pozvání a připojila se k výpravě – jela totiž opravdu velká delegace: paní starostka s manželem, cimbálová muzika *Lália*, zástupci *Chaco Checo* a několik soukromých osob toužících navštívit své argentinské příbuzné. A není snad Bílovičák, aby v Chacu nějakého příbuzného neměl. Je to tam samý Osyčka, Novotný, Pitra, Orel, Černý a Vonka. Byla jsem velmi zvědavá, co se za ta léta změnilo.

Sáenz Peña není jediné místo v Argentině obývané českými krajany. A když už jsme vezli cimbálku, snažili jsme se, to dá rozum, aby nadělala po cestě radosti co nejvíce. Cesta na oslavy do Chaca se tak změnila v menší turné. Krajane v Buenos Aires, Rosariu a Resistencii nadšeně přivítali nabídku naší návštěvy a vystoupení a všude nás přijali s otevřenou náručí.

Hned první večer po příletu se konalo setkání v Českém domě v Buenos Aires. Nevadilo, že nedorazily včas kufry s částmi nástrojů a kroji, takže muzika mohla hrát jen ve třech, bez cimbálu a basy. Muzikanti ale měli ještě hlasy a jiskru v oku, a ta jako kouzlem přeskočila na všechny přítomné. Babičky slzely, dědečci zpívali, všichni tancovali a nechávali si zahrát „tu svoju“. Ukázalo se, jako už tolikrát, že hudba je poutem, které váže srdce krajanů k zemi jejich předků nejpevněji.

Další zastávky na cestě podél řeky Paraná na sever se uskutečnily v dynamicky se rozvíjejícím městě Rosario a v Resistencii, hlavním městě provincie Chaco. Na obou místech působí krajanské spolky s folklorními tanečními soubory, jejichž členové si vytvářejí choreografie podle videí na internetu, šíjí kroje dle vzorů z fotografií a někteří si osvojují základy češtiny díky letním krajanským

Autorka článku Lenka Rašková za doprovodu cimbalové muziky Lália

Vystoupení krajanského tanečního souboru Moravanka

kurzům v Dobrušce. Komunity to nejsou veliké, ale co jim chybí na kvantitě, dohánějí srdečností, pohostiností a nadšením. Myslím, že mluvím za všechny členy delegace, když napíšu, že na setkání s argentinskými soubory *Na zdraví* a *Kořene*, jejichž taneční vystoupení doprovodila hudbou naše *Lália*, budeme všichni ještě dlouho vzpomínat.

Náročný program (z Buenos Aires do cíle bylo nutno za dva dny překonat několika autobusy vzdálenost přes 1 100 km a odehrát dva koncerty) vyvrcholil čtyřdenními oslavami ve městě Sáenz Peña.

Česká delegace byla středem pozornosti celého města, upoutávky na vystoupení *Lálie* a místního krajanského souboru *Moravanka* byly avizovány v rádiu a vyvolávány každý den pojízdnými ampliony. Na slavnostní přijetí na radnici nás doprovázel čestný policejní doprovod a vše šlo v přímém přenosu rovnou

do čakeňské kabelové televize. Argentinci umí slavit opravdu ve velkém stylu!

Všichni krajané měli plné ruce práce, aby nakrmili několik set hostů, kteří se na slavnost sjeli a sletěli opravdu z celé země. Nazdobili spolkový dům, vztyčili tribuny, připravili vozy na krojovaný průvod městem. Nacvičili taneční, hudební i divadelní program a ukázali tak, že se s Čechoslováky (rozumějte Čechy a Slováky) v Chacu musí počítat. Za přítomnosti českého i slovenského velvyslance v Argentíně, konzulů, předsedů všech ostatních imigrantských sdružení ve městě, funkcionářů radnice i reprezentantů provincie pak započaly několikadenní oslavy zvuků, barev, chutí a vůní. Uronila se spousta slz radosti nad opětovným shledáním i smutku nad odchodem těch, kteří během posledních let odešli navždy. Hrdly se prolilo obrovské množství vína, vždyť většina přítomných má kořeny právě na bílovických viničích; a že krev není voda, to si tu dnes uvědomuje každý.

Nejstarší generace krajanů hovořících od dětství krásným prastarým slováckým nářečím, i když se často narodili už v Argentíně, pozvolna vymírá, při každé další návštěvě marně hledáme některé z milých známých tváří. Ale když jsem pozorovala taneční rej desítek mladých členů *Moravanky* a viděla hlavní třídu v argentinském městě Sáenz Peña plnou českých krojů a vlajek, bylo jasné, že *Unión checoslovaca* má před sebou ještě mnoho dlouhých a šťastných let.

Nade vším stojí láska k jazyku a k zemi.

Rozhovor s László G. Kovácsem

Zuzana Muchová | lektorát Budapešť, Maďarsko

László G. Kovács se narodil v roce 1961 v Bratislavě v maďarské rodině. Po absolvování maďarského gymnázia vystudoval obor historie na Filozofické fakultě Univerzity Komenského. Poté se seznámil se svou budoucí ženou, Maďarkou, a odešel do Budapešti, kde nejprve žil „na volné noze“ a živil se jako autor článků a historiografických studií, překladatel a tlumočnick. Po šestiletém působení na Historickém ústavu Maďarské akademie věd, kde kromě jiného pomáhal českým a slovenským badatelům při vyřizování nejrůznějších záležitostí souvisejících zejména s výzkumem, odešel v září roku 1995 učit na katedru slavistiky Filozofické fakulty nově založené Katolické univerzity Pétera Pázmánye v Piliscsabě. Zde se kromě výuky slovenštiny věnoval teorii a praxi překladu. Historie zůstala i nadále jeho láskou, ale jen v oblasti popularizace a překladu. Od roku 2008 se již, kromě krátkého působení na oboru čeština na výše zmíněné univerzitě v letech 2013 až 2014, plně věnuje překladům a tlumočení. Vedle beletrie se jedná o odborné překlady z oblasti historie, literatury, filmu či výtvarného umění. Kromě toho se věnuje také redakčním pracím a lektorování a je autorem řady článků a studií především z oblasti historie či kultury.

☛ **Děkuji vám, že jste si ve svém opravdu nabitém programu udělal čas i na náš rozhovor. Podle životopisu, který jste mi poslal, mě vaše spojitost s historií, stejně tak jako se slovenským jazykem, nepřekvapuje. Kde se tam ale vzala čeština?**

K češtině, českým zemím a téměř všemu českému jsem měl vždycky blízký vztah. Ale ke svému rozhodnutí, že začnu mluvit česky, jsem dospěl až v jednom krámu během výletu na Moravu v roce 1981. V té době jsem byl studentem prvního ročníku historie Univerzity Komenského. V Čechách navíc žije můj strýc, se kterým

jsem však do té doby mluvil vždy jen slovensky. Nostalgie po českém a vlastně i slovenském jazyce se dostavila záhy během mého pobytu v Budapešti, kdy jsem se definitivně rozhodl mluvit česky při každé příležitosti, jež se naskytne.

☛ **A ta nostalgie ještě trvá? V Budapešti žijete už dlouho.**

Ano, ano, trvá. I teď se u mě objevuje pocit radosti, když slyším někoho mluvit česky. A také sám se snažím jezdit do České republiky co nejčastěji.

◆ **A jak jste se vy, vystudovaný historik, dostal k překládání?**

To mi bylo dvacet čtyři let, kdy jsem o to byl požádán a udělal jsem první překlad ze slovenštiny do maďarštiny. Zjistil jsem, že se mi překládání líbí, že to není žádná otupující ani monotónní práce, ale práce do velké míry i tvůrčí.

◆ **A tlumočení? To je podle mého názoru vzhledem k časové tísní úkol velice obtížný, obtížnější než překlad.**

To máte pravdu, ale mnohdy také velice zábavný, mohou-li to tak říci. K tlumočení jsem se dostal v zimě roku 1988, kdy se mě na Ministerstvu kultury v Budapešti zeptali, zda bych to zkusil. Já jsem byl sice mladý a nezkušený, ale o to více ambiciózní, odvážný a zvědavý zároveň, tak jsem řekl, že ano. A ono to opravdu šlo. Ale tehdy se pochopitelně jednalo o tlumočení z maďarštiny do slovenštiny. Navíc jsou dva druhy tlumočení: konsekutivní znamená, že tlumočíte při nějakém setkání přímo na místě. Zde záleží kromě toho, aby zúčastnění dokázali odhadnout délku projevu, kterou jste si jako tlumočník schopni zapamatovat (což se tedy ne vždy daří), také na tématu. A právě o tento druh tlumočení se tehdy jednalo. Až přibližně o tři roky později jsem si troufl na tlumočení simultánní, kdy sedíte v kabině a překládáte do sluchátek opravdu „okamžitě“. Zde je člověk odkázán jen sám na sebe. O hledání či zvažování různých výrazů a formulací si můžete nechat jenom zdát. Z tohoto hlediska je to obtížnější a náročnější práce, zejména když nejste „expertem“ na danou problematiku. Na druhé straně je v tlumočnické kabině ticho a klid a vy se můžete plně soustředit na svou práci.

◆ **Nyní již bez problémů tlumočíte nejen do slovenštiny, ale také do češtiny. Co je tedy vaší větší láskou? Překlady, nebo tlumočení?**

Na to se hrozně těžce odpovídá. Ono každé má svoje, jak se říká. Baví mě oboje. Opravdu jsem rád, když můžu mluvit česky, a navíc jako tlumočník „musím“ být v neustálém kontaktu s živým jazykem a „musím“ ho aktivně používat. Prostě mluvit. Kromě toho se u tlumočení často setkávám s pozoruhodnými, sympatickými lidmi, nebo se mohu zúčastnit i velmi zajímavých akcí, které vydatně přispívají k rozšíření mých obzorů a k získávání nových poznatků. Na druhou stranu u některých příležitostí tlumočím opakovaně, takže celková atmosféra je vcelku neformální a přátelská. Překlad je naopak prací tvůrčí, což jsem již také zmínil. Myslím tím zejména překlady beletrie. Je to taková výzva dokázat přeložit text tak, aby zůstala zachována atmosféra díla, jazy-

kové roviny, originalita. Ono to opravdu není jednoduché. Zejména u některých textů, u nichž má člověk dojem, že mohou být dobré a působivé jen v původním jazyce. Ale právě to je ta inspirace a výzva...

◆ **Vím, že jste nedávno přeložil několik básní ze sbírky *Antikódy (Kalligramnak)* od Václava Havla. Proč právě je?**

Zde se jedná o víc než jen o překlad. Překládat obrazové básně, slovní hříčky, jazykové experimenty je něco naprosto jiného než překládat prozaické texty, ale také než překládat klasické básně. Je to hra, alespoň tedy pro mě. Musíte najít slova, která vám dovolí zachovat smysl, ale i vzhled původního textu. Přiznám se, že mě to velice baví. A snad i to byl hlavní důvod si tuto „rozkoš“ dopřát. Navíc Václav Havel je v Maďarsku známý, což je pochopitelné. Samozřejmě nejen jako dramatik. V maďarském překladu existuje šest jeho her včetně té poslední, *Odcházení*. Vyšel zde i *Dálkový výslech* a známá literární koláž *Prosím stručně*. K dispozici je také výběr z jeho publicistických a esejistických prací, včetně dlouhé řady prezidentských projevů, který vyšel v roce 2012 pod názvem *Kouzlo svobody*. Kromě uspořádání této knihy jsem se ve společnosti dalších šesti překladatelů spolupodílel i na překladu. Překlady divadelních her pocházejí zejména z pera bohemisty a diplomata působícího v Čechách i na Slovensku Györgye Vargy.

◆ **Koho dalšího z českých autorů byste mohl označit za stálice na maďarském knižním trhu?**

Na prvním místě bych uvedl Bohumila Hrabala. V této souvislosti podotýkám, že minulý rok se i český stánek na *Mezinárodním knižním veletrhu* v Budapešti prezentoval heslem „nemcsakhrabal“¹. To není bezdůvodné. Hrabal je opravdu v Maďarsku vnímán jak synonymum české literatury, jenže českou literaturu (a patrně žádnou jinou) nelze ztotožnit jen s jediným autorem. I proto vznikl onen slogan „nejenhrabal“. Hrabalova díla zde existují dokonce i ve více vydáních. A také tento rok spatřil světlo světa další maďarský překlad věnovaný právě Hrabalovi. Jedná se o knihu Tomáše Mazala *Cesty s Bohumilem Hrabalem*, která v maďarštině nese název *Szlalom a Parnasszusra (Slalom na Parnas)* a která vyšla počátkem roku nákladem spolku *Bohemia* v překladu Évy Molnár a Lászla Polgára. Shodou okolností jsem měl tu možnost moderovat prezentaci knihy, která se uskutečnila

1| Více informací: MUCHOVÁ, Z. (2016): Nejen Hrabal. *Krajiny češtiny*, 8, s. 79.

Kniha Patrika Ouředníka *Ad acta* v překladu László G. Kováče

9. února 2017 v Českém centru. Navíc v nakladatelství *Európa Könyvkiadó* nyní vycházejí Hrabalova díla v nové edici v jednotné, velice zdařilé, grafické úpravě od Andráse Baranyaie.

☛ Takže Hrabal. A jen on?

Ne, to určitě ne. Samozřejmě taky Milan Kundera. Je vyloučené, že by od něj nebylo na pultech knihkupectví k dostání několik titulů. Navíc se nacházíme v paradoxně lepší situaci než český čtenář, neboť v maďarském překladu vycházejí nejen jeho francouzsky psané esejistické knihy, ale rovněž vyšly jeho poslední čtyři romány. A také nové edice jeho děl, tentokrát v grafické úpravě Gábor Gerkese a Zsuzsi Medve, se ujalo nakladatelství *Európa*, jež se orientuje na vydávání současné světové literatury. Snad jediné, co doposud čeká na přeložení, je divadelní hra *Ptákovina*. Další českou literární stálicí je Jaroslav Hašek. A to nejen jeho román *Osudy dobrého vojáka Švejka*, ale i jeho povídky a humoresky, které vyšly s Ladovou ilustrací na titulní straně, takže neztratily nic na své autenticitě a prvorepublikové atmosféře. Za tyto překlady vděčíme literárnímu historikovi, bývalému řediteli Balassiho institutu² v Praze, Róbertu Kiss

2| Balassiho institut, maďarské kulturní středisko, se nachází přímo v centru Prahy v nárožním domě ulic Rytířské (Dům U Dvou červených lvů) a Na Můstku. V těchto prostorách funguje již od počátku 70. let.

Szémanovi. Seznam maďarsky vydaných Haškových děl je neméně impozantní jako Hrabalova či Kunderova „maďarská bibliografie“.

☛ A co současná česká próza? Je o ni mezi maďarskými čtenáři zájem?

Určitě ano. I ona je součástí vydavatelských programů maďarských nakladatelství. Vlajkovou lodí české literatury je bezpochyby bratislavské nakladatelství *Kalligram*, zejména pod vedením Lászla Szigetiho, ředitele a zakladatele v jedné osobě. O to smutnější je pro všechny příznivce české literatury, že *Kalligram* sídlící v Bratislavě a existující již od roku 1991 svou činnost letos definitivně ukončí. Nakladatelství vydávalo jen vysoce kvalitní beletrii a odbornou literaturu a ředitel v tomto ohledu nebyl a stále není ochoten přistoupit na kompromis. Bohužel na současném knižním trhu je těžké získat finanční podporu pro tituly, u nichž je zřejmé, že budou mít jen omezený okruh čtenářů. Což se stalo osudným také pro bratislavský *Kalligram*. Neustále zdůrazňuji bratislavský, jelikož existuje i jeho budapešťské dvojče *Pesti Kalligram* orientující se na současnou maďarskou literaturu, které ve své činnosti pokračovat bude. Ale nerad bych, aby to vše vyznělo pesimisticky, až tragicky. Jsou i jiná nakladatelství, v nichž maďarské překlady českých děl vycházejí. Nicméně se jedná spíše o ojedinělé počiny než o stálý ediční program.

☛ Mohl byste, prosím, některá z nich uvést?

Mezi taková patří např. nakladatelství *Typotex*, *Gabó*, *Ulpus-ház* a již zmiňovaná *Európa Könyvkiadó*.

☛ A kterým českým autorům se dostalo té cti, aby byli přeloženi do maďarštiny?

Mnohým. Opravdu. Když se zaměříme na současné české spisovatele, jsou to jména jako Antonín Bajaja, Petra Hůlová, Radka Denemarková. Hojně jsou vydáváni i někteří další autoři, jako např. Jáchym Topol, který si našel věrného překladatele v osobě Pétera Kolozsára, a myslím si, že do maďarštiny byly přeloženy snad všechny jeho důležité knihy. Dále mohu uvést Miloše Urbana, jehož dvorním překladatelem je Márton Beke. Řada českých překladů vyšla v nakladatelství *Ulpus ház*, jsou to např. knihy od Michala Viewegha *Román pro ženy* a *Vybíjená* v překladu Zsuzsi V. Detre (manželka Györgye Vargy), dále pak kritikou příznivě přijatý *Hrdý Budžes* a *Oněgin byl Rusák* od Ireny Douskové v překladu Borbály Csomi, která také přeložila *Milostný dopis klínovým písmem* od Tomáše Zmeškala. Jedním z nejúspěšnějších

titulů v Maďarsku byl překlad knihy *Zvuk přesypacích hodin* od Hany Andronikové opět v překladu Zsuzsi V. Detre. Tato kniha byla brzy rozebrána a je nesmírná škoda, že k reedici již nedošlo.

A nerad bych zapomněl také na Jiřího Menzela, který je zde známý a velmi oblíbený nejen coby režisér a herec, ale také jako autor fejetonů. Jeho knihy *Tak nevím* a *Tak nevím podruhé* vyšly již dvakrát v nakladatelství *Kalligram* a myslím si, že je bez nadsázky můžeme označit jako „hvězdný úspěch“. Pamatuji si, jak jsem šel nic netuše po Andrassy út a viděl jsem obrovskou frontu lidí stojících na ulici. Říkal jsem si, že tam asi dávají něco zadarmo. Ale ne. On jen Jiří Menzel podepisoval své knihy v kavárně knihkupectví *Írók Boltja*.

● **Postrádáte mezi maďarskými překlady jméno některého českého autora?**

Ano, to ano. Před rokem 1989 vyšlo hodně knih od Ladislava Fukse, kromě jiných i *Pan Theodor Mundstock* a *Spalovač mrtvol*. Posledně zmíněná kniha se reedice dočkala, jiná Fuksova díla ne. Ale to není nic proti téměř naprosté absenci děl Arnošta Lustiga. Zvláštní, že? V zemi, kde je téma židovství stále velice živé a kde stále žije početná židovská menšina, existují v překladu pouhé dvě Lustigovy povídky. To je mi velice líto. Před dvěma lety jsem měl velkou radost z toho, že v souvislosti s projektem *Vlak Lustig* jsem byl osloven a pozván ke spolupráci. Přeložil jsem zdramatizovanou verzi knihy *Modlitba pro Kateřinou Horovitzovou*. Bohužel, původní záměr, že by *Vlak Lustig* měl během léta roku 2015 zavítat i do Budapešti a Győru, se nerealizoval a překlad skončil někde „v šuplíku“. Nyní bych rád nějakým způsobem dosáhl alespoň toho, aby Lustigova *Modlitba pro Kateřinu Horovitzovou* konečně vyšla i v maďarštině.

● **Co ovlivňuje váš výběr knihy, kterou se rozhodnete přeložit?**

Ten text mě musí prostě zaujmout svým stylem i tím, co čtenářům říká. Musím mít pocit, že by byla obrovská škoda, kdyby ta kniha neexistovala také v maďarské verzi. To se mi stalo více než na sto procent v případě knihy *Europeana* od Patrika Ouředníka. Byl jsem v Praze, knihu jsem si koupil a večer jsem si s ní zalezl do svého hotelového pokoje a přečetl jsem ji jedním dechem. Doslova. A také její překlad do maďarštiny byl pro mne permanentní zábalou. Jedná se o můj nejšťastnější, nejradostnější překlad. Navíc kniha samotná se dočkala reedice a rozhlasového uvedení, což svědčí o velkém zájmu maďarských čtenářů. Poté jsem od Patrika Ouředníka přeložil také jeho knihy *Příhodná chvíle (A megfelelő pillanat), 1855, Rok čtyřadvacet*

(*A huszon négyes év*), *Ad acta* a několik básní. Do budoucna bych velice rád přeložil také jeho další básně, protože jsem přesvědčen, že mají co říct rovněž maďarským čtenářům. A bude to jistě zábavná práce.

● **To je pro vás tak důležité, aby vás práce bavila?**

Ano, je. Víte, kdysi jsem překládal v podstatě vše, co mi bylo nabídnuto. Takže velice často i texty komerční povahy, různé smlouvy, návody, oficiální dokumenty aj. Pak jsem si řekl: A dost, takhle to dál nejde. Den má jen dvacet čtyři hodin, a pokud ten čas věnuji něčemu, co mě nebaví, tak jde o nenahraditelnou ztrátu. A rozhodl jsem se, že v oblasti překladu se už nadále budu věnovat jen beletrii, společenským vědám a umění. A i zde si vybírám, co přeložím. O to víc mě mrzí zánik nakladatelství *Kalligram*, se kterým jsem souzněl duševně, jelikož vydávalo texty podle kvality a ne podle šance uspět na trhu. A česká literatura měla v tomto nakladatelství výsadní postavení. Některé tituly vybíral sám László Szigeti, jindy dal na přání a volbu překladatelů. Stále existují šance, jak získat peníze na překlad, např. i díky dotačnímu programu překladatelských grantů, které nabízí Ministerstvo kultury ČR³. Ale mnohem větším problémem z hlediska budoucnosti se mi jeví možnost získat na svou stranu nakladatelství, které bude ochotné takový překlad vydat.

● **Ted' se zeptám trochu neomaleně, živíte se jen překlady?**

Ne. To je zcela nemožné. Překladatelská práce, ač je časově velice náročná, je z finančního hlediska špatně hodnocená. Bohužel, taková je realita. To, čím jsem schopen se uživit, je jen tlumočení. A právě díky příjmům, které z něj mám, si mohu dovolit ten luxus a čas od času se věnovat i překladům, lektorské činnosti nebo psaní článků.

● **Takže se vše více méně točí okolo peněz?**

Řekl bych to takto. Po určitém opojení z volnosti a svobody v 90. letech, které přálo také kultuře, je teď vše mnohem více podřízeno komerci a komerční úspěšnosti. Vedle jmen, která jsou komerčně úspěšná – již zmiňovaný Hašek, Hrabal, Kundera, Menzel, zůstává okruh čtenářů české literatury v Maďarsku omezený. Ale to se v budoucnosti může změnit. Povzbuzující je stálý zájem o český film, o čemž svědčí hojná návštěvnost české filmové produkce, a to

3| Podpora vydávání české literatury v překladu [online]. Cit. 2017-06-06. <<https://www.mkcr.cz/podpora-prekladu-ceske-literatury.cz/>>.

nejen v rámci každoročního zimního filmového karnevalu v kině Toldi Mozi, ale také až překvapivě vysoká návštěvnost filmového semináře, který ve svých prostorách pořádá České centrum. Jen na okraj poznamenávám, že některá klasická díla české kinematografie jsou přístupná i na DVD a také se objevují na programu televizních kanálů. Nicméně, jak jsem již naznačil, u knih je problém nejen získat peníze a najít nadšeného překladatele, ale také najít vstřícné nakladatelství. A tady zůstávám poněkud skeptickým.

• Myslíte si tedy, že v Maďarsku zájem o českou kulturu přetrvává?

O tom nelze pochybovat. A nejde jen o český humor, o Prahu a jiná česká města (Brno se stává stále oblíbenějším!), o českou gastronomii s důrazem na bohatou nabídku českých piv nebo o české filmy (nová vlna je pro zdejší milovníky filmu doposud živou legendou), jak tomu bylo odjakživa. Jako příklad bych uvedl spolek *Bohemia Baráti Kör* čili *Kruh přátel Bohemia*, velmi sympatické sdružení nadšených přátel české kultury, kteří se svými aktivitami snaží všemožně podporovat dobré jméno české kultury a České republiky. A řekl bych, že mladší generace podobných nadšenců se nyní začíná seskupovat kolem Českého centra, které svými nespočetnými aktivitami stejně vydatně napomáhá šíření

povědomí o současném českém dění. Sám se často, ať již jako tlumočník, moderátor nebo pouhý zájemce, akcí jak spolku *Bohemia*, tak i Českého centra účastním.

• A co mladí překladatelé? Jsou?

Jsou, i když je jich málo. Rád uvedu třeba Zsuzsannu Juhászne Hahn, která i na letošním ročníku *Mezinárodního knižního veletrhu* prezentovala – za přítomnosti samotného autora – překlad knihy Jana Němce *Dějiny světla (A fény története)*. Dalšími jsou např. Flóra Peťovská, již zmiňovaná Borbála Csoma, Gábor Hanzelik.

• A co byste vzkázal případným dalším zájemcům o překladatelské řemeslo?

Že je to vzrušující, inspirativní, z intelektuálního hlediska nesmírně užitečná, i když tvrdá a obtížná práce. Práce tvůrčí a povznášející, ale časově velmi náročná. Takže kromě lásky k jazyku a k literatuře (a vlastně i k zemi) je pro ni zapotřebí mít i ten správný „sitzfleisch“ – chci říct hodně trpělivosti.

• Děkuji vám za rozhovor a přeji vám, aby vám vaše práce i nadále přinášela především radost a zábavu.

Pozn.: Tento rozhovor byl veden ústně v češtině.

Autentický text

Praha ve vzpomínkách lublaňských studentů

*Studenti Univerzity v Lublani, úvod Zdeňka Kohoutková,
lektorát Lublaň, Slovinsko*

Téma časopisu Krajiny češtiny Fascinace Prahou bylo pro studenty bohemistiky na Filozofické fakultě Univerzity v Lublani velkou výzvou. Všichni studenti Prahu již několikrát navštívili, proto pro ně bylo toto téma opravdu zajímavé. Studenti 2., 3. a 4. ročníku měli za domácí úkol napsat článek v maximální délce jedné normostrany. Studenti se mohli rozhodnout mezi dvěma možnostmi, o čem budou psát: 1. Mé dojmy z Prahy, 2. Nová pražská legenda. Vzniklo tak 20 autentických textů, ze kterých jsme s kolegyněmi z katedry bohemistiky vybraly ty nejzajímavější. Na každého studenta Praha zapůsobila jiným způsobem, každý si odvezl jiné zážitky a vzpomínky. Proto tento úkol neplnili studenti ve škole, ale mohli si doma rozmyslet, o čem budou psát.

Lana Zorko, 2. ročník

Nová pražská legenda

Lenora poprvé viděla Prahu když byla náhodou tam jednoho klidného odpoledne v říjnu. Ve skutečnosti byl to poslední den v říjnu. Byla ještě mladá a ta část světa jí byla cizí. Listí na stromech byly v podzimních barvách a dívka byla okouzlená kouzlem města. Už se stmívalo a pouliční lampy začaly svítit. Jejich měkké světlo dávalo Praze magický nádech.

Však, byla v klidné, tiché části města a najednou si uvědomila, že byla úplně sama. Ulice, ještě krásné a magické, se tehdy zdály také trochu zlověstně. Vysoké věže, špičaté střechy a podivné sochy se jí moc líbily ale zároveň to zvýšilo pocit, že něco není v pořádku. Přemýšlela, proč nebyly žádné lidi na ulicích.

Slunce už zapadlo a úplněk se objevil na nebi, krásný a tajemný. Dívka zírala na měsíc a stala se nezvykle unavená. Zdálo se jí, že úplněk mluví s ní: „Pojď se mnou!“ jí řekl. Měsíční svit osvětlil cestu přes temnu avenue v opuštěném parku. Jako očarovaná, následovala cestu mezi stromy.

Cesta ji přivedla na mýtinu kde dívky v bílých šatech tancovaly kolem ohně. Na první pohled byly dívky krásné ale pak si všimla, že měly červené oči a ostré zuby. Když ji viděly, zmizely v noc. Měsíc opět promluvil: „Jednou za rok je Praha okouzlené město. Dnes večer si se procházela mezi mrtvými, proto si neviděla živých lidí. Připoj se k nám!“ Smrtný strach se usadil v jejím srdci: „Zemřu,“ pomyslela. V dálce hodiny bily půlnoc.

Monika Veber, 4. ročník

Praha znovu a znovu

Zase jsem v Praze. Ve mém městě, ve městě, kde jsem se poprvé zamilovala tak, že jsem nemohla spát ani jíst.

Vstanu už v šest hodin ráno a tramvají číslo 2 jedu do Malostranské. Chtěla bych do Staroměstské, ale vzduch ve tramvaji je příliš špatný. Jdu pěšky přes Mánesův most a se pyšně podívám na Filozofickou fakultu Univerzity Karlovy, kde jsem studovala. Zahnu doleva a za pět minut za rohem uvidím pána, který napůl pod stromem o něčem přemýšlí a nemá čas ani na úsměv.

V hlavě mi už zní jeho známá hudba Vltava a snažím se hudbou vykreslit si běh řeky od počátku, od spojení dvou pramének, až do jeho zmizení v Labi. Slunce už vyšlo a krásně rozsvítilo perlu Prahy, Karlův most, za kterým se nádherně se zvedá Pražský hrad. Labuť Vltavu obarvily v bílou. Já je chci vidět z blízka, a proto jdu na Karlův most. Karlův most je nejkouzelnější část Prahy jenom tak brzy ráno, když ještě lze dýchat čerstvý vzduch a přejít most zamilovaným pohledem. V jedenáct dopoledne už je to mission impossible. Turisté se probouzí a most úplně zmizí, nelze ho vidět, kvůli hlučným Španělům, zvědavým Japoncem, opilým Australanům a Indům, kterým nikdo nerozumí.

Dostanu se na Malostranské náměstí, kde jsem už dávno dostala svůj první polibek na jeden teplý srpnový večer. Svou procházku pokračují cestou na hrad. Od tam můžu obdivovat město a jeho probuzení.

Za několik dny pobyt v Praze skončí. Už sedím ve vlaku na hlavní nádraží a přemýšlím o tom, co všechno jsem ve zlaté Praze, kterou jsem navštívila už vícekrát, zažila. Ani si nevzpomínám na špatné věci, jednoduše zmizely. Zůstávají jenom ty nejhezčí a do Prahy se budu vracet znovu a znovu.

Tena Šokman, 4. ročník

Praha? Jednou nestačí!

Aaah, Praha... Co ještě říct, že není už napsáno a řečeno?

Doposud každý ví, že je Praha hlavním městem České republiky a má tolik nádherných památek a skrytých míst, že by pro každé potřebovala jeden den k jejich popisu. Když přijedeš do Prahy, nemůžeš se ani ohlednout, a ne narazit na užasně domy, kostely a budovy - často v různých uměleckých stylech: baroční, gotický, renesanční apd. Snadno vas tak vyhraje romantickou atmosféru, která panuje všude. Velkým významem je také Vltava, která vás zaujme svou silou a velikostí. Nesmíme zapomenout na pražské mosty, které jsou, řekla bych, hlavním symbolem Prahy. Jak sem napsala, potřebují jeden den za celkový popis. Protože přeskochme tu část, kde chválíme Prahu, kde obdivujeme její krásu, známé a uznávané památky a podívejme se blíže na to, co nás může zajímat. Různá místa, a tím mám na mysli parky, ulice, louky, které jen čekají na objevení

a že se na nich podívá někdo, kdo není Pražan nebo Pražanka, kdo by se všude zastavil a obdivoval, možná i překvapil, něčím co by Pražané ignorovali nebo by to jednoduše neprobudilo v nich žádnou pozornost. Každá ulice má alespoň jednu hospodu a výborné pivo. Kamkoli jste se rozhodli jít, budete nejčastěji u nějakých zvířat; „U zlatého tygra“, „U dvou koček“ nebo „U Hrocha“. Kromě skvělých míst a zajímavostí, zvláštní jsou také lidé. Každý se ti bude usmívat, pozdravit tě nebo jen krátké kývnout a okamžitě získáš pocit, že jsi přijatý jako bys byl doma. Práhu byste měli navštívit alespoň dvakrát. Poprvé, abyste se podívali na všechny památky a dozvěděli všechno o historii Prahy, a podruhé abyste zpomalili a užít si v tem, co město nabízí – mír, krás, skrytá místa a vynikající pivo.

Nastja Kostanjšek, 2. ročník

Legenda o Plečnikovi

Žil jednou jeden muž, který cestoval po světě. Nikdy zůstal nikde dlouho, protože se nikdy necítil jako doma. Ale po letech putování konečně přišel do města, které se mu líbilo, a to byla Praha. Rozhodl se zůstat zde určitou dobu. Najal si ubytování a každý den prozkoumal město křížem krážem. Byl fascinován Prahou, zde se cítil jako doma. Po několika měsících se naučil mluvit česky a našel si práci. Byl architektem. Každé ráno před prací šel na kávu na Václavské náměstí. Jednoho dne viděl procházet kolem kavárny nejkrásnější ženu, kterou kdy viděl. Byla to láska na první pohled, ale on ani nevěděl, jak se jmenuje, kde žije, ... Od tohoto dne se ponořil do své práce, proto chtěl, aby se stal nejlepším architektem v Praze. Chtěl, aby všichni v Praze znali jeho jméno a především aby krásná Pražanka slyšela o něm. Jak šel čas, a ten člověk se skutečně stal nejlepším architektem v Praze. Všichni obyvatelé Prahy ho na ulici vítali a jeho jediným přáním bylo opět vidět Pražanko. A po dlouhém čekání se mu konečně splnil sen. Byl pozván na jarní ples na Pražském hradu. Koupil si nové šaty a šel do holičství, protože mu šel smysl, mluvil, že se jedná o jeho noční. A ona byla na plese, jeho žena ze snu, Pražanka. Na sobě měla krásné červené šaty, červenou rtěnku a vlnité černé vlasy. Šel do ní a chtěl ji říct své jméno. Zastavila ho a řekla mu že ví,

kdo on je: „Jmenujete se Plečnik, jste nejlepší architekt v Praze.“ Muž byl přešťastný a pozval ji k tanci. Tančili celou noc jako poslední. Také Pražanka se zamilovala v jeho. Od té chvíle byli nerozluční. Plečnik postavil nejkrásnější dům pro jeho Pražanku, ve kterém chtěl žít se svými dětmi. Když kráčeli po ulicích Prahy jsou se všechny lidé obrátili na ně a závidili jim jejich štěstí. Ale už bylo příliš dobré, aby vydrželo. Jedou v noci bylo jejich pohádky konec. Pražanko uprostřed noci někdo vzal a Plečnik je zbytek svého života už není viděl. Později, se po Praze rozšířil hlas že ji unesl vodník. Plečnik byl v depresi, den a noc hledal, ale marně. Přestal pracovat a se zabalil v tichu.

Jednoho dne se rozhodl, že už nebude uzavřen pouze v místnosti. Říkal, že bude truchlit jiným způsobem. Jeho ztracené lásky chtěl vzdát něco v její cti. Dlouhou dobu přemýšlel o tom, co by to mohlo být. A nakonec dostal nápad, vzpomněl si na místo, kde se poprvé setkali a kde se Pražanka zamilovala do jeho, Pražský hrad. A tak se pustil do práce, pracoval ve dne ve noci dokud to bylo všechno perfektní. A když obnova hradu skončila je stálo na kopci veledílo. Lidé byli fascinováni vzhledu hradu, Plečnik měl v duši klid. Nikdy neměl žádné jiné ženy, v hlavě měl jen Pražanku. Ale pokaždé, když se podíval na hrad měl štěstí, protože si pamatoval všechny šťastné chvíle které mu udělali Praha a jeho Pražanka. A stále byl fascinován tomuto městu.

Praha v Banátu?

Všechny krásy jsou poraženy... gumárnou!

*Žáci českého jazyka v Eibenthalu, úvod Vladimír Kovář,
krajanská komunita Eibenthal, Rumunsko*

Je to jeden z mých nejstarších učitelských zážitků z Eibenthalu, české vesničky ukryté v nejjihnějších kopcích Karpat na samé hranici Rumunska a Srbska. Jedna z prvních hodin ve zdejší školičce, ve třídě hrstka žáků 7. a 8. třídy. (Kolik to je? V tomto případě tři.) Už jsem se jim představil a odpověděl na pár dotazů a teď pro změnu z nich tahám informace já. Jméno, věk, rodina, moc toho prozatím do životopisu nemají, tak loudím i představy o budoucnosti: „Končíte základku, za chvíli budete plnoletí, co plánujete, co byste chtěli dělat?“ A tu přichází šok, jak to obvykle bývá, když čekáte krčení ramen a odpovědi typu nevim, ještě jsem se nerozhodl, těžko říct... Patnáctiletý Dănuț (čteno Danuc) jako by tuto otázku snad čekal – nezaváhá ani na okamžik a vypálí na mne: „Až mi bude osmnáct, půjdu do Prahy a budu dělat hasiče v Mitasu!“

Tak jsem se poprvé naplno setkal s fenoménem, který je tady v Banátu spojen s Prahou vzdálenou tisíc kilometrů: kdepak památky (tohle slovo neznají), kdepak Hradčany, Karlův most, univerzita či metro (to už v povědomí vesměs mají), jakápak Libuše a její proroctví – naše metropole, stověžatá matička, naše chloubka na Vltavě je tady redukována na místo, kde je možné najít práci. Protože ta po pádu Ceaușescova režimu a tvrdé konfrontaci s tržní realitou z českých vesnic rychle mizela. Samozásobitelství z chudých políček nedávalo žádnou perspektivu a zdejší fabriky a doly krachovaly.

Mladá a střední generace se tak houfně vydala na cestu opačným směrem než před takřka dvěma sty lety jejich předkové. Banátští Češi zamířili do země, o níž mnoho nevěděli, kde skoro nikdo z nich nebyl. Kde maximálně bydleli jejich vzdálení příbuzní, vzdálení především propastí pěti desetiletí, co spolu rodiny udržovaly jen sporadické kontakty.

A v téhle cestě do neznáma bylo třeba najít pevné místo, záchytný bod, o nějž se lze opřít. Našlo se v pražských Strašnicích, ve firmě Mitas, vyrábějící hlavně motocyklové pneumatiky. Dnes už těžko vysledujeme, kdo

jako první prošlapal cestičku (údajně spolujatelé čerstvě zprivatizované firmy cestovali Banátem a nabídli prvním místním práci).

Každopádně zakrátko se vytvořila rovnice Praha = kaučuky (v banátské češtině se tak označují pneumatiky, původ to má v rumunštině, v ní se píše „cauceuc“). A kaučuky = práce = peníze. Do Prahy zamířili bezdětní, kteří zde zapustili kořeny, celé rodiny i tátové, kteří po ubytovnách počítají dny do dovolené, až zas zamíří zpátky za svými blízkými. A jejich děti mnohdy spřádají sny, že půjdou v jejich šlépějích a rozšíří řady těch, kteří se do českých vesnic vracejí už jen na svátky, stále častější pohřby a stále řidší svatby či křtiny.

Na potvrzení a dokreslení: sedím ještě coby turista na zahrádce zdejší hospody, letní dopoledne, a jeden z místních si naříkavě stěžuje, jak tu nejsou mladí. „A kdo je tohle?“ ohradím se s pohledem na rozkuráženou skupinku asi desítky mladíků u vedlejšího stolu. „No jo, ale ti přijeli dvě hodiny před váma. Dělají v Čechách v Mitasu a jsou tu po půl roce na víkend. A zas přijedou až na Vánoce.“

O pár dní později v Bígru na zahradě usedlosti, kde jsme se s místními domluvili, že nám uvaří oběd. Oni: „Co jste za partu?“ My: „No, jak bychom vám to řekli... Víte, existuje takový sport, asi ho nebudete znát, jmenuje se plochá dráha...“ Oni: „Jasně, víme, to se jezdí u nás hned pod oknem!“ My oči z důlků: ??? Oni (se smíchem): „Bydlíme už pět let v Praze na Petřinách a vedle je stadion Markéta. Sem jezdíváme jen dvakrát do roka...“

Když nejdou oni do Prahy, musí Praha za nimi

Protože většina místních dětí nikdy neopustila Banát, natož Rumunsko, mají informace o Praze jen zprostředkované. Útržkovitě jsme se jí věnovali už dříve, v ucelenější podobě trochu nyní (banátsky „drobet nýčko“) v hodinách českých

tradic a češtiny. Prošmejdil jsem, co se dalo, a výsledkem byla zajímavá směsice: dva nástěnné obrazové kalendáře, asi tučet pohlednic, pár čísel časopisu pražské zoo *Trojský koník* a knížka o gorile Maje, dvě encyklopedie českých památek, plán pražské dopravy a pexeso MHD, *Praha ve fotografiích*, *Praha 1921* (z ní mi jedna žákyně bezelstně vypsalala text o sjezdu Komunistické internacionály), *Praha lucemburská* a *Kolik je v Praze koček*. Poslední knihu jsem zase schoval, vystupuje v ní i velryba a nechtěl jsem některé nevinnější duše mást. Spolu s několika nástěnnými obrazy z českých dějin (*O Libuši*, *Karel IV.*, *O Golemovi*...) dostatek materiálu k prohlížení a povídání.

Informace jsem zkusil provázat a zafixovat i doplňovačkami. První: Kontinent, na kterém žijeme (Evropa), dopravní prostředek pod zemí (metr), budova, kde sídlí starosta, na Staroměstském náměstí je na ní orloj (radnice), kde sídlili králové a dnes tam bydlí prezident, vypíná se nad městem (Pražský hrad neboli Hradčany), řeka v Praze (Vltava).

Druhá: Kdo bydlí na Hradě (prezident), jak se jmenují hodiny na Staroměstské radnici (orloj), jezdí na Petřín na laně (lanovka), jak se říká zdi s branami, která chránila město (hradby), a kdo byl panovník, který postavil kamenný most, chrám sv. Víta, založil univerzitu (Karel IV.).

A do třetice, opět úmyslně se stejnou tajenkou: Co obdivují turisté (památky), jak se jinak také říká hlavnímu městu (metropole), náměstí se sochou jezdce na koni (Václavské), co se konávalo na náměstí (trh) a neznámější památka přes Vltavu (Karlův most).

Žáci pak měli za úkol zpracovat materiál o Praze, hlavně s důrazem na osobní zážitky či pocity: „Nevadí, že jste tam nebyli, napište, jak na vás působí z obrázků, co se vám na nich líbí, co vás zaujalo. Kam byste se podívali, kdybyste tam jeli. Zeptejte se doma, co oni mají spojené s Prahou. Výsledkem bylo několik bezduchých opisů náhodně vybraných pasáží z knih, několik duchaplnějších opisů a několik textů, ve kterých se blýskne osobní rozměr.

Zde jsou texty zmiňované naposled:

David (7. třída, 13 let), češtinu má od první třídy v rozsahu cca 3 hodin týdně, doma komunikuje česky s frekventovaným použitím rumunismů a s běžným přechodem do rumunštiny, s vrstevníky mluví takřka výhradně rumunsky, školní výuka je kromě hodin češtiny v rumunštině. Banátská čeština nerozlišuje délku samohlásek, proto ji žáci vesměs neslyší. Pokud ji do textu doplňují, často kvůli výše uvedenému chybně. Text vznikl coby

Výtvarná výchova pomáhá při výuce češtiny v Eibenthalu

domácí úkol a v psané podobě působí místy křečovitě, v mluvené byl mnohem bezprostřednější a gramaticky správnější (v řeči použil tvary: „mluvil o Karlově mostě“, „pod Karlovym mostem“).

„Ničko“ (obvykleji psáno „nýčko“) = nyní, typické slovo zdejšího dialektu a takřka logo Banátu.

Já v Praze ještě jsem nebyl. Ale myslím si že je to moc krásné. Já o Praze vim že je to hlavní město České Republiky. Moje babička a z mojim tatou tam byli ničko mnoho lét v zadějš. Oni my řekly že to tam je krásné. Pán učitel nám vykladal o Karlův Most. Krz Prahu téče řeka Vltava. Ona téka pod Karloviho Mostu. V centrum je Vaclavak. Myslím si že je to krásni. Tám ještě jsou mnoho jinih atrakce. Já si myslím že je to krásné tám a by jsem chtěl někdy tam jít.

Miroslav (podepisuje se Mirec, v rumunštině se c čte k, **8. třída, 15 let**), doma komunikuje s maminkou hlavně rumunsky, taktéž s vrstevníky a většinou sousedů na Ujbányji (místní části Eibenthalu, dříve hornické kolonii). Text je výběr z domácího úkolu, většinu napsaného věnoval popisu hry a kamiónu, který si v ní vytvořil. Druhá osoba singuláru neznámá tykáni, je to ustálený tvar, který se zde běžně vyskytuje, pokud mluvčí něco vysvětluje (cestu, pracovní postup). V reálu vytváří u nezavěšeného zmatek, jestli mu dotyčný tyká nebo vyká.

No pane učiteli, co vam mam říct o Praze že nikdy jsem nebyl v Praze i když muj tata tam pracuje devět let. (...) No joooo ja jsem tam byl několikrát s truckem jak jsem vam

Autentický text | Praha v Banátu? Všechny krásy jsou poraženy... gumárnou!

povídá nahoře. Asi třikrát ale jsem se hrál na počítači euro truck. (...) Je to jeden simulator pracuješ dostavaš peníze si uděláš firmu a jezdíš s truckem po Evropě. Jsem byl i v Praze a ta je moc velká. Jsem jezdil i po Karlově mostě a všude. Já vím že tam se nejezdí ale v tom programu na počítači můžeš jet kam chceš.

Robert (7. třída, 14 let), doma komunikuje převážně česky, ale stejně jako jiní často přechází do rumunštiny (např. kvůli odborným výrazům), s vrstevníky převážně rumunsky

se spontánním přechodem k češtině (např. pokud mluví se sestrou o rok mladší – většinou se jedná o větu „Ty jsi blbá!“), se staršími sousedy hlavně česky. Má solidní znalosti díky dobré paměti a tomu, že ho učení baví. Text napsal sám doma bez zvláštní přípravy, informace si našel v materiálech, které jsem žákům nachystal. Na vysvětlenou: ... v roce 2006 se zavřely „hory“ = černouhelný důl, tzn. šachta (ve zdejším dialektu dolník pracuje v hoře), „strýdů“ – při snaze nahradit hovorové „středů“ spisovnou variantou vytvořil místo „strýců“ tento patvar. Závěr znamená, že by chtěl Prahu pouze navštívit, ale nechtěl by tam žít.

Praha

Praha je hlavní město České Republiky. Je to krásné a velké město. Když sem 4 roky, já a moje rodiče jsme šli do České Republiky. A to že v roce 2006 se zavřeli hory a nebyla práce.

Šli se přesěst do Prahy. Tam se nám to líbilo moc. Šli si tam umístili byt a šli se tam přestěhovali.

Na Václavské náměstí se najde velká socha svatého Václava. Mezi Praze teče krásná řeka Vltava.

V centru se najde krásný Pražský hrad, Karlovský most, Karlův most a tak dále.

Já se líbí nejvíce Karlův most. Karlův most je jedním historickým mostem, který plyje nad řekou Vltavou. V roce 1357, Karol IV ho postavil. Já v Česku žiji s rodinou ze Spolkem Společnosti Prahy. Je to fotbalový klub který hraje doba dobře. Já v Česku mám hodně přátel, kamarádů a, strýčku, tetu, bratrance a tak dále.

V Praze jsme byli rok. Za rok se nám začlo stýskat, tak jsme se vrátili do Rumunska. Kde to bylo ještě lepší.

Já do Prahy bych už sem nechtěl nikdy se vrátit, protože Prahu v Rumunsku je moje místo a hotová.

Aktivizační vzdělávací aktivita *Poznáš svého souseda?*

Sociální percepce jako doplňkový prvek v jazykovém vzdělávání zahraničních studentů

Jiří Byčkov | lektorát Opole, Polsko

Jedním z důležitých úkolů lektorů/lektorek českého jazyka a literatury v zahraničí je kromě výuky češtiny jako cizího jazyka také propagace české kultury (pořádání výstav zajímavých českých knih, organizování monotematických přednášek apod.) a šíření povědomí o historii a kultuře, o zvycích, tradicích a zajímavých osobnostech České republiky. K rozšiřování znalostí o Česku lze využívat rozmanité vzdělávací metody a způsoby, např. odborné a popularizační přednášky, interaktivní semináře, tematické výstavy, filmové večery, divadelní hry, prezentace a workshopy.

Z vlastní zkušenosti mohu potvrdit, že workshopy a interaktivní semináře skýtají nejlepší příležitost k tomu, aby lektor pomocí vhodně zvolených a připravených vzdělávacích technik obě zmíněné činnosti, tedy výukovou a propagační, účinně propojil. Na níže popsané aktivizační výukové technice nazvané „Poznáš svého souseda?“, kterou jsem připravil a společně se studentkami 2. ročníku bohemistiky Opolské univerzity realizoval u patnácti až šestnáctiletých polských studentů 1. a 2. ročníku Lycea A. Mickiewicze v Hlubčicích¹ v loňském roce, bych rád

1] HLUBČICE (polsky Głubczyce) leží v jižním Polsku, v Opolském vojvodství, v hlubčickém okrese. Město má přibližně 13 500 obyvatel, protéká jím řeka Pština (polsky Psina) a do roku 1945 bylo součástí Německa. Partnerskými městy Hlubčic na české straně jsou Albrechtice, Krnov a Rusín. Dostupné z: <http://www.krnov.cz/glubczyce/d-15655>.

demonstroval, jak lze zábavnou a hravou formou splnit několik vzdělávacích a výchovných úkolů najednou. Studenti lycea si totiž rozšířili slovní zásobu českého jazyka (v našem případě se jednalo o názvy různých národností, povolání, koníčků), poznali základní číslovky a odvozování přídavných jmen, současně také názornou prožitkovou formou zakusili **sociální percepce** a působení tohoto fenoménu na člověka bez ohledu na jeho kulturní příslušnost. Sekundárním cílem této aktivity pak bylo poznání, čeho bychom se měli při vnímání cizích lidí vyvarovat a proč naše vnímání ovlivňují předsudky a stereotypy.

Sociální percepce (vnímání) zahrnuje způsoby, jak lidé vnímají sami sebe a druhé lidi v různých sociálních situacích, jaké si utváří úsudky a dojmy o charakteristikách a rysech jiných lidí. Zahrnuje vnímání sociálního dění (co vidím – vzhled, fyzické akty chování) a také interpretaci vnímané skutečnosti (co si o tom myslím), (Atkinson, 2003, s. 605). Podle některých psychologů je naše percepční zpracování často ovlivněno tzv. subjektivním filtrem předchozích zkušeností, který zahrnuje motivaci, postoje, aktuální stav. Určité postoje pak vedou k selekci vnímané skutečnosti, díky níž si spíše všímáme lidí sociálně odlišných (lidé odlišné barvy pleti, bezdomovci, zdravotně hendikepovaní), hovoříme pak o tzv. defenzivní vigilanci (Feldman, 1993, s. 82). Můžeme také vnímat příslušníky jiných etnických skupin (např. Asiaty, Afroameričany, Romy) jako téměř stejné, v tom případě mluvíme o **generalizaci a stereotypizaci vnímání**. To jsou tendence, které

nám při hodnocení různých lidí zkreslují výsledný dojem. K nejznámějším patří **tzv. chyba prvního dojmu**, kdy si nesprávně všímáme jen výrazných, nápadných znaků percipované osoby (např. oblečení, úpravy zevnějšku), a **tzv. haló efekt**, jehož působením si na základě nějakého výrazného znaku dané osoby vyvozujeme úsudek (např. o jejich povahových vlastnostech), (Vágnerová, 2005, s. 59–60). Obě zmíněné tendence působí na naše vnímání v podstatě spontánně a mnohdy i nevědomky, proto je obtížné uvědomit si zkreslení. Záměrem prezentované aktivity je ukázat polským studentům fakt, že i v České republice, zemi kulturně, historicky a geograficky blízké, se mohou v rámci výměnných studijních pobytů setkat s lidmi, kteří se svým vzhledem, zevnějškem a zvyklostmi odlišují od majority, protože pochází z odlišného sociálního a kulturního prostředí. To by však neměl být důvod, aby k nim přistupovali s nedůvěrou a obavami.

Představení a popis vzdělávací aktivity

Název:

„Poznáš svého souseda?“

Cílová skupina:

Aktivizační výuková aktivita je vhodná pro studenty různých jazykových úrovní.

Cíl:

Podpora jazykového vzdělávání, propagace češtiny zábavnou formou a seznámení s některými osobnostmi českého kulturního, sportovního a společenského života.

Krátký popis:

Aktivita využívá působení obrazu (vizuální prezentace fotografií), skupinové práce a spolupráce, hravosti, techniky problémového vyučování, názornosti a soutěživosti. Jejím základem je powerpointová prezentace, jejímiž autory jsou pracovníci regionálního Centra podpory inkluzivního vzdělávání Most.² Prezentace byla původně určena pro učitele základních škol zapojených v projektu CPIV, měla za cíl přiblížit principy inkluzivního vzdělávání a poukázat na chyby v sociálním vnímání odlišností u žáků. Prezentaci jsem modifikoval pro potřebu jazykového vzdělávání

2] Centrum podpory inkluzivního vzdělávání (CPIV) byl národní celorepublikový individuální projekt financovaný ze zdrojů Evropského sociálního fondu zaměřený na partnerskou spolupráci se školami v oblasti zavádění inkluzivních principů do vzdělávání. Projekt byl realizován v rámci Operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost. Dostupné z: <http://www.cpiv.cz>.

zahraničních studentů a doplnil o nové úkoly a aktivity. Fotografie osobností představených v prezentaci byly zvoleny s ohledem na jejich věk (P. Kacerle – specialista filmových triků, za vizuální efekty zatím získal dvě nominace na Oscara za *Iron Man 3* a *Captain America 2*), profesi, sociální status a signifikantní vnější znaky (K. Virágová – vysokoškolská studentka romského původu, tanečnice, učitelka samby, R. Koranteng – známý a úspěšný televizní moderátor, P. Ščasná – bývalá nejlepší česká fotbalistka, reprezentantka České republiky v kopané). Nespornou výhodou aktivity je variabilita při výběru osobností, lektorů/lektorek je mohou vybrat podle vlastního uvážení.

Pomůcky:

Powerpointová prezentace – *Poznáš svého souseda?*, notebook s dataprojektorem, 6 obálek s kartičkami obsahujícími dvojjazyčné názvy profesí (v češtině a polštině), 6 obálek s kartičkami s dvojjazyčnými názvy koníčků, 6 barevných zalaminovaných fotografií prezentovaných osobností (formátu A4 nebo A5), papírové čtvrtky formátu A5, flipchartová tabule, psací pomůcky.

Časová dotace:

Přípravná fáze v délce 15 minut, 1 výukový blok (90 minut)

Minimální počet studentů: 12

Organizace a průběh:

V přípravné fázi vzdělávací aktivity rozdělíme studenty do 6 skupin a v mateřském jazyce jim objasníme cíle aktivity a způsob práce. Ideální je vytvořit tří až čtyřčlenné skupiny, pokud možno heterogenní. Poté všem přítomným představíme zalaminované barevné fotografie jednotlivých osobností a požádáme studenty ve skupinách, aby se je snažili identifikovat a popsat. Vybidneme studenty, aby si vybrali z šesti představených fotografií tu, která se jim jeví jako nejsympatičtější. Fotografie jim následně dáme k dispozici a do každé skupiny zapůjčíme také dvě obálky s dvojjazyčnými názvy profesí a koníčků, které budou sloužit jako nápověda. Pak studentům představíme úvodní stranu powerpointové prezentace, aby si mohli přečíst úkoly. Zadáni hlasitě zopakujeme („Představte si, že ve škole potkáte tyto osoby. Zkuste zapojit fantazii a vymyslet následující údaje...“) a zeptáme se studentů, zda rozuměli úkolům. Pak vyzveme všech šest skupin, aby začaly pracovat. Na tuto část vzdělávacího bloku vyčleníme maximálně 15 minut.

Po ukončení úvodního bloku poskytneme studentům čas k zodpovězení otázek. Konkrétní skupinu vybíráme podle pořadí, v jakém jsou za sebou řazeny fotografie v prezentaci. Upozorníme přítomné, že bude následovat bodování správných odpovědí (tipů).

Představujeme postupně fotografie jednotlivých osobností pomocí prezentace a studenti ve skupinách, prostřednictvím svého mluvčího, tipují (odhadují) *jméno a příjmení – zemi původu – profesi – koníčky – věk*. Po sdělení jejich odpovědí (tipů) vždy odhalíme pravou identitu osoby na fotografii – ukážeme další strany prezentace se správnými údaji a přečteme je. Za správnou odpověď zapisujeme každé skupině body na flipchartovou tabuli. Po odhalení identity všech šesti osob na fotografiích sečteme dosažené body a vyhodnotíme nejúspěšnější skupinu. Časová dotace 2. části by neměla přesáhnout dobu 25 minut.

Ve třetí části aktivizační vzdělávací aktivity se zaměříme na výuku a výslovnost nových slov a slovních spojení, na jejich procvičování a fixování. Pozastavíme se nejprve u názvů zemí původu osob, zeptáme se studentů, jaké země nejčastěji uváděli, jak zní jejich české názvy a pojmenování jejich obyvatel. Vysvětlujeme zásady odvozování substantiv (proprií) z názvů zemí – Čech, Češka, Němec, Němka, Švéd, Švédka, Brazilec, Brazilka a adjektiv český, německý, švédský, brazilský, německý apod. Poté věnujeme pozornost názvům profesí – televizní moderátor/moderátorka, vědec/vědkyně, filmový střiháč/filmová střiháčka, fotbalista/fotbalistka, spisovatel/spisovatelka, lyžař/lyžařka, a na jejich příkladu objasňujeme principy přechylování substantiv sufixací a srovnáváme mezijazykové interference. Stejným způsobem postupujeme u názvů koníčků. Nakonec se zmíníme o funkci numeralií, jejich užívání, základním členění a deklinaci. Časová dotace této části aktivity činí přibližně 40 minut.

Závěr vzdělávací aktivity věnujeme reflexi a shrnutí: pokládáme studentům otázky, co je překvapilo a proč, co se naučili nového, jak se jim pracovalo ve skupinách, jaké české názvy států, profesí a koníčků si zapamatovali a jak to využijí ve svém studiu. Zhodnotíme přínos všech tří bloků, shrneme získané vědomosti a nové informace, upozorníme na úskalí, která skýtá **stereotypizace ve vnímání jiných osob – haló efekt, efekt prvního dojmu**, a zdůrazníme omyly při vnímání odlišnosti. Časová dotace pro závěrečný blok činí 10 minut.

Popsaná vzdělávací aktivita je z didaktického a metodologického hlediska velmi přínosná zejména jako opakovací a shrnující hodina v běžné výuce či „propagační“ hodina v rámci kulturních událostí, protože efektivně propojuje několik tematických oblastí do jednoho uceleného výukového bloku. V první řadě aktivizuje studenty vtipnou a hravou formou, dále rozvíjí schopnost kooperace díky skupinové práci, a zároveň posiluje rozvoj komunikač-

ních dovedností (toleranci, umění naslouchat), protože studenti se ve skupinách musí shodnout na společných názvech (tipech) předpokládaných profesí, koníčků atd.

Aktivita také prožitkovou a názornou formou seznamuje s úskálními sociální percepcí, k nimž patří zejména generalizace a stereotypizace ve vnímání (haló efekt, chyba prvního dojmu), a rozvíjí kreativitu. V neposlední řadě nelze přehlédnout jazykově-didaktickou stránku využitelnou při výuce různých lexikálních a gramatických kategorií adjektiv, numeralií a substantiv českého jazyka jako cizího jazyka. Devízou aktivity je její variabilita, díky níž lektori/lektorky mohou do svých prezentací zařadit různé osobnosti podle svého uvážení, např. české spisovatele, režiséry, zpěváky, výtvarníky, hudební skladatele, státníky, vědce nebo sportovce.

Literatura

ATKINSON, R. L. a kol. (2003): *Psychologie*. Praha: Portál.

FELDMAN, H. (1993): *Kompendium lékařské psychologie*. Praha: Olympos.

VÁGNEROVÁ, M. (2005): *Základy psychologie*. Praha: Karolinum.

Internetový zdroj

Hlubčice [online]. Cit. 2017-04-02.

<<http://www.krnov.cz/glubczyce/d-15655>>.

Centra podpory inkluzivního vzdělávání [online]. Cit. 2017-04-01. <<http://www.cpiv.cz>>.

Příloha: materiály poskytnuté studentům

Poznáš svého souseda? První setkání s neznámým člověkem

**Kdo je podle vašeho názoru na obrázku?
Zkuste zapojit fantazii a vymyslet tyto údaje:**

**Jméno a příjmení
Země původu
Povolání
Koníčky (záliby)
Věk**

Obr. č. 1 - Kateřina Virágová

Pochází z romské rodiny z Prahy-Žižkova, ČR
Studuje na Univerzitě J. A. Komenského v Praze
Tanečnice (brazílské tance, zejména samba)
25 let

Obr. č. 2,3 – Jaromír Nohavica

Český folkový písničkář a textař
Hraje na heligonku a na kytaru
Mezi jeho záliby patří poezie a fotbal
Velký fanoušek fotbalového klubu Baník Ostrava
Narodil se 7. června 1953 v Ostravě, věk 63 let

Obr. č. 4,5 – Ester Ledecká

Česká lyžařka a snowboardistka, vítězka závodu SP
Mistryně světa z Kreischbergu z roku 2015
Vystudovala gymnázium, nyní studuje na Vysoké škole
finanční a správní v Praze
Záliby – inline brusle, běh, kickbox a cestování
Narodila se 23. 3. 1995 v Praze, 22 let

Obr. č. 6,7 – Reynolds Koranteng

Populární český televizní moderátor
Moderuje hlavní zprávy na TV NOVA
Je ženatý, má tři dcery – Vanesu, Sofii a Leontinu
Záliby – sport, šachy a létání na větroních, studuje CEVRO
Institut v Praze (vysoká škola)
Narodil se 2. srpna 1974 v Praze, 42 let

Zdroje a prameny – fotografie (internetové odkazy poskytnuté studentům za účelem vyhledání správných odpovědí)

Franzl, H., Palová, J., Hrušková, M., Vinkler, A., Jirásková, P. (2010): *Inkluze po špičkách*. Most: CPI.
<http://denisa-pavlusova.blog.cz/1109>
http://kultura.zpravy.idnes.cz/rozhovor-s-jaromirem-nohavicou-dng-/hudba.aspx?c=A120724_094206_hudba_ob
<http://www.veslavkove.cz/kultura/koncert-jaromira-nohaviaci.aspx>
<http://www.extra.cz/galerie/ester-ledecka>
<http://www.info.cz/galerie/sport/2109/jako-dvouhlave-tele-snowboardistka-ledecka-ma-dalsi-uspech-na-lyzich?foto=5>
http://sport.idnes.cz/ledecka-snowboarding-rozhovor-dz5-/lyzovani.aspx?c=A130311_170203_lyzovani_rou
<http://tncz.net/reynolds-koranteng-9-829>
<https://www.fdb.cz/lidi-fotogalerie/248647-reynolds-koranteng.html>

Obr. č. 8,9 – Pavlína Ščasná

Nejlepší česká fotbalistka
Profesionálně hrála fotbal ve Švédsku, v USA a také v Německu (Bayern Mnichov)
4x fotbalistkou roku ČR
Záliby – rodina, sport
Narodila se 13. dubna 1982 v Roudnici nad Labem, 35 let

Obr. č. 10,11 – Petr Hruška

Český básník, literární historik, scénárista a vědec
Je ženatý, má dvě děti
Dílo: *Zelený svetr* (Host, Brno 2004), *Auta vjíždějí do lodí* (Host, Brno 2007), *Dharmata* (Host, Brno 2012), *Jedna věta* (Revolver Revue, 2015)
Narodil se 7. června 1964 v Ostravě, věk 52 let

Obr. č. 12,13 – Pavel Kacerle

Specialista na filmové triky a efekty
Narodil se ve Vejprnicích u Plzně
Jako první Čech se prosadil v Hollywoodu, tvořil efekty k filmům *Iron Man*, *Captain America*, *Jurský svět*
Mezi jeho koníčky patří film, výtvarné umění a sport
Věk 26 let

<http://www.blesk.cz/clanek/sport-blogy/100268/fotbalistka-pavlina-scasna-kouka-po-patriku-bergerovi.html>
<http://isport.blesk.cz/clanek/fotbal/63122/scasna-s-muzi-jedine-na-stoperu.html>

<http://www.casadellapoesia.org/poeti/hruska-petr>
http://www.tyden.cz/rubriky/domaci/neuveritelna-sebranka-rika-o-politicich-oceneny-basnik_287672.html
http://konferenceglorious.cz/program/17_pavel-kacerle/
http://www.lidovky.cz/z-vejprnic-do-hollywoodu-sek-se-skolou-aby-delal-na-kasovnich-trhacich-13r-/design.aspx?c=A150817_155625_in-bydleni_toh
<http://www.czechcrunch.cz/2015/05/pavel-kacerle-ze-sklepa-do-hollywoodu-5-dil/>
<http://mafiacinema.cz/clanek/148-cesky-muz-ve-svete-marvel-ano-to-je-pavel-kacerle>

Prameny – faktografické údaje

https://cs.wikipedia.org/wiki/Ester_Ledecká
<http://www.nohavica.cz/>
<http://www.osobnosti.cz/pavlina-scasna.php>
<http://www.osobnosti.cz/reynolds-koranteng.php>
<http://www.databazeknih.cz/zivotopis/petr-hruska-3828>
<http://mafiacinema.cz/clanek/148-cesky-muz-ve-svete-marvel-ano-to-je-pavel-kacerle>

Poezie, hudba a výtvarné umění ve výuce češtiny jako cizího jazyka

Lenka Froulíková | lektorát Nancy, Francie

Mladí lidé mají snad bez výjimky rádi hudbu. Netají se láskou k přírodě a někteří i zájmem o environmentální otázky. Rozhodla jsem se toho využít pro zpestření výuky českého jazyka ve třetím ročníku,¹ v bloku hodin zaměřených na výklad a procvičení imperativu. Po vysvětlení jeho

1| Na Lotrinské univerzitě se učí čeština jako volitelný nebo fakultativní jazyk, s dotací dvou šedesátiminutových vyučovacíh hodin týdně.

apelového charakteru a funkcí (vybídnutí, prosba, pokyn, rozkaz, varování) a jeho tvoření koncovkami od kmene prezentního, po důkladném procvičení, kdy byly připomenuty i tvary infinitivu (Dávat pozor a nemluvit!) a problematika aspektu (Dopiš už ten dopis! Nic neříkej! Neupadni!), po využití různých typů textů a cvičení jsem učivo naposledy shrnula méně tradičně: prostřednictvím zhudebněné a ilustrované básně. Úkoly, ústní a písemné, jsem zaměřila nejen na mluvnicu, ale i na slovní zásobu. Studenti se mimoděk seznámili s tvorbou Jana Skácela a dotkli se také problematiky překladu poezie do cizích jazyků. Otevřel se jim svět lidové hudby, ale i výtvarného umění spjatého s lidovou slovesností. Dozvěděli se o fenoménu Laterny Magiky, dnes nerozlučně spjaté s Prahou. A samozřejmě dostali prostor k vyjádření vlastních myšlenek a postojů. V neposlední řadě to byla příjemná práce i pro mě: domnívám se, že má-li vyučující své posluchače zaujmout, může ho kromě odbornosti vést i jeho vlastní zaujetí, například pro zhudebněnou poezii.

Postup:

- **Poslechněte si zhudebněnou báseň Jana Skácela *Modlitba za vodu*.**
- **Doplňte při druhém poslechu do textu slovesa – tvary préterita a imperativu:**

Modlitba za vodu

Ubývá míst, kam ... pro vodu
starodávná milá,
kde laně ... žízeň, kde ... rosnička
a poutníci ... nad hladinu,
aby se napili z dlaní.

Voda si na to vzpomíná,
voda je krásná,
voda má,
voda má rozpuštěné vlasy,
... tu vodu,
... , aby osleplo prastaré zrcadlo hvězd.

A ... k té vodě koníčka,
... koně vraného jak tma,
voda je smutná,
voda má,
voda má rozčuchané vlasy
a kdo se na samé dno potopí,
kdo potopí se k hvězdám pro prstýnek?

Voda je zarmoucená vdova,
voda je unavená,
voda má,
voda má popelem posypané vlasy,
voda si na nás stýská.

• **Přečtěte si báseň Modlitba za vodu. Kterým výrazům nerozumíte?**

• **Napište tvary infinitivu a 1. osoby singuláru indikativu prézenta sloves:**

chodívala
tišily
žila
skláněli se
chraňte
nedejte
přiveďte

• **Napište nezdrobnělý tvar substantiv:**

koníček
prstýnek

Modlitba za vodu

Ubývá míst, kam chodívala pro vodu
starodávná milá,
kde laně tišily žízeň, kde žila rosnička
a poutníci skláněli se nad hladinu,
aby se napili z dlaní.

Voda si na to vzpomíná,
voda je krásná,
voda má,
voda má rozpuštěné vlasy,
chraňte tu vodu,
nedejte, aby osleplo prastaré zrcadlo hvězd.

A přiveďte k té vodě koníčka,
přiveďte koně vraného jak tma,
voda je smutná,
voda má,
voda má rozčuchané vlasy
a kdo se na samé dno potopí,
kdo potopí se k hvězdám pro prstýnek?

Voda je zarmoucená vdova,
voda je unavená,
voda má,
voda má popelem posypané vlasy,
voda si na nás stýská.

• **Doplňte vidové dvojice:**

imperfektiva perfektiva
ubývat

napít se

vzpomínat si

oslepnout

potopit se

stýskat si

• **Vyjádřete synonymicky:**

laně tišily žízeň

voda je krásná

má rozpuštěné vlasy

prastaré zrcadlo

přiveďte koně vraného

na samé dno

zarmoucená vdova

voda si na nás stýská

◆ **Doplňte zvířecí páry:**

M E
kůň
laň

◆ **Přečtěte si překlad básně do francouzštiny:**

Prière de l'eau

Les lieux se perdent où allait puiser l'eau
L'aimée des saisons anciennes,
Où les biches apaisaient leur soif, où vivait la petite rainne.
Et les pèlerins s'inclinaient au fil du flot
Pour y boire dans leurs mains.

L'eau s'en souvient,
Belle est cette eau,
Cette eau mienne,
Cette eau mienne à la chevelure étale,
Protégez-la,
Ne laissez pas voiler l'antique miroir aux étoiles.

Et menez près de l'eau un petit cheval,
Menez un cheval comme les ténèbres de jais,
Triste est l'eau,
Cette eau mienne,
Cette eau mienne à la chevelure échevelée,
Et qui plongera aux profondeurs mêmes,
Qui plongera jusqu'aux étoiles pour un petit anneau?

L'eau est une veuve aigrie,
L'eau est lasse,
Cette eau mienne,
Cette eau mienne à la chevelure semées de scories,
De nous l'eau se languit.²

◆ **Napište doma krátký text na téma *Voda je krásná, voda má, žánr není rozhodující*:**

Ostrov Ouessant³

Ostrov Ouessant leží v Bretani a hlavně náleží oceánu. Je to nejzápadnější ostrov Francie a potom není tam už nic: jenom voda do Ameriky... Ten ostrov je opravdu «na kon-

ci světa»: «Penn ar Bed» je v bretonském jazyku jméno departementu Finistère a taky jméno lodní společnosti. Tady vítr, voda a sůl modelují krajinu. Stromy neexistují, ale kameny rostou všude: ve vesnicích jsou gotické kostely, v polích jsou malé zdi a na pobřeží jsou andělské sochy. Vedle majáku Créach je kouzelná atmosféra, kde někdy i skály zpívají. Ten ostrov je jako malá Bretaň v moři: můžeš poslouchat keltskou hudbu v hospodě a jíst známé ouessantské jehněčí s bramborem, nebo si dát palačinky s cidrem (to je zkvašená jablečná šťáva). A v noci, když se turisti vrátí na kontinent, ostrov je klidný: jsou tam jenom dva hotely a jeden kemp! Ostrov Ouessant už zas náleží jen oceánu.

Alex, 3. ročník

◆ **Přečtěte si více o Janu Skácelovi a básni *Modlitba za vodu*:**

Jan Skácel (1922–1989), básník a prozaik, byl ve své tvorbě ovlivněn moravskou lidovou kulturou. Nejčastěji se vyjadřoval ve verších, které se někdy přibližovaly próze. Inspiraci nacházel v přírodě, která pro něj byla dramatickým místem a součástí lidského osudu, a v čase dětství, jež vnímal jako skrytý, pozapomenutý prostor lidského poznání, za kterým je nutné se ohlížet. Život je pro něj současně lehkostí i tíhou, konkrétní okamžiky se propojují s pohledy do dávných časů, kde je přítomna prastará bolest i radost.

Po roce 1968 byl Jan Skácel vyloučen pro své politické názory z oficiálního literárního života a stal se zakázaným básníkem. Právě v té době se rodí dílo, které je v jeho tvorbě výjimečné, scénář pro Laternu Magiku psaný ve verších i v próze: *Na koni páv a smrt a moruše. V studánce voda živá/À cheval, le paon et la mort et le mûrier. Dans la source, l'eau vive*. Laterna Magika je experimentální pražské divadlo, ryze český fenomén, který se zrodil na Světové výstavě v Bruselu v roce 1958. Velký mezinárodní úspěch Laterny Magiky vedl k založení stejnojmenného divadla v Praze, jehož představení dodnes okouzlují diváky svou mnohotvárností: mísí se v nich prvky divadelní, filmové, hudební a taneční.

Skácel vytvořil pro Laternu Magiku féerii, v níž se pohádkový svět propojuje se světem moderním. Smyšlený příběh mu dal svobodu, které byl zbaven v tehdejší společnosti: mohl klást podstatné morální otázky a v pohádkovém příběhu uvádět adekvátní odpovědi. Teprve počátkem 80. let, kdy dochází v Československu k jistému politickému uvolnění, začínají znovu vycházet jeho básnické sbírky, ve kterých jsou uveřejňovány jednotlivé básně z původního scénáře; to je případ i básně

2| Překlad: Lenka Froulíková a Stanislas Markiewicz.

3| Uvedený text je autentickou studentskou prací, úkol byl zaslán elektronicky a opraven jen pravopisně, nikoliv stylisticky.

Modlitba za vodu. Scénář byl literárně vydán až po politických změnách spjatých s rokem 1989, inscenace však nebyla na scéně Laterny Magiky nikdy uvedena.⁴

● **Prohlédněte si rytinu Karla Zemana k básni *Modlitba za vodu*.**

● **Prohlédněte si kresby koní, studánek, české krajiny, chlapců a dívek v lidových krojích v knize Mikoláše Alše *Špalíček národních písní a říkadel*.**

● **Zamyslete se doma nad překladem básně z češtiny do francouzštiny:**

Z hlediska obsahu není překlad básně příliš náročný, pokud připustíme jemné významové nuance mezi *chevelure semée de cendre* (popel) a *chevelure semée de scories* (zbytky spálených uhlíků), nutné pro zachování rýmu *aigrie-scories-se languit*. Stejně tak může být v překladu uchována i forma včetně rýmů a asonancí, jestliže přijmeme jejich přemístění ve struktuře sloky, které je nevyhnutelné v překladu z češtiny, jazyka s pružnou syntaxí, do francouzštiny, kde větný slovosled má velmi pevná pravidla.

Nejobtížnější částí překladu se jeví přenesení kulturního kontextu, všeho toho, co je v básni propojeno s moravskou lidovou tvorbou, do cizího jazyka. Významová stránka jednotek *chodívat pro vodu, milá, přivést k vodě konička, potopit se pro prstýnek/aller puiser l'eau, l'aimée, mener près de l'eau un petit cheval, plonger pour un petit anneau*, jednoslovné zdvojnásobení *koníček, prstýnek/un petit cheval, un petit anneau*, neobvyklý slovosled s umístěním přídavného jména za podstatným jménem *voda má, kůň vraný jak tma/cette eau mienne, un cheval comme les ténèbres de jais* totiž okamžitě připomenou českému čtenáři lidovou slovesnost. Z jeho podvědomí se vynoří melodie a rytmy moravských písní a před očima vyvstanou kanonické ilustrace pohádek, básní a říkadel. Jak však zprostředkovat obdobný estetický zážitek čtenáři-cizinci, jenž není obeznámen s lidovou slovesností a českou kulturou do takové hloubky?

Jednou z možností je doplnit jazykový překlad výtvarně a hudebně. V knize *Na koni páv a smrt a moruše. V studánce voda živá/À cheval, le paon et la mort et le mûrier. Dans la source, l'eau vive* je báseň *Modlitba za vodu* doprovázena barevnou rytinou moravského výtvarníka Karla Zemana a na příloženém CD si lze poslechnout její zhudebnění Jiřím

Pavlicou. Soubor *Hradištan*, který skladbu provedl, používá nástroje typické pro moravské lidové prostředí: housle, violu, klarinet, flétnu, kontrabas a cimbál. Výmluvná ilustrace a zpěv s hudbou, jejichž lidový charakter rozezná i cizinec, rozšiřují překlad básně o mimojazykové prostředky, které umožňují zachovat co nejvíce z jejího kulturního ukotvení.⁵

Závěrem snad jen tolik: v následujících týdnech, možná proto, že to bylo před Vánoci, jsem zaznamenala zvýšenou návštěvnost v knihovně českého lektorátu. Studenti si chodili půjčovat antologie české poezie, zajímali se o existující překlady českých básníků do francouzštiny, ptali se po CD s lidovými písněmi a opakovaně si chodili prohlížet Alšův *Špalíček národních písní a říkadel*. Kdo ví, třeba se mezi nimi najde i budoucí překladatel české poezie...

Literatura

SKÁCEL, J. (2010): *Na koni páv a smrt a moruše. V studánce voda živá/À cheval, le paon et la mort et le mûrier. Dans la source, l'eau vive*. Praha: Nakladatelství Bonaventura.

CD, které je součástí knihy, na něm zhudebněná báseň *Modlitba za vodu*.

Grafika, která je rovněž součástí knihy, ta ilustruje báseň *Modlitba za vodu*.

ALEŠ, M. (1971): *Špalíček národních písní a říkadel*. Praha: Nakladatelství Odeon.

⁵ Text: Lenka Froulíková. Oba předchozí texty byly studentům předloženy ve francouzštině, cílem jejich četby bylo doplnění jazykové výuky o znalosti z oblasti české literatury a kultury.

⁴ Text: Lenka Froulíková.

Trochu jiné pojetí tématu Fascinace Prahou

Ana Kacarova, Kamelia Petkova, úvod Eva Kovářová,
lektorát Sofie, Bulharsko

Na lektorátu v Sofii jsem působila v letech 2003 až 2008, v roce 2013 jsem měla možnost se na Sofijskou univerzitu sv. Klimenta Ochridského vrátit. Se studenty začínáme psát souvislé texty již po několika týdnech výuky, přičemž postupně zvětšujeme požadovaný rozsah i náročnost používaných výrazů. Publikované texty na téma Fascinace Prahou napsali studenti v rámci dobrovolné domácí přípravy, předpokládám tedy, že při jejich přípravě používali dostupné prostředky (slovníky, přehledy gramatiky, různé internetové stránky aj.). Ne všichni se zadání drželi striktně, každý z nich je pojal trochu jinak. Doufám však, že jejich texty čtenáře zaujmou jak po obsahové, tak po jazykové stránce; mimo jiné i proto, že předkládají obrázek o postupném vývoji a zdokonalování vyjadřovacích prostředků sofijských bohemistů napříč jednotlivými ročníky.

Praha z pohledu jedné bulharské studentky

Ana Kacarova (1993) je studentkou posledního ročníku bohemistiky a velkou milovnicí Brna. Českou republiku navštívila hned několikrát, přičemž vždy pobývala právě v moravské metropoli: v srpnu 2014 a 2016 na Letní škole slovanských (bohemistických) studií; v letním semestru 2014/15 vycestovala v rámci programu Erasmus, stipendium na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity se jí podařilo získat i na zimní semestr 2015/16. V roce 2016 absolvovala Praktický seminář o písemném překladu pro instituce EU a účastnila se 2. mezinárodního filologického fóra v Sofii, v roce 2017 se účastnila *Projektu na digitalizaci literárního dědictví Borise Jocova*. Pravidelně publikuje v *Čechopisu* a na podzim se chystá k obhajobě diplomové práce o dramatech Václava Havla.

Hlavní město České republiky patří mezi evropské špičkové destinace a v katalogu každé cestovce najdete aspoň pár nabídek pro zájezdy do Zlaté stověžaté Prahy. Většinou jsou turisté svou představou o Praze již fascinováni ještě před svým odjezdem do Čechách. Tato klišé však považuju za nepotřebná, když jde o bezprostřední nelíčené dojmy, které si každý návštěvník sám z Prahy odnáší. Tedy se vyhnou

všem známým klišé o Praze, které mají za účelem nejen dosvědčit dobrou pověst města, ale také poukázat na to, jak moc Praha na lidi působí a fascinuje je.

Historické centrum města je nepochybně pozoruhodné a turisticky atraktivní, a proto často připomíná včelí úl, ve kterém se rojí tisící včel s nejmodernějšími foťáky a selfie tyčí. Fotky samotné jsou bohužel většinou neschopny zachytit pravou atmosféru města a neumožňují poznat jeho ducha. To, co mě osobně více okouzlo než tyto proslulé historické památky, byla myšlenka, že až projdu Prašnou branou, vlastně se ocitnu na korunovační cestě českých panovníků. Vědomí, že se volně procházím po stejné ulici jako třeba král Karel IV., i když se tam tentokrát v 14. století pravděpodobně neprodávaly trdelníky nebo bohémské sklo, mě naplňuje nadšením. Dokonce i taková na první pohled bezvýznamná maličkost může umožnit, aby se člověk pocítil jako součást dějin.

Praha však nabízí svým návštěvníkům nejen výlety do minulosti (k tomu potřebujete jen špetku fantazie v kombinaci s historickými památkami), ale i výlet po stopách známých literárních postav. Lákavá je příležitost nahlédnout například do Vikarky, odkud se Čechův pan Brouček ocitl v patnáctém století, anebo do Domu U Kamenného zvonu, kde se pak pan Brouček schovával před husitskými válkami.

Fascinující je schopnost Prahy nejen přenést člověka do jiného světa (buď do druhé světové války, nebo do nějaké malostranské povídky), ale i spojovat lidi z nejrůznějších částí Země. Rozumím, že je to pro Pražany spíš rozčilující a dráždivé, když mohou zaslechnout v centru vlastního města všelijakou jinou řeč, nikoli ale svou mateřskou. Upřímně však můžu říct, že pokaždé, když jsem buď na Karlově mostě, nebo v nějakém obchůdku s magnety uslyšela bulharštinu, zmocňoval se mě pocit útulnosti a vnímala jsem Prahu stále více jako svůj domov.

Nechtěla bych opomenout zmínit se o nejrychlejším, nejpříjemnějším a nejméně namáhavém způsobu fascinovat se Prahou. Je to cesta gastronomická, cesta po stopách české kuchyně, na kterou se nikdo neváhá vydat. Vánoční a Velikonoční trhy na Staroměstském náměstí omamují nejen zrak svými pestrobarevnými ozdobami, ale také čich neodolatelnou vůní pečeného věpřového kolena, halušek, bramboráků, trdelníků a dalších dobrot. Jestli je pravda, že Láska prochází žaludkem, tak nebudete prostě Prahou fascinováni, ale jistě budete do ní šíleně zamilováni.

Čím je Praha zajímavá?

Kamelia Petkova (1997) pochází ze Sofie, kde absolvovala tzv. klasické gymnázium (s rozšířenou výukou klasických jazyků), v současnosti je studentkou 2. ročníku. Již o prázdninách po 1. ročníku pracovala u moře s českými turisty, letos v létě hodlá pokračovat jako průvodkyně. Českou republiku navštívila soukromě již třikrát, v příštím akademickém roce pojedí v rámci programu Erasmus na jeden semestr do Českých Budějovic (Jihočeská univerzita).

Kamelie Petkova
Čím je Praha zajímavá pro studenty českých i zahraničních

Když studujeme o České republice, vždycky mluvíme o Praze samozřejmě proto, že je hlavní město České republiky. Ale to není rozhodivějším důvod, proč je Praha zajímavá a jedinečná pro mě. Praha je zajímavá svou architekturou, kulturou a vlastně svým životem.

Jsou v Praze krásná místa. Když jsem poprvé šla do Hradčan, zůstala jsem bez slov. Byl tam nádherný výhled. Ulice v Praze jsou více, než můžu počítat - krátké a dlouhé, těsné a malé. Tam je zbytečně zkusím se orientovat když jsem byla poprvé v Praze, průvodkyně nám řekla, abychom se ztratili.

- Tak uvidíte opravdu Prahu - řekla

A měla pravdu. To je kouzelné v Praze. Život je všude. Obchody, kavárny a malé a velké restaurace nabídnou turistům a hostům města pěkný odpočinek. V Praze jsou všude staré budovy a nevím, kde se musím dívat. Ale už je nádherný. Praha má starou část a převládá se životem tam.

Tabule a křída? Ty musí často zahálet!

Vladimír Kovář | *krajanská komunita Eibenthal, Rumunsko*

Crrrr, zvoní na vyučování, učitel se staví před žáky, ti vytahují sešity a učebnice a pak už střídavě poslouchají výklad, čtou, píší či odpovídají, dokud je další zvonění nevysvobodí... Kdepak, nic takového tady v Rumunsku nemám. Především zde není zvonek ani v Eibenthalu, kde na základní škole vyučují češtinu, ani v Oršavě a Ješelnici, kde mám odpolední kroužek češtiny.

Malá odbočka: jak se tedy pozná začátek školní hodiny? Teoreticky to jde zjistit podle hodinek, ale prakticky vyučování pro desítku žáků na druhém stupni (5.–8. třída) začíná, když se rozhodne učit většina kantorů. V opačném případě je výuka takřka nemožná, bezprizorní žáci běhají po chodbě a doslova a do písmene otravují, ti výukou zasažení značně protestují (samozřejmě proti učení, ne

proti rušení). A konec hodiny? Ten určuje první pedagog, který toho má dost. Odebere se na cigaretu a jeho svěřenci se už rámušem postarají o to, že se ostatní s výkřiky „Už je pauza!“ seberou a bleskově prchnou z učebny, byť se mají třeba ještě deset minut vzdělávat.

Ale o tomhle poněkud orientálním rysu zdejšího školství jsem psát nyní nechtěl. Úvod měl především naznačit, že jen s knihou, sešitem a tabulí si tady nevystačím, a hodiny proto musejí být mnohem neobvyklejší, než si může běžný český učitel představit. Rozpětí věku žáků je od 5 do 15 let (v kroužcích dohromady i s rodiči, kteří se také občas zapojují). Na hodiny spolu chodí Rumuni, ti, kteří česky trochu komunikují, a také šikovní žáci zvládající plynule mluvit i číst. Je zapotřebí všechny zaujmout

a zároveň jim látku vysvětlit, zafixovat ji a zopakovat! Každá rada je drahá a každá pomoc taktéž. Vše se hodí, pokud to poslouží svému účelu. Takže se pojdte podívat, co jsem zkusil použít.

Prázdné ruce

Situace zde v Banátu na jihozápadě Rumunska není tak tristní, jak název napovídá. Naopak díky sponzorům si děti rozhodně nemohou naříkat na nedostatek pomůcek. Mám tedy na mysli aktivity, ke kterým opravdu nepotřebujeme žádné pomůcky.

Řítky se hodí pro nejmenší i začátečníky, spojené s pohybem děti hned tak neomrzí. Například **Leze Macek do pece, je tam hrnec krupice...** nebo **Leze, leze brouk, vítr do něj fouk...** Chce to od učitele jen schopnost shodit důstojnost, plácát se po zadnici při veršiku „... a ještě mu nalupám“, točit se na čtyřech dokola a pak se převálet na nepříliš čistou podlahu a třepat nohama a rukama jako brouk na krovkách.

Pro začátečníky se osvědčila řítkanka **Dobry den, dobry den, ruce máme na tleskání, nohy máme na dupání, dobry den, dobry den, dneska zlobit nebudem.** Máme tam pozdrav, frekventované názvy končetin, klíčové sloveso „mít“, zápor, a dokonce také pohyb. Ten dominuje klasice **Hlava, ramena, kolena, palce...** Opět jsou zde vyjmenovány důležité části těla, navíc v nominativu a bez zbytečné slovní omáčky. Pokud učíte ve vymrzlém kostele či v nevytopené klubovně, je tahle řítkanka životní nutností. Musíte ji pronášet několikrát za sebou a co nejrychleji, ať se rozproudí krev. Úspěch má také **Pan čáp ztratil čepečku, měla barvu, barvičku.** Pro zkušenější uživatele češtiny mám v zásobě **Kutálí se ze dvora tákhle velká brambora...** Opět se zapojením pohybu.

Tělocvik – toho v rumunské škole mnoho není (hodina týdně u malých a dvě u větších dětí). Aby se děti vylítaly a učitel si zaučil, je třeba na úvod provést klasickou českou rozvíčku. Duch Tyršův a Rösslera-Ořovského je jistě potěšen, když na zvolání „Dnešní hodině tělesné výchovy nazdar!“ slyší hřmotné „Zdar!“ Pak už obvykle následuje banátská vybíjená, drsná jak zdejší kraj, a jako vítané odreagování také jednoduché cviky.

Hry – klasickou hrou je **Slovní fotbal.** Je možné ho hrát na poslední slabiku i písmeno a nijak netrvat na dodržování pravidel. Nebodujeme, nevypadává se, lze napovídat (často je to nutné) a je nezbytné také přimhouřit oči třeba nad neodpovídající délkou slabik (**cena – nákup**) či nad tím, že děti nepoznají slabiku (**nákup – upravit**). Délku

tady banátští Češi neslyší. Další hrou, a velmi oblíbenou, je **Řetězení.** Z dětství ji znám pod názvem **Dědeček šel na trh a koupil...** Každý zopakuje předchozí výčet a přidá nové slovo. Je možné ji upravovat podle obtížnosti. Začátečníci říkají jen barvy (např. červená a ukazují na židli této barvy) nebo tvoří jednoduché věty typu „V zoo je slon, opice“. Na pokročilé studenty mám větší nároky, a to jak gramatické: „Jedno zvíře **je**, ale jaký tvar slovesa je u dvou zvířat? **Jsou**, ano, správně!“, tak faktografické: někdy musí např. hledat v paměti či v sešitu historické části Rumunska, jindy jeho sousedy (možno využít atlasy).

Tichá pošta je hra, která se mi naopak neosvědčila. U pokročilých žáků 7. třídy např. z věty „Dnes budeme mít řízky.“ vzniklo něco jako „Debuncky“. Děti mají češtinu málo naposlouchanou (navíc tu mají „šnycle“). Moc neuspěl ani **Zmrzlík**, kde se všichni postaví a sedají si ti, co odpověděli jako první. Kamenem úrazu bylo především to, že ti, kteří seděli, obvykle nebyli k zastavení a odpovídali pořád a pořád (z radosti, že vědí). Neuchytila se ani hra **Čára**, jejímž prostřednictvím jsem se snažil snížit divokost přestávek.

Co naopak slavilo úspěch, je **Uhodni, na co (koho) myslím.** Nejdřív já a poté další si v duchu zvolíme člověka, zvíře či věc a ostatní se dotazy snaží zjistit, o co jde. Výhodou je, že se učí formulovat otázky tak, aby odpověď zněla *ano – ne*, a přidanou hodnotou je i rozvoj logiky. Často nás zpomalí faktografie a omyly: tučňák i delfín jsou považováni za ryby, slon žije v Rumunsku, protože ho žákyně viděla v Bukurešti v zoo.

Zajímavostí je, že eibenthalští školáci (vesměs s příjmením Pospíšil, Doskočil, Mleziva či Svoboda) se dorozumívají mezi sebou takřka výhradně rumunsky, ale spontánně používají k losování české **Kámen, nůžky, papír, ted!**, i když toto losování znají též v rumunštině. Nepodařilo se mi vypátrat, zda je to výsledek úsilí předchozích učitelů, nebo důsledek tradice.

Papír (a nůžky)

Kámen jako pomůcku jsem dosud nepoužil (jen malování na kameny v klubovně a výraz „drahé kameny“ ve výuce), zato papír i nůžky mnohokrát. Nechci psát o knihách (učebnicích, beletrii nebo naučných publikacích, leporelech a knihách říkanek), ani o pracovních listech a doplňovačkách vlastních i dětmi vyrobených. Spíš bych chtěl zmínit další netradiční využití ve výuce. Začneme třeba nestárnoucí hrou **Město – jméno – zvíře – věc.** Můžeme přidat rostlinu, stát, abstraktní pojem i druh sportu, nebo naopak

redukovat hru jen na jedno slovo. Bodování neřešíme, pro začátečníky volím písmena jednoduchá, pokročilejším např. předložím *f, ň, ě* či *h/ch* (písmena, která nerozeznávají, navíc *h* většina neumí vyslovit). A pak nenápadně vyučuji: „Ne, ne, není **fčela**, ale včela. Ano, **nikdo** se vyslovuje měkce, ale háček se tam nepíše. Kdepak, **jijala** ti neuznám, to se píše česky žížala, zvíře na **j** je třeba ježek nebo jezevec, jaguár, jeseter.“ (Na vysvětlenou – *j* se v rumunštině vyslovuje *ž*, odtud ta netradiční podoba tvora nazývaného zde „šťovka“.)

Papír s oblibou a často používám k tvoření. Nejenže tím supluji výtvarnou a pracovní výchovu, kterou tu takřka nemají, ale podstatnější je, že se u toho používá řada specifických výrazů a povelů: „Vezmi čtvercový papír, přelož úhlopříčně z rohu do rohu, vznikne ti trojúhelník, dej ho vrcholem nahoru, naznač střed...“ Navíc je to baví a je tu i reálný výsledek, ačkoli maminkám hrdě nesou neuvěřitelně upatlaná přáníčka a jejich vlaštovky létají jen akrobaticky ve výkrutech.

Pomůcky typu vyrob si sám

Pod tenhle titulek jsem se rozhodl zařadit i ty pomůcky, které jsem si vytvořil jen tím, že jsem je posbíral v obchodech či u domovních schránek, jedná se o **letáky**. Pravý poklad pro výuku! Mnohostránkové, barevné, krásně obrázkově názorné. Texty jednoduché a úderné. Slova základní a pro život potřebná. A spousta čísel! Tisíce variant použití. Už jen při rozdávání je rušno – jeden chce jen Billu, jiný se sápe po Lidlu, další volí mezi Tescem a „Pennošem“.

Úkoly lze volit primitivní i rafinované. Například volám: „Pití. Nápoje. Mám žízeň!“ a s výmluvným „glo glo glo“ naznačuji doplňování tekutin. Následuje listování a čilý ruch, všichni hlásí úspěch v pátrání: „pivo, vino, mlíko, suk“ (česky džus, šťáva) atd. Příklad typického projektového a problémového vyučování: „Maminka onemocněla a musíš nakoupit na nedělní oběd za ni. Rozhodni, pro kolik osob nakupuješ a co bude k jídlu. Vyberej jen z toho, co je v letáku. Kolik toho koupíš? Kolik to bude stát? Kolik dostaneš zpět, platíš-li stovkou...“

A jaké letáky je lepší použít, české, nebo v řeči dané země? Obojí je správně, u českých je to s nápovědou, u rumunských musejí víc pátrat v paměti či v sešitě.

Z předem připravených pomůcek uvádím **pohlednice** a **nástěnné kalendáře** vylepené a vyvěšené na stěnách poslouží k rychlému vysvětlení: hrad, zámek, socha, pomník, orloj..., **prázdné obaly od nápojů** (např. čaj, kakao, káva), ale i **materiál** (papír, plast, sklo...). Populární je hra **Remitenda**, kdy celá skupina pracuje se stejným výtiskem

časopisu. Z vyrobených jsou to na karton namalované **obrázky potravin**, které žáci nejen poznávají, ale i třídí (ovoce, zelenina, cukrovinky, mléčné výrobky...) a vaří z nich: „Co patří do polévky? Sestav si z toho oběd!“ atp. **Kartičky s kresbami postavíček** (muži, ženy, kluci a dívky) slouží k sestavování rodin či jiných skupin lidí.

Na závěr do této kategorie řadím hru **Míč**. Už se objevil u tělocviku, ale používám jej také v běžné výuce. Když pozornost opadá a žáci jsou neklidní, tak jim házím míč (např. florbalový) s úkolem: „Pádová otázka 6. pádu, řekni podstatné jméno, stát v Evropě, kolik máme u sloves osob...“ Stačí dvě až tři minutky a rozproudí se krev v těle i v hlavě, energie (zvláště moje) je vybita a můžeme přejít k něčemu serióznějšímu.

Spousta krabic... a krabiček, tedy využití nejrůznějších her. Zde je stručný přehled: **Černý Petr**: vhodný pro ty, kteří toho mnoho nenamluví, lze vysvětlit i posunky. **Pexeso**: zvířata domácí i divoká, dopravní prostředky, ovoce a zelenina..., zejména je třeba dbát na přesné pojmenování otočených kartiček a zřetelné vyslovování. **Kvarteto**: nejlepší je to s pojmenováním obrázků: „Chci A3, Rumcajse. Nemám, dej mi 7B, Křemílka...“ **Rozstříhaná slova** s obrázkem, na 3, 4 nebo 5 dílků (zub, sáně, srdce...), **Protiklady** (kartička se slovy *smutný* – *veselý* a dvě doplňující), díky barevné odlišnosti použitelné i pro výuku barev. **Duha** (6 základních barev a kolečka s obrázky v těchto barvách), **BrainBox** (na jedné straně kartičky je obrázek, na druhé k němu série otázek). Pro ty, co raději pracují sami, **Logico piccolo** (plastová tabulka, do níž se zasouvají karty a odpovídá se barevnými kroužky, na opačné straně je řešení).

Naštěstí nás dnešní doba tímto materiálem doslova zahlcuje, a je tedy z čeho vybírat. Jen mít dost místa, kde toto všechno skladovat, dost energie nakládat to do auta a zase vykládat a vybalovat i dostatek času k použití. Ještě že existují žáci, pro něž je možné tyto pomůcky využít!

Výuka češtiny hrou v Rumunsku

Putování helenských dětí ke kritickému myšlení

Kateřina Rohálová | krajská komunita Gerník a Svatá Helena, Rumunsko

V září letošního školního roku jsem začala působit jako učitelka českého jazyka a literatury ve Svaté Heleně v Rumunsku. Jedním z mých hlavních úkolů je vést děti v dnešní tolik hektické době ke čtenářství. Naučit je, jak prožít příběh a jak mu porozumět, zamyslet se nad ním a číst mezi řádky.

Již v minulosti jsem navštěvovala kurzy RWCT¹ a zúčastnila jsem se také několika letních škol, které byly zaměřeny na práci s textem, vytvoření čtenářských dílen a na to, jak probudit v dětech zájem o čtenářství.

Helenská knihovna je českými knihami výborně zásobena a já jsem dlouho přemýšlela, jaký text mám na jednu

z hodin literatury vybrat. Nakonec jsem se rozhodla pro povídku Ivana Klímy *Jak hluboké je moře*.

Průběh hodiny:

Zachovala jsem model hodiny EUR (**evokace – uvědomění – reflexe**), což je odrazový můstek všech hodin vytvářených na základě RWCT.

Evokace:

Jako první kontakt s tématem dnešní hodiny jsem zvolila metodu volného psaní.

Na tabuli jsem napsala slovo „voda“ a nechala děti, ať o vodě chvíli přemýšlí. Snažila jsem se v nich vyvolat pocity, které mají s vodou spojeny (jaká voda je, k čemu

¹ Reading and writing for critical thinking (Čtením a psaním ke kritickému myšlení).

Děti ze Svaté Heleny píšou o vodě

ji potřebujeme). Chtěla jsem, aby si vzpomněly na konkrétní zážitky s vodou, ať už příjemné či nepříjemné. Potom jsem jim vysvětlila metodu volného psaní, kdy je úkolem každého psát dvě minuty o tom, co ho právě v této chvíli k danému tématu napadá. Jde o jakýsi průřez myšlenek, které spolu vůbec nemusí souviset. Jedná se o pohled na zadané téma z různých stran. Přirovnala bych to k brainstormingu, který se do češtiny překládá jako burza nápadů. Ve volném psaní se každý k tématu postaví ze svého úhlu pohledu a zahrne tam své zkušenosti, pocity, názory... Jelikož tématem naší hodiny byla voda, psalo se o vodě.

Děti byly zprvu rozpačité, ne všechny vydržely psát celé dvě minuty. Výsledky volného psaní jsme si společně přečetli.

Uvědomění:

Po správném navození „vodní“ atmosféry ve třídě jsme přešli k tomu, kde všude se s vodou můžeme setkat. Zeptala jsem se dětí, zda již někdy byly u moře nebo o moři zhlédly nějaký zajímavý pořad, a chvíli jsme si o mořském světě vyprávěli. Společně jsme moři přiřazovali přívlastky. Jaké je? Slané, nekonečné, rozbouřené, teplé...

Plynule jsme přešli na řízené čtení textu, který jsem na dnešní hodinu vybrala. Jednalo se o povídku Ivana Klímy *Jak hluboké je moře*.

Příběh jsme četli společně nahlas a zastavovali se u slov, kterým děti nerozuměly. Text je zajímavý také tím, že jsou zde vodě přiřazeny některé lidské vlastnosti, a my jsme je společně vyhledávali (voda – polehává, povídá si s racky, přemýšlí, touží...).

Příběh jsme dočetli k místu, kdy se voda rozhoduje, zda se má vydat do hlubin, nebo poslechnout ryby, které ji varují před nebezpečím, a zůstat raději v bezpečí, doma na hladině.

Nechtěj to, varují ji ryby, nezkoušej dostat se do hlubiny. Nahoře je ti dobře, vyhříváš se na slunci, povaluješ se pod nebem, v noci se můžeš dívat na hvězdy. Tam dole nic není, tam kraluje Studený proud, voda tam je tmavá a chladná a nikdy by ses už nedostala zpět na světlo.

Zde jsem čtení přerušila a poprosila jsem děti, aby zavzpomínaly, kdy ony stály před podobným těžkým rozhodnutím. Na jednu stranu věděly, že je něco nebezpečné a jejich kamarádi a rodiče je od toho odrazovali, na druhou stranu touha to vyzkoušet byla silnější. Na tvářích dětí se postupně objevovaly úsměvy a potom začaly vyprávět:

„To já jsem jednou chtěl zkusit sjet tákovej kopec na kole. A já jsem se šel sám koupat a já jsem šla na procházku a nás honili psi a já jsem lezl po plotě a spadl jsem.“ Poté, co jsme si navzájem sdělili své zážitky a zkušenosti, jsme se vrátili zpět k rozečtenému textu a diskutovali o tom, jak se nakonec rozhodne voda. Každého jsem se zeptala na jeho názor, jak si myslí, že se voda rozhodne a proč.

S velkou nedočkavostí jsme se opět ponořili do čtení. Žáci porovnávali své myšlenky s tím, jak příběh vody pokračoval. Často třídou zaznělo: „Jó, měl jsem pravdu, já to říkal!“ doprovázené vítězným výrazem v očích.

Společně jsme tedy četli dále o tom, jak voda míří do hlubin a úplně ji prostupuje chlad, ale zvědavost a odhodlání u ní stále vítězí a chce se dostat až na mořské dno... Ale také o tom, jak vzpomíná na vše, co opustila.

Opět jsem čtení přerušila a vyzvala žáky, ať si ve dvojicích sdělí, na co by oni vzpomínali, kdyby se rozhodli vydat se třeba do jiné země. Kdo nebo co by jim asi nejvíce chybělo. Někteří se o své pocity podělili s celou třídou: „Máma, táta. Naše stavení, celá vesnice, můj děda, pes...“

Následovaly otázky k zamýšlení: „Bylo by to, co vám chybí, pro vás dostatečným důvodem, proč se vrátit?“

„A myslíte, že to dá také vodě potřebnou sílu k návratu? Myslíte, že by v hlubinách mohla být šťastná, nebo jí bude stále chybět to, na co je zvyklá?“

Společně jsme dočetli první část příběhu, kdy se vodě po namáhavé cestě přece jen podaří dostat zpět na hladinu ozářenou sluncem a kdy vyčerpaná odpočívá.

Chtěla by si odpočinout, ale je tak vystrašená, tak se bojí, že by mohla zas klesat ke dnu, že prchá vzhůru dál, a pak se tedy vyhoupne na hladinu, právě včas, aby spatřila, jak vychází slunce.

Voda

Herdi Melanio Ano 7 třída.

Se říká že voda je život,
 Když na náhě strani je spadly strom
 ho přinese, ale se stane že i odnese, když se někdo
 utopi....
 U vody najdeme klid, i mir.
 Voda, možná prosilo hodně, mo hodně pamatek o boji
 možná, o lidi který i pili.
 Voda, pod měsícem znamená láska. ♡

Žakovské zamyšlení nad zadaným tématem

V této části jsem vyzvala děti, aby se pokusily vžít se do pocitů unavené vody, pohodlně se opřely o lavici nebo o židli a na chvíli zavřely oči. Do ticha, které zavládlo ve třídě, jsem jim položila otázku: „Co myslíte, bude teď voda už spokojená, že je doma, nebo bude mít ještě chuť na nějaké cestování?“

Většina dětí se shodla na tom, že voda bude určitě ráda, že je doma a někam vyrazit jí ani nenapadne. Jeden nebo dva žáci tvrdili, že se voda opět někam vydá, protože se jí cestování zalíbilo.

Pokračovali jsme čtením druhé části povídky.

Hned na začátku byli žáci překvapeni. Voda zapomněla na strach a stýská se jí po dobrodružství, které s sebou cestování přináší. Touží vidět to, co ještě nikdy nespátřila.

Už viděla mořské dno, ale nikdy nespátřila zem, neviděla hory, ani jednu řeku, nespátřila ani zvíře ani člověka, jenom ryby zná a racky.

Tentokrát již na mou otázku, zda se voda opět vydá na nějakou dobrodružnou cestu, odpověděli všichni žáci: „Ano“.

Opět jsme četli, jak se voda bojí, jak uvažuje o tom, co jí řekla vlna a co jí na zemi čeká... Ale tak, jak jsme předpokládali, jednoho dne u vody zvítězí zvědavost a touha

nad bezpečím domova a voda se vydá s jinými kapkami na dlouhou pouť, ze které již není cesty zpět.

A protože je jim smutno tak vysoko nad mořem, přitisknou se k sobě, a najednou je z nich mrak, který se žene ve větru stále dál...

Náhle je příběh o putování vody přerušen a spisovatel nás zavede do malé vesničky, kde žijí obyčejní lidé, kteří mají jen své chalupy a svá políčka a říčku, která v důsledku sucha vysychá. A všichni mají nejen velkou žízeň, ale i strach z toho, co bude...

Vrátili jsme se na začátek dnešní hodiny, kdy jsme si povídali o významu vody, a společně jsme si představili, co by se asi stalo, kdyby i u nás vyschl potok, studny a celé léto by nepršelo.

Zdejší děti jsou hodně propojeny s přírodou a aktivně se účastní každodenního života v rodinách, kde mají své stálé povinnosti. První, na co myslely, bylo, jaký dopad by to mělo na lidi, na zvířata, na přírodu a na úrodu. Kdyby nebyly brambory a „kokorice“, co by všichni jedli...

Poprosila jsem žáky, aby jen zavřeli oči a naslouchali, a nahlas jsem jim dočetla příběh s tak silným závěrem.

A děti ve vesničce vyběhají před domky a otevřenými ústy lapají kapky vody a osli a koně běží k vyschlé říčce, kterou už stékají první stružky vody, a pijí a pijí a pijí, vodu od Černého útesu, která pro ně znamená život...

Po dočtení textu ve třídě zavládlo ticho a zůstali jsme na chvíli jen tak se svými myšlenkami...

Reflexe:

Po chvíli nás však atmosféra ve třídě přímo vyzývala k tomu užít si vodu ještě jinak. Přinesla jsem proto temperové barvy, štětce, velké výkresy a vodu v kelímku a každý si maloval tu svou „vodu“, tak jak chtěl, jak to cítil... K tomu nám tichounce hrála *Vltava* od Bedřicha Smetany.

Posledním úkolem a jakýmsi rozloučením se s vodou byla **metoda pětilístku**. Je to opět jedna z metod RWCT, kdy děti píší do řádků jednoslovné komentáře spojené s tématem a vznikne z toho jakási osobní krátká báseň.

Výsledné básně jsme si postupně nahlas přečetli bez jakéhokoli dalšího komentáře.

Metoda pětilístku:

název (voda) _____

Jaká je? (voda) _____

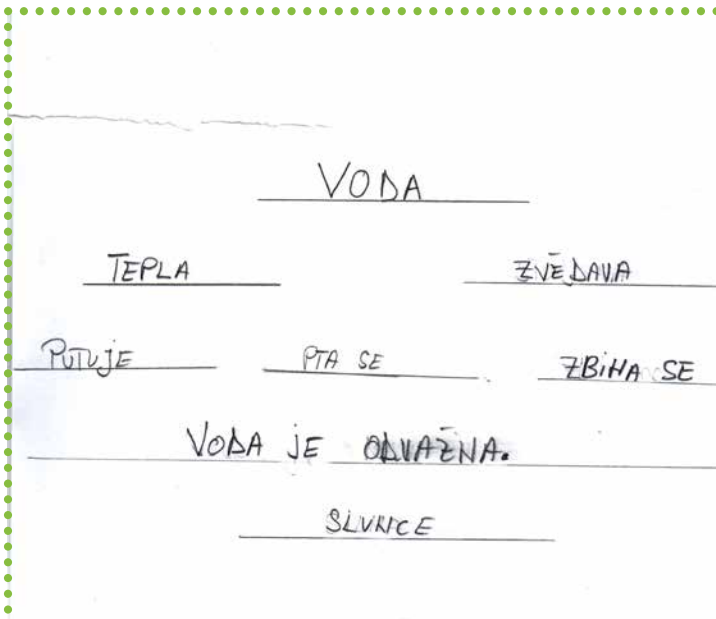
Co dělá? (voda) _____

1 věta (o vodě) _____

1 slovo (o vodě) _____

Závěr: Děti se mnou (s téměř novou paní učitelkou) pracovaly zcela novými metodami. Přesto však úkoly, které jsem pro ně připravila, hravě zvládly a živě se zapojovaly do diskuse. Myslím, že jsme si to všichni užili.

Vzpomínkou na tuto hodinu jsou krásné výkresy vody spojeny s básněmi pětilístku, které nám visí ve třídě.

Metoda pětilístku v praxi

Literatura

CRAWFORD, A. – SAUL, W. – MATHEWS, S. – MAKINSTER, J. (2005): *Teaching And Learning Strategies For The Thinking Classroom*. U.S.A.: International Debate Education Association.

FIŠER, Z. (2001): *Tvůrčí psaní. Malá učebnice technik tvůrčího psaní*. Brno: Paido.

KLÍMA, I. (2011): *Jak daleko je slunce*. Praha: Portál. (V hodině byly použity úryvky z povídky *Jak hluboké je moře*, která je součástí této sbírky.)

ZORMANOVÁ, L. (2012): *Výukové metody v pedagogice: tradiční a inovativní metody, transmisivní a konstruktivistické pojetí výuky, klasifikace výukových metod*. Praha: Grada.

Internetový zdroj

Čtením a psaním ke kritickému myšlení (2001–2017) [online]. Cit. 2017-06-06. <http://www.kritickemysleni.cz/klisty.php?co=klisty24_eur>.

Hospodský kvíz v Daruvaru

Škola hrou pro dospělé aneb *Pub Quiz* ve výuce reálií

*Marie Štěpánová / stážistka, Ústav českého jazyka
a teorie komunikace Filozofické fakulty Univerzity Karlovy*

Neformální hospodské kvízy si oblíbili lidé různého věku, vzdělání či profese ze všech koutů světa: od anglických dědečků i maminek po americké studenty či pražské hipstery. Zhruba čtyřčlenné (či větší) týmy v ryze neformální atmosféře zodpovídají soutěžní otázky z nejrůznějších kategorií. Úkoly by neměly být jen výčtem encyklopedických znalostí – měly by mít i zábavný charakter, což vyžaduje pečlivou přípravu i zápal organizátora. Motivací pro účastníky jsou i tematické ceny pro vítěze, v našem případě ideálně ceny specificky české.

Výhodou je, že se nikdo nemusí bát vlastního selhání, jedná se vždy o týmovou práci. Kromě využití známých a získávání nových informací jde především o společenskou zábavu. Posezení nad sklenkou (čehokoliv) tomu značně napomáhá.

Zatímco v Británii je tento „trénink mozku u piva“ rozvíjen již několik desetiletí a účastní se ho téměř polovina tamních hospod, na jiných místech se hitem teprve stává. Organizace obdobné akce má tedy potenciál být historicky první zkušeností v dané lokalitě. V případě chorvatského Daruvarska chtělo na naši premiéru navázat obdobným

formátem soutěže hned několik zájmových skupin, které miní v této novince pokračovat i nadále.

Nápad je možné využít jak v rámci lektorátů (mnohým univerzitním studentům je přirozeně vlastní společné večerní setkávání, testování schopností, touha po vzdělání i soutěživosti), tak v krajských komunitách. Jestliže tamní starší generace někdy pláčou nad tím, že schůzování mladé příliší neoslovuje, mohou nabídnout jednu z „neortodoxních“ variant, která by pro některé adolescenty mohla být atraktivní. V Daruvaru bylo patrné, jak se v soutěžním zápalu od sebe navzájem přirozeně učily generace lidí narozených před druhou světovou válkou i těch nejmladších ze třetího tisíciletí.

Před událostí je možné potenciální hosty motivovat, třeba i skrze osobní setkání, letáčky, média i události na Facebooku s odkazy na zajímavosti o českém prostředí, a dávat jim podněty k přípravám. Někteří naši snaživí krajané o zdroje poznání před kvízem sami žádali a na naše rady si vyzkoušeli různé formy učení, které zároveň jako učení nevnímali, kupř. hru *Česko* či zábavné online kvízy, včetně testových otázek k přijetí občanství.

Dobře připravená a spravovaná facebooková událost – s nastavením neuzavřené akce – má velký dosah, a zároveň potenciál oslovit početnou a různorodou skupinu lidí – zájemci zde mohou zvát i své známé. Česká kultura se tak může rozšířit mezi široký okruh lidí. Snadno dostupné restaurační zařízení jakožto veřejné místo podporuje ideu otevřenosti akce.

Zápalu po realizovaném večeru je možné využít i navržením dalších oblastí k prozkoumání: například odkazů na prohloubení znalostí o nastíněných tématech (českých osobnostech...).

Potenciální účastníci by se neměli bát, že by nerozuměli. Lektor je sice ambasadorem českého jazyka a kultury, proto by čeština měla znít sálem jako první, zároveň by však vše mělo být následně přiblíženo i ve většinovém jazyce (mj. jako zpětná kontrola i pro teprve se zdokonalující studenty či krajany). To by mělo být komunikováno v předstihu, aby se pozvaní hosté necítili jazykově a priori vyloučení.

Organizátor může hospodský kvíz zlepšovat dle místních podmínek i pomocí obrázků, předmětů, audiouryvků či videoukázek, k soutěži může hrát hudba – v našem případě česká, a to pro navození příjemné atmosféry, podporu komunikace v českém jazyce, a také z praktických důvodů – týmy, které se dohadují o správné odpovědi, neslyší zároveň varianty soupeřů. Atraktivitu i porozumění je možné zlepšit multimediální prezentací, díky níž si účast-

níci (s různou mírou bilingvismu) propojí orální percepci s psanou formou.

Úskalím, kterému musí pořadatel čelit, je neovlivnitelnost složení týmů. Reálně se může stát, že zaplněný sál obsahuje velice nehomogenní rozvrstvení skupin: od týmů plných snaživých začátečníků, kteří začali chodit na kurzy češtiny až v pozdním věku, po týmy krajských učitelů a jiných profesionálů, kteří se vzdělávali v ČR. Dilematem organizátora je, zda takovou velkou škálu ponechat, ostatně účastníci se tak sami zařadili dle vlastních preferencí, nebo se snažit síly vyrovnat a předejít případné frustraci.

Během hospodského kvízu soutěžící navazují při společenském posezení v rámci podpory kulturního bilingvismu či bikulturalismu na české tradice (zážitek mohou podtrhnout i české nápoje a další produkty), baví se díky interaktivní intelektuální aktivitě, dozvědí se hravou formou mnoho nového o české hudbě, literatuře, historii, vědě, umění, sportu, geografii či filmu. Tento způsob zábavy zdá se mi vpravdě šťastným.

Literatura

PEJÍČ, M. (2017): *První hospodský kvíz na Daruvarsku. Velký zájem, skvělé ovzduší a solidní znalosti*. NIU Jednota, 6, s. 5.

Internetový zdroj

Pub Quiz Questions and Answers. Challenge the Brain [online]. Cit. 2017-04-01. <<https://www.challengethebrain.com/questions-and-answers-pub-quiz.htm>>.

Trivia. British Council [online]. Cit. 2017-04-01. <<https://www.teachingenglish.org.uk/article/trivia>>.

Praha očima studentek gymnázia v Daruvaru

Ema Šimala, Kristinka Finek, úvod Naděžda Sviderková, krajanská komunita Daruvar, Chorvatsko

Studentky 3. a 4. ročníku, které studují v českém oddělení na gymnáziu v Daruvaru, napsaly o svých zážitcích z Prahy. Češtinu slyší od raného dětství, neboť rodiče nebo jeden z rodičů nebo prarodiče mluví česky, navštěvovaly českou mateřskou školu a českou základní školu v Daruvaru. Některé z nich uvažují o tom, že příští rok budou z českého jazyka a literatury maturovat a přemýšlejí o možnostech studia v ČR, jiné chtějí pracovat jako české delegátky a průvodkyně v přímořských letoviscích u Jadranu. Všechny mají velmi blízko k české kultuře, často se účastní akcí českých Besed, Dnů české kultury apod.

Ema Šimala, 3. C

Zážitek z Prahy

V základní škole se všichni žáci těšili na výlet do Čech. Očkávali jsme hodně zajímavých zážitků, a spoustu nových přátelství. To se i uskutečnilo. Zájezd trval sedm dnů. Už při konci jsme všichni byli unavení, ale nám se přeci nejelo domů.

Každý den jsme měli určený program, kde a co budeme navštěvovat. Rozhlédli jsme spoustu dějepisných památek, zámků, a jiná krásná místa která celkem zaujala naši pozornost, a zapracovala fot'áky. Mezi ta krásná místa patří zámek Hluboká, Orloj, centr Prahy, a všelicos jiného. Cestou jsme si dělali legraci, zpívali a kamarádili se. Ale něco co mi nejvíc zůstane v památce je příhoda v hotelu v Praze, kde jsme byli ubitováni. Bylo to hned druhou noc jak jsme tam spali. Všichni jsme se bavili, nikdo nebyl ve svém pokoji (přestože nám to učitelé bránili). Jak jsme všichni byli zmícháni, vůbec jsme si neuvědomovali kdo je v kterém pokoji. Vyprávěli jsme různé příhody, vtipy, a všelijaké zajímavosti. Před ránem, kdy jsme se začali rozcházet, a všechno bylo už klidnější, někdo třikrát silně zabušil na dveře. Slyšel se silný,

hluboký muský hlas. Hned se poznalo, že to je security. Už s ani nepamatuju co přesně řekl, ale vím že jsme se všichni kolik nás bylo lekli, a skupina odešla schovat se, a já také s nimi. Předsírali jsme že neslyšíme, a on brzičko odešel. Když to nobezpečí prošlo, zaspali jsme. Ani jsme nevěděli, že příhodám není konec, a že sleduje jedna o hodně horší. Ráno nás vzbudilo hlasité ťukání. Zase. Báli jsme se otevřít, ale přeci jsme to udělali. „Nevíme kde je Franta.“ Někdo z kluků zjistil že se jeden náš kamarád ztratil. Honem jsme vzbudili učitelé. Vipukla panika... Všichni spolu jsme ho hledali. I ti kteří se s nim kamarádili, i ti kteří ne. Na recepci jsme se taky ptali jestli ho někdo viděl. Nikdo nic. Ztratili jsme všechny naděje. Po delší době hledání, převládal pocit bezpomocnosti, a učitelé rozhodli že půjdeme na snídani, a že půjdeme dál do rozhlídky. Jak jsme tak jedli, Franta vešel do jídelny, jako by z nebe spadl. „Co se všichni na mě tak díváte?“, nepochopitelně se poškrábal po rozčuchaných vlasech: „Co je dnes k jídlu?“, všichni jsme se jen podívali na sebe mezi sebou, a usmáli se. Vipadlo, že jenom zaspal na snídani ve pokoji který nebyl jeho.

Všechno ve všem, byl to krásný zážitek na který, doufám, nikdo z nás nezapomene. A Praha nám zůstane pořád v těch nejhezčích vzpomínkách.

Kristinka Finek, 4. C

Výlet do České republiky

Mám 19 let. Učím se češtinu už 12 roku, protože je to můj mateřský jazyk a snažím se zlepšit ho. Jsem z Končenic, vesnice v Chorvatsku. Doma a s kamarady mluvím českým jazykem. Mislím si že mě čeština donesla to že se mužu divat na české filmy a mužu jim rozumět. Taky mám rodinu v Čechach a mužu mluvit v češtině s něma.

Už prošlo dost času od me poslední návštěvy do Česke republiky. Ve sedmem ročníku byla jsem na vyletě se školou ve Praze. Vic si nepamatuju hodně o tom vyletě, ale nekteře detaily nezapomenu nikdy. Pamatuju si že jsem byla překvapená velikosti města když nam ve avtobusu cestovní průvodce mluvil o Praze. Mislela jsem že ma Praha víc čtverečních kilometrů od Záhřebu, a překvapila jsem se když jsem pochopila že to tak není. Ale přece Praha se mi líbila.

Je to z důvodu toho že ma hodně lepší zologickou zahradu kterou člověk musí alespoň jednou navštívit. Zvlášť děti. Ve zologické zahradě pro mě nejlepší bylo to že jsem mohla jet lanovkou. Byla to ma první jizda lanovkou ve životě. Kromě zologické zahrady Praha se mi dopadla i kvůli Karlovému mostu. Z něj se ten den nemohlo vidět nic protože byla mlha akorat když jsme se prochazeli mostem. Ale pro mě přece byl krásný protože na něm jsou různé sochy. Ve vzpomínce me nejvic zustal Staroměstský orloj protože sme na hodinach češtiny poslouchali o něm a o tom jak je zvláštní. Ten orloj nikdy ne zapomenu. Tolik ozdobené hodiny jsem vic nikdy nevidela. Neuvěřitelný je jak to někdo mohl vytvořit už ve středověku. Je to pro mě moc kreativní stroj a moc zajímavý. Jestli ještě jednou odejdu do Prahy tak se jistě pujdu zase podivat na Staroměstský orloj. O tom že je Praha krásná důkazem je i Křižikova fontana. Jeden večer jsme se šli podivat na ni. Neočkavali jsme že tam bude tolik lidí. Dost dlouho jsme čekali ve řadě než jsme zašli. První jsem mislela že to je običejna fontana která je jenom moc veliká, ale jsem se překvapila když začalo představení. Herec a herečka vyborně odehrali svoje ulohy. Ješte dnes si pamatuju překrásný šaty které herečka nosila na sobě. V nich vypadala jako krásný čistobilý labuť.

Jestli se mi podaří tak tohle leto zase odejdu do Prahy. Chtela bych tam trochu zlepšit jazyk. A doufam že uvidim zase něco nové a že se odejdu podivat ještě nekam kde jsem nebyla. Praha je jedno z nejkrásnějších evropských měst pro mě a bude mi lito jesli tam neodjedu ještě alespoň dvakrát v životě.

Beiwai, práce studentů Pekingské univerzity zahraničních studií

*Studenti Pekingské univerzity
zahraničních studií, úvod*
Dagmar Toufarová,
lektorát Peking, Čína

Studium českého jazyka na Pekingské univerzitě zahraničních studií (BFSU – Beijing Foreign Studies University) v Pekingu (Čína) má dlouholetou tradici. První studenti českého jazyka nastoupili v roce 1954 na tehdy ještě spojenou katedru Českého a slovenského jazyka a kultury. V současnosti patří tato univerzita k nejlepším v Číně a dle rankingu je považována za nejlepší jazykovou univerzitu vůbec.

Není se tedy čemu divit, že na vás ostatní Číňané obdivně hledí, když jim sdělíte, že studujete nebo pracujete na „Beiwai“, což je zkrácené označení této instituce. V akademickém roce 2016/17 zde bylo vyučováno na 84 cizích jazyků, přičemž pro většinu z nich zde působí i minimálně jeden rodilý mluvčí. Stávající lektorka českého jazyka Dagmar Toufarová působí na BFSU druhým rokem. Ve školním roce 2015/16 zde ale nebyla „nováčkem“ pouze ona jako vyučující, ale i 23 studentů prvního ročníku, jejichž hlavním oborem je právě český jazyk. Během čtyřletého bakalářského studia mají studenti povinnost vycestovat na jednoroční zahraniční pobyt. Aktuálně jsou tito mladí studenti, nyní již 2. ročníku, v Praze, kde se zdokonalují nejen v jazyce, ale poznávají i kulturu takřkajíc na vlastní kůži. Naopak studenti, kteří byli v Praze v loňském školním roce, jsou nyní zpět v Pekingu a připravují se na ukončení svého studia. Jejich pobyt v zahraničí proběhl během 3. ročníku a nyní se již pilně věnují psaní bakalářské práce, samozřejmě v českém

jazyce. Spektrum témat je velice široké, od literárních přes jazykovou až po právě sociolingvisticky zaměřená témata. A jak se čínští studenti vyjadřují o Praze, kterou dříve znali pouze z vyprávění lektorů a z učebnic? Jednoletý pobyt jim umožnil poznat nejen Českou republiku, ale téměř celou Evropu. Dosud vzpomínají na některé památky, které viděli na vlastní oči, nebo osobní zážitky při styku s jinou kulturou. Téměř všichni již hledají své budoucí

zaměstnavatele, u kterých by mohli uplatnit i své znalosti tohoto pro ně exotického jazyka. Někteří ale chtějí zůstat i nadále studenty a pokračovat v magisterském studiu, ať již na BFSU nebo na některé z českých univerzit. Držme jim společně palce, aby se jejich sny splnily. Zde jsou jejich texty, ve kterých líčí, čím je fascinovalo naše hlavní město Praha.

Tina

Z textu Tyny na nás dýchne literární nádech. Opěvuje nejen pražské uličky, ale i příjemné jarní či letní počasí. Text obsahuje i krátké citáty a jména významných českých osobností.

北京外国语大学

BEIJING FOREIGN STUDIES UNIVERSITY

2 North Xisanhuan Avenue, P. O. Box 8110, Beijing 100089 P.R. China

Fascinace Prahou

Tina

Současně Prahu splnilo pořad mnoho zvědavých turistů, kteří mají velkou chuť si prohlédnout celé město. Žijí tu jako před několika století nejen Češi, i ti to lidé s jinými národnostmi, vírami, pletovými barvami. Jak co říká Kafka, „Praha neopustí. Ani Tebe, ani mě. Tahle matička má drapy.“ Praha by nikoho nepustila, kdyby bylo možné. Toto město pro cizince, zvláště z moderního města je úplně něco pěkného, neuvěřitelného a nezapomenutelného. Je město dobře schované středověké architektury, které kombinují s těmi moderními budovy, někdy i s novými zařízení. Když se bloudíte na pražských ulicích, cítili byste přistoupit do světa pohádky. V přelomu jara a léta, není tu moc horko ani zima. Svítí sluníčko, fouká mírný vítr, krásné střeoevropské slavné holky chodí kolem tebe s energií a příjemnou voní parfému. Kvetou poupě stydlivě. Dušičky Kafky, Haška, Machy, Masaryka, Havla i Karla IV. stály a stále existovali s samou Prahou a zabránil město i Českou republiku opatrně.

地址: 北京西三环北路2号

Filip

Filip patří k velmi šikovným nyní již absolventům Pekingské univerzity zahraničních studií. Ve svém textu poukazuje především na kulturní rozdíly: Evropa – pití kávy, kdežto v Číně je hlavním nápojem čaj. Student vzpomíná nejen na nápoj samotný, ale i na příjemné prostředí různorodých kaváren našeho hlavního města.

北京外国语大学

BEIJING FOREIGN STUDIES UNIVERSITY

2 North Xisanhuan Avenue, P.O. Box 8110, Beijing 100089 P.R. China

Jsem student češtiny z Číny. Roku 2015 jsem byl v Praze na výměně. Zaujaly mě v Praze nejvíc tyto kavárny: kočičí kavárna, kavárna s postmoderním stylem nebo kavárna v lesích atd. Rád piju kávu a v Číně mi chybí káva, protože doteď na kávu Číňani zvykli nejsou. V Praze však jsou kavárny všude, kde se popovídá lidi a se plní voní kávová zrna. Kdybyste Prahu navštívili, určitě byste krásné kavárny neminuli. Kupte si šálek kávy, posedte se do jemného gauče a bavte se s svými kamarády i jakýmkoliv zákazníkem.

Filip Xu

5. dubna 2017

Simona

Simona v první části textu popisuje rozdíly v ubytování studentů na kolejích v ČR a ČLR. V druhé části zmiňuje pekingský smog, a to, jak si užívala v Praze modrého nebe a krás, které přinášelo střídání ročních období. Poslední část se týká památek a architektury, přičemž si povšimla především krásných červených střech.

Simona

Čím je Praha zajímavá pro studenty češtiny v zahraničí
Jsem studentka češtiny a jsem z Číny. Byla jsem v
Praze 10 měsíců. Podle mě ta kolej je nejzajímavější
místo, protože bydlí ~~tam~~ v jednom pokojí jenom dva lidé a můžou vařit
sami pro sebe.

Počasí v Praze je ~~tedy~~ pohodlné. Bez smogu a
vidíme modrou nebi každý den a krásné ~~na~~ mraky když
je západ slunce. Je tam nápadná změna ročního období,
~~můžeme~~ díky čemuž se můžeme cítit různé krásy ~~a~~ každého
ročního období.

Budovy v Praze jsou stylní ^{a historický} a červené střechy se
mi líbí nejvíce, neboť vypadá jako v pohádce. I když nám
malá ulička nese unikátní pocit.

Veronika

Veronice učarovala zoo, která je místem odpočinku Pražanů a návštěvníků Prahy. Zvířatům poskytuje vhodné prostředí k životu a pomáhá zachránit ohrožené druhy.

北京外国语大学

BEIJING FOREIGN STUDIES UNIVERSITY
2 North Xisanhuan Avenue, P.O. Box 8110, Beijing 100089 P.R. China

Pražská zoo

Pražská zoo je řazena mezi moderní zoologické zahrady, které návštěvníkům představují zvířata v takovém prostředí. Tato zoologická zahrada se pyšní několika unikátními chovatelskými patřivony, které se líbí jak dospělým, tak i dětem.

Zoologická zahrada se zapojila do záchrany ohrožených živočišných druhů - bílých čapů, sovy páteré, černých čapů, sýčků, puštíků, návratu koně Převalského, navrácení zubrů a orlosupů do volné přírody. Zoologická zahrada se stará místem, kde se dlouhodobě v zájmu zvířat hledá cesta k příjemnému prostředí k jejich životu. Návštěvník toto místo vyhledává, nachází poctě uklidnění a adpočinku. Nalezne zde překvapivě bohatou rodinu zvířat, která se ve volné přírodě nesečkají nebo nemohou polekat.

Veronika Wu

地址: 北京西三环北路2号

由 扫描全能王 扫描创建

O Ž/životě s češtinou

Ivana Bozděchová

Ústav českého jazyka a teorie komunikace, Filozofická fakulta Univerzity Karlovy

Pod tímto názvem – pro lektory a učitele češtiny zvláště výmluvným, ne-li podobně osudovým – se skrývá pouťavé, odborně poučené, různorodé a zároveň tematicky poslušně uspořádané vyprávění přední české bohemistky a didaktičky češtiny, vysokoškolské profesorky **Marie Čechové**. Autorčinu věrnost oboru i škole dokládá mj. to, že ji mnozí známe ze školy (ať už jako žáci či učitelé, neboť její jméno se jako spolu/autorské objevuje v řadě učebnic českého jazyka, zejména pro základní školy), ze studia a z vědecké práce (jako autorku mnoha odborných bohemistických a didaktických prací nebo jako vedoucí redaktorku časopisu *Český jazyk a literatura*). Známe ji však také jako zručnou a zkušenou autorku naučně-popularizačních textů a prací, v nichž užitekává a širokému okruhu čtenářů zprostředkovává a přibližuje své bohaté a dlouholeté zkušenosti ze všech svých profesních aktivit i z vlastní řečové praxe. Její nová kniha **Život s češtinou. Nomen omen. Češka – češtinářka – Čechová** (Praha, Academia 2017, 391 str.) právě k takovým textům patří, podobně jako její předchůdkyně *Řeč o řeči* (Praha, Academia, 2012, 311 str.). Volbu titulu a podtitulu knihy autorka sama objasňuje: „Název knihy vychází z toho, že my Češi s češtinou žijeme, my češtináři jsme s ní spojili svůj profesní život. Čeština prolíná celým mým osobním životem, snad osudové je i mé přijetí získané manželstvím...”

Autorka si pro své úvahy vybírá především nové a dynamické jevy z naší každodenní komunikace, zamýšlí se nad nimi a retrospektivně z pohledu jazykového vývoje k nim i k celkové jazykové situaci zaujímá postoje. Kniha má tři oddíly: **I. Úvahy o řeči** (s pododdíly *O řeči a stylu, Úvahy nad kodifikací, Nad frazeologií v řeči, Úvahy*

ŽIVOT S ČEŠTINOU

NOMEN OMEN
ČEŠKA – ČEŠTINÁŘKA – ČECHOVÁ

Marie Čechová

Kniha navazuje na předchozí *Řeč o řeči* (Academia, 2012), čerpá materiál z živé řečové praxe, a to běžné, mediální, odborné a školské. Zachycuje řečové jevy v jejich dynamice, všimá si posunů v jejich užívání v konfrontaci s jevy systémovými. Zaujímá stanovisko k řečovým jevům z perspektivy možného jazykového vývoje, má tedy převážně úvahový charakter.

Obsahuje dva základní oddíly: I. Úvahy o řeči (nejrozsáhlejší oddíl) a II. Úvahy nad češtinou ve škole, III. (nejkratší oddíl) nese název *Paměť pro budoucnost*.

Kniha se orientuje na odbornou obec češtinářů, zvláště na učitele a studenty češtiny, na profesionální uživatele češtiny i na širší kulturní veřejnost.

Název knihy vychází z toho, že my Češi s češtinou žijeme, my češtináři jsme s ní spojili svůj profesní život. Čeština prolíná celým mým osobním životem, snad osudové je i mé přijetí získané manželstvím (viz podtitul knihy *Nomen omen. Češka – češtinářka – Čechová*).

lingvistika [lingvistiika]
nauka o jazyce (jazykověda, jazykozpyt) ling-vi-sti-ka, ma, ling-vi-sti-ky, ling-vi-sti-ly;
podtitule přímou rodu ženského

academia

pojmoslovně), **II. Úvahy nad češtinou ve škole** (*Ideál a smysl výuky češtiny, Vzdělávání učitele a žáka, Čeština i pro cizince*) a **III. Paměť pro budoucnost**. Kniha je vybavena anglickým resumé, jmenným (autorským) a věcným rejstříkem a seznamem zkratk. Pozorování jazykového vyjadřování, aktuální a zajímavé příklady i fakta nás zavádějí do různých oblastí současné komunikace běžné, mediální, odborné a školské.

Při četbě (I. oddíl) se např. poučíme – vyjádřeno titulem kapitoly – *Co jazyk nabízí a uživatelé nedoceňují*; jsou to různé prostředky variantní, synonymní, jejichž výběr záleží především na kontextu a situaci užití. Ne vždy jsou však užívány náležitě, mnohdy dochází k záměnám (*chodící pomůcky* místo náležitě *chodící pomůcky*), objevují se nové podoby (nepřechýlená příjmení *paní Svoboda, paní Kučera* – a jak je skloňovat: *s paní Svobodou, s paní Svoboda, s paní Svobodovou?*), jiné prostředky ustupují (kondicionál minulý). Poučná i zajímavá je analýza mluvených projevů profesionálních mluvčích a jejich proměn, v knize ilustrovaných na příkladech z pořadů stanice ČRo Dvojka; i v nich se nechtěně podaří zaměřit

Profesorka Marie Čechová a režisér Zdeněk Troška na 8. společném setkání učitelů u krajanů a lektorů češtiny v zahraničí v roce 2016

příbuzná slova (*očekávatelný* x *očekávaný*, v životě máme určitá *periodika* místo *periody*), užít vycpávková slova (*To je například, já nevím, v Rakousku; člověk tam čas jakoby neřeší; co se týče jakoby měřítek*), kontaminace konstrukcí (*jsme za to moc rádi* místo *vděčni, pokud se vám stane tato zkušenost* místo *pokud máte tuto zkušenost*), nenáležitý pořádek slov (*Pokládají se za nejspíš mrtvé* místo *Pokládají se nejspíš za mrtvé*) apod. Aktuální jsou dále proměny v sociolektech; tak se např. posouvají hranice mezi slangovými, argotickými či profesními a bezpříznakovými prostředky, v sociolektech se mění i vlastní jména (viz přezdívky jmen emigrantů, zahraničních studentů a učitelů apod.), v pohybu jsou slovesné vazby a předložkové konstrukce (viz snahou po jazykové ekonomii motivované spřahování předložek typu *S námi můžete jet do i z Londýna* místo správného *do Londýna i z něho*).

Stále aktuální, ba akutní jsou otázky kodifikace češtiny – autorka se nad ní zamýšlí z hlediska pragmatického a z pohledu cizinců. Nekonečný a nekonečně zajímavý je – opět řečeno titulem kapitoly – *Život frazémů*. Ani v jejich užívání a chápání se někdy nevyvarujeme omylů, natož pak cizinci učící se česky. Aktualizací frazémů vznikají jejich varianty, viz *kouká jako tele na nový vrata* → *kouká/čumí/vejrá jako kráva / bacil do lékárny / jako slípka do mikrovlnky / žába ze salátu* apod.

Ve II. oddíle knihy najdou prostor pro společné zamýšlení především učitelé češtiny – mnohé z otázek naznačených v titulech kapitol si možná také kladou: *Nenaplnitelný ideál češtináře? Ztracená středoškolská léta? Zrušíme nejen jazykové rozborů? Čtenářům Krajin češtiny budou zřejmě nejpříhodnější kapitoly o češtině cizí a mateřské, o výuce věcných stylů nebo frazeologických obrátů v hodinách češtiny pro cizince. Znalost české frazeologie je jistě průkazným znakem stupně zvládnutí češtiny – nesprávně pochopený frazém může cizince přivést až ke komunikačnímu neúspěchu, viz např. frazémy *koupit za pět prstů* – ‚koupit za pět korun‘, *svatý týden* – ‚týden před Velikonocemi‘ apod.*

Úvahy a zkušenosti lingvistické a bohemistické konečně doplňují retrospektivy tematicky specifikované (III. oddíl), aby se tak čtenáři přiblížila úloha učitele češtiny ve vztahu k regionu, tradice soutěže *Olympiáda češtiny* a časopisu *Český jazyk a literatura* nebo podíl vybraných osobností na vývoji české lingvistiky a vyučování češtině.

Život s češtinou – jak jsem se pokusila jen v krátkosti naznačit – je moudrou knihou, ke které může sáhnout učitel i student českého jazyka, jeho rodilý mluvčí i cizinec jako adept jeho poznání, a najde v ní poučení, zkušenost, doklady bohatosti jazykových prostředků a funkčních možností češtiny pro komunikaci a hluboké zaujetí i citový vztah. Taková inspirace je jistě užitečná v každodenních (a mnohdy nelehkých) situacích i pro učitele češtiny jako jazyka cizího. Protože i pro ně platí, mají-li dosáhnout naplnění svých cílů a svého poslání: „Nejvýbornější z lidí být musejí.“ A jen tak se pro ně čeština stane – tak jako pro autorku knihy – láskou na celý život.

Knihy vyšla v roce významného životního výročí profesorky Marie Čechové.

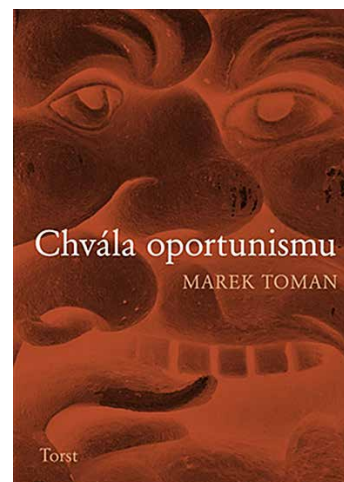

Co na to Černínský palác

Román Marka Tomana *Chvála oportunistu*

Markéta Pilátová | krajanská komunita

Mato Grosso do Sul a Rio Grande do Sul, Brazílie

V románech mohou mít i budovy vlastní jazyk, vůli, neřesti, vrtochy – milostné vztahy. Mohou také rády vyprávět a fabulovat. A pražský barokní skvost, Černínský palác, hlavní postava románu Marka Tomana *Chvála oportunistu*, to je opravdu velkolepý vypravěč. Není také náhodou, že spisovatel a publicista Marek Toman je zároveň diplomatem a každé všední ráno vstupuje do oné ohromné „stodoly“, jak se o Černínském paláci nelichotivě vyjádřil císař Leopold I. Zná tedy velmi dobře nejen svět úředníků a stínových diplomatických her, ale také svého hlavního hrdinu. Černín, jak ho oslovuje nedaleká kráska Loreta, jeho nedostižná láska, je největší palác v Praze a podle toho se také chová a někdy dokonce i jedná. Zároveň v sobě až příliš dlouho musí trpět nejruznější úřady, lazarety, okupační vojska a ministry zahraničí. Imponuje mu především moc a její razantní vymáhání, blízké jeho zpupné a mužné velikosti. Sám po staletí dobývá srdce pobožné a žensky svůdné Lorety a marně se s ní snaží spojit alespoň tunelem nebo zdí: „Posouval jsem kameny, abych se dostal až k ní. Spřádal jsem plány, nad kterými by sám Caratti užasl.“ Loreta ho odmítá, protože v něm správně tuší oportunistického náfuku, „muže plného energie, krve a touhy“, kterého zajímá především vlastní důležitost.

Černín vtipně a sarkasticky glosuje mnoho událostí z českých dějin, které se prohnaly jeho interiéry, nebo měly vliv na jeho pány. Palác se sám považuje za Itala, protože ho navrhnul italský architekt Francesco Caratti. Pohrdá proto nejen Čechy, ale také češtinou, která „někdy zní, jako když se brambory sypou z kýble do koryta, aby měl pašík co do huby“. Za všechna ta

staletí nepochopil, co jsou Češi vlastně zač. Ostatně, nelze říci, že se kdoví jak namáhal, aby jim porozuměl. Nejvíc si však přece jen zamiloval jednoho Čecha – Humprechta Jana Černína z Chudenic, svého zakladatele: „A Humprecht Jan dal jasné pokyny: Velký. Ještě větší. Největší.“ Tato láska vznikla, protože šlechtic působil jako vyslanec v Benátkách a měl italskou manželku. Palác pak zaujali hlavně nacisté, protože ti si uměli dupnout, a pak mladé komunistické kádry: „Jak byli čistí, jak byli nadšení ti mladí lidé s jasným zrakem, horoucím srdcem a špinavýma rukama.“ Po válce se Černín musel smířit s jednou svou slabostí, s níž si vůbec nevěděl rady. Jeden z jeho pánů byl totiž ministr zahraničí Jan Masaryk, jehož záhadami a legendou opředená smrt Černínovi nedává spát. Navíc ho jako korunního svědka neustále předvolává žensky citlivá Loreta, která vyjasněním Masarykovy smrti podmiňuje svou, když ne lásku, tak alespoň úctu k předimenzovanému paláci. A Černín se na konci knihy skutečně snaží upamatovat, jak to tenkrát s Janem Masarykem vlastně bylo.

Román o jedné z nejzajímavějších pražských budov má nezvykle silný příběh a vtipný spád. Přestože pojednává o událostech našich dějin, které má většina Čechů zasuté někde v podvědomí, dokáže se na ně podívat velmi přesnou optikou. Optikou italského oportunisty, postaveného v Čechách, který Čechy zrovna moc nemusí. A přece o nich dokáže vyprávět jako nikdo jiný před ním.

TOMAN, M. (2016): *Chvála oportunistu*. Praha: Nakladatelství Torst.

Propagační materiály

Pohled na český stánek

Česká centra a Dům zahraniční spolupráce na veletrhu v Kyjevě

Jan Machonin | Dům zahraniční spolupráce

Česká účast na mezinárodním veletrhu vzdělávání Osvita ta kariera / Osvita za kordonom (OKOK) v Kyjevě věnovaném vzdělávání Ukrajinců v zahraničí proběhla letos ve společné režii Českého centra Kyjev a Domu zahraniční spolupráce. Ve dnech 6. až 8. 4. 2017 byl v Ukrajině domě, největším výstavním prostoru v samotném srdci Kyjeva, k vidění národní stánek vytvořený speciálně pro tuto příležitost společnými silami obou institucí. Přivítal celkem 34 hostů ze 14 českých vysokých škol a jejich fakult a ústavů. Stánek během veletrhu navštívili také velvyslanec České republiky na Ukrajině Radek Matula a rovněž delegace MŠMT, která se v době konání veletrhu nacházela v Kyjevě.

Autorem návrhu národního stánku byl ukrajinský architekt Dmitro Matvijišin, který jej koncipoval jako otevřený a ze všech stran průchozí prostor bez stěn a bariér. „Tato podoba stánku má symbolizovat svobodu a rovnost, dva principy, které jsou pro dnešní ukrajinskou společnost prožívající novou politickou realitu klíčové,“ prohlásil o svém návrhu D. Matvijišin.

Heslo a zároveň logo stánku *CZECHIN / Навчайся в Чехії* (tj. *Studuj v Česku*) se objevilo nejen na bannerech doplňujících konstrukci stánku, ale také na kelímcích na kávu, pohlednicích, plackách a dalších reklamních a dárkových předmětech. Autorkou designu stánku a veškerých dalších vizuálních materiálů, které s avantgardní lehkostí využily českou státní symboliku i údaje o jednotlivých vysokých

školách, byla ukrajinská grafička Olena Starančuk. Vedle samotné prezentace na stánku měla každá z vysokých škol možnost představit se během patnáctiminutové prezentace v seminárním sále veletrhu.

Organizátoři české účasti na veletrhu připravili pro zájemce také doprovodný program věnovaný české architektuře a možnostem studia architektonických oborů v České republice. Veletrhu se zúčastnilo 10 architektů ze 4 českých fakult architektury, byly zahájeny dvě architektonické výstavy: *Martin Rajniš: Skici a 40 let FA ČVUT 1976–2016* a v prestižním kyjevském architektonickém vzdělávacím centru CANactions proběhly hojně navštívené přednášky architektů Martina Klody (*ARCHWERK architektonická huť / ČVUT*), Davida Kubíka (*Huť architektury*) a Petra Hlaváčka (*IPR / Rada hl. m. Prahy pro územní plán a jeho změny*).

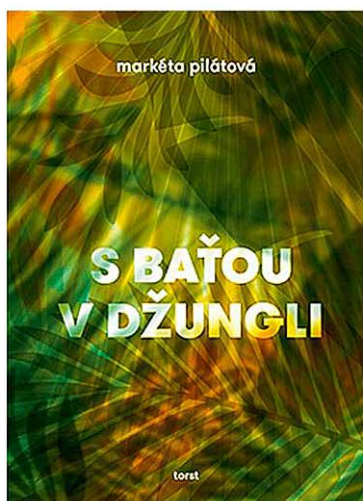
Čeští organizátoři vydali u příležitosti veletrhu také tiskovinu novínového formátu s články a rozhovory věnovanými propagaci českého vysokého školství a současné české architektury.

Český stánek na OKOK letos přitáhl pozornost tisíců Ukrajinců, kteří mají vzhledem ke geografické, jazykové a kulturní spřízněnosti obou zemí zájem o studium v České republice. Byl po polském stánku druhým největším a za svou neaktivnější strategii a hojnou návštěvnost si od organizátorů veletrhu vysloužil zvláštní ocenění v podobě uděleného diplomu.

S Baťou v džungli

Poutavý román o duši vizionáře

Petra Smítalová | redaktorka

Spisovatelka a hispanistka Markéta Pilátová dostala možnost nahlédnout do rodinných dokumentů a deníků Jana Antonína Bati. Vznikla tak kniha *S Baťou v džungli*. O duši vizionáře, životě v exilu i touze po pravdě.

Osud toho asi nejméně známého ze tří slavných nositelů příjmení Baťa je více než vhodnou látkou pro román. Skrývá v sobě dostatek dobrodružství, paradoxy dějin, lásku, křivdy a především pozoruhodnou osobnost hlavního hrdiny. „Byl jsem už všelico v ústech a sprostých hubách lidí: nacista, Žid, německý Žid, český Žid, obyčejný Žid, prašivý Slovan, agent třetí říše, dezertér, vlastizrádce, škůdce národa, velikán, obětní beránek komunistů, král ševců, pokračovatel, Šéf a teď prý taky neuralgický bod novodobé české historie,“ říká o sobě hlavní vypravěč, duch zemřelého Jana Antonína Bati, který rodinné obuvnické impérium rozšířil po celém světě.

Díky posmrtnému úhlu pohledu má protagonista spolu se čtenářem možnost vidět vlastní příběh z nadhledu, „pod zvětšovací sklem času“. A autorka k němu

přidává i vypravěčské perspektivy dcer Ludmily a Edity, vnučky Dolores či Antonínova zete Ljubodraga Arambašiče. Z polyfonie vzpomínek, názorů a pocitů, které se rychle střídají, může být čtenář zprvu trochu zmaten, zvláště pokud nic neví o skutečném osudu hlavního hrdiny, nevlastního bratra Tomáše Bati. Ale co může být v první třetině knihy nevýhodou, stává se s přibývajícím textem nesporným kladem.

Před očima čtenáře se totiž skládá velmi plastický, živoucí obraz muže, nikoli mramorová busta jednoho ze slavných Baťů. Jeho vizionářství, emotivnost, první setkání s brazilskou realitou, budování „malých Zlínů“ uprostřed pralesa, potlačovaná i ventilovaná touha po domově, boj s komunistickou propagandou, která ho označila za kolaboranta a pomatence, jenž chtěl Čechy vystěhovat do Patagonie, a posléze i spory o dědictví se synovcem Tomíkem.

„Já jsem byl vždycky blázen. Dnes by se asi řeklo magor. Kolikrát mi to vyčítali, kolikrát si po stranách všichni ti moji rozumní ředitelé fabrik na chodbách, u káviček a nad broušenými sklínkami šampaňského o mně šuškali a někdy se i pošklebovali všem mým velkolepým plánům,“ fabuluje autorka Baťovu sebereflexi a dostává tím jeho příběh k srdci čtenářů blíže než jakoukoli monografií.

Jako opeřené ovoce

Markéta Pilátová nezapomíná ani na Antonínovy blízké. V epizodních liniích ostatních členů rodiny se odehrávají další malá či větší dramata: Editin útěk vlakem z okupovaného Československa, platonická láska Ludmily ke klavírnímu virtuosovi Rudolfu Firkušnému či Ljubodragova partyzánská minulost.

Text Markéty Pilátové je šťavnatý, plný originálních metafor a smyslových vjemů: „Bílé volavky... přilétají večer a obsypou strom jako opeřené ovoce.“ Někdy jen tak líně plyne a vyžívá se v atmosféře okamžiku, jindy horečně spěchá k cíli. Popis jihoamerického prostředí působí autenticky, protože autorka ho důvěrně zná, v Brazílii

už několik let působí jako krajská učitelka českého jazyka. Tím, že se v románu celkem přirozeně pohybuji duchové zemřelých a děj se odehrává v místě střetu různých kultur, odkazuje trochu k žánru magického realismu. Sama Markéta Pilátová ovšem přiznává inspiraci spíše anglosaskou literaturou.

Motiv exilového vykořenění se u Markéty Pilátové objevil už v jejím prozaickém debutu *Žluté oči vedou domů* (2007). Kniha *S Baťou v džungli* navíc otvírá další otázky. V čem je smysl Baťových vizí o dokonale fungujícím systému, který zvítězí nad chaosem? A skutečně nakonec „pravda vyjde na povrch, jako olej na vodu“?

Uvedená recenze byla publikována na: *Týden.cz* (2006–2017) [online]. Cit. 2017-06-06. <http://www.tyden.cz/rubriky/kultura/literatura/s-batou-v-dzungli-poutavy-roman-o-dusi-vizionare_419822.html>.

Výběr dalších recenzí na román *S Baťou v džungli*
Respekt (1999–2017) [online]. Cit. 2017-06-07.
<<https://www.respekt.cz/tydenik/2017/16/jak-ozivit-batu>>.

Česká televize (1996–2017) [online]. Cit. 2017-06-07.
<<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/kultura/2027292-jak-bylo-s-batou-v-dzungli-nikdy-si-nestezoval-rika-spisovatelka-marketa-pilatova>>.

Lidovky.cz (2000–2017) [online]. Cit. 2017-06-07.
<http://www.lidovky.cz/recenze-romanovy-hlas-j-a-bati-rezonuje-velkou-silou-pcf-/kultura.aspx?c=A170127_115014_In_kultura_jto>.

Týden.cz (2006–2017) [online]. Cit. 2017-06-07.
<http://www.tyden.cz/rubriky/kultura/literatura/s-batou-v-dzungli-poutavy-roman-o-dusi-vizionare_419822.html>.

Czechlit (2010–2017) [online]. Cit. 2017-06-07.
<<http://www.czechlit.cz/cz/kniha/s-batou-v-dzungli-cz/>>.

Přehled knih Markéty Pilátové

PILÁTOVÁ, M. (2007): *Žluté oči vedou domů*. Praha: Torst.
PILÁTOVÁ, M. (2009): *Má nejmilejší kniha*. Praha: Torst.
PILÁTOVÁ, M. (2009): *Víla Vivivíla a stíny zvířat*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny.
PILÁTOVÁ, M. (2010): *Kiko a tajemství papírového motýla*. Praha: Meander.
PILÁTOVÁ, M. (2010): *Víla Vivivíla a piráti jižního moře*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny.

PILÁTOVÁ, M. (2012): *Jura a lama*. Praha: LePress.
PILÁTOVÁ, M. (2014): *Tsunami blues*. Praha: Torst.
PILÁTOVÁ, M. (2015): *Kulaté rámy slov*. Štítý: Pavel Ševčík – Veduta.
PILÁTOVÁ, M. (2016): *Hrdina od Madridu*. Praha: Pikador Books.
PILÁTOVÁ, M. (2016): *Kiko a tulipán*. Praha: Meander.
PILÁTOVÁ, M. (2016): *S Baťou v džungli*. Praha: Torst.

ukázka z knihy

S Baťou v džungli

Jan Antonín Baťa

/Nevlastní bratr Tomáše Bati, který po jeho smrti dovedl firmu Baťa ke světovému rozmachu/

Nejčastěji a nejraději jsem psal na stroji na tenoulinké hotelové dopisní papíry stařence Gerbecové. Posílal jsem jí i svoje rýmování a ona mi vždycky napsala, co si o tom myslí. A někdy taky psala, že to stojí za starou bačkoru. Ona stařenka nebyla žádná oblizřit, která by mě lakovala, jaký su dobrý spisovatel. Byla to tchyně, ale přesto jsem měl dojem, že mi rozumí ze všech ženských, co jich kolem mě bylo, nejlíp. A taky jsem jí psal o Maje, o Mařence mojí milované, dušence drahé, její nejstarší dceři. Nikdy jsem vlastně Maje neřekl, jak strašně ju mám rád. Jaksi nebyl čas. Ne, že bych kdoví jak litoval, že jsem nebyl výřečný jak poslanec, nebo nějaký frajer a seladon. Maja stejně věděla, jak to je, i bez všelijakých zamilovaných plků. Věděla, že je fešanda právě po stařence Gerbecové, a když jsem říkal, že je stařenka fešanda, musela vědět, že tím myslím, že ona taky. Když jsem umřel, ze Zlína poslali Maje dopisy, které jsem psal stařence, nazpátek, aby se s nima trochu potěšila. Tak doufám, že tenhle

brala jako moje vyznání lásky, protože jsem to tak myslel. Čím byla starší, tím sem ju měl rači. Jako by se z ní totiž stával pravý baťaman.

22./III. 1962

na cestě Jetem do Ameriky

Drahá stařenko,

Vaša Maja opravdu zasluhuje vynadání, až by ju uši brněly. – Už neví, co by dělala samú roztopáčností. Vymyslela si toho tolik, že na stará kolena ještě začala vyrábět z mléka své farmy brynzu. – Kdysi před 15 rokama si zmyslela, že bych jí měl koupit krávu. No, na kopci nad nama je pastviny dost, tož dobrá. – Hrom do toho, moc jsem si toho nevyšimal, ale když jsem se tam onehdy podíval, jak tam měla zvěrolékařa, tož toho má asi 60 kusů, nebo co. – Včil si vymyslela, že lucerka je dobrá kravám na mléko. Tož hurá, sadí trávu, tu lucerku, tady se jmenuje alfalfa. A to furt sglíhá a furt vymýšlá, co by ještě mohla dělat.

Vstává ráno o půl šesté a snídání vaří a potom běhá po kravách a po zahradě a po lucerce a po ovocných stromech a po kafé – má toho asi 20 000 stromků a tento rok to má tak obsypané, že se jí celé velké haluze, třeba na jedné i 5 kilo těch „střešní“ kafových, jak těm bobulám tady říkají, celé haluze lámou a tož div neplače a nadává kde komu. – Lítá jak drak a honí kde koho, i mne... když se dám. – A tak se jí to stalo i s tou rukou. – Hnala se jak poplašená v obou rukách tác s nádobím dolů se schodů. – No pravda, není jí ani dvacet, ani třicet, ani čtyřicet a ani padesát. – Už je jí šedesát, nebo brzo bude. No šak mně je víc. – Ale přes tác ida po schodech dolů se člověk pod nohy moc nedívá a župan dlouhý, a tož sebou řízla, že se barák zatřásl. – Zábradlí tam je, že by udrželo i toho velikého býka, co si pořídila (a já zaplatil). Deset lidí chodilo v baráku sem a tam, Hela, Lida, Dolores, Jano, já Rosa a Teresa a Tica, ale to nemože říct: na, vem to dolů, já su stará paní, já půjdu podle zábradlí... to ne. – To musí ona a má nohy už gramlavé a ten dlouhý župan, a tož jak to může dopadnút. A říkám jí to furt, ale tož sa hádá, že ona se do starého železa nenechá hodit.

Poskakoval jsem tenkrát kolem ní jak opica na brúsku a tehdy jsem poprvé viděl, co věci má moja Maja na starosti. Když nemohla jednou rukou nic dělat, musel jsem všechno vyřizovat já. A dělal jsem to rád. Moc rád. Těšilo mě, že ji mám, že jsme pořád spolu, že naše děcka mají už svoje děcka, Editka dokonce pět harantů, přestože je na tom s těmi svými zatracenými klouby tak špatně. Pěkně se nám to rozrostlo a zakořenilo v té

brazilské půdě, kde se všechno jakoby rodí a odehrává rychleji a všechno je pořád tak zvláště svěží a mladé, jako Maja.

Co jsem to ale stařence skutečně psal? Co jsme jí to vlastně hergot všichni psali? Tou naší moravštinou, kterou jsme pomalu, ale jistě zapomínali a začali míchat s portugalštinou? To naše bodré plácání jak je všechno dobré, lepší a nejlepší a dokonce veselé? Ty moje rýmovánky, že *naše malá Augusta roste jako kapusta*. Možná, že jsme ty dopisy psali sami sobě. Bylo to takové naše osobní zaklínání posílané stařence Gerbecové, aby mu požehnala tím, že si ho přečetla. Chtěli jsme být přesně takoví jako v dopisech. Bez tíhy pochybností, bez starostí. Rozverní pokračovatelé rodu. Naše životy měly být příběhy z těch dopisů. Příběhy o tom, jak sebou Maja řízla a sjela po zadnici dolů z točitého schodiště. Stařence už jsem ale nenapsal, že to bylo kvůli mně. Maja mi nesla na tom tácu snídani do postele, protože chtěla, abych odpočíval, abych nerajdal po schodech sem a tam, aby se náhodou moc nerozbušilo moje náladové srdce, abych si v klidu přispal a snídal jako král. Nechtěla, aby mi snídani nosila služebná. Chtěla ji přinést sama, protože ji sama taky přichystala. A už jsem nenapsal ani slovo o tom, že pak měla na zádech a na nohách a všude možné i nemožné modřiny, které pak přes fialovou a zelenou přešly až do černé. A jak nás to všechny vylekalo. Došlo nám, jak je ta naše herdek Maja vlastně křehoučká a zranitelná. Jak stačí jedno hloupé příšlapnutí županu a všechno je najednou jinak. Mohla sebou říznout tak, že by už nikdy nemusela vstát. Tahle představa mě skutečně vyděsila. Proto jsem se na Maju tak zlobil. Dala mi tím svým velkolepým zuchnutím pocítit, co bych cítil bez ní.

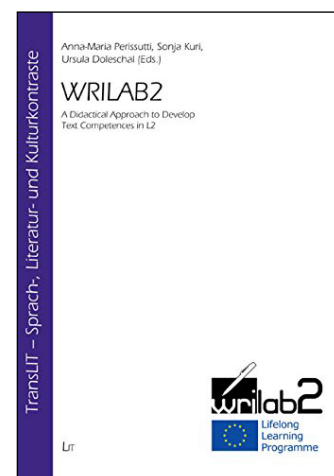
PILÁTOVÁ, M. (2016): *S Baťou v džungli*. Praha: Nakladatelství Torst, s. 218–220.

WRILAB2, A Didactical Approach to Develop Text Competences in L2

Nová pomůcka pro výuku psaní

Jana Sovová | lektorát Udine, Itálie

Publikace s názvem WRILAB2, A Didactical Approach to Develop Text Competences in L2, která právě vyšla v ediční řadě Trans LIT. Sprach-, Literatur- und Kulturkontraste curyšského nakladatelství Lit Verlag, uzavírá tříleté období intenzivní mezinárodní spolupráce v rámci evropského projektu Wrilab 2, On-line laboratoř čtení a psaní v češtině, němčině, italštině a slovinštině jako druhém/cizím jazyce. Iniciátorkou a koordinátorkou projektu je lingvistka Anna Maria Perissutti, působící jako profesorka a vedoucí sekce bohemistiky na Univerzitě v Udine v severovýchodní Itálii.

Kniha je určena zejména středoškolským a vysokoškolským učitelům češtiny, němčiny, italštiny a slovinštiny jako cizího jazyka. Příspěvky klíčových členů mezinárodního řešitelského týmu se zabývají jednak teoretickým výzkumem psaného projevu ve druhém/cizím jazyce, jednak možnostmi praktické aplikace výsledků těchto výzkumů na tvorbu online materiálů ve všech čtyřech zainteresovaných jazycích. Na první, teoretické, anglicky psané části publikace se kromě Anny Marii Perissutti autorsky podíleli Gerd Bräuer z Pedagogické fakulty ve Freiburgu, Ineke Vedder z Univerzity v Amsterdamu a Ursula Doleschal z Univerzity v Klagenfurtu spolu se Sonjou Kuri z Univerzity v Udine.

Články ve druhé, prakticky zaměřené části, dokládají význam a užitečnost studia cizích jazyků mj. tím, že jsou psány v mateřských jazycích jednotlivých autorů. Jsou jimi opět dvojice U. Doleschal a S. Kuri, dále pak Gianluca Baldo z Univerzity v Udine a Mihaela Knez s Damjanou Kern z Filozofické fakulty Univerzity v Lublani; obšírnou zprávu o české verzi projektu podaly též její řešitelky Ana

Adamovičová a Zuzana Hajíčková z Ústavu bohemistických studií na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze.

Projekt, schválený na období 2014–2016 a spolufinancovaný Evropskou komisí v rámci Programu celoživotního učení (Lifelong Learning Programme) a transversálními programy KA2: Jazyky, vznikl především z potřeby vyvinout nové, motivující přístupy a výukové materiály, které by napomohly co nejspokojivějšímu zvládnutí dovednosti čtení a psaní v cizích jazycích. Navázání dlouhodobé spolupráce a sdílení dobré praxe odborníků z partnerských (a současně kulturně i geograficky spřízněných) zemí – Rakouska, Itálie, Německa, České republiky a Slovinska – se jevilo jako optimální východisko k dosažení vytčeného cíle.

Výsledná publikace je důkazem, že společné úsilí účastníků projektu přineslo celou řadu cenných poznatků v oblasti analýzy psaného projevu a specifických obtíží spojených s jeho akvizicí v závislosti na mateřském i studovaném druhém/cizím jazyce. Vzniklá virtuální dílna zas představuje praktickou pomůcku jak pro vyučující a jejich studenty, tak pro všechny ostatní uživatele působící např. v oblasti cestovního ruchu, žurnalistiky, obchodu, veřejné správy či diplomacie, kteří se chtějí zdokonalit v psaní v cizích jazycích.

Portál *Wrilab2* je bezplatně dostupný na adrese: www.wrilab2.eu. Po vytvoření účtu v prostředí Moodle, volbě jazyka a výběru tématu lze v rámci klasického e-learningu absolvovat krok za krokem jednotlivé aktivity, od úvodního videa *Jak pracovat s lekcí?* přes četná a rozmanitá cvičení až po rozvržení vlastního textu a jeho napsání. Využití *Wrilabu2* formou blended learningu za asistence vyučujícího může být efektivním doplňkem

prezenční výuky s možností zadávat studentům úkoly ve virtuálním prostředí a opravovat jim výsledné uploadované kompozice. V kterékoli fázi čtení či psaní je možné vyměňovat si názory s ostatními účastníky i vyučujícím formou chatu a v každé lekci je též vyhrazen prostor pro sebehodnocení.

Autoři publikace přejí všem uživatelům interaktivní dílny čtení a psaní *Wrilab2* mnoho radosti z práce a předem

jim děkují za případné otázky a návrhy, které je možno zaslat vyplněním kontaktního formuláře na domovské stránce projektu.

Internetový zdroj

Wrilab2 (2014–2017) [online]. Cit. 2017-06-13. <<https://www.wrilab2.eu/>>.

Zpráva

Program Erasmus slaví 30 let

Lucie Durcová
Dům zahraniční spolupráce

V roce 2017 slaví Evropa 30 let existence programu Erasmus, který byl založen v roce 1987. Zahraniční studijní pobyt absolvovalo na evropské úrovni 3 244 studentů. V roce 1995 se program stal součástí rámcového vzdělávacího programu *Socrates*. Došlo k rozšíření o mobility učitelů a projekty mezinárodní spolupráce mezi vysokými školami. Česká republika se do programu zapojila v roce 1998 a do zahraničí vyjelo 879 studentů. V roce 2007 vznikl *Program celoživotního učení*, který se od roku 2014 měnil na *Erasmus+* s celkovým rozpočtem přibližně 15 miliard eur na následujících sedm let, což znamená o 40 % více než v předchozím programu. Mobilita studentů i nadále zůstává hlavní aktivitou programu, díky ní je program považován za nejznámější a nejpopulárnější vzdělávací program Evropské unie. Od roku 1998 využilo možnosti zahraničního studia a stáže 89 400 vysokoškoláků z České republiky. Výuku nebo školení absolvovalo 31 600 zaměstnanců vysokých škol. Ze sektoru odborného vzdělávání a přípravy vycestovalo na stáž 33 100 žáků a zahraniční pobyt absolvovalo 10 800 zaměstnanců škol. Na *Erasmus* vyjžděli i zaměstnanci ze sektoru školního vzdělávání, kterých bylo 18 300, a pracovníci z oblasti vzdělávání dospělých, kterých se zapojilo 7 100. V neposlední řadě je třeba také zmínit 90 000 mladých lidí zapojených do neformálního vzdělávání mládeže a dobrovolnictví.

Program *Erasmus* má dlouhodobě významný dopad na Českou republiku a rovněž na Evropu. Rozsáhlé studie v roce 2013/14 prokázaly, že výměnný program zlepšuje zaměstnatelnost a profesní rozvoj studentů. Mladí lidé si zdokonalují klíčové průřezové dovednosti a absolventi s mezinárodní zkušeností se mnohem lépe uplatní na trhu práce. Studie dále ukázaly, že absolventi programu z východní Evropy jsou snadněji zaměstnatelní ve své domovské zemi a absolventi *Erasmu* z jižní Evropy najdou snadněji práci v některé z evropských zemí. Ve srovnání s těmi, kteří tuto zkušenost nemají, jsou absolventi programu dvakrát méně ohroženi dlouhodobou nezaměstnaností a pět let po ukončení studia je míra jejich nezaměstnanosti o 23 % nižší než u studentů, kteří se programu neúčastnili.

Dům zahraniční spolupráce naplánoval na rok 2017 celou řadu oslav, z nichž některé pořádá společně s MŠMT. **Ústřední akce proběhla dne 18. 5. 2017 na Kampě**, cílila na odbornou i širokou veřejnost a jejím smyslem byla propagace současného programu *Erasmus+* a především sektoru odborného vzdělávání a přípravy. Žáci odborných škol předvedli své dovednosti na jarmarku odborných dovedností, návštěvníci mohli řadu aktivit sami vyzkoušet a celá akce byla pojata neformálně a interaktivně. Zastoupeny byly také další sektory, jako je školní a vysokoškolské

Originální bubenické vystoupení hudebního seskupení *Groove Army*

vzdělávání, dospělí a mládež. Zahraniční studenti, kteří jsou v ČR na *Erasmu+*, měli možnost představit své země a prostor byl dán i diskusím a neformálnímu setkávání v piknikové zóně.

Ve spolupráci s *Erasmus Student Network (ESN)* jsou na podzim plánované akce v různých regionech, v rámci nichž bude široká veřejnost obeznána s příběhy minulých i současných účastníků programu *Erasmus*. Jedna taková událost se bude konat 19. října 2017 v Roxy a galerii NoD a její součástí bude vernisáž, sdílení příběhů absolventů *Erasmu+* a koncerty. Po celý zbytek roku pak budou k oslavám využity pravidelně se konající akce, které se zaměří na vyzdvižení výročí programu *Erasmus*, např. *Evropský týden mládeže*, *Evropský týden odborných dovedností*.

K 30 letům byla spuštěna speciální webová stránka <https://mujerasmus.cz>, na které jsou průběžně zveřejňovány detaily k připravovaným akcím. Součástí webu je i sekce *Vaše příběhy*, věnovaná krátkým medailonkům minulých účastníků programu *Erasmus*, a novinkou je online aplikace *Váš příběh*, pomocí které mohou návštěvníci webu nahrát svůj vlastní *Erasmus příběh* a sdílet jej na webu nebo na svých sociálních sítích. Současně byla spuštěna velká propagační akce *Erasmus+ Panenky* s podtitulem *Nesedávej v koutě... vydej se do světa!* Na webu, Instagramu, Twitteru a Facebooku je možné sledovat pouhých 30 panenek, které

v průběhu roku 2017 vycestují do zahraničí spolu s účastníky programu *Erasmus+*. **První panenka se na svou pouť vydala již 5. 3. 2017** s žáky Vyšší odborné školy, Střední průmyslové školy a Jazykové školy s právem státní jazykové zkoušky, Kutná Hora, Masarykova 197. Cílovou destinací byl Berlín, žáci absolvovali stáž se zaměřením na web design a tvorbu webových stránek. Další panenky jsou na stáži ve finském Tampere, maďarské Budapešti a také ve Francii. Zážitek všech panenek jsou sdíleny na sociálních sítích pod hashtagem **#mujerasmus**.

Oslavy mají veřejnosti především ukázat, že Erasmus+ se netýká výhradně studentů vysokých škol, ale že za dobu dvaceti let, kdy se do programu aktivně zapojila i ČR, byly a jsou součástí výměnné programy pro předškolní a školní vzdělávání. Stranou nezůstávají ani střední odborné školy, jejichž vyučující a žáci také vyjíždějí za studiem a praxí do zahraničí. Prostřednictvím řady neformálních vzdělávacích aktivit program myslí na vzdělávání mládeže a zároveň nezapomíná na další vzdělávání dospělých.

Internetový zdroj

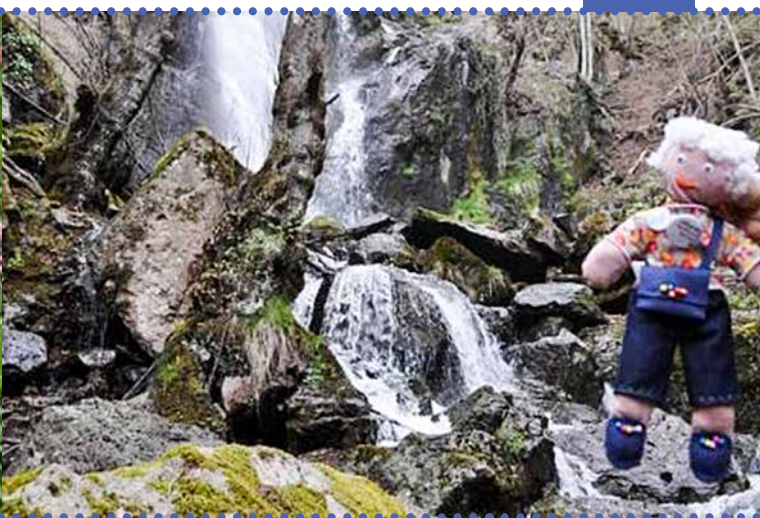
Erasmus+ příběh trvající 30 let (2017) [online]. Cit. 2017-06-06. <<https://mujerasmus.cz>>.

#Mujerasmus aneb Zahraniční dobrodružství panenek

Lucie Kelblová | Dům zahraniční spolupráce

Glosa

Pokud rádi cestujete po Evropě, může se vám stát, že se na dovolené nebo na zahraniční služební cestě potkáte s poněkud netradičními spolucestujícími. V letošním roce totiž vyrazilo v rámci programu *Erasmus+*, o kterém informuje článek **Program Erasmus slaví 30 let**, třicet panenek do nejružnějších částí Evropy. Václav, Marta, Božena, Dominika, Frikulín, Všudbyl a mnohé další postavičky tak mohou sbírat zkušenosti společně se studenty, učiteli, lektory a mládežníky na vzdělávacích stážích, kurzech, stínování v zahraničních organizacích nebo při dobrovolnické činnosti. Příběhy panenek se začaly psát při příležitosti třicetiletého výročí založení programu *Erasmus*. V tomto roce slaví „příběh trvající 30 let“ celá Evropa, neboť program *Erasmus* a další navazující programy umožňují už po více než čtvrt století zprostředkovat zahraniční zkušenost všem věkovým skupinám, které se chtějí vzdělávat. Příběhy panenek a jejich průvodců jsou toho dokladem.

1| Panenky a jejich cesty za dobrodružstvím můžete sledovat na webové stránce *MUJERASMUS* [online]. Cit. 2017-06-02. <<https://www.mujerasmus.cz/mujerasmus>>. Zde také naleznete autentické výroky citované v tomto článku.

Podívejte se, co všechno panenky na svých cestách zažívají. Nabízíme malou ochutnávku.¹

Panenko Vašík ze školního vzdělávání vzkazuje: *V Soběslavi se mám skvěle! Děti tady spolupracují na mezinárodním eTwinningovém projektu se školami z Kátova a Tvrdošína. Celý projekt je zaměřený na bádání a experimentování s rozdílnými zvyky a tradicemi. A zrovna tady máme rej čarodějnic!*

Glosa | #Mujerasmus aneb Zahraniční dobrodružství panenek

Panenko Marta glosuje stínování v Německu slovy: *Je tu kosa... Výlet na Karlštejn byl lepší! Z letušky se po úvodním kurzu botaniky vyšších rostlin a metodologie práce s návštěvníky stává plnohodnotná účastnice expedice za bylinami klášterních zahrad. Sněžíl! Duben! Ech, kletě, jsem jen v kostýmku...*

Díky zahraničním mobilitám vznikají také nová přátelství, která mohou trvat po celý život... Panáček Všudybyl si našel kamaráda během prvního týdne pobytu.

Učíme se všemi smysly – nové gastronomické zážitky nejsou k zahazení ☺.

První máj, lásky čas, aneb Vedlejší účinek vzdělávacích aktivit zažil na vlastní kůži panáček Frikulín.

Divadelní představení *Konference*

Komunikace o Praze

Evička, úvod Jiří Hasil, Filozofická fakulta Univerzity Karlovy

Ve dnech 10. až 13. dubna 2017 uspořádala Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze pro univerzitní i pražskou veřejnost *Týden diversity*. Tato již tradiční kulturně-vědecká akce se letos konala na téma *Město a emoce* a chtěla ukázat Prahu jako místo, které prožíváme a které žije v nás. Představila Prahu také jako město studentských básníků a amatérských herců, malířů a filmařů.

Zahraniční studenti Ústavu bohemistických studií Filozofické fakulty Univerzity Karlovy připravili v rámci tohoto týdne *Literární kavárnu*.

Program kavárny se skládal ze dvou částí. První bylo divadelní představení *Konference*. Libreto, jež bylo dílem Ilony Starý Kořánové, učitelky Ústavu bohemistických studií. Bylo vytvořeno jako koláž z textů Václava Havla: na vědecké konferenci věnované tématu humoru a gagu se setkává šest zapálených badatelů, kteří postupně a jaksí mimochodem poodkrývají masku své odborné image.

Druhou část tvořilo čtení literárních textů o Praze, Pražanech a životě v Česku. Pražská realita tak byla nahlížena očima cizinců-studentů bohemistiky, kteří neprijeli do Prahy jen jako její obdivovatelé na pár dní, ale jako ti, kdož se zde rozhodli studovat a žít. V rozmanitých textech zachytili své názory na Prahu, Pražany a na to, co se jim ve městě líbí a je pro ně jedinečné, ale i na to, o čem se domnívají, že dobré pověsti Prahy škodí. Tuto část programu se svými studenty připravili pedagogové Ústavu bohemistických studií Svatava Škodová, Tomáš Vučka a Jiří Hasil.

Obě části se setkaly s vřelým přijetím publika, které tvořili nejen studenti a pracovníci Filozofické fakulty, ale i obyvatelé Prahy.

Uveřejňujeme zde autentický text čínské studentky 3. ročníku bakalářského studia češtiny pro cizince Yu Guo, která v Česku užívá jméno Evička.

Komunikace o Praze

1 Ráda chodím na procházku s dědečkem. Když jsem byla malá holka, při chůzi mi dědeček často kupoval bonbony a povídal mi pohádky. Teď je dědeček sice starší a už nemám tolik ráda bonbony, ale na procházky s ním chodím pořád ráda, protože si vždy dobře promluvíme:

„Ještě studuješ v tom státu?“

„Ano, jsem ještě v Česku.“

„Jo jo, Česko, Československo.“

„Ne, dědečku. 1. ledna 1993 se rozdělilo na Českou republiku a Slovenskou republiku.“

„Jo jo, vím, Česko, Česko.“

Odpoledne jdeme spolu na procházku a dědeček potkal své kamarády.

„To je..... tvoje vnučka?“ Zeptal se jeden z nich.

„Ano, moje nejmenší vnučička.“

„Už pracuje nebo ještě studuje?“

„Studuje v zahraničí.“

„V zahraničí? A v jakém státu?“

„Je to docela dlouhé jméno, je to ...“

„Česko, Česká republika.“ Řekla jsem.

„Ano, Česko, Československo, studuje českoslovenštinu!“

„Ne, jsem v Česku, studuji češtinu, slovenštinu neumím.“

Teď jsou to dvě samostatné země.“ Snažila jsem se vysvětlit.

„Ano, to vím, rozdělilo se v roce 1993.“ Řekl Jeden starý pán.

„Konečně,“ řekla jsem si, „konečně někdo ví, že Česko je Česko.“ Dědeček se s nimi ještě chvíli bavil a pak přišel další kamarád.

„To je vnučka pana GUO,“ jeden starý pán mě představil, „studuje v Česku, Československu, obor je českoslovenština!“

„Ne, jsem v Česku, učím se jen Česky, Československo už neexistuje...“ řikala jsem si potichu.

2 Když jsem poprvé jela do Česka, maminka se o mně velmi obávala. Často mi volala a říkala, abych jedla hodně zeleniny a ovoce, abych hodně pila vodu, abych nebyla nemocná.

„Ano, vím. Ale maminko, víš jak je zelenina a ovoce v Česku drahá?! Maso má podobnou cenu jako u nás, ale zelenina je pětkrát dražší než doma, a také je tady méně druhů zeleniny i ovoce. Jenom brambory, mrkve, cibule, zelí, lilek...“

„Aha, už se neobávám, je to podobné jako u nás v minulosti. Mají tvoji oblíbenou zeleninu, můžeš si dobře zvyknout.“

„Ne, na české jídlo si nezvyknu. Je moc slané, nemůžu jíst v jídelně.“

„Můžeš si vařit sama, nešetři peněz, kupuj si, co chceš. Hlavně abys nebyla nemocná!“

3 „Tatíku, včera večer jsem čekala skoro 30 minut na autobus a nedočkala jsem se. Dokonce i všechna taxi byla obsazená, ale nakonec jsem se jednoho dočkala.“

„Měla jsi mi zavolat, abych tě vyzvednul.“

„Vůbec jsem nevěděla, že budu muset čekat tak dlouho. Tatínku, neříďte tak rychle!“ Připomněla jsem mu.

„Teď je Nový rok, je svátek, proto je méně autobusů i taxi.“

„Vím, ale v Číně nemáme jízdní řád na autobus a nikdy nevíš, kdy co přijede. Proto je lepší vzít si taxi. Je rychlejší a levnější. Tatínku, zpomal, vpředu na chodníku je člověk, musíme mu zastavit.“

„Ne, počká on, tady je Čína.“

„Provoz v Česku je lepší. Autobus vždy jede včas, auto ti na přechodu musí zastavit. Jízdenky jsou pro studenty levné, ale někteří lidé si je nekupují a jezdí načerno.“

„Nesmíš to dělat, jo?“

„Ano, vím. Přeji si, aby každý den kontrolovali jízdenku, ale kontrolují je dost málo. Často si říkám, že bych si na to mohla i vsadit, protože je velmi malá pravděpodobnost, že přijde revizor.“

„Můžeš to zkusit, asi je tvůj šťastný den.“ Tatínek odpověděl.

4 „U sis zvykla? Za 8 měsíců, 245 dnů budeš doma. Už se mi po tobě stýská...“ řikala mi moje kamarádka, když jsem jela poprvé do Česka.

„Prosím tě, zatím jsem v Praze jen měsíc, nepřeháněj.“

„Je tam hezky? Je Praha romantická? Lidé jsou hezčí? Holky, holky jsou krásné?“

„Hezké, hezké, hezké, evropský pohled, evropské maminky, evropští lidé, je všechno hezké. Jsi také dívka, proč se staráš o holky, máš se ptát jací jsou tu muži!“

„Protože jsem slyšela, že Slovanky jsou hezké. A jaký je evropský styl? Jsou všichni lidé moderní? Je tam luxusní značka levnější? Kup mi nějakou specialitu a nějaké pěkné věci. Kolik stojí za...“

„Počkej, počkej, za prvé, ano, jsem v Evropě, ale luxusní značky jsou stejně drahé. Za druhé, nejsou všichni lidé moderní, třeba v zimě, skoro všichni nosí černé nebo tmavé kabáty a bundy, džíny a k tomu sportovní boty. Pokud je někdo moderní, můžeš čekat na 70 procent, že nemluví česky, a že je cizinec. Za třetí, koupím ti krtečka, máš ho ráda, žejo?“

„Aha, krteček je český! Skvěle! Chci krtečky, kup mi dva, ne, tři, YAYA ho má také ráda.“

„YAYA? Tvoje kočka? Ne, krtečka se bude bát, krteček není myš, musíš ji koupit Mickey Mouse.“

5 Mám korejskou kamarádku. Poznaly jsme se v Praze ve škole. Minulé Velikonoce jsme cestovaly do Drážďan.

„Evičko, líbí se ti tady?“

„Ano, barokní památky se mi líbí, jsou krásné, ale zase tam není nic jiného. Praha je lepší.“

„Souhlasím, neumíme německy, proto je to pro nás úplně cizí. Dáme si vepřové koleno a německý salát s pivem? To je známé tak to zkusíme. Tady je doporučená restaurace, budu se těšit.“

„Evičko, chutná ti vepřové koleno? Je slané a kůže je tvrdá, je opékaná, mám raději české, je měkčí. Chutná ti pivo?“

„Ne, nemám ráda pivo ani české. Ale kofola je docela dobrá, je chutnější než kola.“

Chodily jsme celý den, a protože jsme byly unavené, při zpáteční cestě autobusem nikdo nemluvil.

„Evičko, jsme doma, konečně.“

„Jsme konečně v Praze. Projely jsme Hradčanskou, přestupujeme metrem.“

„Ne, přestoupíme do tramvaje, chci do supermarketu. Evičko, víš, cestovala jsem po různých zemích, ale Praha je nejlepší a nejpohodlnější. Cítím se jako doma.“

„Praha je nejlepší, protože jsme se tady poznaly.“

6 „Ahoj, Evičko!“

„Ahoj Eliško, proč spolu mluvíme česky, když jsme obě Číňanky. Tak jak se máš?“

„E... Co mám říct, dobře, žejo? Už jsem zapomněla všechno.“ Eliška byla moje spolužačka, spolubydlící a také moje dobrá kamarádka. Spolu jsme studovaly češtinu na univerzitě v Číně.

„V květnu se chystám cestovat do Česka na honeymoon. Chtěla bych ukázat manželovi, jaké je Česko a v jakém místě jsem studovala. Manžel má o Čechy také velký zájem. Ví, že od roku 2014, se v Čechách natočilo víc než 10 filmů a seriálů. Proto by manžel chtěl cestovat do Čech, aby poznal, jaké jsou ve skutečnosti.“

„Pojeď, pojeď. Můžeme se sejít v Praze! Musíš koupit letenky dřív, abyste je mohli mít levnější. Od května bude hodně turistů. Přítel kamarádky je průvodce a říkal, že už má plný rozvrh. Ted Číňané žijící v Čechách už neřídí restauraci, ale cestovní kancelář.“

„Nevaří? Vaří tak špatně, že nemají žádnou dobrou čínskou restauraci. Můžeš také pracovat jako průvodce.“

„Já? Děkuji, nechci. Často se ztrácím, nemohu pracovat jako průvodce.“

„Tak můžeš řídit restauraci, vaříš dobře.“

„Prosím tě, nenapadá tě nic lepšího?“

„Určitě můžeš. Ted je dobrý vztah mezi Čínou a Čes-

kem. Je dobře, že se učíš česky. Ted je čeština populární. V Číně byly jen dvě univerzity vyučující češtinu, ale teď už tam jsou čtyři. Více lidí dnes cestuje do Čech, protože je to bezpečnější než cestování do Německa či Francie. Trochu se bojí.“

„Moje spolubydlící je Ruska, zeptala jsem ji, jestli můžu sama cestovat do Moskvy. Říkala mi, že mi nedoporučuje cestovat sama, a že je bezpečnější jet aspoň s někým. Myslím, že v Číně je nejbezpečnější asi hlavní město. Praha je také bezpečnější, i když jsem už dvakrát potkala zloděje, ale našťásti se nic nestalo.“

„Já... tam ztratila pas.“

„E... Ale to je tvoje chyba, nedávala sis pozor na kabelku. Pořád jsi jen fotografovala. Jak tedy můžeš něco takového říct?“

„Vypadáš jako „pábitel“. Manžel přečetl Hrabalova díla a nejráději má „pábitelé“. Zeptal se mě na český název, a každý den říká, že někdo je pábitel. Říkal, že Číňané jsou pábitelé a chce zjistit, jestli Češi také.“

„Nevím jestli Češi jsou pábitelé, ale já jsem, tak neříkej nic negativního o Čechách.“

Díky Praze jsem poznávala svět a kamarády, dostala jsem znalosti. Díky mně, víc lidí vědělo o Praze i o Čechách. Komunikace stále pokračuje. Nedovedu si představit o čem mluvit zítra, proto, každý den je pro mě překvapení.

V pralese nejsou tramvaje

Markéta Pilátová / krajanská komunita

Mato Grosso do Sul a Rio Grande do Sul, Brazílie

V Liberci jezdily tramvaje. Začaly tam jezdit těsně před tím, než jsme si sbalili saky paky. A my se na ně jezdili z Chřibský dívat. Červeno-bílý podlouhlý domky na kolejích zvonily a rachotily. Elektrický tykadla osahávaly zamračený nebe. A ti, co v nich seděli, se na nás, na obyčejný pozemský, pomalý slimáky, kteří se táhnou po svých, dívali z okýnek a někteří občas mávali. „Jsou v pralese tramvaje?“ Vyptával jsem se pak pořád dokola. Otravoval jsem s tím i na lodi. Celý měsíc jsem měl mořskou nemoc a myslel na tramvaj, co sem se v ní nikdy nesvezl, protože sme neměli na lístek. Táta nám neříkal, jaký to tam v tý Brazílii bude. Dneska je mi jasný, že to nevěděl, ale tenkrát jsem si představoval, že ví všechno. Tátové mají všechno vědět, no ne? Když jsme přistáli, přšelo. Když jsme se na mulách čtrnáct dní kodrcali do pralesních hor, přšelo. A když jsme konečně dorazili až na kopec, kde jsme si měli vykolíkovat pozemek, přšelo ještě víc. Máma prohlásila, že jestli nepřestane přšet, tak všichni dostanem zápal plic a pomřem. Táta na to řekl, že kdybysme zůstali v Chřibský a on dělal dál ve sklárně, už by byl kvůli tubeře dávno pod drnem a my s ním, protože

bysme pomřeli ne na liják, ale hlady. Takže prý se na to má máma dívat tak, že už jako žijem do foroty. Jakože je asi jedno, jak dlouho ještě. Máma tomu podle mě nerozuměla a my taky ne. My tři děti. Rudy, Wolfie a já Heinrich.

Pořád jsme měli hlad, a když konečně přestalo přšet, táta nám dal do ruky sekyru a řekl, že musíme postavit hnízdo. Vysekat do stromu zářezy, abychom mohli vylízt nahoru, pak žebřík a pak nařezat klacky a do dvou větví úplně nahoře zaplíst hnízdo. Necháпали jsme proč. „Protože tady žijou divoký zvířata,“ řekl táta. „A jaký?“ začali jsme se bát. „Divoký prasata a malý pumy, taky asi v noci můžou vylízt nějaký hadi... jedovatý... co já vim,“ řekl a zamračil se. A tak jsme se do toho hnízda pustili. Já sekal klacky, Rudy je tahal po žebříku a ve větvích jsme udělali takovou jako kolíbkku. Ruce jsme měli plný třísek, bolavý a celý opuchlý od sekyry, kterou jsme ani jeden neuměli správně držet. Ale nekňourali jsme. Nechtěli jsme být sežraný prasatama, a pumama už vůbec ne. „Chceš, aby tě rači sežrala puma, nebo prase?“ Strašil jsem malýho Wolfieho, ale když začal nabírat, nechal jsem ho bejt. Máma taky pomáhala a pak

nám na mýtině, co jí zatím prosekával táta, vařila polívku. Pak Wolfieho kousl do nohy velké černé a chlupatej pavouk a natekla mu jak kopačák. Tak nemusel dělat hnízdo, ale to jsme mu rádi odpustili.

V noci bylo hnízdo jakž takž hotový. Natahali jsme tam deky, co jsme měli na mulách, pod hlavou škrábatý chuchvalce pralesní trávy a mámina stará sukně. V noci jsem si představoval divoký prasata, jejich rypáky a červený, vztekem zakalený oči. Do usínání mi cinkaly a rachotily tramvaje, lampy na ulicích zhasínaly, mráz zalízal za špinavý nehty a na všechno lehounce prášil sních.

Ráno se kolem válela mlha, déšť přestal, vypadalo to, že bude svítit slunce, a strašně řvali neznámí ptáci. Za liánama tiše našlapovaly pumy a někde v bahništi divoký prasata dřely štětina kůru stromů. Ten zvuk mě probudil. Nevěděl jsem, co to je, znělo to, jako by někdo na obřím struhadle děsně nahlas strouhal mrkev. Když jsem se opatrně vyklonil z hnízda, zavadil jsem hlavou o trs orchidejí. Nikdy jsem takový divný kytky neviděl. Čichal jsem k nim, ale nevoněly. Vypadaly, jako by je někdo navoskoval, a byly žihany jak kočka mlynáře Steinera. Slezli jsme z hnízda jak veverka, máma si roztrhla sukni a nadávala. Táta se ale usmíval, rozhazoval rukama a vykládal, kde všude budou pole a kde postaví barák. Já zatím viděl hnízdo z větví a obrovský stromy a nedokázal jsem si představit, že by je někdo mohl pokácet. Jenže táta to pole viděl a už plánoval, kolik potřebuje sehnat chlapů, aby mu s těma stromama pomohli. Já jsem ale byl v duchu doma. V Chříbské a pak taky v Liberci na náměstí a za žádnou cenu jsem nechtěl být tady v tom temném, studeném, upršeném pralese, kde si táta představoval náš skvělejší život. Dostali jsme půdu za hubičku, to jo, strašně velké kus půdy, takovej, jakěj bysme doma nikdy mít nemohli. Ale hlad, hlad jsme tady měli stejnej. A máma, ta byla zabejčená úplně jako táta. Nedalo se od ní čekat, že by to vzdala a chtěla se třeba vrátit zpátky. Museli jsme s ní na návštěvu za ostatníma, co přišli taky z Čech, abysme si od nich vypůjčili zásoby a vydyndali z nich rozumy, jak se takový pole dělá.

Šli jsme asi hodinu a narazili jsme na nějaký Thieleovy. Ti už tady prej jsou dva roky a vědí, co a jak. Máma od nich dostala mouku a dokonce vajíčka. Asi si je vyleděli ve svym hnízdě. Měli už postavenou chatrč na muřích nohách a v jednom rohu pole na borovici jsem jejich hnízdo zahlídnul. Bylo už trochu rozpadlý, a když jsem to viděl, měl jsem pocit, že se nám to může povíst taky, to pole a novej barák. Thieleovi měli dvě děti. Malou Bertu a menšího Williho. Byli to dva strašně špinaví usoplenci. Celí shrbení cosi umetali na poli a rozhazovali semena.

Nikdy sem nikoho tak špinavýho neviděl. Asi budu taky tak špinavej, za dva roky v pralese. Doma jsme do tý tramvaje nesměli nejenom proto, že jsme neměli na lístek, ale možná i proto, že jsme byli umoloušaná chátra z hor. Ale teda takhle, takhle olepený blátem a špinou jsme nebyli nikdy.

Cestou zpátky po uzounký pralesní pěšině jsme se všichni báli a pořád jsme zakopávali o ztrouchnivělý liány a představovali si oči pum, co na nás svítěj, a taky jsme viděli velký, huňatý opice. Dělalý strašnej rámus a paní Thieleová říkala, že je to děsná havěť, která jim loni sežrala půlku úrody kukuřice. Ten jejich barák je na kůlech proto, aby se k nim nedostaly žádný zvířata. Ale prej jsou tady i jedovatý hadi, ale nejhorší jsou jedovatý pavouci, ti prej kousnou a rána se zanítí a nepomůže nikdo jinej než stará indiánská šamanka, co jí osadníci říkají Vovozona. Tady prej nejsou žádný léky, jenom indiánský odvary a kytky. Vzpomněl jsem si na lékárnu starýho Hillebrandta, s jeho nablýskanýma lahvičkama s broušenýma uzávěrama z tmavýho nebo čirýho skla. Vždycky nám dal kousek lékořicovýho pendreku a říkal, že máme dbát na hygienu.

No jasně, že jsme se všichni s hrůzou podívali na obrovskou kopačákovou nohu chudáka malýho Wolfieho. A máma se hned sháněla po tý Vovozoně. Tak nás za ní Thieleovy děcka zavedly. Bylo to daleko a museli jsme Wolfieho nýst na zádech, jinak by nedošel. Byl celej horkej a měl jsem pocit, že jak je rozpálenej, kapky deště zasyčí, když se mu rozstříknou po těle. Vovozona vypadala jak starej pokroucenej strom. Měla ale hodný oči a Wolfieho pohladila po hlavě. Ten se jí ale bál a ucuknul. Zasmála se a dala mu na nohu trochu nějaký masti, co vypadala jak bláto, možná to bláto bylo. Noha mu za chvíli splaskla a my jsme Vovozoně dali jedno vajíčko, co nám dala paní Thieleová. Vovozona si ho ale nevzala a dala ho do ruky Wolfiemu.

Dny šly. Přecházely do ročních období, který se nestřídaly. Žádněj podzim, stromy v pralese nežloutly a listí nepadalo. Žádná zima. Žádná škola. Jenom dřina. A vedro. Nebo deště. Tupý údery a zvuky sekyry, svistot brousku po rezavým ostří. Provazy omotaný kolem tlustejch stromů, výkřiky chlapů, ať si dáme pozor, že už padá. A pak padl starej Lucas, když se na něho sesul strom urvanéj větrem. Svítání, jedno za druhým, věčně zelený pralesní šero, bolavý svaly a spokojenej táta, co se od Vovozony naučil kouřit dýmku nacpanou voňavýma bylinama. Jeho tubera zmizela, už nekašlal krev. Máma se usmívala. Dřina. A odpoledne maté z vydlabaný dýně. Maté zahání hlad. A handlování všeho za všecko. Někdo má slepici, my máme víc dřevěnýho uhlí, co táta dělal i doma. Krauspenharovým

se urodilo víc ječmene, nám víc kukuřice. Naše evropský šaty se dávno rozpadly, zetlely ve věčný vlhkosti, co o ní táta tvrdí, že vyhnala tuberu z nemocných plic.

Už nevím, jak vypadá ulice. Už nevím, co to znamená, když se řekne obchod. Zapomněl jsem na lampy a na hranatý vysoký baráky. Až jednou táta povídá, že pojedeme prodat naše dřevěný uhlí do města. Kdyby řekl na Měsíc, bylo by to stejné. Šlapem za mulama týden. A pak druhé. Zastavíme se jenom v noci, u ohňů gaučů a honáků, táta vytáhne harmoniku. Hraje ten šlágr z divadla „Kde domov

můj“, ale zpíváme to německy. Honáci brečí jak malí. A pak před náma velký město. Porto Alegre. Tady jsme před těma zelenýma pralesníma staletíma přistáli. Táhnem pytle s uhlím do nějakýho skladu, táta si zastrčí peníze do plátěnýho sáčku a uváže si ho na krk. A pak mě vede ulicema. Koukám jak puk na skutečný domy a bolí mě za krkem, jak se snažím dohlédnout vysoko. A najednou táta zavelí: „nasedej“ a strčí mě do tramvaje. Než se vzpamatuju, vesele to zacinká a já, kluk z pralesa, se poprvý svezu. Mám pocit, že koleje vedou až někam do Liberce.

Z hodin vaření v Rosariu

Radka Návarová | *krajanská komunita Buenos Aires, Argentina*

Glosa

Přesvědčit studenty ke studiu češtiny není snadný úkol, mnozí mají před naším flektivním jazykem velký respekt, a krajanů, kteří si pamatují z dětství od rodičů a prarodičů více než pár slov, je opravdu jen několik. Zato hodiny vaření, které zavedl v rosarijském spolku můj předchůdce Ondřej Janeček, mají v Rosariu úspěch a velkou návštěvnost. „Langoše“ a „bramboráky“ jsou slova, která ovládají i ti členové spolku, kteří neumí česky jinak ani pozdravit. Tyto dva pokrmy připravují krajané při komorních setkáních v klubu, ale třeba je i prodávají na festivalu imigrantů, a dělají je skutečně znamenitě.

Typická kuchyně patří při výuce k vděčným tématům, přítomní vyprávějí vlastní zážitky. Ač potomci Čechů, s argentinským temperamentem se dohadují nad správným pojmenováním či nad ideálním poměrem ingrediencí. Velikonoční recept ale většinu mých svěřenců překvapil, pekli jsme totiž beránka. Na to si od babiček nikdo nepamatoval. Při pohledu na prázdnou formu hádali, že budeme péct pejska nebo dokonce českého lva; není divu, v Argentině si tato zvířata spojují s Velikonoceci právě tak málo jako beránka. Ovšem výsledek je přesvědčil a na seznam toho, co je potřeba přivést z příští návštěvy České republiky, se vedle majoránky do bramboráků či koření na perníčky zařadila také forma na beránka.

Krajanka z Buenos Aires s upečeným beránkem

Jednou měsíčně se vypravuji za studenty češtiny do Rosaria, města vzdáleného cca 300 kilometrů severně od Buenos Aires. I tam se naši krajané usidlovali a zakládali kluby, v dnešní době už tam však existuje jen jeden krajanský spolek – *Asociación Hogar Checoslovaca Rosario (Asociace Československý domov Rosario)*. Název klubu připomíná, že tam byli zvyklí chodit jak Češi, tak Slováci, na což politické změny roku 1993 neměly žádný vliv. Dodnes tomu tak je, členové krajanského sdružení se považují prostě za Čechoslováky.

Dobruška a Erasmus trochu jinak aneb Subjektivní pohled na jazyky, gastronomii, kulturu a osud

Olga Vlachová | *Dům zahraniční spolupráce*

V roce 1999, den před začátkem kurzu pro krajany v Dobrušce, zazvonil na studijním oddělení tehdejšího Domu zahraničních služeb telefon, bylo pozdní odpoledne. Ustaraný mužský hlas mi perfektní češtinou vysvětlil, že poslal svoji osmnáctiletou dceru Anežku z Peru do Dobrušky a prosil, aby ji někdo vyzvedl na letišti a někde přes noc ubytoval, protože autobus do Dobrušky odjíždí až druhý den (dcerka letí už 23 hodin a je tak mladá, v Čechách nikdy nebyla). Přání to bylo nadstandardní, na shánění ubytování bylo pozdě. Vzhledem k tomu, že studentům se musí pomáhat a můj byt byl o prázdninách zcela prázdný, vydala jsem se z kanceláře domů na sídliště pro auto (hosta přece nebudu vláčet městskou hromadnou dopravou) a potom na ruzyňské letiště. Před šestou hodinou jsem s cedulkou s Anežčiným jménem stála v příletové hale. Stá-

la jsem tam též o hodinu později, mezitím jsem několikrát nakrmila parkovací automat. Obcházení cestujících, kteří přiletěli ze všech možných destinací, bylo bez výsledku, vyhlášení Anežčina jména rozhlasem také. Dokázala jsem jen zjistit, kdy přiletělo její letadlo a že to bylo bez zpoždění. V hale u automatu na kávu jsem po téměř hodině a půl nervózního čekání a pronásledování mladých žen, které procházely halou a mohly být Anežkou, zahlédla krásnou drobnou indiánskou dívku. Zkusila jsem ji nejprve česky a potom angličtinou úrovně B1 oslovit a slovo dalo slovo: byla to Anežka. Odvezla jsem si ji bez problémů domů, cestou jsem se snažila o komentovanou prohlídku Prahy v angličtině typu vlevo je... vpravo se nachází... Anežka sídliště nikdy neviděla a bylo pro ni velké překvapení, že lidé mohou žít v pokojích o tak malém počtu čtverečních

Most 25. dubna, Lisabon 2017

metrů a že z okna obýváku vidí sousedům v lepším případě do kuchyně. Po skromné večeři složené z polévky z pytlíku a špaget s kečupem a se sýrem jsme si vysvětlili, že její tatínek je syn českých emigrantů a maminka je Peruánka s indiánskými kořeny. Zvládly jsme toho za noc poměrně hodně, včetně rodinných historek a prohlížení fotografií, a to za vydatné pomoci gestikulace a malování obtížně přeložitelných slov. Anežka zpozorněla ve chvíli, kdy v jednom z alb objevila fotku morčat v kuchyňské troubě. Moje sedmiletá dcera totiž chovala dvě morčata, která jsme čas od času vykoukali a usušili na novinách v předeřáté troubě (morčata ležela vzorně bez hnutí a vždycky přežila). Když si Anežka se zájmem prohlížela fotku sušících se morčat, dalo mi dost práce vysvětlit, že jsme o ně takto citlivě pečovali, a nepekli je, natož abychom je následně snědli. Poté, co mi vyložila, že pro jihoamerické indiány byla morčata pochoutkou, se tenká nitka, vytvořená mezi našimi kulturami gastronomií, přetrhla a Anežka trochu posmutněla.

Účast Anežky na kurzu češtiny v Dobrušce a její následné studium na České zemědělské univerzitě v Suchdolu proběhly bez problémů. Suchdol není daleko a naše návštěvy na kolejích a Anežčiny u nás doma byly velmi časté a oboustranně přínosné. Anežka poznala, že pokoje na koleji mohou být ještě menší než ty na sídlišti, a že na čtyřech metrech čtverečních a na jedné manželské posteli mohou pět let přežít dva lidé, dříve zcela neznámí, posléze však prostí jakýchkoliv tajemství. Také pochopila, že Češi nejsou jen národem přepracovaných manažerů, spěchajících důchodců a mladých mužů, kteří v dopravních prostředcích zaneprázdnění mobily či tablety nepouštějí staré lidi sednout, a že umíme používat deodoranty. Oblíbila si jablečný závin, který jsem pak připravovala

každý víkend, kdy nás Anežka navštívila. A velmi dobře se naučila česky, naše konverzace se tak stala naprosto bezproblémovou, i když moje děti – Petra a Honza – rády přecházely do angličtiny. Připadalo jim dobré naučit se něco nového, navíc pro ně bylo zajímavé poslouchat angličtinu se zvláštním jihoamerickým přízvukem. Naše rodina na oplátku získala obrovské množství informací o životě v Jižní Americe a zamilovala si ji. Líbila se nám Anežčina maminka, o třicet let starší předobraz naší Anežky, Anežčina okouzující indiánská sestra a tatínek, starší šedivý pán s výraznými evropskými rysy. Také jsme pocítili touhu navštívit Portugalsko (Jižní Amerika je přece jen poměrně daleko), kam Anežka odjela na *Erasmus* a kde se seznámila se svým přítelem. V jejich prázdninovém městečku je prý nádherně, k vodě kousek, ubytování bez problémů. V létě roku 2006 jsem se svými dětmi nastoupila na let do Fara, hlavního města portugalského regionu Algarve, s nezbytným přestupem v Lisabonu. Teprve v noci před odletem jsme se podívali na mapu a prohlédli si malebné Odeceixe, městečko od pobřeží poměrně vzdálené, kde jsme měli na břehu Atlantiku strávit více než týden. Trochu jsme znejistili, ale vše šlo výborně, letadla letěla na čas. Jediným problémem bylo to, že z našich tří zavazadel se objevila na pojízdném pásu ve Faru pouze dvě. Bohužel se ztratila zrovna taška, ve které byly naše zásoby potravin (jako správní čeští turisté jsme se předzásobili polévkami v pytlíku, paštikami a salámem) a jablečný závin pro Anežku. Reklamace nepomohla, taška přiletěla až za tři měsíce, a to našťástí zpět do Prahy. Závin se mísil se salámem, vše mělo jednotnou zelenou barvu. Kdyby chtěl někdo vypěstovat tak krásnou plíseň v laboratorních podmínkách, určitě by se mu to nepovedlo.

Desetidenní pobyt v domečku o jedné místnosti a dvou postelích vzdáleném cca tři kilometry od velmi studeného Atlantiku rozbořeného obrovskými vlnami byl romantický a náročný. Romantický proto, že celé městečko bylo natřené bílou barvou, většina domků byla vytesána do skály a cesta na pláž byla lemována zčásti nádhernou divokou přírodou a zčásti ekofarmami s koňmi. Náročný byl zejména proto, že ujít dvakrát denně zmíněné tři kilometry po horské cestě je pro dvě děti a hlavně jejich unavenou matku poměrně vysilující. Když konečně dorazíte ve třicetistupňovém vedru s nezbytnými zavazadly na pobřeží a umyjete si nohy, protože celí se ponořují do oceánu pouze otužilci, je čas vyrazit na cestu zpátky. Co se týká gastronomie a jazyka: asi nikdy v životě jsme nesnědli tolik vajíček na rozličné způsoby, protože překlad slova vejce jsme – na rozdíl od jiných slov – zvládli

poměrně dobře i v množném čísle. Přesvědčení, že všude na světě se domluvíte anglicky, totiž vzalo za své hned první den. Jste-li na daném místě poměrně dlouho a sami bez průvodce, musíte chodit nakupovat do obchodu s pultovým prodejem a občas se zeptat na cestu. S angličtinou nepochodíte, protože zde všichni mluví jen portugalsky. (Anežka nás sice přivezla z letiště, ale pak odešla do restaurace, kde spolu se svým přítelem pracovali celé prázdniny.) Útlý slovníček vám v komunikaci moc nepomůže, neboť i když v potu tváře vytvoříte v obchodě otázku, odpoví vám prodávající tak, že to zaručeně nepochopíte, navíc přidá svoji otázku, a to už zahanbeně obchod opouštíte. (Jste totiž na místě, kde je portugalská jina než ta ve slovníku; cizinec v ČR také znejistí, uslyší-li promluvit Pražana, nebo Hanáka.) Zeptat se na cenu jízdenky je sice možné, ale z výše uvedeného důvodu poměrně zbytečné. A v autobuse nebo obchodě sice můžete gestikulovat (to moc nepomáhá), ale kreslit už ne (to by možná pomohlo). Jediní, kdo mluvili česky nebo anglicky, byli Anežka a její přítel, ale ti byli zaneprázdněni a my jsme je viděli zase až při zpáteční cestě na letiště (tehdy jsme hovořili česky, ale jen velmi málo). Těch 123 kilometrů z Odeceixe do Fara jsme ujeli za necelou hodinu, většinu cesty jsme se řtili po okresních silnicích více než stopadesátikilometrovou rychlostí. Nemá cenu přece vyjždět dříve, letadlo odlétá až za dvě hodiny! Tehdy mi poprvé a snad naposledy bylo v autě špatně, seděla jsem na sedadle spolujezdce chvílemi přilepená na přední sklo a v duchu prosila Boha, v něhož věřím jen občas, aby to alespoň mé děti přežily. Těm se jízda moc líbila.

Až tak moc, že uplynulo pár let a my jsme s dcerou byly znovu v Portugalsku, tentokrát poblíž Lisabonu, v regionu Colares nedaleko světoznámého Caxias, a obdivovaly tohle nádherné město a jeho okolí. Uživaly jsme si Anežku, jejího syna Diega a jejího nového portugalského partnera, také jsme se seznámily s Anežčinou maminkou a nejmladší sestrou. (Rodina se totiž přestěhovala z Limy do Lisabonu.) Nedaleko jejich domu byla jiná pláž, ale Atlantik byl stále stejně studený a rozbouřený. Protože jsme chtěly Anežce připomenout její pobyt v Praze, tak jsme připravovaly typická česká jídla, jako knedlíky a omáčky, a portugalských specialit jsme si mnoho neužily (nenechaly jsme si ujít jen *pastéis de nata* – smažené košíčky plněné pudinkem – ty pravé dostanete pouze v modré cukrárně v Belému, podle mě nejkrásnější čtvrti Lisabonu). V mezičase mezi výlety a vařením jsem zkoušela ročního Diega naučit několik českých slov a slíbila jsem mu, že až povyroste, tak pojede do Dobrušky, aby se naučil jazyk svojí mámy.

Pastel de nata v Pastéis de Belém

Anežce se před rokem narodil druhý syn, který dostal jméno Vasco (protože Václav se v portugalské špatně vyslovuje). A jelikož cesty osudu jsou nevyzpytatelné, letos Anežčina maminka Silvie spolu se svojí kamarádkou Monikou z Peru přijela na několik dnů k nám do Prahy, a to těsně před odletem Petry na *Erasmus*. Asi odhadnete, kam moje třidvacetiletá dcera odjela... Samozřejmě, že do Lisabonu. (Jen na okraj: Petra studuje na České zemědělské univerzitě v Suchdolu. Náhoda? Ale o těch se říká, že neexistují. Tak asi přece jen osud.)

V Praze jsme s našimi hosty zažili spoustu krásných i horkých chvil, zvláště když Silvie ve snaze, abychom jí dobře rozuměli, opakovala portugalsko-španělské věty hodně nahlas a s jinými slovy než původně. Pak bylo zcela zbytečné, že jsme některému výrazu zpočátku přece jen rozuměli. Byl nám předložen jiný, takže jsme mohli znovu začít přemýšlet o významu slov a snažit se odhadnout smysl celých vět. Při několikahodinových večerních sezeních jsme se hodně zapotili, ale nelze konstatovat, že bychom tyto jazyky nebo alespoň jejich základy ovládli. Často jsme si na něco připíjeli, těžko říci na co, ale bylo to emocionálně silné a milé. Já jsem se snažila předvést se v co nejlepším světle a vařila jsem české speciality, jen ten jablečný závin jsem tentokrát kvůli nedostatku času bohužel neupekla. (Nevadí, až poletím v létě za Petrou do Lisabonu, tak to napravím, a třeba tentokrát moje zavazadlo přiletí se

Místo setkávání studentů *Erasmu* v Lisabonu

mnou.) Čtyři náročné dny utekly velmi rychle a už tu byla cesta na autobus, který měl Silvii a Moniku odvézt na frankfurtské letiště. Hodinová rezerva se postupně rozplynula, protože po cestě bylo nutné nakoupit ještě nějaké dárky, a tak jsme na Florenc doběhly jen několik minut před odjezdem autobusu, já zcela vyčerpaná, Silvie a Monika úplně v klidu. Vždyť by jel jiný autobus (sice až za několik hodin), a letadla také létají pořád (nu což, zrušili bychom tento let a nahradili ho jiným).

Když mi Petra jednou při jednom z večerních hovorů z Lisabonu sdělila, že je sice jižní povaha (rozumějte: termíny nehrají příliš velkou roli, pořádek je pro jiné), ale jižní u nás doma v Čechách, a ne jižní v Portugalsku, předstírala jsem, že nechápu a potřebuji vysvětlení. Zde je konkrétní příklad: když přestal fungovat v pronajatém lisabonském bytě plyn (bez něj si Petra neuvaří a ani se nevykoupe v teplé vodě), její portugalský domácí se chápavě usmál a řekl „mañana“. Toto slovo potom opakoval každé ráno s úsměvem několik dnů a nenechal se vyvést z rovnováhy, ani když mu sousedé vytopili kuchyň a všude, i na kuchyňské lince, stálo několik centimetrů vody, v níž společně plavaly Petřiny sáčky čaje a jeho vaříč. Prostě: není problém. „Mañana“ podle slovníku znamená zítra, doslovný význam ale je: buď v klidu, co můžeš odložit na později, odlož, i když je již pět (možná i více) minut po dvanácté. Pod jižním sluncem se prostě žije jinak, bez stresu a s vírou, že zítra je také den a život si přece musíme užívat tady a teď a že není třeba vzrušovat se drobnými nedostatky ani tím, co přijde.

A kuchařské umění v Lisabonu? Zatím nemám o čem psát, pokud nechci líčit, jak připravit pokrmy, kterými se živí většina studentů, jako jsou polévky z pytlíku či špagety

s kečupem a se sýrem. Petra s Anežkou při svých schůzkách možná občas vzpomínají na můj jablečný závin, ale spíše mlsají pudinkové košíčky. A jazyk? Petra sice zkusila několikrát v obchodě a na nádraží mluvit anglicky (vždyť Lisabon je hlavní město, tedy turistický magnet Portugalska), ale záhy zjistila, že bez portugalského to opravdu nepůjde. Myslím, že za půlrok intenzivního studia už bude plynně hovořit portugalsky, a že se při vzájemných návštěvách našich rodin konečně dozvím, na co si připíjím a proč Anežčině mamince Silvii vstupují při setkání a loučení do očí slzy. (Proč slzím já, to vím. Proč pláče ona, to tuším.)

Vzhledem k tomu, že každé vyprávění by mělo přinést i poučení, závěrem vám je nabízím: věřím, že to, čemu se obvykle říká osud, Bůh nebo přírodní zákonitost, tak či onak zasahuje do našich životů a ovlivňuje naše činy, které ale konáme my. A pro pochopení motivů jednání lidí jiné kultury je velmi důležitá znalost jazyka, neboť jeho prostřednictvím poznáváme, jak vnímají realitu lidé, kteří tímto jazykem mluví (bez znalosti portugalského prostě Peruánce nevysvětlíte, že knedlíky se netrhají a nejedí rukama, ale že se krájejí příborem a namáčejí do hnědé omáčky, které se říká guláš). Ale je to vlastně tak důležité? Myslím, že ne. Vždyť nejcennější v životě je přece přátelství, které umožňuje tolerovat a chápat odlišnosti jednotlivých kultur a životních názorů. Protože vše se nakonec nějak vyřeší, není problém, „mañana“.

Tradiční, a přesto zcela nové: aktuality v kultuře chorvatských Čechů

Marie Štěpánová | stážistka, Ústav českého jazyka a teorie komunikace Filozofické fakulty Univerzity Karlovy

Starobylé české zpěvy v podání daruvarských Čechů

První české roráty na Daruvarsku v novodobé historii

Mrazivé adventní jitro. Pátá hodina ranní. V daruvarských rodinách vyskakují z postelí malé děti i teenageři, kteří se zcela dobrovolně přihlásili, že dorazí do kostela a zazpívají české roráty. Do nacvičování se jich zapojilo asi padesát, jak sami na zkoušce snaživě spočítali. Již vědí, že tyto adventní jitřní mariánské mše i starobylé české zpěvy, které při nich zaznívají, jsou od dob Karla IV. působivou součástí předvánoční doby.

Vědí, že sami vytvářejí něco, co se odehraje ve Slavonii historicky poprvé v novodobé historii. Co zcela atypicky spojuje českou školu, folklorní sdružení, učitele hudební školy i místní farnosti, které iniciativu menšiny s radostí přijaly, co zároveň přináší do chrámů ve městě kromě českého jazyka a středověkých písní zcela „rebelsky“ i takové nástroje jako klarinety. Něco, co představuje také chorvat-

ské většině cosi nového, ač prastarého, české specifikum i kulturně-duchovní zázitek (i se sedmisetletou tradicí stále živý a aktuální), co naplňuje lodě chrámů rovněž lidmi, kteří tam dlouho nezavítali. Přijetí „novinky“ daruvarskou veřejností bylo vskutku vřelé a akce získala okamžitě (snad i do budoucna) podporu krajských institucí. Chorvatští farníci k této příležitosti vydali pro českou minoritu jako překvapení kalendáře s českými nápisy. Krajská místožupanka Táňa Novotná Golubičová o akci referovala: „Roráty mají své zvláštní kouzlo. Když děti zpívaly české středověké adventní písně (z roku 1364!), draly se nám slzy do očí.“

Žádný jiný národ nemá tak bohatě rozvinutou rorátní tradici. Odborníci jim přikládají velký význam při uchování češtiny: „Bez jakéhokoli přehánění, kdyby se v českých zemích nezpívaly roráty, tak bychom dávno nemluvíli česky,“ říká kupř. znalec staré hudby M. Pospíšil. I díky krajským dětem budou české roráty nezapomenuté i nezapomenutelné.

Taneční v Daruvaru

Modlitba v podání daruvarských dětí

Co Čech, to tanečník aneb Daruvarský taneční rychlokurz

Fenomén českých tanečníků v celorepublikovém měřítku nemá v Evropě obdoby. Také v současnosti je mnohými vnímán jako jakási „zkouška dospělosti“ a díky alespoň základní znalosti latinskoamerických i standardních tanců, která je v českých zemích v podstatě plošná a celoživotní, si člověk zatančí kdekoli: od vesnické sokolovny po *Ples v Opeře*. Na český bál se nyní mohou vypravit i Češi z Daruvaru a okolí, kteří absolvovali víkendové taneční soustředění, jehož se hned první den zúčastnila zhruba padesátka lidí. Kurz vedl nezištně Jan Johec z Ostravy, žák porotce *StarDance* Zdeňka Chlopčíka. Netradiční akce přilákala krajanů z různých prostředí: od divadelníků a církevních sborů přes *Svaz Čechů* až po mládež či kantorskou sborovnu. Mnozí prvně na vlastní kůži zakusili rytmy temperamentní čači nebo elegantního waltzu, jiní si přišli užít společnosti či pohybu. Maturanti z české sekce daruvarského gymnázia hledali inspiraci k vlastnímu předtančení. Nehledě na věk, dominantní jazyk či profesi – tanec překračoval všechny hranice.

Anděl Páně 2: Zřejmě největší a nejvzdálenější provedení písně

Český král? Karel IV. Český film? *Anděl Páně 2*... To je aktuálně nejčastější odpověď v dotazníku ohledně povědomí o českém původu mezi žáky českých menšinových škol

na severu Chorvatska. Současný nejpoblárnější český film *Anděl Páně 2* dorazil v rámci *Měsíce mateřského jazyka* přes tři hranice i do stovky kilometrů vzdálené krajské komunity. Jeho ústřední melodie *Modlitba* však zní dvěma sty tamních domácností i nadále.

Daruvarské děti hitem internetu – dalo by se říci. Video, které bylo pořízeno přímo v kině po daruvarské premiéře pohádky, obletělo Facebook – píseň s laskavým textem v podání krajských školáků byla během krátké chvíle pohlazením po duši zhruba 15 000 diváků rozptýlených po světě. Režisér filmu Jiří Strach, který vyzýval lidi, aby mu píseň posílali, si krajské podání (stejně jako sedm desítek dalších lidí) ihned vyvěsil na svém osobním profilu. Mezi reakcemi se mj. objevovalo: *Docela mě to vzalo. Vůbec to není lehká píseň a děti to zvládly bravurně. * To je jak pohlazení. * Obdivuji, jak jsou děti disciplinované, všimněte si, že zpívají všichni. A všichni zpaměti! * Anděle všichni. * Film i píseň si již žijí svým životem. Nádhera. * Úplně mě mrazí... **

Aktuální české písně a filmy jsou i pro svou lákavost (zejména pro mladou generaci) velkým pomocníkem při uchování češtiny v zahraničních enklávách.

Studenti se na olomouckou letní školu sjíždějí ze všech koutů světa (v pozadí Dóm sv. Václava)

Třicet let s češtinou pro cizince v Olomouci

Petr Pořízka | ředitel Letní školy slovanských studií Filozofické fakulty Univerzity Palackého

V letošním roce se začíná již čtvrtá dekáda kurzů češtiny pro cizince, které na olomoucké Univerzitě Palackého tradičně pořádá tamní filozofická fakulta. Vloni olomoucká Letní škola slovanských studií (LŠSS FF UP) oslavila 30 let od svého založení v roce 1986 a během těchto tří dekád prošla nemalým vývojem od prvních komornějších a co do počtu studentů skromnějších kurzů k současnosti, kdy do Olomouce na letněškolní jazykové kurzy češtiny zavítá každoročně stovka studentů z téměř 30 zemí světa. Za oněch 30 let s českou gramatikou

zápasilo zhruba dva a půl tisíce zahraničních studentů. Původ, věk či vzdálenost, odkud do středomoravské metropole účastníci kurzů přijíždějí, přitom nehraje roli. Česky se chtějí učit staří i mladí, muži i ženy. Nejmladší účastnicí byla čtrnáctiletá Američanka a v témže roce kurz absolvoval téměř osmdesátiletý muž. Studenti se do Olomouce rovněž rádi vracejí, ale rekordmanem je bezesporu Eiichi Sato z Japonska, který letos přijede již podesáté. Nejčastěji přijíždějí studenti z celé Evropy či z Ameriky, ale v posledních letech stoupá počet zájemců

z Asie – z Indonésie, Vietnamu, Tchaj-wanu, Japonska a dalších asijských zemí.

Iniciátorem a prvním ředitelem olomoucké LŠSS byl Miroslav Komárek, významný český lingvista mezinárodního renomé, kterého ve funkci po deseti letech vystřídala Milada Hirschová. V současnosti, od roku 2006, vede LŠSS FF UP Petr Pořízka, který kurzy od počátku svého působení situoval do Uměleckého centra Univerzity Palackého. Tato barokní budova bývalého jezuitského konviktu nabízí účastníkům kurzů jedinečné prostředí, neboť disponuje divadelním a filmovým sálem, koncertní síní, ateliéry, parkány a dalšími lokacemi, jež jsou využívány pro doprovodný program kurzu. Umělecké centrum tak umocňuje genius loci historické, barokní a univerzitní Olomouce. Středoevropského města, které bylo světově proslulou edicí průvodců *Lonely Planet* v roce 2014 označeno za skrytou perlu Evropy. A studenti skutečně oceňují jak klidné a příjemné prostředí historického města, tak přátelskou atmosféru kurzu, individuální přístup učitelů a vstřícnost celého organizačního štábu během konání kurzu. Každoročně učí po celý jeden měsíc studenty ve čtyřech až pěti jazykových úrovních zhruba dvacetičlenný lektorský tým, přičemž jednotlivé skupiny se setkají vždy se dvěma různými lektory. Dopolední blok zahrnuje pět vyučovacích hodin včetně konverzací. Hlavním cílem je pro účastníky nepochybně studium českého jazyka, ale olomoucká letní škola je známa svým pestrým a skutečně bohatým doprovodným kulturním programem. Jazykový kurz doplňují přednášky v češtině nebo angličtině o českém jazyce, literatuře, historii, ale také hudbě, architektuře, folkloru a dalších oblastech. Pro zájemce jsou rovněž nabízeny doplňkové kurzy ruského jazyka a polštiny. Velmi úspěšný je fonetický seminář korektivní výslovnosti a nově přibyla řada odborných workshopů zaměřených na gramatiku, překladatelství, konverzaci či další specializovaná témata.

Pro frekventanty jsou dále připraveny videoprojekce českých filmů s komentářem o vzniku filmu a jeho tvůrcích, týdenní divadelní workshop za účasti herců Moravského divadla se závěrečným představením, a také folklorní večer s cimbálovou muzikou, jemuž předchází nácvik polky, lidových písní a ukázky lidových tanců. O víkendech jsou organizovány výlety do historicky či kulturně významných míst Čech a Moravy a podle zájmu studentů též návštěvy muzeí nebo další kulturní či sportovní akce.

Letos olomoucká LŠSS přivítá studenty již po jedenatřicáté v kurzu konaném od 22. července do 20. srpna. Více se lze o kurzu dozvědět na webových stránkách *Summer School of Slavonic Languages* (2011) [online]. Cit. 2017-06-22. <<http://lsss.upol.cz/>>.

Letní škola slovanských (bohemistických) studií na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity v Brně slaví abrahámoviny

Eva Rusinová | *vedoucí Kabinetu češtiny pro cizince Filozofické fakulty Masarykovy univerzity*

Je tomu již neuvěřitelných 50 let, kdy se prvně otevřely brány Letní školy slovanských (bohemistických) studií na půdě Filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně (v letech 1960–1990 Univerzity Jana Evangelisty Purkyně). Letní škola slovanských (bohemistických) studií tehdy přivítala první nadšence českého jazyka jako jazyka cizího. Od té doby se každoročně v letních měsících na naší univerzitě setkávají lidé z celého světa, aby se po celý měsíc místo potápění v mořských vlnách nořili do tajů našeho krásného jazyka a objevovali místo podmořských jeskyní krásy naší země.

Po roce 1989 však již rozšiřujícímu se zájmu o bohemistiku neodpovídaly pouze měsíční kurzy, a tak na pětadvacetiletou tradici letních škol navázal v roce 1993 svým založením pod křídly Filozofické fakulty Masarykovy univerzity Kabinet češtiny pro cizince a letní škola se stala vlajkovou lodí tohoto pracoviště, které nabízí různé formy studia českého jazyka, literatury a kultury v průběhu celého akademického roku. Na letošní jubilejní letní školu je přihlášeno přes 140 studentů z více než 35 zemí celého světa. Účastníky Letní školy slovanských (bohemistických) studií budou stipendisté Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky, Kabinetu češtiny pro cizince

50 let výuky češtiny pro cizince na FF MU
(1967 – 2017)

LETNÍ ŠKOLA bohemistických
SLOVANSKÝCH STUDIÍ
FF MU
BRNO

50. ročník

Filozofické fakulty Masarykovy univerzity a také zájemci o český jazyk, kteří si pobyt na letní škole hradí sami.

Kurz probíhá formou intenzivní výuky (5 výukových hodin za den) od pondělí do soboty. Studenti jsou rozděleni do deseti kurzů podle stupně pokročilosti. Po dopolední

výuce následuje odpolední výukový program, tj. přednášky (35 v roce 2017), besedy (3 v roce 2017) z českého jazyka, literatury a kultury, odborné semináře z české literatury, lexikálněstylistická cvičení, fonetika – cvičení české výslovnosti, interpretace literárního textu a jazyková cvičení pro začátečníky. Na večerní hodiny jsme připravili filmový klub, kondiční cvičení (aerobic), hodiny tance a zpěvu a také autorské čtení básníka a překladatele Tomáše Míky. Na přednáškovém programu se podílejí jak odborníci z Ústavu českého jazyka a dalších pracovišť Masarykovy univerzity, tak i pracovníci Akademie věd ČR a zahraniční bohemisté z prestižních univerzit Evropy a USA.

Připravený letněškolní program bude v tomto roce doplněn exkurzemi na zajímavá místa Moravy a Čech (Moravský kras – Křtiny, varhanní koncert, Beskydy – Rožnov pod Radhoštěm, Telč – Dalešice, pivovar, Praha), návštěvou vily Tugendhat, Jurkovičovy vily, vinného sklepa v Bořeticích a několika společenskými večery s diskotékou, cimbálovou muzikou a koncertem rockové skupiny *Svatá voda*.

Nejstarším účastníkem LŠSS je v roce 2017 student s rokem narození 1953, nejmladší účastník se narodil v roce 2001.

Oslavy 50. výročí výuky češtiny pro cizince na půdě Masarykovy univerzity završí setkání bohemistů – lektorů a učitelů českého jazyka pod názvem *Čeština jazyk cizí – včera, dnes a zítra* ve dnech 6. až 9. 8. 2017, které pořádá Kabinet češtiny pro cizince Filozofické fakulty Masarykovy univerzity.

Informace naleznete na *Department of Czech for Foreigners* [online]. Cit. 2017-06-06. <www.phil.muni.cz/kabcest>.

Letní škola slovanských studií na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze

Svatava Škodová | ředitelka Letní školy slovanských studií
Filozofické fakulty Univerzity Karlovy

Na pomyslném narozeninovém dortu Letní školy slovanských studií v Praze sfoukneme v letošním roce 61 svíček. Naštěstí školy nejsou jako lidé, a tak jim s přibývajícím věkem síly neubývají, ale naopak rostou díky zkušenos-

tem a celkovému zázemí, ve kterém jsou budovány. Nejinak je tomu s pražskou letní školou, která se na další běh nepřipravuje ani trochu babičkovsky, ale ze všech sil a v očekávání nových setkání.

Než však alespoň ve stručnosti představíme program chystaný pro období od 28. července do 25. srpna 2017, sluší se, abychom se ohlédlí také za tím, co zajímavého máme za sebou. Už bychom dnes neshledali všechny studenty, kteří pražskou letní školou prošli, ale víme, že za šedesát let jejího trvání se jí zúčastnilo 8 701 studentů, mezi kterými najdeme mnohé významné osobnosti: ať už slavisty či bohemisty, literární vědce a historiky, ale i další osobnosti veřejného života. Nejpodrobnější přehled o všech událostech a účastnících má jistě její dosavadní ředitel Jiří Hasil, kterému patří dík za vše, co pro letní školu udělal, ale i za současnou podporu a předávání zkušeností z jejího vedení.

Základem každé školy je vyučování a nejinak je tomu i na letošní letní škole. Studenti, rozdělení do čtyř úrovní kurzů podle úrovní dosažených znalostí v češtině, během dopoledního vyučování absolvují jazykový kurz a fonetický výcvik a v případě pokročilých studentů také seminář podle vlastního výběru. V rámci seminářů si mohou studenti volit mezi seminářem gramatickým, konverzačním, literárním nebo seminářem zaměřeným na reálie, písemný výcvik či porozumění autentickým textům. Nedílnou součástí výuky pokročilých studentů je také tradiční přednáškový cyklus, během něhož se mohou potkat s přednášejícími nejen z oblasti lingvistické, ale také literární, historické, hudební atd.

Protože v moderní škole je prostor i pro výuku mimo zdi poslucháren, připravili jsme letos zajímavou nabídku odpoledních volitelných workshopů. Tyto workshopy vedou na LŠSS odborníci, kteří většinou sice nejsou přímo učiteli češtiny pro cizince, ale mají zkušenosti s prací s jinojazyčnými mluvčími. Z workshopové nabídky si studenti mohou volit divadelní a filmové semináře pro všechny úrovně vedené profesionálními divadelníky a filmaři, hudební workshop seznamující s českou klasickou hudbou. Těšíme se také na literární seminář, který propojí komentované procházky po literárních památkách Prahy s možností vlastního estetického ztvárnění literárních zážitků. Protože mladá generace velmi ráda pracuje s elektronickými médii, otevřeli jsme pro zájemce korpusový workshop, ve kterém odborníci z Českého národního korpusu naučí zájemce pracovat s jednotlivými korpusy při vlastním studiu češtiny. Pro studenty bohemisty nabízíme workshop, během něhož mohou prezentovat vlastní studentské práce a diskutovat o nich s kolegy. Zájemcům o zlepšení ve výslovnosti jsou po celou dobu letní školy k dispozici individuální fonetické konzultace vedené kolegy z Fonetického ústavu Filozofické fakulty Univerzity Karlovy.

Pro večerní hodiny jsme připravili širokou nabídku akcí zahrnujících klub českých filmů, tematicky zaměřené zpívání českých písní, večerní procházky po Praze, ale také divadelní představení, které nacvičili studenti (cizinci) Ústavu bohemistických studií, koncert v Jubilejní židovské synagoze nebo besedu s profesorem Lubošem Hesem, který v roce 2016 získal ocenění *Česká hlava*, a jeho ženou Lídou Hesovou, významnou lékařkou a také překladatelkou z angličtiny, němčiny, francouzštiny, španělštiny a portugalštiny.

Ačkoliv se to zdá téměř neuvěřitelné, zůstanou i přes takto bohatý program v rozvrhu volné chvíle. Ve volném čase jsou účastníkům k dispozici dobrovolníci z řad studentů Filozofické fakulty Univerzity Karlovy, kteří zajišťují pro zájemce různorodé akce, ale především jsou ochotni si kdykoliv se studenty povídat, a významně tak pomáhají v rozvoji přirozené komunikace v češtině v průběhu celé letní školy.

O víkendech si pak všichni účastníci mají možnost vybrat z různých typů výletů, které jednak umožňují objevovat tradiční české památky, ale také např. představují tradici českého trampingu. Na výletech nás doprovázejí naši tlumočníci a dobrovolníci, kteří pomáhají s přípravou programu a jsou účastníkům k dispozici při poznávání české kultury.

Všichni organizátoři, lektori a další spolupracovníci se již v tuto dobu na letní školu pilně připravují a těší se na jedinečnou atmosféru, kterou je opravdu možné prožít jenom tam. Pokud se chcete dozvědět více o nich a o programu, který pro letošní ročník připravují, najdete informace na webových stránkách <http://lsss.ff.cuni.cz/>, ale i na Facebooku <https://www.facebook.com/LSSSPraha/>.

Držte nám palce, ať se 61. ročník Letní školy slovanských studií podaří a ať se na ní setkají samí skvělí lidé, kteří si po jejím skončení ponесou naši řeč a kulturu do nejroztodivnějších částí světa!

Detailní informace: LŠSS [online]. Cit. 2017-06-06. <<https://lsss.ff.cuni.cz/>>.

Letní školy slovanských studií 2017

Letní školy slovanských studií (LŠSS) jsou studijní kurzy pořádané několika veřejnými vysokými školami v České republice. Kurzy se konají každoročně v průběhu letních měsíců a jejich délka se pohybuje od 2 do 4 týdnů v závislosti na náplni kurzu zvolené jednotlivými LŠSS. Kurzy jsou určeny pro zahraniční studenty, odborníky (pedagogy, překladatele, tlumočníky) a akademické pracovníky z oblasti bohemistiky a slavistiky. Svým širokým záběrem jsou však otevřeny všem zájemcům o český jazyk, literaturu, dějiny a kulturu. V rámci svých vzdělávacích bloků nabízejí jednotlivé LŠSS kurzy českého jazyka rozličných úrovní, výběrové semináře zaměřené na studium české literatury, kultury a dějin, volnočasové aktivity zahrnující divadelní, hudební a taneční představení, exkurze, poznávací výlety apod. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR

(MŠMT) nabízí téměř padesátí zemím 323 stipendií ke studiu na LŠSS. Stipendia spočívají v úhradě kurzovního, ubytování a stravování a bezplatném vstupu na kulturní aktivity pořádané v rámci LŠSS. MŠMT zveřejňuje nabídku stipendií k účasti na kurzech LŠSS prostřednictvím zastupitelských úřadů České republiky v zahraničí a na svých webových stránkách <http://www.msmt.cz/eu-and-international-affairs/summer-schools-of-slavonic-studies>. Kandidáti zasílají přihlášky kompetentním orgánům partnerských smluvních zemí (většinou to bývá zastupitelský úřad, místní ministerstvo nebo jiná agentura). Termín je každoročně na začátku března (kompetentní orgán jej vždy upřesňuje). Zájemci se mohou na Letní školy slovanských studií přihlásit i jako samoplátci, kteří si hradí veškeré náklady sami.

Vysoká škola	Adresa	Termín	Kontaktní údaje
Ústav bohemistických studií Filozofická fakulta Univerzita Karlova v Praze	Náměstí Jana Palacha 2 Praha 1 116 38	28. 7. – 25. 8. 2017	Ředitelka: Mgr. Svatava ŠKODOVÁ, Ph.D. Tel.: +420 221 619 255, svatava.skodova@ff.cuni.cz Kontaktní pracovnice: Vlastimila MIKÁTOVÁ Tel.: +420 221 619 381 vlastimila.mikatova@ff.cuni.cz http://lsss.ff.cuni.cz , http://ubs.ff.cuni.cz
Kabinet češtiny pro cizince Filozofická fakulta Masarykova univerzita v Brně	Arne Nováka 1 Brno 602 00	15. 7. – 12. 8. 2017	Ředitelka: PhDr. Eva RUSINOVÁ eva@phil.muni.cz Kontaktní pracovnice: Jaroslava VYBÍRALOVÁ Tel.: +420 549 495 970, +420 549 491 593, Fax: +420 549 491 525 bohema@phil.muni.cz www.phil.muni.cz/kabcest/
Filozofická fakulta Univerzita Palackého v Olomouci	Křížkovského 10 Olomouc 771 80	22. 7. – 20. 8. 2017	Ředitel: PhDr. Petr POŘÍZKA, Ph.D. petr.porizka@upol.cz Kontaktní pracovnice: Bc. Lenka HORUTOVÁ Tel.: +450 585 633 156, Fax: +420 585 633 000 lsss@upol.cz www.lsss.upol.cz
Ústav jazykové a odborné přípravy Studijní středisko Poděbrady (součást Univerzity Karlovy v Praze)	Jiřího náměstí 1/I Poděbrady 290 36	3. – 28. 7. 2017	Ředitelka: Ing. Daniela VLKOVÁ daniela.vlkova@ujop.cuni.cz Kontaktní pracovnice: Mgr. Ilona MAZŮRKOVÁ Tel.: +420 224 990 420, Fax: +420 224 990 420 ilona.mazurkova@seznam.cz http://www.ujop.cuni.cz/kurz/letni-skola-slovanskych-studi
Odbor zahraničních vztahů Západočeská univerzita v Plzni	Univerzitní 20 Plzeň 306 14	10. – 28. 7. 2017	Ředitelka: Mgr. Helena Marie ADJAL Kontaktní pracovnice: Jana JÁNSKÁ LONSKÁ Tel.: +420 377 635 775, Fax: +420 377 635 703 jjanska@rek.zcu.cz , summer@rek.zcu.cz www.isls.cz
Filozofická fakulta Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích	Branišovská 31a České Budějovice 370 05	21. 8. – 8. 9. 2017	Ředitelka: doc. PaedDr. Bohumila JUNKOVÁ, CSc. junkova@ff.jcu.cz Kontaktní pracovnice: Miloslava MORAVCOVÁ Tel.: +420 387 774 808, Fax: +420 387 774 812 moravec@ff.jcu.cz http://www.ff.jcu.cz/lsss

Více informací naleznete na Summer Schools of Slavonic Studies (2013–2017) [online]. Cit. 2017-06-13.

<<http://www.msmt.cz/eu-and-international-affairs/summer-schools-of-slavonic-studies>>.

PROGRAM PODPORY
**ČESKÉHO
KULTURNÍHO
DĚDICTVÍ
V ZAHRANIČÍ**

Redakční rada časopisu Krajiny češtiny

Ing. Dana Petrova (DZS), předsedkyně redakční rady
Mgr. Ladislav Bánovec (MŠMT)
doc. PhDr. Božena Bednaříková, Dr. (FF UP)
doc. PhDr. Ivana Bozděchová, CSc. (FF UK)
PhDr. Jiří Hasil, Ph.D. (FF UK)
Ing. Jitka Morčušová (DZS)
PhDr. Dana Hůlková Nývltová, Ph.D. (ÚJOP UK)
PhDr. Eva Rusinová (FF MU)
Mgr. Lucie Šafarčíková (DZS)
PaedDr. Olga Vlachová (DZS)

Externí odborní hodnotitelé příspěvků

Mgr. Darína Hradilová, Ph.D. (FF UP)
PhDr. Květoslava Musilová, Dr. (PdF UP)
PhDr. Jiří Nový, Ph.D. (FF UP)
Mgr. Jindřiška Svobodová, Ph.D. (FF UP)
PhDr. Lea Vyskočilová (FF MU)
Mgr. Lenka Németh Vítová, Ph.D. (UAM Poznaň)

Redakce DZS

Mgr. Lucie Šafarčíková, PaedDr. Olga Vlachová

Sazba a grafická úprava

Hedvika Člupná
Ilustrace na stranách 71, 77, 106, 109: Magda Andresová

Vydává

© Dům zahraniční spolupráce

Autorské příspěvky nemusejí vyjadřovat názory redakční rady. Za věcný obsah odpovídá každý autor sám. V zájmu sjednocení pravopisné a grafické podoby časopisu jsou texty upraveny podle současných Pravidel českého pravopisu, podrobnější informace jsou souhrnně uvedeny v pokynech pro přispěvatele na webových stránkách DZS: <http://www.dzs.cz/cz/program-podpory-ceskeho-kulturniho-dedictvi-v-zahranici/krajiny-cestiny-dokumenty/>.

Ilustrace Miroslav Vomačka
www.vyndatel.cz

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Kontakt

Dům zahraniční spolupráce

Na Poříčí 1035/4
110 00 Praha 1
www.dzs.cz